

STEP BY STEP

Un program pentru copii și familii

Predarea orientată după necesitățile copilului

KATE BURKE WALSH

**CUVÂNT ÎNAINTE DE
PAMELA A. COUGHLIN**

Fundația Soros/Institutul pentru o Societate Deschisă sunt o rețea de fundații, programe de instituții create și sprijinite de filantropul George Soros pentru a susține dezvoltarea societăților deschise din toată lumea, mai ales din țările excomuniste din Europa centrală și de est ca și din fosta Uniune Sovietică. În acest scop Fundația Soros colaborează cu Childrend's Resources International pentru a dezvolta și implementa proiectul numit Step by Step: un program pentru copii și părinți.

CRI, o asociație non-profit cu sediul la Washington DC, promovează implementarea metodelor educative judicioase dezvoltate în Statele Unite ale Americii, păstrând totodată tradițiile din cele 19 țări participante.

Open Society Institute, New York
888 Seventh Avenue
New York, New York 10106
telefon: 212.757.2323
fax: 212.974.0367
e-mail: oshews@sorosny.org

Children's Resources International
2262 Hall Place, NW, Suite 205
Washington, DC
telefon: 202.625.2508
fax: 202.625.2509

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale

KATE BURKE WALSH

Predarea orientată după necesitățile copilului /

Kate Burke Walsh. – Iași ; Cermi, 1999

250 p. : il. ; 30 cm

Tit. orig. (eng.): Creating Child –Centered Classrooms.

Bibliogr.

ISBN 973-9378-84-6

371

Acest material este înscris și protejat de O.S.I.M. și
Agenția pentru Drepturile de Autor. Copierea sau
reproducerea parțială sau integrală se face doar cu
acordul C.E.D.P. Step by Step.

**Copyright pentru Romania-C.E.D.P. Step by Step acordat de Children's Resources
Intl. cu nr. 3008/15.06.98**

Traducerea în limba română și editarea au fost realizate prin grija
C.E.D.P. Step by Step - România
B-dul. Burebista nr.4, bloc D13, sc.4, et.3, ap.119-120, Oficiul poștal nr.4, sector 3,
București

Titlul original: **Creating Child Centered Classrooms 6-7 years**

CUVÂNT ÎNAINTE

Lucrarea de față face parte dintr-un proces novator de redefinire a sistemelor educationale desfășurat de Institutul pentru o Societate Deschisă și Children's Resources Internationale în democrațiile ce se dezvoltă în nouăsprezece țări din Europa centrală și de est și din fosta Uniune Sovietică. Programul Step by Step pentru învățământul preșcolar a început în septembrie 1994, numărul claselor cuprinse crescând de la 250 la peste 1500 în anul 1996.

Programul Step by Step pentru învățământul preșcolar a fost acceptat ca un model alternativ de către ministerele învățământului din nouăsprezece țări.

Programul Step by Step pentru învățământul primar reprezintă pasul următor în a oferi soluții pentru educația în spiritul democrației în școlile elementare. Impulsul pentru acest program cu aplicare în clasa întâi s-a născut în reacția părinților și a celorlalte persoane implicate în programul Step by Step pentru preșcolari. Aceștia au recunoscut succesul programului și au înțeles implicațiile continuării lui la următorul nivel de învățământ. În același timp ei au exprimat dorința de a continua un program de educație orientat după nevoile copilului în cazul celor care au absolvit programul Step by Step pentru preșcolari și urmau să fie încadrați în clasa I-a tradițională, alături de ceilalți copii în vârstă de șase-șapte ani.

Extinderea programului la clasele primare semnifică un pas important în dezvoltarea programului Step by Step. Aici se continuă filosofia și conceptele specifice Programului pentru preșcolari: participarea familiei, o programă de învățământ ce prevede individualizarea și activități ale clasei, centrele de activitate special amenajate.

Respectând și păstrând tradiția și standardele învățământului țărilor participante, programul Step by Step oferă o metodologie didactică bazată pe filosofia modelului pentru învățământul preșcolar. Tehnologiile didactice conținute în această lucrare sunt menite să-i ghideze pe învățători și pe celelalte persoane implicate în procesul educativ cu copii de prima vârstă școlară.

Sperăm că acest document va dovedi munca asiduă a numeroșilor educatori, instructori, directori de școală și părinți care - în cadrul Programului Step by Step pentru preșcolari-au fost pionieri ai unei <<noi căi>> prin care copii și adulții sunt ajutați să crească și să învețe.

Oferim aceste noi metode ca pe o continuare a viziunii de educare a generațiilor viitoare în vederea unei participări active în cadrul societăților deschise.

Pam Coughlin
Children's Resources Internation

TABLA DE MATERII

<i>Cuvânt înainte</i>	3
<i>Tabla de materii</i>	5
<i>Mulțumiri</i>	7
<i>Introducere</i>	9
PARTEA ÎNTÂI	
Prezentarea Programului Step by Step pentru învățământul primar	11
I. <i>Educația pentru Secolul al XXI-lea</i>	13
II. <i>Scopurile Programului Step by Step pentru învățământul primar</i>	19
III. <i>Principii de dezvoltare a copilului</i>	23
IV. <i>Dezvoltarea caracterului</i>	31
V. <i>Managementul activității în clasele orientate spre nevoile copilului</i>	37
VI. <i>Evaluarea permanentă</i>	61
VII. <i>Participarea familiei</i>	91
PARTEA A DOUA	
Implementarea Programului Step by Step pentru învățământul primar	105
VIII. <i>Caracteristici distinctive</i>	107
IX. <i>Citirea și scrierea</i>	111
X. <i>Artele vizuale</i>	127
XI. <i>Matematica</i>	153
XII. <i>Cunoștințe științifice</i>	173
XIII. <i>Studii sociale</i>	213
PARTEA A TREIA	
Reunirea experiențelor de învățare	231
XIV. <i>Învățarea integrală</i>	233
XV. <i>O unitate tematică de studiu: pâinea</i>	239

MULȚUMIRI

Principalul obiectiv în munca din cadrul fundațiilor mele este de a-i determina pe oameni să-și asume responsabilitățile fiind dispuși să facă sacrificiile necesare funcționării societăților deschise și să se îngrijească și să ocrotească drepturile pe care le obțin pentru generațiile ce vor veni.

George Soros

Grație ideilor și sprijinului acordat de D-nul Soros, noi, cei de la Children's Resources International facem parte din acest proces de formare, oferind un nou model educațional viitoarelor generații din cadrul societăților deschise.

Liz Lorant a lărgit viziunea programului, incluzând atât copiii din învățământul primar cât și pe părinții lor. Ne bucurăm să putem dezvolta în continuare filozofia și obiectivele care s-au dovedit a fi pline de succes în grădinițele din Estul Europei. Aventura noastră se îndreaptă acum către o nouă și chiar mai mare încercare. Suntem într-o strânsă și reală colaborare cu echipele noastre din 19 țări: Albania, Belarus, Bosnia, Cehia, Croația, Estonia, Iugoslavia, Kazahstan, Kirghistan, Lituania, Macedonia, Moldova, România, Rusia, Slovacia, Slovenia, Ucraina, Ungaria. Această colaborare a noastră s-a continuat prin munca susținută și dăruire față de conceptele fundamentale ale Programului Step by Step, prezentându-vă acum o nouă metodologie didactică pentru învățământul primar.

Suntem plini de respect față de perspectiva pe care a adus-o lucrării colegea noastră de la Fundatia Soros, Liz. Ea are o viziune a întregului și ne îndrumă cu precizie pe calea pe care trebuie să o urmăm. Vom continua să muncim pentru ca visul ei să devină realitate.

Celălalt membru al echipei noastre Soros este Sarah Klaus. Ea a muncit fără preget pentru a ne ajuta să asamblăm toate piesele acestui proiect. Ea a schițat mozaicul întregului tablou și apoi a <<colorat>> părțile acestuia. Apreciam întregul său sprijin și atenția sa deosebită față de detalii.

Sprijinul colectiv pe care echipele noastre îl primesc de la cei care muncesc continuu în birourile Fundatiei Soros este imens. Apreciam tot ceea ce vor întreprinde ei în continuare pentru ca Programul Step by Step să fie încununat de succes.

Buna dispoziție, dăruirea, energia fără preget dovedite de echipa de conducere a CRI au adus un sprijin indispensabil acestui proiect. O mulțumire afectuoasă se adresează lui Julie Empson, Kris Hansen și Roxane Kaufmann.

Acest document este rezultatul talentului și muncii deosebite a multor persoane. Cadrul conceptual a fost dezvoltat de Kate Burke Walsh, pentru a completa metodologia Step by Step pentru preșcolari. Kate este și autoarea capitolelor I, II, III, IV, VII și XIV. Îi mulțumim pentru toate eforturile sale.

Adresăm sincere mulțumiri următoarelor persoane pentru competența lor contribuție în redactarea capitolelor tematice:

Amy Dickson – *Managementul activității în clasele organizate după nevoile copilului*

Kathy Richardson și Sarah Lee – *Evaluarea permanentă*

Elizabeth Allen și Kate Burke Walsh – *Citirea și scrierea*

Jean Iker – *Artele plastice*

Karen Langford – *Matematica*

Mary Marcoux și Sylvia Thompson – *Cunoștințe științifice*

Carol Seefeld – *Științe sociale*

Anne Marie Desaulniers – *Unitatea tematică de studiu: pâinea*

Joanne Ellison – *Colaborarea cu părinții și cu alți adulți în clasă*

Mulțumiri speciale se adresează și d-nei Paula Carreiro, cadrelor didactice și conducerii Școlii Beauvoir, pentru sprijinul adus acestui proiect ca loc de pregătire și practică pentru educatorii veniți din Europa. Toate ilustrațiile fotografice au fost oferite de Beauvoir School din Washington DC.

Deosebit de mulțumiți suntem de ilustrațiile realizate de Jean Iker, căreia îi mulțumim și pe această cale.

Apreciam în mod deosebit și activitatea organizației Northeast Foundation for Children din statul Massachusetts. O simplă notă în josul paginii este insuficientă să arate măsura contribuției lor realizarea capitolului III. Influența lor a fost consistentă și le suntem recunoscători.

Editorii noștri, Maria Keefe și Cappie Morgan, au dovedit înțelegere și pricepere în pregătirea textului pentru editare. Neobosiți și cu răbdare, Cathy Fink și CDF Services au reușit să-i dea aspectul limpede pe care-l are. Vă mulțumim.

Kate Burke Walsh

INTRODUCERE

Partea întâi este o introducere în Programul Step by Step pentru învățământul primar. Capitolul I se referă la perspectiva filozofică, motivele și baza teoretică, și descrie conceptele unificatoare și perspectivele.

Capitolul II prezintă obiectivele educative în domenii ca matematica, citirea și scrierea, cunoștințele despre natură, studiile sociale și arta. Aceste obiective generale servesc ca standarde ale Programului Step by Step. În Capitolul III sunt prezentate și dezbătute liniile generale de dezvoltare. A ajuta pe copii să-și dezvolte capacitatea de apreciere a valorilor și să-și modeleze caracterul sunt câteva dintre obiectivele prezentate în Capitolul IV. Capitolele V și VI sunt menite să-i informeze pe învățători în legătură cu evaluarea și managementul clasei. Se oferă aici numeroase metode de lucru și exemple.

Capitolul VII extinde ideea de participare a părinților în învățământul primar. Sunt prezentate numeroase căi prin care părinții se pot implica în cadrul clasei și școlilor în care învață copiii lor, ca și bazele teoretice ale colaborării permanente cu părinții.

Partea a II-a cuprinde capitolul VIII referitor la trăsăturile distinctive care sunt pilonii ce stau la baza predării diferitelor materii de studiu. Capitolele IX – XIII discută conținutul disciplinelor ca: citirea și scrierea, artele plastice, matematica, cunoștințele despre natură și studiile sociale, oferind învățătorilor ce aplică Programul Step by Step pentru învățământul primar numeroase exemple de planuri de lecție.

În partea a III-a, procesul de învățământ este sintetizat prin învățarea integrată, prezentată pe scurt în capitolul XIV. Capitolul XV descrie unitățile tematice și prezintă o astfel de unitate complexă de studiu ce utilizează pâinea ca temă prin care se pot preda toate disciplinele.

Lucrarea ***Predarea orientată după necesitățile copilului*** oferă învățătorilor lectii model, sugestii de activități suplimentare, metode și chestionare de evaluare didactică, nuclee didactice, tematice, ca și liste cuprinzătoare de materiale și bibliografie. Lucrarea a fost redactată de specialiști în scopul aplicării nemijlocite în clasă.

Partea întâi:

PREZENTAREA PROGRAMULUI STEP BY STEP PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

I. EDUCAȚIA PENTRU SECOLUL AL XXI – LEA

*<<Nu-ți lasa copiii să se limiteze la ce știi tu,
Pentru că ei s-au născut în alte vremuri.>>*

Proverb ebraic

Generalități despre Modelul de Program Step by Step pentru învățământul primar

La baza programelor Step by Step pentru copii stă o credință fermă în principiile democrației. Atât programul preșcolar cât și cel primar încurajează copiii să devină cetățeni activi și să aprecieze valorile inerente unui mod de viață democratic. Dascălii îi îndrumă în efectuarea alegerilor, preluând răspunderea personală a acestor alegeri. Copiii din aceste clase democratice sunt încurajați în a-și formula și exprima propriile opinii. Se pun întrebări. Se susțin discuții. Programul Step by Step pentru învățământul primar pune în valoare respectul reciproc și responsabilitatea față de cei din jur, onestitatea, civismul și seriozitatea. Adulții formează conștient aceste trăsături de caracter în relațiile zilnice cu copiii. Aceste trăsături stau la baza dezvoltării caracterului în Programul Step by Step pentru învățământul primar.

Modelul acestui program aderă la filozofia, principiile și practicile deja cunoscute din proiectul pentru preșcolari. Acesta include implicarea prin:

- Participarea familiei
- Didactici adecvate ce țin cont de personalitatea copilului
- Poziția centrală a copilului în abordarea demersului educațional bazat pe individualizare
- Centre de activitate în sălile de clasă
- Instruirea continuă și susținerea logistică a învățătorilor

Programul step by Step pentru învățământul primar este un model creat ca un răspuns serios la marile schimbări ce se petrec în societate. Necesitatea unei schimbări în învățământ este de neînlăturat, dacă luăm în considerare fluxul de informație din viața cotidiană, schimbările atribuțiilor din instituțiile tradiționale și noile descoperiri privind activitatea mentală. Aceste fapte sunt într-un contrast absolut cu modelul uzinal al învățământului. În fabricile tradiționale produsele sunt obținute pe o linie de asamblare conform unui program exact, iar produsul final este combinația dintre părțile componente identificabile, care sunt realizate cu materiale și metode prescrise. De la începutul epocii industriale, fabrica a oferit un model școlilor de pretutindeni. Structura de zi cu zi a clasei este programată pe unități de timp pentru materii diferite. Informația este separată în fragmente distincte, care sunt prezentate copiilor într-o unitate de timp proiectată astfel încât să acopere material și nu ca răspuns la dorința de cunoaștere a copilului. Conținutul este predeterminat, la fel și rezultatele; acestea sunt definite de factori ce sunt ușor de controlat. Atât în fabrici cât și în școli, deciziile cu privire la conținut și rezultat sunt luate de indivizi care dețin autoritatea de a evalua munca. Copiii și dascălii sunt în partea interioară a unei ierarhii clar definite și nu dețin această autoritate. Luarea deciziilor nu este împărțită cu profesorii, astfel lipsește conexiunea în conținut.

Ca urmare, școlile acționează ca și cum cel mai important aspect al educației ar fi conținutul informațional prin care ele educă elevii. Școlile se concentrează asupra memorării. Produsele sunt făcute pe care elevii le memorează.
(Caine & Caine, 1991, p.13).

Acest model dă greș în a pregăti copiii pentru secolul XXI, cel puțin din două motive. Întâi, meseriile viitorului vor fi acelea pe care roboții industriali nu le vor putea efectua. Se presupune că 75% dintre meseriile secolului următor nu au fost încă inventate. Înființarea și implementarea unor astfel de posturi necesită o inteligență extrem de complexă și creatoare. După cum spuneau Caine & Caine (1991), <<cuvintele ce-ți vin în minte nu sunt stabile și predictibile ca indicativele unui loc de muncă în fabrică, delimitat și controlat, ci mai degrabă între materii care este esențială în învățarea complexă.>> Acesta este al doilea punct unde se găsește: conținutul și metodele educaționale nu iau în considerare informațiile noi cu privire la activitatea mentală și căile de învățare.

Autorii Programul Step by Step pentru învățământul primar definesc urgența numărul unu ca fiind aceea de a crea un nou model educațional care-l face pe copil să fie conștient, chiar din clasa I, că tot ce se întâmplă în viață este interdependent. La întocmirea acestui studiu am ținut cont de lucrările multora: specialiști de renume din domeniul psihologiei cognitive și cercetători în dezvoltarea cerebrală, științe sociale și educație. Scopul nostru este acela de a fuziona ceea ce este mai bun din ce am asimilat din filosofii educaționale europene și americane într-o lume interdependentă.

A învăța este cheia succesului în viitor. Carl Sagan (1977) afirmă următoarele:

Ca o consecință a enormelor schimbări sociale și tehnologice ale ultimelor secole lumea nu mai funcționează cum trebuie. Nu mai trăim în societăți tradiționale și statice. Dar guvernele, rezistând schimbării, acționează de parcă ar fi așa. Exceptând cazul în care ne vom autodistrage total, viitorul aparține acelor societăți care, neignorând relicvele de reptile și de mamifer din ființa noastră, vor da posibilitatea ca numai caracteristicile omenești ale naturii noastre să înflorească, numai acelor societăți care încurajează diversitatea mai degrabă decât conformitatea și acelor societăți dispuse să investească într-o serie de experimente sociale, politice, economice și culturale, pregătite să sacrifice avantaje pe termen scurt în beneficiul unora pe termen lung; acelor societăți care tratează ideile noi ca pe niște căi delicate, fragile și inestimabile spre viitor.
(pp. 203-204).

Concepte și obiective unificatoare

Către sfârșitul primului an, Programul Step by Step pentru învățământul primar va expune copiilor patru concepte puternice, care sunt centrale în proiectarea metodologiilor și modelului Step by Step: comunicarea, preocuparea, comunitatea, relațiile. *Comunicarea* este conceptul cheie în deprinderile pedagogice în informarea despre citire, incluzând citirea propriu-zisă, scrierea, dezvoltarea vorbirii, ascultarea, ortografia; în artele plastice și în matematica.

Preocuparea este tema care asigură impulsul necesar studiului cunoștințelor despre natură, incluzând științe biologice, fizică și geografie la fel ca și educarea caracterului. *Comunitatea* ajută copiii și dascălii să conceptualizeze interconexiunile dintre istorie, geografie și educația civică. *Relațiile* definite ca înțelegerea interrelațiilor în viață, ajută copiii să-și formeze noi concepte din

cele cunoscute și să-și dezvolte o privire cuprinzătoare asupra lumii. Printre aceste concepte specifice programul Step by Step pentru învățământul primar stabilește patru obiective:

- Să pregătească indivizi dispuși să se instruiască toată viața
- Să creeze un mediu de instruire bazat pe respect reciproc și pe principii democratice.
- Să asigure continuitatea și metode practice de dezvoltare
- Să se asigure că toți copiii vor dobândi deprinderi eficiente artistice, etice și practice pentru a lua parte cu succes la viața unei societăți democratice.

Perspective

Învățătorii ajută copii în cadrul Programului Step by Step pentru învățământul primar să-și atingă scopurile propuse printr-o expunere clară a modului de atingere a acestor scopuri. Copiii își pot atinge scopurile sub o multitudine de forme – sunt multe cărări care duc spre vârful muntelui. Anticiparea constă în sfaturi care sunt oferite presupunând un comportament pozitiv, o manieră binevoitoare care induce copiilor siguranța că profesorul este încrezător în capacitatea copilului de a reuși.

Programul Step by Step pentru învățământul primar este încredințat de faptul că acești copii își vor asuma – în cadrul clasei – diferite roluri. Tocmai prin aceste roluri diferite copiii își vor atinge scopurile stabilite:

- Ca *gânditori*, copiii vor reflecta la acțiunile lor și vor face conexiuni între cunoștințele noi și cele anterioare.
- Ca *persoane ce rezolvă o problemă*, copiii vor crea soluții alternative la obstacolele întâlnite în cale și vor vedea problemele ca posibilități de decoperit.
- Ca *martori ai unor întâmplări*, copiii își vor dezvolta deprinderile și mijloacele necesare pentru a comunica propriile observații și idei.
- Ca *ascultători*, copiii vor învăța să-și focalizeze atenția în totalitate și să devină auditori activi și atenți în public.
- Ca *interlocutori*, copiii își vor formula și exprima propriile idei și opinii pe diferite căi.
- Ca *parteneri*, copiii vor învăța să coopereze și vor începe să ia în considerare și punctele de vedere ale ceilalți.
- Ca *prieteni*, copiii vor învăța să aibă încredere și să se îngrijească de ceilalți și să-și dea seama că și ceilalți vor proceda la fel față de ei.

Învățătoarea se așteaptă la această diversitate de roluri din partea copilului. Ea își comunică așteptările pe mai multe căi. Întâi, prin crearea unui mediu care asigură copiilor posibilitatea de a-și asuma anumite roluri, pe măsură ce învață.

De exemplu, învățătoarea aduce în clasă mai multe unelte și instrumente de măsurat. Acestea sunt aranjate pe un raft destinat <<sportului minții>>, unde se afișează următoarele întrebări:

În câte feluri poți, împreună cu un coleg, să măsoari clasa noastră?
Notați-vă rezultatele pentru a le compara cu ale celorlalți.
Puteți inventa unități de măsură?

În fiecare săptămână învățătoarea afișează alte teme și întrebări pe raftul <<sportul minții>> pentru a antrena elevii în rezolvarea problemelor și în gândirea la nivelul superior.

În al doilea rând, învățătoarea va împărți propriu-zis roluri, îndemnându-i pe copii să devină <<parteneri>> pentru o anumită sarcină sau pentru a deveni observatori și martori în timp ce îndeplinesc o activitate. În al doilea rând, ea le comunică cerințele ei cu privire la un tip de comportament care speră să fie adoptat de elevi. De exemplu, dacă învățătoarea așteaptă de la copii să fie ascultători atenți, ea va demonstra acest lucru fixându-și privirea asupra unui copil în timp ce-i vorbește, acordându-i toată atenția, ascultând atentă și răspunzând cu grijă și cu argumente relevante pentru copil.

Baza teoretică

Nu există o teorie care să cuprindă în totalitate psihologia dezvoltării, de fapt există mai multe asemenea teorii. Programul Step by Step pentru învățământul primar are în atenție ideile multora în edificarea bazei teoretice pentru un model eficient de școală primară. Includem operele lui Rousseau, Pestalozzi, Froebel și Montessori; considerate multă vreme pilonii educației în prima copilărie, precum și modele noi cum ar fi British Infant School.

Trei teme de bază se evidențiază din numeroasele idei și teorii cu privire la educația în prima copilărie. În primul rând, există *etica reformei sociale*. În educarea copiilor mici există speranța în schimbări sociale și în îmbunătățirea situației pe viitor. Este în puterea adulților dintr-o societate de a spera într-o îmbunătățire a condițiilor pentru următoarea generație. Când această speranță este însoțită de acțiune, îmbunătățiri pozitive pot avea loc în favoarea copiilor. În timp, educația din prima copilărie a evoluat ca un demers cuprinzător, implicând familia, școala și comunitatea într-o relație de parteneriat.

În al doilea rând există *recunoașterea valorii copilăriei*. Pe măsură ce oamenii au admis importanța acestei vârste, calitatea vieții copiilor s-a îmbunătățit. Adulții și-au asumat mai multă răspundere în asigurarea condițiilor care îi privesc pe copii. S-au promulgat legi pentru a proteja copiii și pentru a le asigura bunăstarea fizică și sănătatea. Educatorii specializați în această grupă de vârstă susțin că prima copilărie este baza viitoarei dezvoltări pe plan fizic, social, emoțional și cognitiv. Este un fapt acceptat că prima copilărie necesită o atenție deosebită pentru că ea este fundamental diferită de perioada adultă. O dată cu înțelegerea crescândă în domeniul dezvoltării umane și al funcției cerebrale, s-au dezvoltat în paralel programe calitative și practici pedagogice pentru copii. O dată cu aceste schimbări a intervenit și un nou respect pentru copilărie și copii, însoțit de o mulțime de programe noi.

Rolul școlii și al familiei ca parteneri în transmiterea valorilor este cea de-a treia temă care rezultă din numeroasele teorii asupra educației în prima copilărie. Ce ar trebui să facă și să fie copiii în ultimă instanță este tocmai miezul problematicei tuturor practicilor de îngrijire a copilului, și acasă și la școală. Pionieri în domeniul dezvoltării infantile credeau în valoarea copilăriei, ceea ce a fost preluat și în ideile educaționale, influențând practica curentă. Ei credeau de asemenea, că respectul de sine le-ar spori dacă moștenirea culturală le-ar fi recunoscută. Conștiința și recunoașterea varietății culturale au fost întotdeauna componente ale acestor concepte de respect cultural și de participare a familiei.

Obligația noastră față de aceste principii de bază asigură continuitatea în momentul în care copii și familii se mută din Programul Step by Step pentru preșcolari în Programul Step by Step pentru învățământul primar. Munca unor teoreticieni cunoscuți vine în sprijinul acestui program. Lucrările lui John Dewey subliniază că experiența personală este o componentă vitală în prima fază de dezvoltare a conceptelor. Jean Piaget a descris învățarea ca fiind constanta influență reciprocă între procesul de asimilare și cel de acomodare. Învățarea este senzorială, bazându-se pe <<aici>> și pe <<acum>>. Copiii dezvoltă noi concepte prin alăturarea cunoștințelor anterioare la

experiențe prezente, arată J.M. Hunt. Vygotsky a examinat influențele sociale și culturale ce afectează dezvoltarea limbii. În teoria sa cu privire la învățarea socială el afirmă că informația nouă este dobândită zilnic și este înglobată în evenimente cotidiene și capătă sens în virtutea relevanței prin importanța, complexitatea și natura interactivă cu grad social ridicat al experiențelor. Jerome Bruner observa că în timp ce copiii își manipulează mediul social, ei dobândesc capacitatea de a comunica prin intermediul limbajului. Filozofia educațională a lui Kaminsky vizează menținerea copilului în poziția centrală în gândirea și planificarea educației. Proiectul conceptual al Programului Step by Step pentru învățământul primar se bazează pe o cercetare riguroasă, o rețea teoretică solidă și pe practici pedagogice încununate de succes ale unor pedagogi din întreaga lume.

Bibliografie:

- Ames, L.B. (1989). *Arnold Gessell: Themes of his Work [Arnold Gessell: subiectele operelor sale]*. New York: Human Services Press.
- Berk, L., & Winsler, A (1995). *Scaffolding children's learning: Vyotsky & early childhood education*
[Bazele învățării copiilor: Vyotsky și educarea copilului mic].
Washington,DC: NAEYC Publishing.
- Caine, R., & Caine, G. (1991). *Making connections [făcând conexiuni]*. ASCD, Alexandria VA..
- Crain, W.C. (1980). *Theories of development: concepts and applications [Teoriile dezvoltării - Concepte și aplicații]*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. Inc.
- Erikson, E.H. (1963). *Childhood and society (Revised ed.) [Copilăria și societatea - ediție Revazută]*. New York: W.W. Norton & Co, Inc.
- Hymes, J.L. (1974). *Teaching the child under six [Educarea copilului de vârstă preșcolară]*, Columbus, OH: Merrill Publishing Co.
- Ilg, F., Ames, L.B., Baker, S.M. (1981). *Child behavior [Comportamentul copilului]*. New York:Harper Row.
- Montessori, M. (1963). *Education for a new world [Educația pentru o lume nouă]*. Madras India: Kalashetra Press.
- Sagan, C. (1977). *The dragons of Eden [Dragonii din Eden]*. New York: Ballentine Books.
- Thomas, R.M. (1979). *Comparing theories of child development [Comparație între teoriile privind dezvoltarea copilului]*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Co.

II. SCOPURILE PROGRAMULUI STEP BY STEP PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

*Ideile bune și inovațiile să fie aduse la viață
Printr-o răbdare plină de curaj.*

Hyman Rickover

Scopurile Programul Step by Step pentru învățământul primar sunt fixate ținând cont de nevoile intelectuale, sociale de dezvoltare ale copilului. Scopurile sunt unice pentru fiecare an școlar în cadrul unei schimbări unitare cu privire la dezvoltarea copilului și anume, scopurile referitoare la procesul de învățământ în clasa întâi sunt stabilite în următoarele domenii: intelectual, social-emoțional și estetic. Această manieră de organizare a obiectivelor garantează faptul că se ține cont de personalitatea copilului atunci când învățătoarea ia decizii referitoare la programa școlară, procesul de instruire și evaluare. Definind cu claritate și menținând standarde ridicate în ducerea la îndeplinire a acestor obiective, Programul Step by Step pentru învățământul primar asigură o bună calitate a procesului de predare-învățare. Scopurile specifice pentru fiecare lecție sunt menționate în Partea a II-a în cadrul capitolelor referitoare la obiectele de studio. În cele ce urmează, vom prezenta scopurile care servesc ca standarde ale programului.

Obiective generale referitoare la dezvoltarea caracterului

În scopul educării caracterului, copiii:

- vor arăta* respect față de ceilalți ascultând și răspunzând în mod corespunzător.
- vor povesti* în scris sau oral despre viața unui erou al zilelor noastre
- vor lucra* alături de ceilalți într-un climat de colaborare
- vor demonstra* încredere în sine, organizându-și bine activitățile
- vor participa* la viața în colectiv în mod cinstit și corect

Obiective generale referitoare la cultivarea limbii

La citire, copiii participanți la Programul Step by Step pentru învățământul primar:

- vor alege* texte care să reflecte interesele lor și nivelul deprinderilor pe care le stăpânesc
- vor citi* diferite genuri literare ca: poezie, beletristică sau literatură de specialitate
- vor recunoaște* importanța cititului în viață
- vor face* aprecieri și vor trage concluzii bazându-se pe analizarea conținutului unui text
- vor utiliza* vocabularul nou dobândit
- vor reacționa* în urma textului citit prin creații artistice proprii, literare sau dramatice, scrise, vorbite sau cântate.
- vor recunoaște* părțile componente ale unui text: introducere, cuprins și încheiere

-*vor face* comparații între literatură și realitate.

La scriere copiii:

- vor scrie* jurnalul personal, povestiri, note, scrisori, poezii, liste etichete și indicații
- vor cerceta* lucrările scrise până la un nivel calitativ satisfăcător
- vor încerca* să-și aștearnă integral ideile și propunerile pe hartie
- vor scrie* corect cuvintele din vocabularul uzual
- vor folosi* semnele de punctuație și majuscule când și unde trebuie.

La dezvoltarea vorbirii și ascultare, copiii:

- vor dobândi* deprinderi verbale și siguranță în exprimare
- vor utiliza* un vocabular corect
- vor reuși* să rezolve conflicte și probleme cu ajutorul limbajului
- vor practica* limbajul utilizat în situațiile sociale convenționale, de exemplu dialogul
- vor învăța* să-și moduleze volumul și intonația vocii
- vor dezvolta* deprinderi de ascultare atentă
- vor aștepta* să li se răspundă în cadrul unei conversații

Obiective generale în predarea matematicii:

La matematică, copiii participanți în program:

- vor demonstra* că înțeleg valorile numerice, mari sau mici
- vor efectua* adunări și scăderi simple utilizând obiecte pentru a ilustra conceptul
- vor estima* probabilitatea rezultatelor în jocuri simple
- vor face* aprecieri bazându-se pe date adunate
- vor arăta* rezultatele informațiilor culese utilizând materiale vizuale cum ar fi graficele, diagramele și schemele scrise
- vor utiliza* măsurătorile în rezolvarea problemelor
- vor scrie și rezolva* probleme inspirate din viața de zi cu zi
- vor utiliza* strategii pentru a rezolva probleme cotidiene explicând procedeul aplicat
- vor număra și recunoaște* bancnote și monede

Obiective generale pentru artele plastice

În activitățile artistice, copiii:

- se vor familiariza* cu materiale ca: vopsele, lut, hârtie pentru a se exprima artistic
- vor folosi* un vocabular adecvat pentru a descrie lucrările de artă și materiale
- vor descrie* elemente din artă: linia, forma, culoarea sau textura
- vor folosi* cu grijă materialele și vor arăta interes în a face ordine și curățenie
- vor asigura* condiții pentru descoperire creatoare

Obiective generale referitoare la cunoștințe științifice:

La cunoștințele științifice, copiii:

- vor învăța* și aplica cunoștințe pentru a face distincția între lumea naturală și cea construită de om
- vor recunoaște* modelele din natura
- vor face* generalizări asupra modificărilor ce se petrec în natură
- vor efectua* investigații simple pentru a verifica veridicitatea unei idei
- vor aplica* deprinderi științifice: observarea, clasificarea, măsurarea, judecata, analiza, comunicarea
- vor aplica* date științifice și judecata pentru a rezolva anumite probleme
- vor pune* întrebări și vor dovedi perspicacitate în momentul primirii răspunsurilor
- vor recunoaște* diferite căi de a ajunge la o soluție

Obiective generale referitoare la studiile sociale

La educația civică elevii participanți la program:

- vor repovesti* o întâmplare despre o personalitate istorică
- vor crea* o viziune temporală proprie asupra unor momente semnificative din viața lor
- vor dezbate* legende și fabule din diferite culturi
- vor construi* un model de forme de relief și de rețea hidrografică
- vor identifica* în localitatea, în care trăiesc, edificii și locuri cu o semnificație care merită să fie studiată și cercetată
- vor încerca* să execute un plan al clasei, al casei lor sau al cartierului
- vor contribui* la elaborarea regulamentului școlar în clasă
- vor participa* la luarea deciziilor prin discuții și supunere la vot
- vor identifica* însemnele naționale
- vor învăța* să cânte cântece tradiționale

III. PRINCIPII DE DEZVOLTARE A COPILULUI

<<La originea întocmirii programei se află copilul. Cunostințele copiilor determină programa școlară, iar aceste cunostințe trebuie în primul rând căutate în manifestările concrete ale copilului.>>

Ruth Charney

Programul Step by Step pentru învățământul primar este destinat organizării programei didactice în funcție de copii. Într-o clasă organizată pe principiul dezvoltării, interesele și nevoile copiilor ajută la stabilirea materiei ce urmează a fi predată. Pe lângă acestea, un rol la fel de important îl joacă și cunoașterea de către învățători a teoriilor științifice despre dezvoltarea copilului și a tiparelor de creștere normative. Învățătorii trebuie să studieze caracteristicile următoarelor trei nivele de cunoaștere:

- 1.Modul de a învăța al copiilor
- 2.Modul de a învăța al copiilor din categoria de vârstă la care predau
- 3.Modul de a învăța și personalitatea fiecărui copil din clasă

Învățătorii modifică și individualizează planurile de lecție în funcție de felul în care au înțeles cele trei nivele de cunoaștere. Aceasta este o misiune fascinantă și un punct cheie pentru a deveni un profesor de calitate. Pedagogii care sunt pe cale să-și însușească aceste cunoștințe mărturisesc că maniera lor de predare s-a schimbat fundamental. A devenit mai captivantă și mai plăcută, satisfăcătoare atât din punct de vedere intelectual cât și emotional. Ei consideră că sunt mai în măsură să se raporteze la copii ca la niște ființe umane. Ajung să perceapă procesul de învățare al micilor lor elevi ca fiind unul activ, continuu, în plină expansiune.

Pentru a alcătui planuri de lecție și a alege activități care să fie în concordanță cu nevoile specifice perioadei de dezvoltare a copiilor, trebuie în primul rând înțelese următoarele caracteristici ale grupelor de vârstă de 6 și 7 ani. Este important de remarcat faptul că acestea sunt caracteristici generale care oferă un punct de plecare în înțelegerea graficelor de dezvoltare. Ele nu sunt nicidecum standarde ce trebuie atinse și nici previziuni comportamentale pentru o anumită categorie de vârstă. În calitate de pedagogi nu trebuie să uităm nici o clipă că fiecare copil este unic, influențat de mediu, cultură, sănătate, temperament și personalitate. Acești factori nu sunt invariabili ci se schimbă pe măsură ce copilul crește. Totuși, există câteva stadii de dezvoltare care ies în evidență de-a lungul timpului. În cadrul lor, dezvoltarea se face foarte diferențiat. <<Un interval de dezvoltare de doi ani e normal, fie că ne referim la dezvoltarea fizică sau socială, fie că ne referim la evoluția limbajului sau a proceselor și capacităților cognitive.>>(Wood, 1994, p.6). Un copil de șase ani poate citi la un nivel al clasei a treia și totuși să manifeste trăsături comportamentale <<tipice>> pentru vârsta sa cum ar fi, de pildă, dorința de a fi mereu primul sau spiritual de competiție. Unii copii se comportă mai matur decât ar trebui pentru vârsta lor cronologică, în vreme ce alții, având atitudini cognitive superioare dezvoltării lor sociale, nu. Vârsta mentală este dată de locul ocupat și rolul îndeplinit de individ în sistemul relațiilor sociale. Ea diferă de vârsta cronologică care, conform definiției, reprezintă numărul de ani scurși de la naștere. Este normal să întâlnim copii având aceeași vârstă cronologică dar vârste mentale diferite. În calitate de educatori, responsabili de conținutul planurilor de învățământ și de

atmosfera din clasă, trebuie să ținem cont de acești factori de dezvoltare pentru a ajuta fiecare copil să-și atingă potențialul maxim.

Nu ni se pare lipsit de interes să luăm în considerare și problema dezvoltării diferite a băieților și fetelor. Ei se dezvoltă în general pe același plan. Totuși băieții au tendința de a rămâne cu aproximativ șase luni în urma fetelor, din punctul de vedere al dezvoltării, la începerea școlarizării. A. Soderman (1994) afirmă:

<<Excelente cercetări în domeniul periodizării dezvoltării mentale, care vin să întărească teoriile lui Piaget și Gessel, demonstrează importanța recunoașterii schimbării structurii creierului. În primii ani ai vieții, băieții pot cunoaște aceste modificări structurale cu șase până la optsprezece luni în urma fetelor. Cercetări recente sugerează că cel puțin unele dintre aceste diferențe sunt datorate reacțiilor diferite pe care profesorii le au față de fete și băieți în funcție de stereotipurile sexuale și culturale.>> (p.12)

Următoarele caracteristici ale grupelor de vârstă de șase și șapte ani au fost adaptate după lucrarea *Yardsticks* a lui Chip Wood (1994). (vezi pag. 25-28).

Învățătorii care lucrează cu copii mici trebuie să-i trateze pe fiecare în parte din perspectiva dezvoltării. Numai percepend fiecare copil ca fiind un individ unic, demn de respect și înțelegere, profesorul va putea crea pentru el experiențe satisfăcătoare. Pedagogii care predau după metoda dezvoltării au câteva caracteristici comune:

- Încurajează și acceptă autonomia și inițiativa elevilor. Autonomia și inițiativa sunt factori stimulativi în procesul de stabilire a conexiunilor dintre idei și experiențe. Copiii care pun întrebări și apoi se preocupă să le gasească răspunsuri devin responsabili de propria lor pregătire.
- Furnizează elevilor o serie de materiale (printre care elemente de construcții, colecții), întâlniri cu specialiști, îi duc în excursii.
- Colaborează cu copiii în definirea domeniilor de interes ce urmează a fi dezvoltate în proiectele didactice, în unitățile tematice, învățând astfel împreună cu elevii lor. Interesele și experiențele copiilor sunt construite prin momente din care se pot trage învățăminte. Un învățător poate introduce cunoștințe noi oferindu-le copiilor informațiile necesare la momentul potrivit.
- Abordează un subiect testând în prealabil cunoștințele elevilor din acest domeniu înainte de a le împărtăși cunoștințele noi. Strategia profesorilor care folosesc modelul dezvoltării este aceea de a pune elevilor întrebări pentru a afla ce știu, ce ar vrea să știe și care e modul lor de a învăța.
- Îi încurajează pe copii să pună întrebări, să participe la discuții, să-și formuleze răspunsurile. Încurajează strategiile de gândire ale copiilor și le arată respect acordându-le timpul necesar pentru a răspunde.

Aceste caracteristici ar putea ghida învățătorii din programul Step by Step să se informeze despre maniera de predare axată pe dezvoltarea copilului.

Modele de creștere – Categoria de vârstă șase ani

FIZIC

Are o bună capacitate vizuală care îi permite să citească
Devine tot mai conștient de utilizările pe care le poate da degetelor
Pare neglijent, mereu grăbit; viteza este principala caracteristică a vârstei de șase ani.
În clasă este gălăgios
Cade de pe scaun
Învăță să deosebească dreapta de stânga
Suge capătul creioanelor, își roade unghiile, molfăie fire de păr
Obosește repede, bolile sunt frecvente la această vârstă
Îi plac activitățile în aer liber, educația fizică

SOCIAL

Vrea să fie primul
Are spirit de competiție, este entuziast
Câteodată nu știe să piardă și poate trișa; inventează reguli
Pare doritor să facă totul bine dar depășește uneori limitele admise
Incurajările îl umflă în pene; nu suportă eșecurile
Are o capacitate extraordinară să se distreze; îi plac surprizele
Poate fi autoritar, critic, îi place să necăjească pe ceilalți
Se supără ușor
Prietenii sunt importanți (poate avea un prieten nedespărțit)
Școala înlocuiește climatul familial în ceea ce privește influența asupra copilului

LIMBAJUL

Îi place să se folosească de limbaj
Îi place să explice; în acest stadiu este util să i se arate și să i se spună ce să facă
Îi plac mult jocurile cu cuvinte și ghicitorile
Folosește un limbaj entuziast sau vehement
Se plânge frecvent

COGNITIV

Îi place să pună întrebări
Îi plac jocurile, ideile noi
Îi place să coloreze și să picteze
Cel mai bine învață prin intermediul descoperirii
Îl atrage procesul activității propriu-zise, fără să-l preocupe rezultatele
Încearcă mai mult decât poate face
Definește mai bine rolurile la joacă
Învăță să coopereze în timpul jocului
Simbolistica prezintă o importanță crescută
Înțelege mai bine relațiile funcționale și speciale
Începe să înțeleagă noțiunea de trecut când e prezentată și stransă legătură cu prezentul
Începe să fie interesat de îndemânare și tehnică

Copilul de șase ani în clasă

Capacitate vizuală și motricitate fină

N-ar trebui să li se ceară să copieze prea mult de pe tablă; se vor supune, dar e o sarcină dificilă

Noțiunea de spațiu și capacitatea de a păstra alinierea sunt slab dezvoltate

Capacitatea ochiului de a urmări rândul face posibil predarea cititului

Motricitate grosiera

Ar trebui să li se îngăduie să fie zgomotoși și activi; adeseori lucrează în picioare

Profesorii ar trebui să-i încurajeze pe copii să lucreze pe îndelete sau să limiteze volumul de muncă pentru a îmbunătăți calitatea

Dezvoltarea cognitivă

Toate jocurile sunt îndrăgite de copii și utile; poeziile, ghicitorile, jocurile, cântecele înveslesc și înviorază; predatul cu ajutorul cântecelor este mai eficient decât învățatul din manuale

Asistăm la un fenomen de explozie artistică; copiii încearcă pentru prima dată cu adevărat să picteze, să danseze, să coloreze, să țeară sau să cânte; ei trebuie să simtă că încercările lor sunt apreciate, că în artă nici o abordare nu e greșită; asumarea riscului amplifică expresia artistică și îndemânarea de mai târziu.

Multe lucruri sunt începute, puține sunt însă duse la bun sfârșit. Copiii sunt mândri ce multe au făcut și nu sunt deloc interesați de cum au făcut.

Fiiți atenți la plăcerea copiilor de a face ceva (mai ales pentru ei): de a învăța, de a-și lua gustarea, de a face ordine. Sunt gata pentru experiențe în care se manifestă responsabilitatea individuală sau colectivă.

Cunoștințele sociale trebuie să fie legate de prezent. Excursiile și vizitele sunt foarte îndrăgite de copii și își dovedesc eficiența atunci când sunt urmate de activități care să le reconsituie: copiii povestesc sau simulează experiențele avute. Copiii pot înțelege evenimentele trecute (istoria) doar în strânsă legătură cu prezentul.

Comportament social

Extremele comportamentale trebuie să fie înțelese dar nu tolerate în mod excesiv; a-și ieși din pepeni, a-i necăji pe ceilalți, a face pe șeful, a se plânge și a comenta sunt tot atâtea moduri prin care copii de șase ani pun la încercare relația cu autoritatea.

Copiii sunt foarte sensibili. Ei au nevoie, pentru a depăși situațiile grele, de puțină încurajare; dezaprobarea nu face decât să-l rănească.

Ideea de competiție trebuie eliminată din jocurile didactice copiii de șase ani au un spirit de competiție foarte accentuat și pot exagera din dorința de a învinge și de a fi primii.

Modele de creștere-categoria de vârstă șapte ani

Fizic

Din punct de vedere al acuității vizuale e miop
Lucrează cu capul aplecat pe bancă
Prehensiunea se face aproape de vârful creionului
E ordonat, scrie regulat
Uneori e încordat
Îi palce spațiul închis
Simte multe dureri fizice, reale sau imaginare

Social

E interiorizat, retras
Uneori e irascibil, deprimat; îmbufnat sau timid
I se pare că nimeni nu-l iubește
Dispozițiile sufletești sunt schimbătoare
Are nevoie de siguranță, de lucruri organizate
Se bazează pe profesori pentru ajutor
Nu-i place să facă greșeli sau să riște
Respectă sentimentele celorlalți dar nu întotdeauna
Este cuviincios, serios
Păstrează curățenia pe bancă sau în cameră
Are nevoie de încurajări constante
Are preferințe și antipatii puternice

Limbaj

E un bun ascultător
Vorbește la obiect
Îi plac conversațiile în doi
Își îmbogățește rapid vocabularul
Îl interesează sensul cuvintelor
Îi place să trimită bilețele și să folosească coduri

Cognitiv

Îi place să-și repete lecțiile
Îi place lucrul dus la bun sfârșit
Îi place să lucreze încet, adesea singur
Poate clasifica în mod spontan
Îi place să i se citească
I se dezvoltă capacitatea de a gândi
Șterge tot timpul, este perfecționist
Îi place să facă ce-a mai făcut
Îi plac jocurile de construcții și jocurile de societate
Îi place să descopere cum funcționează diversele mașinării pe care adoră să le desfacă în bucăți

Copilul de șapte ani în clasă

Capacitate vizuală și motricitate fină

Scrisul cu litere de tipar, desantul și exercițiile cu numere mai puțin frecvente.
Copiii lucrează cu capul aplecat pe bancă, adesea închizând sau acoperindu-și un ochi.
Copiatul de la tablă poate fi dăunător
Nu este momentul să li se predea scrierea de mână cursivă
Copiii scriu și desenează în partea de jos a foii; le este greu să umple tot spațiul
Prind creionul cu trei degete de la vârf și le este greu să-l lase din mână

Motricitatea grosieră

Profesorii ar trebui să aleagă săli liniștite; munca susținută, în liniște trebuie intercalate cu scurte perioade de destindere
Copiii preferă jocurile de societate jocurile fizice; jocurile în aer liber sunt mai îndrăgite decât activitățile de grup sau de echipă

Cognitiv

Trebuie acordată o atenție deosebită ordinii stabilite de nevoia copiilor pentru lucrul finit. Ei vor să-și termine lucrul început și au nevoie de timp să se pregatească pentru trecerea la activitatea următoare. Astfel testele contra-conometru pot fi supărătoare pentru copii.
Copiilor le place să lucreze singuri sau pe perechi; le plac jocurile de memorare, enigmele, codurile și secretele
Copii vor ca munca lor să fie perfectă
Le place să facă ce au mai făcut și caută adesea compania profesorului
Proiectele și expozițiile se bucură de succes; copiilor le place să colecționeze și să sorteze

Comportament social

Își schimbă prietenii des; copiii lucrează cel mai bine pe perechi sau singuri; vor accepta felul în care sunt aranjați în bănci de către profesori
Schimbarile de program sunt supărătoare
În cadrul lecțiilor buna dispoziție și jocurile sunt binevenite
Comunicarea cu părinții este dificilă în timpul acestei perioade schimbătoare
Neliniștea cauzată de teste, teme, așteptarea pauzei pot provoca închipuirea unor suferințe fizice.

Bibliografie:

- Bredekamp, S. (Ed.). (1987). *Developmentally appropriate practice in early childhood Programs serving children from birth through age 8 (Expanded edition)* [Tehnici adecvate dezvoltării în prima copilărie, de la naștere până la vârsta de 8 ani .(Ediție lărgită)]. New York: National Association for the Education of Young Children.
- Dodge, D.T., & Colker, L.J. (1992). *The creative curriculum for early childhood (Third edition)* [Programe creative de învățământ pentru copiii mici-ediția a treia]. Washington DC: Teaching Strategies, Inc. Distributed by Gryphon-House,Mt.Rainier,MD
- Kamp, C.H., & DeRusha, K.E. (comp.) (1983). *Primary resource handbook: For kindergarten and first grade* [Manual pentru grădinițe și clasa întâi]. Newton, MA: Newton Public Schools.
- Piaget, J. (1973). *To understand is to invent* [A învăța înseamnă a inventa]. New York: Viking Press.
- Wood, c. (1994). *Yardsticks for children* [Unități de măsură pentru copii]. Greenfield, MA: Northeast Fundation.

IV. DEZVOLTAREA CARACTERULUI

<<A fi bun este un lucru nobil, dar a-i învăța pe alții să fie buni este și mai nobil.>>

Mark Twain

Ce înseamnă educarea dezvoltării caracterului? Înseamnă că, în calitate de pedagogi, trebuie să acceptăm ideea că noi educăm atât inima cât și mintea fiecărui copil aflat în grija noastră. Scopul nostru este de a dezvolta deprinderile minții și inimii tuturor celor care lucrează împreună într-o comunitate școlară. Aceste drepturi își trag seva din respectul reciproc și responsabilitate. Educarea dezvoltării caracterului influențează comportamentul zilnic al adulților față de copii și invers, felul în care sunt luate deciziile, maniera în care e împărțită puterea și modul de alocare a resurselor, precum și procesul de învățare și predare. Cu alte cuvinte, ea este esența însăși a unei comunități școlare puternice.

Cum putem construi o astfel de comunitate? Ce implică o asemenea încercare? Care sunt elementele componente care apar?

În *Freedom and Moral Community*, Dan Heishman povestește despre o întâlnire care a avut loc acum 75 de ani și care este deosebit de semnificativă și pentru zilele noastre:

În 1925, la Heidelberg, în Germania, filosoful german Martin Buber a făcut următoarea remarcă: <<Îmi place libertatea, dar nu cred în ea.>> Adresându-se unui grup de profesori, Buber se referea astfel la tendința pe care o avem cu toții de a considera că libertatea este opusul constrângerii sau al restricției. El voia, dimpotrivă, să le atragă atenția (lucrurile acestea sunt valabile și pentru toți care predau astăzi) că opusul constrângerii nu e libertatea, ci comuniunea, consimțământul unui grup de indivizi de a-și asuma răspunderea și de a se constitui într-o comunitate. <<Independența este o punte și nu o casă>> - spunea el. <<Este alergarea dinaintea săriturii, acordarea viorii...>> Libertatea, în esență, e drumul spre comunitate și nu destinația în sine. (1995, p.1)

Sarcina noastră în calitate de profesori, este de a-i ajuta pe copii să înțeleagă diferența dintre <<liber de>> și <<liber să>>. Adică trebuie să le îndreptăm atenția de la ideea de liber de constrângeri și reguli, care este o libertate iresponsabilă, la ideea de liber să respecte pe celălalt.

În cartea sa *Habits of the Heart*, Robert Bellah pune în discuție interpretările actuale ale noțiunii de libertate. Astfel, în multe societăți, a fi liber înseamnă a fi lăsat în pace, a nu fi îngrădit de ceea ce se așteaptă de la tine, a putea refuza după bunul plac să-ți îndeplinești obligațiile sociale. Autorul subliniază că o astfel de atitudine va duce la demoralizarea societății, iar rezultatul va fi că adulții își vor lăsa baltă responsabilitățile în vreme ce copiii își vor pierde modelele comportamentale. E important ca profesorii să-și dea seama de rolul lor ca modele pentru comportamentele și atitudinile dorite, dintre care cităm doar respectul, bunătatea și responsabilitatea. Profesorii implicați în Programul Step by Step pentru învățământul primar trebuie să accepte că au câteva responsabilități fundamentale față de elevii lor. Dintre acestea putem menționa obligația de:

- A respecta fiecare copil
- A crede că fiecare copil poate reuși
- A fi cinstit, a admite eventualele greșeli
- A asculta și a nu trăda confidențele
- A fi consecvent și imparțial
- A aștepta mult de la copii
- A aprecia eforturile individuale
- A prețui diferențele și nu asemănările
- A crea o atmosferă de lucru stimulativă
- A-și perfecționa permanent cunoștințele psiho-pedagogice
- A participa la momente comice sau distractive

Este de datoria profesorilor să nu uite nici o clipă că maniera de a preda e la fel de importantă ca și material predate. În clasă, copiii trag învățăminte morale din felul în care sunt tratați și din felul cum îi tratează ei pe ceilalți.

În acest scop, o clasă organizată după modelul Programului Step by Step pentru învățământul primar, este destinată să cultive în elev sentimentul încrederii în forțele proprii și al autodeterminării. Numeroase studii arată că oamenii care se simt stăpâni pe destinul lor, se simt mult mai bine în propria piele. Aceia care controlează situația se îmbolnăvesc arareori chiar dacă sunt supuși unui stres accentuat. Elevii din învățământul elementar aveau sentimentul propriei demnități mult mai bine dezvoltat și se simțeau mai competenți pe plan școlar atunci când profesorii cultivaseră, în cadrul orelor, sentimentul autodeterminării. (Kohn, Phi Delta Kappa, September, 1993). Pentru a dezvolta sentimentul autodeterminării și pentru a modela astfel factorii de decizie de mâine, trebuie să li se dea copiilor cât mai multe posibilități cu puțință de a lua decizii ei înșiși. După cum spunea Constance Kamii,

Nu ne putem aștepta ca niște copii care au acceptat pe toată perioada studiilor adevăruri și valori preconcepute, să fie capabili, la maturitate, să ia decizii. De asemenea, nu putem spera ca după ce în școală au fost pionii sistemului pedepselor și recompenselor, să aibă, ca adulți, curajul unui Martin Luther King. (p.387)

Atmosfera în care sunt predate adevăratele valori trebuie să promoveze autonomia și gândirea independentă, nu simpla supunere. Pentru a-i ajuta pe copii să dobândească experiență în luarea deciziilor și pentru a-i determina să o facă ori de câte ori este nevoie, trebuie să le dam cât mai multe ocazii, în viața de zi cu zi, să hotărască ei înșiși. Învățătorii pot face asta în orice clasă, cu copii de toate vârstele, dându-le acestora ocazia să-și aleagă materialele cu care vor lucra, activitatea cu care-și vor începe ziua, locul unde vor sta, felul în care vor aborda o sarcină sau alte activități care apar în procesul de învățământ. Ca adulți, știm foarte bine că atunci când avem de ales conținutul sau metodele de abordare a sarcinilor pe care trebuie să le îndeplinim, ne simțim mai stimulați și suntem gata să ne apucăm de lucru.

Același lucru se întâmplă și în cazul copiilor. Stimularea și succesul școlar cresc atunci când individul poate controla procesul de învățare. Cercetări actuale din psihologie, situații comportamentale și mărturii individuale indică faptul că o implicare personală într-o sarcină este stimulativă și generatoare de rezultate pozitive. Se știe că atunci când profesorii extind domeniul în care caută consimțământul învățăceilor lor intensifică fenomenul educational. Iată câteva exemple extrase din cercetările lui Alfie Kohn apărute în numărul din septembrie 1993 al revistei Phi Delta Kapan:

- Atunci când unor elevi din clasa a doua din Pittsburg li s-a dat ocazia să hotărască asupra procesului lor educațional, oferindu-li-se posibilitatea de a-și alege sarcinile pe care le vor îndeplini și momentul când vor lucra la ele, s-a observat că aceștia aveau tendința să lucreze mai mult într-un timp mai scurt.
- Când preșcolari din Massachusetts au fost lăsați să-și aleagă singuri materialele pentru a face un colaj, munca lor a fost judecată mai creatoare decât cea a copiilor care folosiseră exact aceleași materiale dar nu avuseseră posibilitatea de a și le alege ei înșiși.
- Când un grup de elevi din clasa a doua și-au petrecut un an într-o clasă de matematică unde manualele și diplomele au fost înlaturate în favoarea unei autonomii intelectuale accentuate, adică unde copiii, lucrând în grup, au avut un rol activ în găsirea unor soluții proprii și posibilitatea să se deplaseze prin clasă după bunul plac pentru a-și aduna materialele de care aveau nevoie, s-a observat că li s-a dezvoltat o gândire complexă fără însă ca ei să rămână în urmă cu sarcinile conceptuale fundamentale.

În concluzie, îl vom cita pe Alife Kohn care subliniază clar și elocvent valoarea intrinsecă, inerenta a acordării fiecărui individ a posibilității de a alege și de a controla.

În sfârșit, trebuie remarcat că este preferabil să le dăm oamenilor posibilitatea să ia decizii în ceea ce-i privește, decât să-i ținem sub control. Este o atitudine mai respectuoasă și în acord cu valorile de bază pe care cei mai mulți dintre noi pretindem că le acceptăm. Pe lângă deprinderile care le vor fi utile în viitor, elevii trebuie să aibă posibilitatea de a decide în prezent. La urma urmei ei nu sunt doar adulți în devenire. Sunt oameni ale căror nevoi, drepturi și experiențe trebuie luate în serios. Să privim lucrurile astfel: copiii nu trebuie pregătiți să trăiască în democrație numai când vor fi mari, ci trebuie să aibă șansa să o facă de pe acum. (Kohn, 1993, p.12).

Activități școlare

Cum pot promova învățatorii, în timpul orelor de curs, dezvoltarea morală? Bineînțeles, nu putem exagera rolul învățătorului ca model de comportament moral. Totuși, o atitudine veselă, un ton cald și prietenos, imparțialitate, corectitudine și bunătate din partea învățătorului sunt feluri subtile în care copiii au ca exemplu tipul de comportament pe care-l așteptăm de la ei. Ne vom opri însă, în rândurile care urmează, asupra altor tipuri de structuri menite să dezvolte acest tip de comportament în clasă.

Valori comune

Copiii sunt animați de o dorință nestăvilită de a face ceea ce este bine și este de datoria adultului să-i ajute să-și îndeplinească această dorință. Învățătorii împreună cu elevii pot defini, în calitate de clasă sau, la modul ideal, de comunitate școlară, cele mai prețuite caracteristici. Modelul Programului Step by Step pentru învățământul primar respectă rolul primordial al părinților în acest domeniu și conlucrează cu familiile pentru cultivarea comportamentului etic. Abordarea noastră scoate în evidență câteva trăsături cum ar fi: respectul, responsabilitatea, cinstea, grija față de ceilalți. Acestea reprezintă doar câteva valori pozitive care ar putea fi folosite pentru a determina care sunt cele mai apreciate trăsături de caracter.

La ora întâlnirii de grup în prezența întregii clase, așezate în cerc pe covor :

- Cereți-le copiilor să povestească o situație din viața lor de elev când, în sufletul lor, s-au simțit bine sau rău.
- Puneți întrebări pentru a evidenția valoarea sau lipsa valorii la care se făcea referire în exemplele copiilor.
- Comentați împreună cu elevii ideile și valorile care se desprind. Permiteți-le să exprime sentimente negative.
- Întrebați-i ce înseamnă a fi respectuos, onest, bun, responsabil. Scopul este de a înțelege cum văd ei o anumită valoare în funcție de experiența personală și nu de a găsi o definiție cuvântului. De exemplu, în ceea ce privește respectul, întrebați-i dacă adulții trebuie să-i respecte pe copii. Ce factori determină cine pe cine respectă și dacă prietenii se respectă unii pe alții. Cum își dau seama dacă cineva îi respectă?
- Întrebați-i ce înseamnă a apăra pe cineva cu ajutorul cuvintelor și nu al pumnilor. Pot ei oare să dea un astfel de exemplu din curtea școlii, din pauză sau din cartier?
- Cereți-le să dea exemple de cum pot fi rănite sentimentele copiilor sau cum, din contră, acest lucru poate fi prevenit.
- Notați pe tablă temele, trăsăturile de caracter și valorile care se desprind din aceste discuții.
- Modelați deprinderea de a asculta și profitați de ocazie pentru a sublinia faptul că fiecare elev din clasă poate participa la discuții și că vreți să ascultați părerile și experiențele fiecăruia. Astfel, grupul își respectă fiecare membru, și dumneavoastră, în calitate de profesor, vă respectați elevii.

Odata ce aceste valori au fost discutate și înțelese de copii ca reguli comportamentale, atât la școală cât și acasă, ele trebuie afișate în clasă pentru a fi văzute de toți, devenind astfel adevărate standarde comportamentale. De exemplu, dacă un copil îl jignește pe altul sau chiar îl rănește fizic, profesorul îl întreabă: <<Ce regulă ai încălcat ?>> <<Cum îți vei repara greșeala ?>> Această abordare îi dă copilului responsabilitatea de a rezolva problema, nu aduce în discuție scuze și îl ajută să înțeleagă că se poate reabilita în fața semenilor săi dacă își corectează greșelile.

Valori pedagogice

Copiii își dezvoltă caracterul și învață principii morale cel mai bine urmând exemplul adulților care contează în viața lor. Aceste scopuri ei le pot atinge și studiind viața eroilor din istoria națională sau din viața de zi cu zi; discutând morala unei povestiri sau formându-și obiceiuri solide bazate pe valorile comune deja definite.

Aceste feluri de a învăța apar în cadrul Programul Step by Step pentru învățământul primar. La ora de istorie, de exemplu, copii analizează actele de eroism. Pe terenul de sport, ei înțeleg ce înseamnă spiritul de echipă, *fair play-ul*. Când citesc copiilor și când le predau cititul, învățătorii pot acorda o atenție specială povestirilor având teme morale. Copiii ajung astfel să înțeleagă că, în ciuda experiențelor culturale și aspectului exterior diferit, oamenii pot avea aceleași valori și

principii. Învăță astfel că toți oamenii merită să fie respectați. Scopul de a forma indivizi cu un caracter solid este scopul principal al Programului Step by Step pentru învățământul primar.

Întâlnirile de dimineață

Întâlnirea de dimineață reprezintă o metodă de predare care permite întrepătrunderea activităților școlare și sociale astfel încât profesorii și elevii să poată conlucra cât mai bine. Ea este o metodă pusă la punct de Ruth Charney și Marlynn Clayton de la Fundația Northeast. În calitate de activitate zilnică, recomandată pentru vârstele mici, această metodă își propune:

1. să creeze o comunitate
2. să încurajeze ascultarea, împărtășirea sentimentelor, participarea
3. să învețe prin ritualurile și tiparele zilnice, deprinderile necesare pentru a deveni un membru inimos al clasei și școlii.

Întâlnirile de dimineață au o structură specială și trebuie să înceapă o dată cu sosirea tuturor. Succesul lor de-a lungul timpului constă în includerea tuturor componentelor în tiparul prescris. Aceste evenimente zilnice satisfac nevoile școlare și sociale ale elevilor și sunt esențiale pentru succesul lor în școală. Regularitatea acestor întâlniri permite practicarea și repetarea trăsăturilor comportamentale pe care le așteptăm de la copii. Așa cum îndemânarea, modul de a citi și de a cânta se îmbunătățesc prin practică, tot așa se întâmplă și cu comportamentul etic. Întâlnirile de dimineață:

- îi învață pe copii să aibă grijă de ei și de cei din jurul lor
- creează o atmosferă vie, entuziastă, prietenoasă pentru toată ziua
- stabilesc ritualuri și rutine
- dau ocazia participării individuale și de grup
- recunosc importanța contribuției fiecăruia
- exersează deprinderi importante pentru succesul școlar cum ar fi cele de a asculta, a vorbi, a sintetiza informații, a rezolva probleme, a urma indicații, a lua decizii, a citi, a scrie, a ortografia și a socoti.

Modelul Step by Step își propune să-i învețe pe copii cum să devină participanți responsabili într-o societate democratică. Prin strânsă conlucrare dintre părinți și profesori, aceștia din urmă adevin ai sistemului de predare expus mai sus, se ajunge la edificarea unei societăți de nădejde.

Bibliografie:

- Armstrong, T. (1994) *Multiple intelligences in the Classroom* [Minți agere în clasă]. Alexandria, VA: ASCD.
- Charney, R & Clayton, M. (1992) *Teaching children to care* [Cum să-i înveți pe copii să fie dedicați]. Greenfield, MA: Northeast Fundation for Children.
- Eldik, D. (1988). *The hurried child: Growing up too fast too soon (Revised ed.)* [Copilul grăbit care crește prea repde și prea devreme (ediție revazută)]. Reading, MA: Addison Wesley.
- Glassen, W. (1990). *The quality school* [Școala model]. New York: Harper Perennial
- Glassen, W. (1993). *The quality school teacher* [Învățătorul model]. New York: Harper Perennial
- Hallowell, E.M., & Thompson, M.G. (1993). *Finding the heart of the child* [Cum să ajungi la inima copilului]. Braintree, MA: Association of Independent School of New England.
- Heishman, D. (1995). *Freedom and the moral community* [Libertatea și comunitatea morală]. NAIS Publication
- Kamii, C. (1991) *Toward autonomy: The importance of critical thinking and choice making* [Spre autonomie – importanța gândirii critice și a efectuării alegerii]. *School Psychological Rewiew*, 20 p.38.
- Kohn, A. (1993, Sepember). (Article). *Phi Delta Kappa*.
- Lickona, T. (1991). *Educating for character: How our schools can teach respect and responsibility* [Educarea caracterului – cum poate preda în școlile noastre respectul și responsabilitatea]. New York: Bantam Books.

V. MANAGEMENTUL CLASEI ORIENTATE SPRE NEVOILE COPILULUI

*Dascălii cu adevărat înzestrați sunt cei care își aduc clasa la stadiul în care
să poată spune: <<Fie că sunt de față ori nu, clasa își continuă activitatea.
Grupul și-a câștigat independența.>>*

Maria Montessori

Generalități

Nu va putea fi niciodată îndeajuns subliniată importanța teoriei dezvoltării atunci când definim conceptul de administrare a clasei în ciclul primar. Erikson, Piaget, Vygotsky, Gresell și alți teoreticieni au descris și definit însușirile copiilor de șase-șapte ani și conflictele trăite de ei, pe care învățătorii le pot aplica practic în instruirea și educarea elevilor din ciclul primar.

Scopul acestei secțiuni este de a defini și prezenta administrarea clasei pentru a sprijini necesitățile de dezvoltare ale copilului într-un context socio-cultural. Elevii buni de clasă întâi dezvoltă spirit întreprinzător, inițiative, autonomie, încredere, acumulează cunoștințe, își respectă colegii și învățătorul, sunt responsabili și plini de succes.

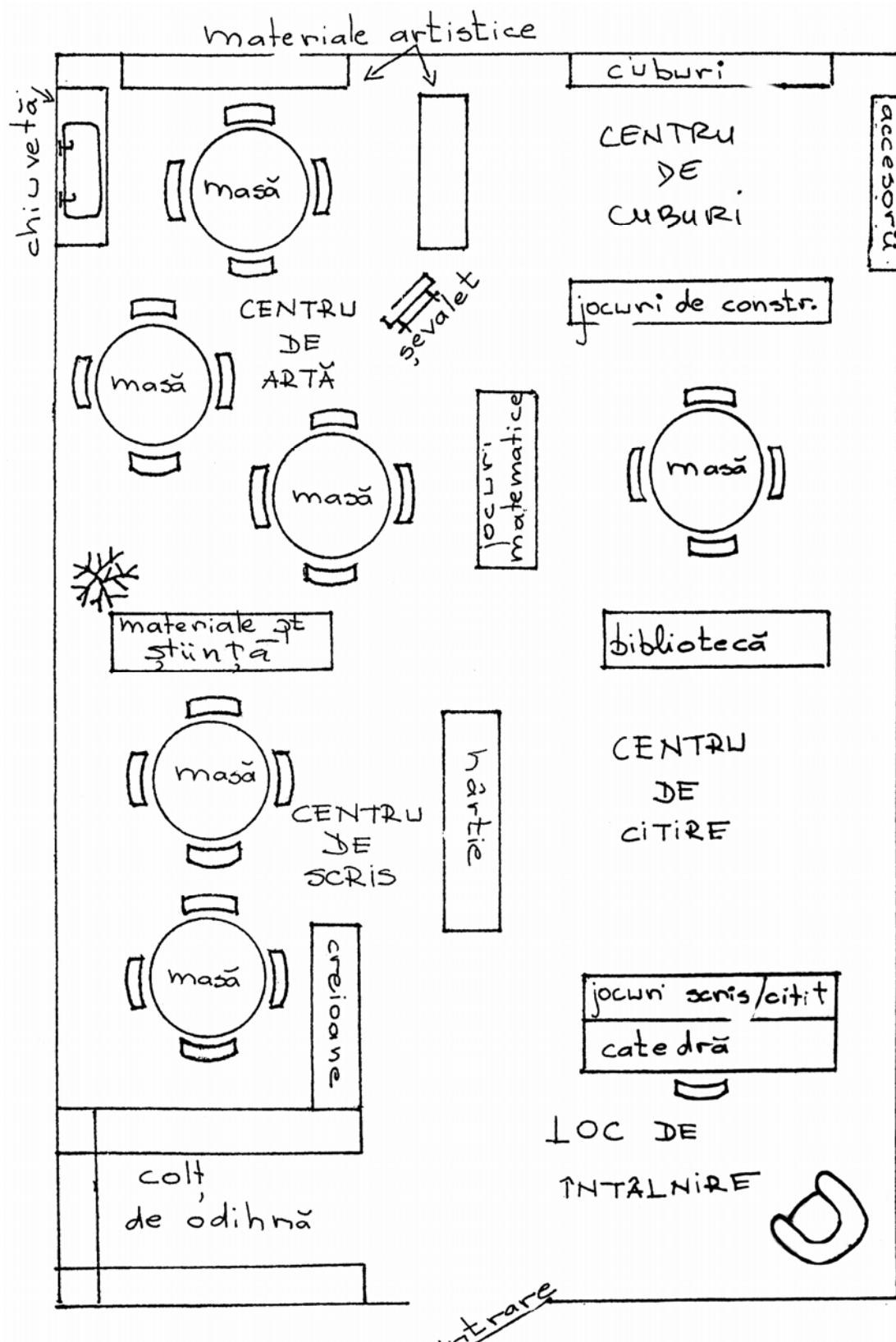
Materiale și organizare

În clasa întâi orientate spre nevoile copilului, există câteva materiale absolut necesare. Pe lângă acestea mai există materiale opționale, care pot fi introduse treptat în cursul anului. În această secțiune, accentul se pune pe materialele esențiale. Se va prezenta modul lor de organizare, opționale, iar în anexe vor fi introduse spre clarificare diagrame ale clasei și ale centrelor de studiu individual.

Centrele de studiu

Repartizarea materialelor esențiale pe centru se bazează atât pe logică cât și pe cercetarea științifică. Dat fiind că copiii învață prin asocierea informației noi cu cea deja cunoscută, a materialelor noi cu cele familiare, este logic să grupăm materiale de același fel împreună în centre de studiu. În această idee, este firesc să adunăm aceste grupuri într-un mod funcțional și atrăgător pentru elevi. Cu alte cuvinte, centrele orale să fie lângă centre orale; centrele de creație să fie lângă chiuvetă sau cât mai aproape de baie; iar centrele de liniște să fie lângă alte centre de liniște. Mai exact, centrele de cuburi să fie lângă cele de teatru, cele de artă și știință lângă chiuvetă, biblioteca lângă centrele de scris și de ascultare. Nimeni nu se va putea bucura de zona de citit dacă aceasta se învecinează cu zona de cuburi, mai ales că elevii și învățătorii trebuie să fie în contact vizual permanent și să se poată mișca în voie în încăpere. Cei care se joacă cu cuburi nu s-ar putea distra dacă cei din centrul de artă picură vopsea construcțiile lor în timp ce trec printre construcții ca să ajungă la chiuvetă.

*Vezi Anexa 1 pentru câteva schițe exemplificative de amenajare a claselor
pentru ciclul primar (pag.38).*

Centrele esențiale pentru o clasă de ciclu primar includ: un centru de citire, unul de scris, unul de matematică / jocuri de construcții, altul de artă și unul de cuburi. Aceste centre ar trebui dispuse în ordinea logică menționată mai sus (zgomotoase lângă zgomotoase etc.) și să include materialele enumerate anterior.

Vezi Anexa 2 pentru schițe ilustrative referitoare la centrele de studio individual (pag. 40-42).

Centrul de citire

Cărți
Hărți și un glob pământesc – (care pot fi deplasate și în alte centre la nevoie)
Afișe
Poezii tipărite pe foi mari

Centrul de scriere

Instrumente de scris (creioane negre și colorate, carioci)
Hârtie
Lipici și/sau bandă scotch
Perforatoare și sfoară
O masă

Centrul de știință

Roci, scoici, și/sau alte materiale naturale
Magneți
Lupe
Cântare
Reviste și cărți de referință
Plante

Centrul de artă

Vopsea și pensule
Plastilina
Reviste vechi
Hârtie
Instrumente de scris și desenat
O masă și un șevalet

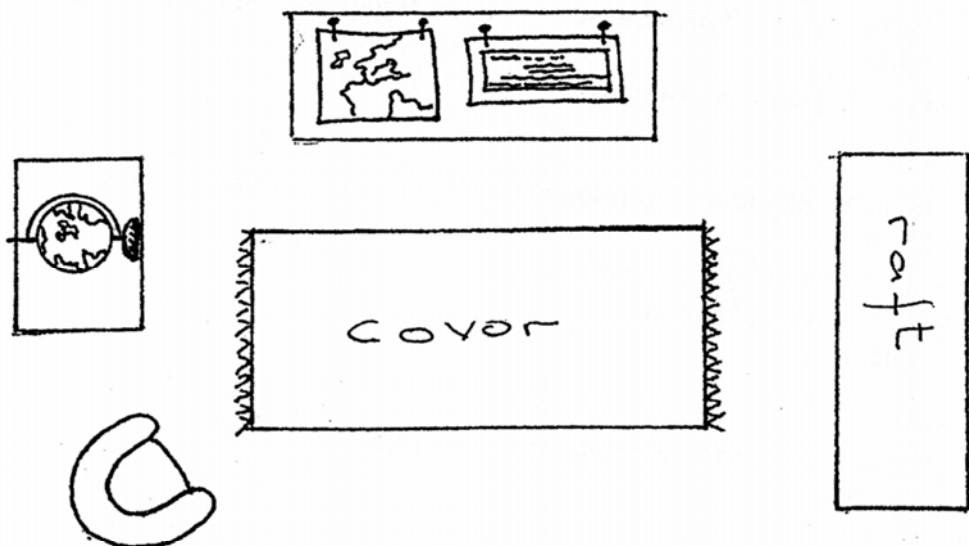
Matematică/jocuri de construcții

Abacuri, ursuleți din plastic, cuburi unifix, cuburi mari, plăcuțe colorate de dimensiuni egale din comerț sau confecționate manual
Puzzle
Zaruri
Piese de domino
Rigle, cântare și/sau alte instrumente de măsură
Jocuri (din comerț sau confecționate)

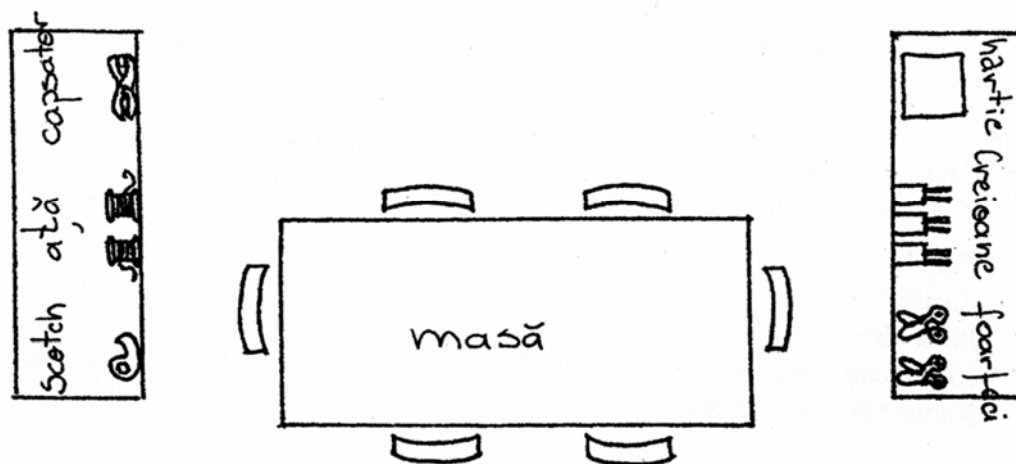
Cuburi

Cuburi tridimensionale din lemn, de dimensiuni standard (mărimea standard este de o unitate – alte cuburi pot fi de o pătrime, o jumătate, de două ori sau de patru ori o unitate) și de forme diferite (dreptunghiuri, pătrate, cilindri, triunghiuri).
Animale și mașinuțe din plastic

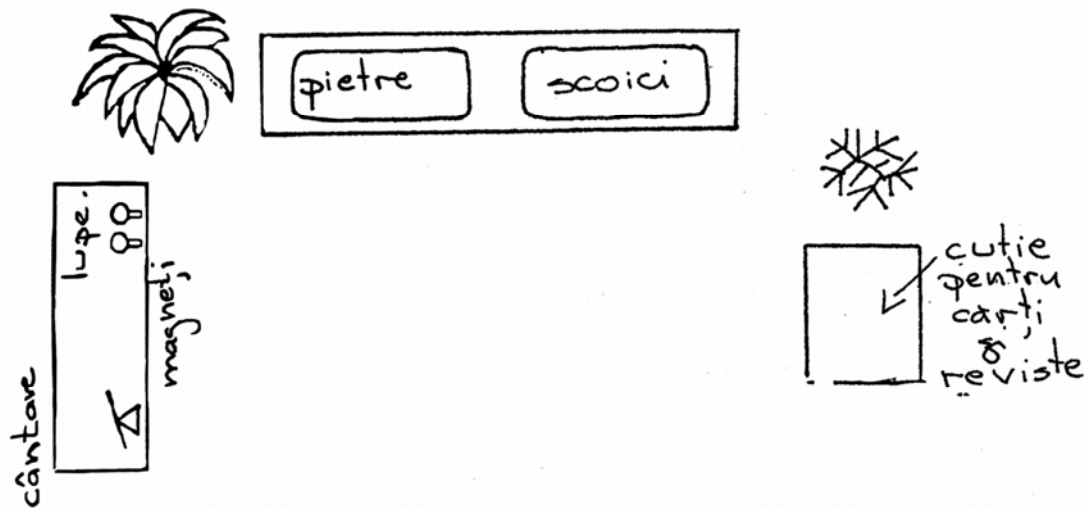
Biblioteca/Centru de citire

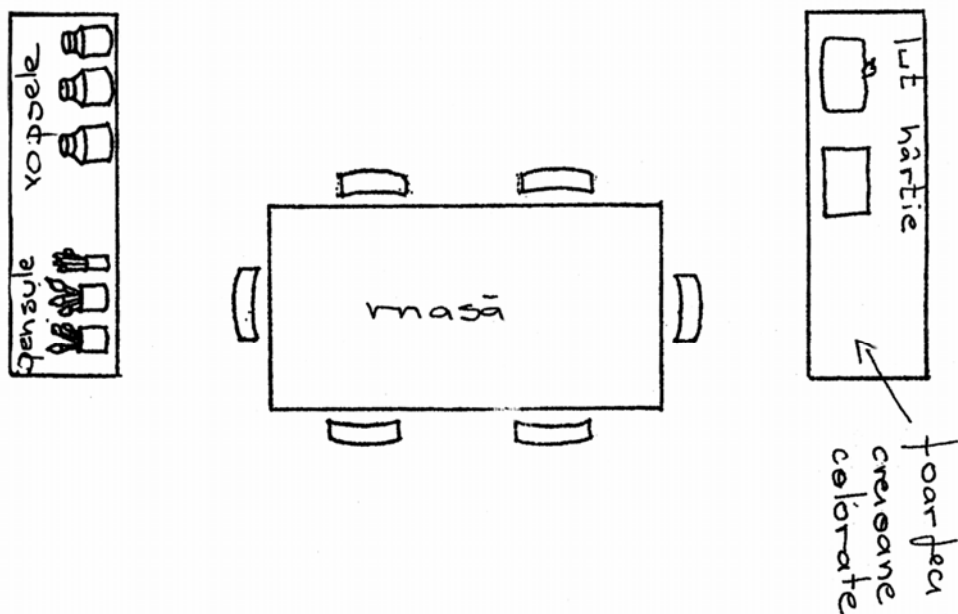
Centru de scris

Centru de știință

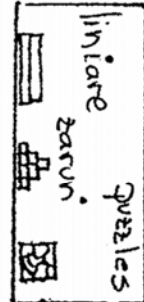
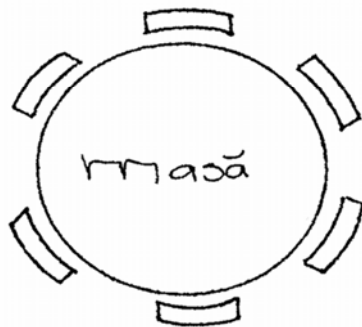
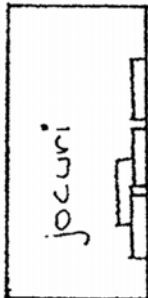
Centru de artă

MATEMATICA

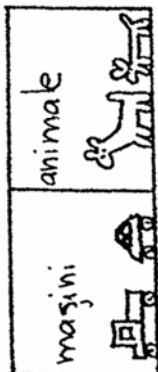
Jocuri de construcție

ursuleți	cuburi	triunghiuri	plăcuțe colorate	domino-uri
----------	--------	-------------	------------------	------------

CUBURI

$\frac{1}{2}$ unitate	1 unitate	două unități	triunghiuri	cilindri
-----------------------	-----------	--------------	-------------	----------

Învățătorul trebuie să prezinte metodic și treptat fiecare zonă de activitate. Este recomandabil un program de prezentare, o dată sau de două ori pe zi în prima săptămână (v. modelul de plan de lecții de la sfârșitul capitolului pentru lecțiile Step by Step pe tema <<Cum să folosim centrul de scris>> și <<Să folosim centrul de cuburi>>).

Pentru prezentarea centrului, învățătorul trebuie să-i ducă pe copii în acel loc și să le arate modul de folosire a materialelor. În interacțiunea cu copiii el trebuie să noteze observațiile copiilor pe un panou. La terminarea discuției, panoul să fie pus pe perete, lângă sau deasupra centrului pentru a ușura identificarea acestuia de către copii.

După ce copiii se obișnuiesc cu folosirea centrelor, așa cum s-a descris mai sus, învățătorul are două opțiuni: fie să adauge materiale, fie să prezinte noi centre (dar numai câte unul o dată și mereu în mod gradat și metodic).

Dacă învățătorul alege să aducă materiale în centrele existente (opțiunea 1), el poate să aleagă dintre mai multe materiale. Exemple de materiale optionale pentru centrele menționate mai sus sunt incluse dar nu se limitează doar la cele menționate în Anexa 3.

V. Anexa 3 (pag.44) pentru exemple de materiale opționale pentru centrele esențiale.

Centrul de lectură

Materiale tematice (cărți, casete, imagini, poezii pe panouri)

Cărți, casete

Liniare, indicatoare pentru a arăta cuvinte în cărți sau pe panouri

Perne, mobilier pentru copii

Jocuri de citit confecționate sau din comerț

Centrul de scriere

Materiale termice (în cazul în care clasa a ales să studieze adăposturile, învățătorul poate confecționa caiete în forma de casă, peșteră sau alte adăposturi pe care copiii să le folosească la scris. Notă: copiii trebuie să se simtă liberi să scrie orice în aceste caiete. Câțiva copii vor prefera să scrie despre oameni, urși, etc. care trăiesc în adăpost – alții nu. Este important să le respectăm alegerea.)

Instrumente de scris (cretă, vopsele și pensule, pixuri, stilouri etc.)

Reviste vechi

Capse și capsator

Dicționare și fișe cu cuvinte (care bineînțeles că pot fi folosite și în alte scopuri decât scrierea.

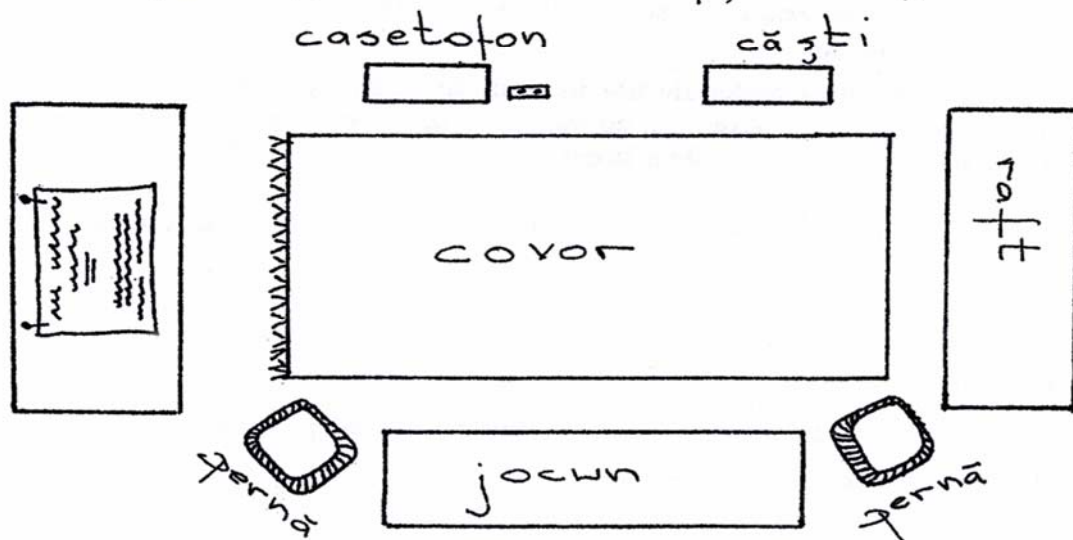
Centrul de știință

Materiale termice (dacă s-a hotărât de către clasă să se studieze savana africană învățătorul poate adăuga și poze cu animale din Africa, cărți despre flora africană, semințe ale plantelor de savană pe care copiii să le studieze)

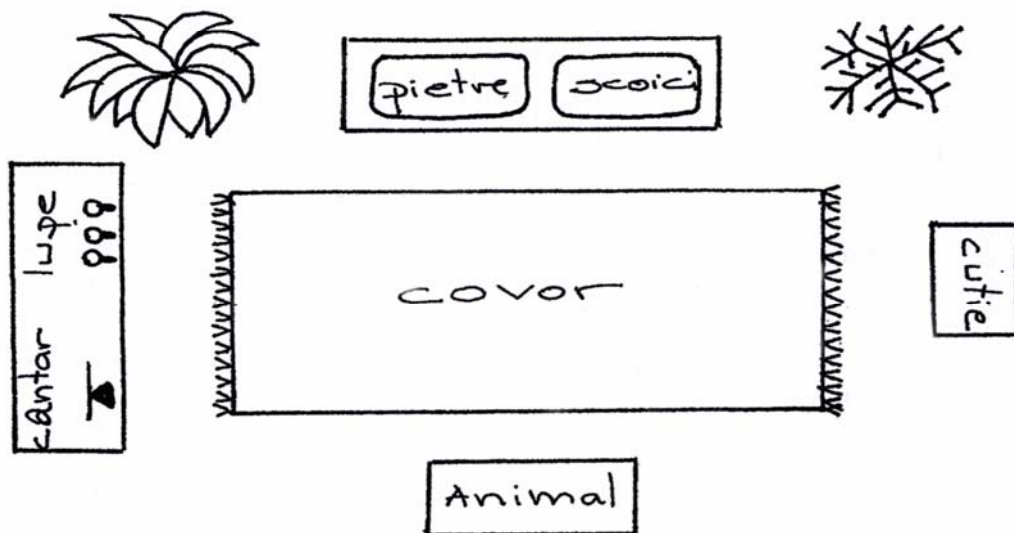
Un animal (mic, de exemplu un hamster sau un pește – copiii pot observa cum crește acesta și pot avea grijă de el)

Un microscop

Biblioteca (cu materiale optionale)

Centru de știință (cu materiale optionale)

Centrul de artă

Materiale termice (dacă se studiază de către clasă oceanele lumii, s-ar potrivi ca învățătorul să aducă reviste cu imagini despre ocean, nisip, scoici, sare și alte obiecte care se găsesc lângă sau în ocean, pe care copiii să le folosească pentru a crea lucrări de artă)

Cârpe

Bureți, perii de sârmă, spray-uri de vopsea

Reproduceri ale unor picturi celebre

Centrul de cuburi

Materiale termice (dacă se studiază adăposturile, este potrivit ca învățătorul să aducă omuleți, animale din plastic și <<adăposturi>> de jucărie din comerț, confecționate de părinți sau chiar de către copii, pe care ei să le folosească în construcții.)

Cuburi de construcție goale în interior

Lego-uri, și alte materiale de construcție

Dacă învățătorul alege să prezinte noi centre (opțiunea 2), el trebuie să aibă în considerare următoarele:

Vezi anexele 4a și 4b pentru amenajarea clasei, cu integrarea centrelor opționale (4a – pag.46) și schițe exemplificatoare de centre individuale opționale (4b – pag.47).

Centrul de actorie

Centrul de actorie ar putea fi simplu, o cutie al cărei conținut se schimbă cu fiecare temă studiată sau lectură selecționată. De exemplu, dacă obiectul de studiu este adăpostul, clasa ar putea citi ceva de genul <<Cei trei purceluși>> în timpul de citire colectivă zilnic timp de o săptămână. Învățătorul poate aduce o cutie cu măștile celor trei purceluși și a lupului, chiar și câteva paie. El poate sugera copiilor să folosească aceste materiale ajutoare în centrul de cuburi. Copiii ar putea construi decorul și interpreta piesa.

Centrul de construcții din resturi

Poate veni ca o completare a centrului de cuburi sau a celui artistic. Învățătorul și elevii pot aduce cutii goale, cartoane, borcane de plastic, capace de sticlă din plastic sau metal și alte resturi nedăunătoare (fără recipiente de sticlă sau care au conținut substanțe toxice). Copiii pot folosi aceste obiecte pentru a face sculpturi.

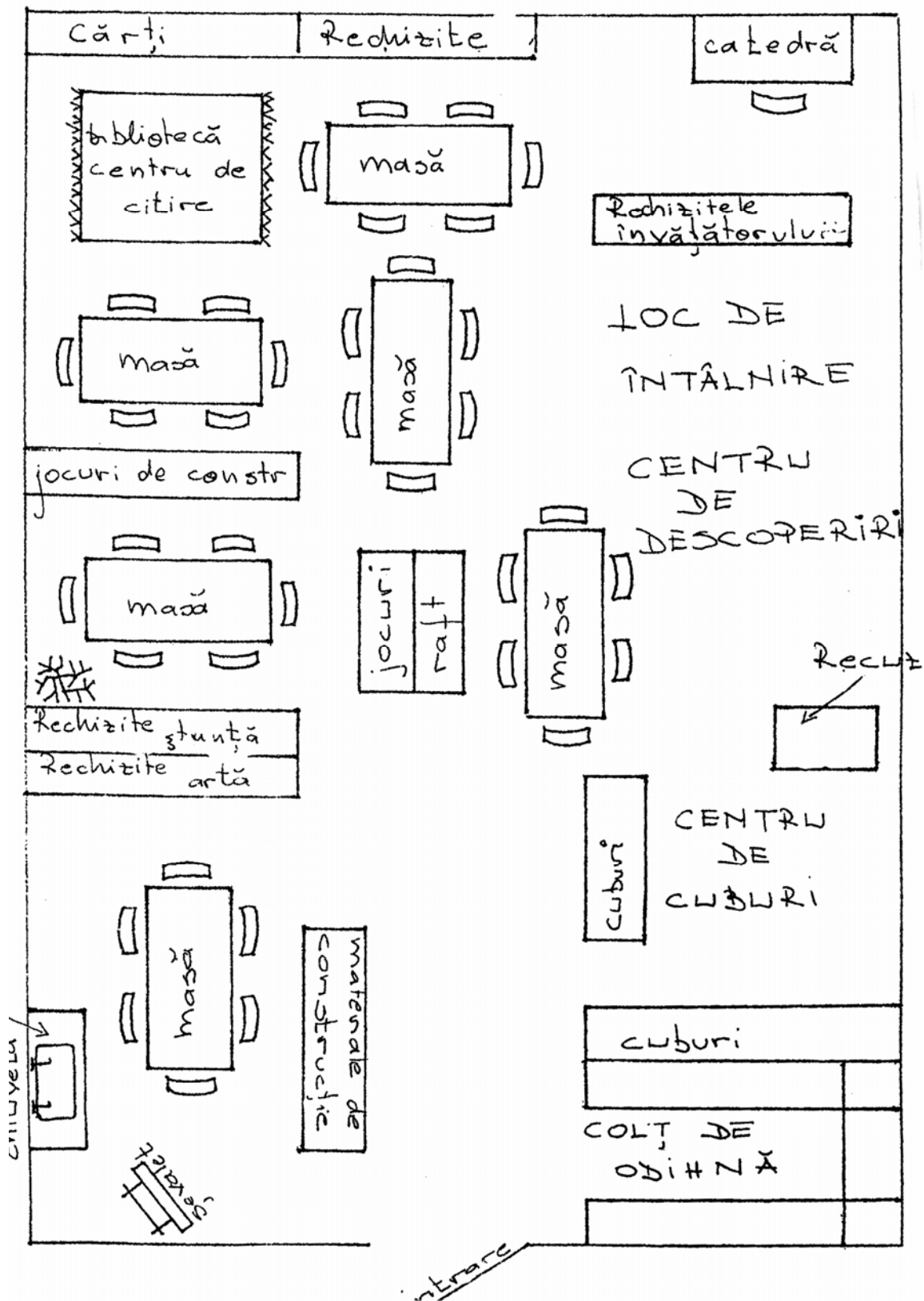
Centrul de ascultare

Centrul de ascultare poate și trebuie să fie lângă cel de citire. El trebuie să conțină un casetofon, casete cu povești și muzică, precum și cărți. Poate include și instrumente muzicale și câști.

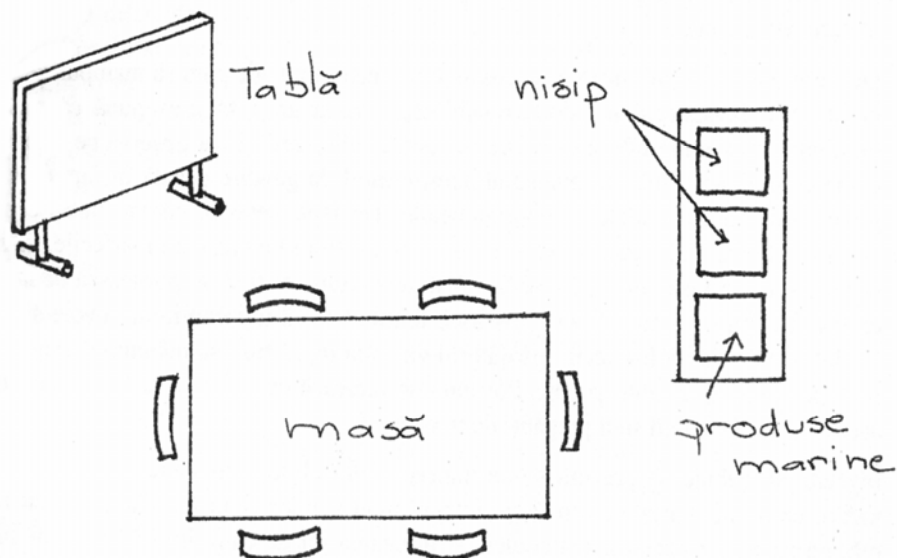
Centrul de descoperiri

Centrul de descoperiri trebuie să fie lângă cel de știință și/sau cel artistic, și va fi, ca și centrul de actorie, un centru tematic. De exemplu, dacă se studiază oceanele lumii, învățătorul ar putea aranja o masă de descoperiri, iar copiii ar gusta mâncăruri din animale și plante marine și să stabilească un grafic de preferințe. Această activitate s-ar prelungi pe durata unei săptămâni. Săptămâna următoare, învățătorul ar putea aduce nisip de diferite culori și tipuri pe care copiii să

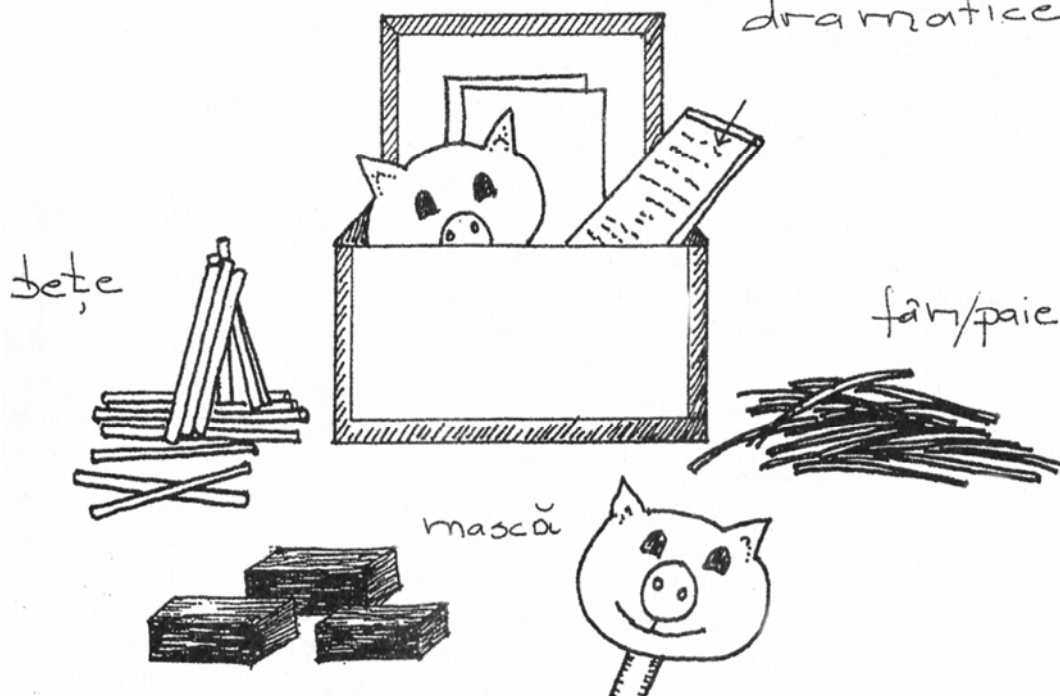
le studieze și aranjeze de la închis la mai deschis și/sau de la zgrunțuros la fin. Copiii ar putea lipi nisipul de hârtie și descrie fiecare categorie. Învățătorul ar putea arată copiilor unde pot fi localizate aceste tipuri de nisip, pe glob sau pe hartă.

Centru de descoperiri

Recuzită pentru activități dramatice

Concepte

Copiii trebuie să învețe să lucreze cu materiale din clasă. Este important ca învățătorul să le arate elevilor cum se folosesc materialele, în fiecare clasă orientate spre nevoile copiilor. Învățătorul trebuie să pornească de la permisă că s-ar putea ca elevii să nu fie familiarizați cu materialele din clasă.

De exemplu, un copil mic de clasă întâi s-ar putea să nu știe cum să manipuleze corect și sigur o foarfecă. Învățătorul are două posibilități. Prima ar fi să presupună că mulți copii sunt familiarizați cu foarfecile și că cei ce nu sunt familiarizați, îi vor observa pe colegii lor și le vor copia comportamentul. Dezavantajul acestui mod de gândire constă în faptul că elevii nu își privesc colegii ca modele comportamentale. De fapt, deseori, câțiva dintre copii vor folosi greșit foarfecile. În această situație, copiii care nu știu să lucreze cu foarfecile, nu sunt pregătiți să reușească și încercarea lor va eșua. A doua opțiune ar fi să se pornească de la presupunerea că vor fi copii care nu știu să folosească foarfeca și că toți copiii au nevoie să-și amintească modul de utilizare a foarfecii. Învățătorul va arăta rapid cum să mănuiască bine foarfeca, îi va ruga pe copii să le arate și colegilor cum se lucrează cu foarfeca și la nevoie, îi va ajuta. În această situație, copiii sunt pregătiți de reușită.

Învățătorul trebuie să prezinte toate materialele din clasă – creioane, carioci, vopsele, cuburi, jocuri, cărți, etc. – eșalonat în timp, într-un mod similar celui din exemplul cu foarfecile. Pe măsură ce sunt prezentate materialele și utilizarea lor de către învățător și doi sau trei dintre elevi, grupul poate supune discuției modul și locul de depozitare.

De exemplu, dacă în clasă tocmai s-a discutat folosirea lipiciului, s-ar putea dovedi folositoare o discuție despre locul de depozitare al acestuia. Probabil că mulți copii și învățătorul se gândesc că lipiciul este cel mai mult folosit în centrul de artă și deci acesta este și cel mai potrivit loc de depozitare. Totuși, ar putea fi câțiva copii care să nu fie de acord și care să afirme că lipiciul este necesar în centrul de scriere. Ambele grupuri au dreptate. Clasa urmează să decidă dacă lipiciul va fi depozitat în centrul de artă, sau în cel de scris, sau în ambele. Prin lansarea și angajarea într-o asemenea discuție, membrii clasei (inclusiv învățătorul) sunt implicați într-o conversație utilă în care ei se simt liberi să-și exprime părerea.

Pentru a asigura o bună folosire cotidiană a materialelor din clasă, fiecare obiect ar trebui ilustrat printr-un desen sau fotografie, menționându-se totodată și numele obiectului desemnat. Învățătorul trebuie să pună etichete atât pe raft cât și pe cutia în care sunt depuse obiectele. Materialele trebuie organizate și depozitate pe centre de învățare și de interes. Copiii și învățătorii pot decide împreună asupra centrelor incluse în sala de clasă. Câteva centre obișnuite sunt cele de scris, artă, știință, matematică, cuburi și citit. Învățătorul poate stabili câteva centre cum ar fi: cel de descoperiri, audiție, actorie, sau construcții din deșeuri (un centru în care copiii să folosească obiecte care pot fi aruncate, cum ar fi cutiile de cereale, pentru a face sculpturi, etc.) și ar putea cere sugestii din partea copiilor. Grupul ar urma apoi să discute și să ia o decizie, prin vot. În cele din urmă învățătorul va grupa materialele necesare și va prezenta centrele, unul câte unul, treptat și metodic.

Copiii implicați activ în gruparea și alegerea materialelor și care primesc instrucțiuni utile asupra modului lor de folosire sunt pregătiți să le utilizeze independent și responsabil. Totuși, dacă elevii nu folosesc materialele sau centrele în mod corespunzător, învățătorul trebuie să intervină și să îndepărteze anumite obiecte sau să închidă un centru. În acest caz, învățătorul trebuie să explice măsura luată și să-i asigure pe copii ca va readuce obiectele sau va redeschide centrul în viitorul apropiat. Îndepărtarea unui obiect folosit greșit sau închiderea unui centru reprezintă o consecință

logică a folosirii neadecvate a materialelor. Aceste măsuri le par îndreptățite și sunt înțelese de către copiii mici. Elevilor li se va reaminti atât prin fapte cât și prin cuvinte că responsabilitatea se asociază cu independența.

Copiilor să li se arate ce conduită să adopte. Ei au nevoie de numeroase ocazii de a alege într-o zi de activitate. Clasa orientată spre nevoile copilului diferă de cea tradițională din mai multe puncte de vedere. O diferență de bază o constituie abordarea comportamentului. Într-o clasă tradițională, învățătorul stabilea regulile iar elevii le urmau. Dacă elevii se abăteau de la reguli, erau pedepsiți. Copiii nu erau încurajați nici să-și dezvolte autocontrolul, nici să stabilească reguli sau să decidă în privința modului în care să-și petreacă timpul. Într-o clasă centrată pe nevoile copilului, elevii își dezvoltă autocontrolul și fac alegeri, mai mult chiar, contribuie la stabilirea regulilor clasei și la luarea deciziilor privind folosirea timpului la școală.

Stabilirea regulilor

Pentru a-i implica pe copii în crearea de reguli, învățătorul trebuie să-i adune în cerc în mijlocul clasei și să deschidă o discuție despre finalitatea regulilor. Este important pentru copii să înceapă să înțeleagă că regulile – ca și legile – sunt stabilite pentru a garanta siguranța, pentru proteja drepturile și libertățile individului, pentru a fi un ghid de conduită. Copiii trebuie să știe că regulile se adresează membrilor clasei, arătându-le ce anume trebuie să facă. În timpul discuției, învățătorul poate da exemple de reguli clare și folositoare ca: plimbați-vă pe coridoare; puneți lucrurile înapoi la locul lor; discutați despre rezolvarea problemei; ascultați când vi se vorbește, și poate cere sugestii din partea copiilor. Clasa va decide care sunt regulile de adoptat. Învățătorul trebuie să reamintească elevilor faptul că este de preferat să se folosească de câteva reguli concrete decât de reguli multe și detaliate. Regulile selecționate trebuie tipărite pe un panou și afișate în fața clasei, pentru a fi la îndemână.

După ce au fost create și afișate regulile clasei, învățătorul trebuie să observe respectarea acestora și să facă comentarii pentru a-i încuraja pe copii să urmeze modelul de conduită astfel stabilit. De exemplu, dacă în clasa s-a adoptat regula <<ascultă când cineva vorbește>>, și învățătorul vede că un anume copil chiar ascultă pe altcineva, atunci el poate comenta: “Ionuțe, am văzut că ai fost într-adevăr atent la povestea Suzanei. Când ai zis <<Suzana, îmi place cum ai descris casa aceea veche>> ai dovedit că ascultai ceea ce avea ea de spus.>> Sau dacă s-a adoptat regula <<puneți lucrurile la loc>>, iar învățătorul observă că unul dintre copii este deosebit de harnic, el ar putea zice: <<Maria, văd că ai adunat toate creioanele colorate pe care le-ai folosit și că l-ai ajutat și pe Mateiaș să și le adune>>.

Când copiii se abat de la o regulă, învățătorul va trebui să le-o reamintească și să-i încurajeze să-și îndrepte comportamentul. De exemplu, dacă s-a adoptat regula <<Ascultă când cineva vorbește>>, și doi copii decid să discute în vreme ce și învățătorul vorbește, el poate să zică <<Acum este rândul meu să vorbesc și rândul vostru să ascultați>>. Dacă cei doi continuă să discute, învățătorul trebuie să îi roage să părăsească grupul. El va zice pe un ton ferm, dar nu dur: <<Vă veți putea întoarce în grup numai atunci când sunteți gata să ascultați>>.

Copiii trebuie să știe că adulții îi vor ajuta să-și îndrepte comportamentul. Ei vor avea nevoie de ajutor de încurajare. Adulții trebuie să fie gata să le reamintească regulile uitate, ori să-i corecteze atunci când greșesc.

Organizarea și planificarea timpului

Când copiii se obișnuiesc cu aplicarea regulilor clasei, ei pot începe să-și planifice timpul în cadrul orarului.

La începutul anului școlar, pe măsură ce învățătorul le prezintă copiilor materialele și le arată cum să se folosească de ele, le poate da copiilor posibilitatea de a se pronunța asupra anumitor momente ale zilei. În clasa orientată spre nevoile copilului, este esențial ca acesta să învețe să ia decizii. Un mod eficace de a-i încuraja pe copii în acest sens constă în prezentarea de alternative atrăgătoare în tot cursul zilei.

De exemplu, la începutul anului, învățătorul poate organiza ziua în felul următor:

ACTIVITĂȚILE DIN PRIMUL SEMESTRU

Activitate	Opțiuni
Jocuri de construcții	Cuburi pe unități de măsură Dominouri
Întâlnirea de dimineață	
Atelier de scris	Reviste sau cărțile Carioci sau creioane
Mic dejun/joc în aer liber	
Citire în grup (învățătorul și copiii pot citi o carte împreună iar, copiii dovedesc înțelegerea într-unul din cele două moduri de mai jos)	Reacții Desenarea unei imagini Realizarea unui personaj din plastilină pentru clasă
Atelier de citire (citire individuală)	Citirea unui text dintr-o carte Interpretarea imaginilor dintr-o carte
Masa de prânz/joc în aer liber	
Povesti/jocuri de grup mare	
Întâlnire de matematică (Învățătorul prezintă două jocuri. Doi sau trei copii participă la demonstrație.)	
Jocuri matematice	Joc de dame domino
Studii sociale (tema: <<adăpostul>>) (copiii fac adăposturi sau clădiri din carton sau cutii pentru un oraș)	Folosirea de cutii sau cartoane Crearea unei case sau a unei clădiri
Strângerea lucrurilor și pregătirea pentru plecarea acasă	
Plecarea acasă	

În timpul acestei zile structurate, elevilor li se oferă șansa de a face opțiuni care să creeze o atmosferă de siguranță și de control al situației. Alegerea este atrăgătoare și la îndemâna copiilor. Cu trecerea timpului, învățătorul poate include mai multe posibilități de alegere și poate începe să-i roage pe copii să-și planifice ziua în cadrul acestei structuri.

De exemplu, dimineața copilul ar putea completa o fișă de tipul:

<i>Astăzi aș dori să:</i>	în cadrul atelierului de scriere.
_____	în timpul atelierului de citire.
_____	la matematică.
_____	la studiile sociale.

Pe parcursul zilei, copilul poate consulta fișa pentru a vedea dacă scopurile planificate sunt îndeplinite sau nu. El poate de asemenea să modifice acest plan în timpul zilei.

Spre sfârșitul anului, copilul trebuie să fie obișnuit cu stabilirea de programe zilnice și de scopuri după cum urmează (vezi pag.52).

Din nou, copiii au ocazia să aleagă în cadrul acestei structuri. Ei pot face planuri dimineața devreme pe care să le consulte și să le modifice în timpul zilei. Programul de mai sus se potrivește celei de-a doua jumătăți a primului an școlar, când copiii s-au obișnuit cu materialele, cu luarea de decizii și cu stabilirea de planuri și știu și să citească mai bine.

Teme de casă

Pentru a asigura asimilarea și revizuirea conceptelor discutate în clasă, învățătorul le poate da teme de casă copiilor între șase și șapte ani. Tema trebuie să permită aplicarea cunoștințelor învățate și nu trebuie niciodată să cuprindă idei sau concepte care nu au fost predate. Temele date copiilor din ciclul primar trebuie să fie agreabile, să le ofere cunoștința competenței și a siguranței. Temele din cadrul programului nostru au scopul de a promova independența copiilor. Învățătorii trebuie să dea indicații clare, astfel încât copiii să-și poată face temele singuri. Părinții sunt implicați în rezolvarea temelor când joacă jocuri matematice, le citesc copiilor și le ascultă compunerile. Acest tip de temă îi implică atât pe copii cât și pe părinți, într-un mod plăcut, asigurând aplicarea conceptelor învățate, dar și independența elevilor. Această viziune se încadrează filozofiei programului.

Copii de șase-șapte ani trebuie să petreacă între 15-30 min, seara, cu temele. Dacă jocurile matematice se prelungesc pentru că sunt plăcute și copilul e absorbit, acest lucru e binevenit. Copilul trebuie stimulat să decidă în ce măsură un anumit gen de temă îl interesează ori îi place mai mult.

Două tehnici specifice sunt folosite pentru temele la matematică și citire, tehnici ce vor fi descrise mai jos. La începutul anului școlar, părinților trebuie să li se prezinte tehnicile ce vor fi folosite, să li se arate materiale și să li se explice cum să-și ajute copilul la teme.

Un <<pachet matematic>> este trimis la domiciliul fiecărui elev. Aceste pachete pot fi confecționate de un grup de părinți, atașându-li-se ulterior o etichetă cu numele școlii. Ele conțin un joc matematic, în cuprinsul căruia se aplică diferite concepte matematice. Învățătorul

ACTIVITĂȚI PENTRU AL DOILEA SEMESTRU

ACTIVITĂȚI

OPȚIUNI

Planificare
Centre la alegere

cuburi
artă/construcții din deșeuri
Jocuri de construcții
Citire
Scriere

Întalnire de dimineață
Atelier de scriere

reviste
crearea de cărți (folosind un capsator,
lipici, bucăți de hartie etc.)
Hârtie mare liniată
Vopsele, carioca groase, creioane grafit și
colorate

Gustare
Citire în grup

Citire sub îndrumare și citire în centre de citire
(grupuri mici lucrează în centre, iar învățătorul
lucrează cu grupuri sub îndrumare. Copiii
reacționează la lectura din cadrul citirii sub
îndrumare.)

Audiție
Poezie
cărți mari și panouri
reviste de citit
jocuri

Masa de prânz/joc în aer liber

Atelier de citire

citirea unui text dintr-o carte
Interpretarea imaginilor dintr-o carte

Matematică
(învățătorul prezintă un nou joc împreună cu
câțiva copii)

Aplicarea noului joc (<<trebuie>>)
un joc mai vechi
lucru cu jocuri de construcții
scrierea la o revista de matematică

Studii sociale
(tema: padurile tropicale)

Realizarea de picturi murale despre
Amazon (pădurea tropicală – oameni,
animale, plante.)
Scrierea unei scrisori către parlament,
Președintele țării, sau către o
organizație ecologică împotriva
defrișărilor.

Program de curățenie, povestiri, pregătire de plecare

Plecarea acasă

prezintă un anumit concept, de exemplu tabla adunării și scăderii pentru cifra șapte. În pachet se poate introduce un abac și apoi se trimite acasă la copiii. Ar fi ideal ca în fiecare clasă să fie cam 4-6 pachete disponibile. Acesta nu este singurul tip de teme care poate fi recomandat, dar se caracterizează prin varietate și amuzament. Stim că, prin intermediul jocului, copiii învață mult. Pe acest principiu se bazează temele de casă ce necesită folosirea <<pachetului matematic>>.

Pentru dezvoltarea citirii este folosită o tehnică oarecum similară. Clasa poate adopta un animal împăiat. Animalul acesta de jucarie devine animalul preferat al clasei, care participă la toate <<aventurile>> clasei, cum ar fi activitățile colective și excursiile. <<Aventurile>> sunt consemnate într-un jurnal, unde semnările le face învățătorul împreună cu clasa. Copiii îi dictează impresiile asupra unei activități și presupusul punct de vedere al animalului clasei. Copiii își comunică parerile pe rând dar toate își găsesc locul în jurnal. Fiecare copil poate duce acasă animalul pentru o seară.

Când animalul de jucarie se afla la un elev acasă, copilul și părinții pot nota evenimentele din seara respectivă. Prin includerea <<animalului preferat>> în toate activitățile copilului, el privește exercițiile de citire și scriere dintr-o perspectivă nouă. Anul școlar trece și jurnalul se umple de tot mai mult excursii pe care le face animalul pe la casele copiilor. În felul acesta, fiecare copil își citește însemnările, devenind tot mai mândru de sine și mai plin de încredere..

În concluzie, acest tip de teme din Programul Step by Step pentru învățământul primar menține interesul central asupra copilului.

REZUMAT

În clasa orientată spre nevoile copilului, ar fi ușor atât pentru copil cât și pentru învățător să fie copleșit de posibilitățile de care dispun. De aceea, este esențială ca învățătorul să creeze o structură și în același timp să aducă variante pentru copii. Clasa trebuie organizată în mod logic (pe centre de învățare) iar materialele trebuie prezentate treptat și metodic. Copiii trebuie să învețe să folosească materialele în mod corespunzător pentru a asigura reușita copilului. Învățătorul trebuie să-i ghideze pe copii atunci când ei învață să se poarte adecvat și trebuie să îi includă în luarea de decizii referitoare la clasă. Timpul trebuie organizat astfel încât elevii să aibă mai curând voie să discute, să exploreze și să se miște, decât să-l asculte pe învățător. Activitățile de liniște și de audiere trebuie urmate de activități interactive, de mișcare și de discuții. Deși învățătorii vor avea o activitate de planificare considerabilă, ei vor trebui de asemenea să încurajeze copiii să-și planifice timpul.

Copiii care sunt educați în acest mediu vor putea să rezolve probleme în mod eficient și vor ști să ia decizii.

PLAN DE LECȚIE MODEL:
CUM SĂ FOLOSIM CENTRUL DE SCRIERE

Obiectiv

Fiecare copil trebuie să poată folosi materialele din centrul de scriere în mod corespunzător.

Materiale

- rafturi etichetate și clar organizate
- hârtie de culori, forme și mărimi asortate
- instrumente de scris (carioci, vopsele și pensule, creioane, stilouri, cretă, etc.)
- materiale de lipit (lipici, perforator și sfoară, capsator, bandă scotch, agrafe de birou, etc.)
- ascuțitoare
- hârtie pentru afișe

Metoda

1. Se împarte clasa în două. Un adult poate citi o povestire unui grup, sau poate explica folosirea unui centru în timp ce un alt adult predă această lecție.
2. Copiii se adună într-un semicerc pe podea în fața laturilor pentru centrul de scriere.
3. Lecția începe cu cuvintele: <<astăzi vom vorbi despre diferite moduri de folosire a centrului de scriere. Câți dintre voi ați avut un asemenea centru în clasa voastră anul trecut?>> (câțiva copii vor ridica mâinile sau vor răspunde afirmativ)
4. Întrebați câți au folosit centrul de scriere în anul precedent. Copiii vor descrie felurile în care au utilizat centrul de scriere. Cereți sugestii de utilizare de la un elev care nu a mai folosit un astfel de centru înainte.
5. Scrieți răspunsurile pe un panou.
6. Cereți copiilor să arate modul corect de folosire a centrului de scriere (două sau trei demonstrații sunt suficiente).
7. Acordați copiilor câteva minute ca să aplice în practică cele discutate.
8. Comentați diferite moduri de întrebuințare corectă a materialelor.
9. Îndrumați-i pe copii să strângă lucrurile după 15-20 minute de <<explorare liberă>>.
10. Discutați despre aceasta explorare și răspundeți la întrebări.

Evaluare

Dacă copiii sunt gata să aplice cele învățate corect și consecvent, ei sunt pregătiți pentru prezentarea de noi materiale. Dacă însă întâmpină greutăți, învățătorul va trebui fie să repete lecția, fie să petreacă mai mult timp în centrul de scriere pentru a crea modele de întrebuințare a obiectivelor.

Activități suplimentare

Această lecție poate și trebuie să fie extinsă pentru a include prezentări de:

- realizare a unei cărți
- folosire a materialelor de colaj și a vopselelor pentru a ilustra cărțile făcute de copii
- folosirea altor centre din clasă

PLAN DE LECTII MODEL:
FOLOSIREA CENTRULUI DE CUBURI

Obiectiv

Fiecare copil trebuie să folosească corespunzător materialele din centrul de cuburi.

Materialele

- rafturi organizate clar și etichetate
- cuburi pe unități
- omuleți și animale din plastic sau din cauciuc
- mașinuțe din plastic sau metal
- desene sau poze cu clădiri
- hârtie de afișe și carioci groase

Metoda

1. Se împarte clasa în două grupuri pe cât posibil. Un adult va citi o povestire unui grup sau va arăta cum se folosește un alt centru în timp ce un alt adult va predă această lecție
2. Copii se adună într-un semicerc în fața rafturilor desemnate acestui centru.
3. Se începe lecția cu mențiunea că se va vorbi despre folosirea centrului de cuburi; puneți întrebarea câți dintre copii au folosit un centru de cuburi în anul precedent? (câțiva copii vor ridica mâinile sau vor răspunde afirmativ.)
4. Întrebați cum au folosit centrul în clasă în anul precedent (copiii vor da un răspuns descriptiv; dacă nu sunt familiarizați în centrele de cuburi, întrebați-i cum ar dori să folosească.)
5. Scrieți răspunsurile pe un panou
6. Arătați caracteristicile matematice ale cuburilor din întrebarea: <<observați ceva deosebit în legătură cu cuburile?>>
7. Atrageți atenția copiilor asupra mărimilor și formei cuburilor prin alăturarea a două cuburi de unitate în comparație cu un cub de două unități, etc. Probabil un copil va spune: <<două cuburi pătrate fac cât unul dreptunghiular!>> sau <<Două din cele mici fac cât unul mare!>>
8. Continuați să le arătați copiilor felul în care cuburile se împart pe mărimi (o jumătate, o treime, etc. – chiar și triunghiurilor)
9. Rugați copiii să arate utilizarea corectă a centrului de cuburi
10. Lăsați copiii să aplice noile noțiuni timp de câteva minute
11. Comentați asupra diferitelor posibilități de manipulare corectă și sigură a cuburilor.
12. Stimulați copiii să strângă lucrurile după aprox. 20 minute de <<explorare liberă>>.
13. Discutați despre <<explorare>> și răspundeți la întrebări.

Evaluare

Dacă copiii știu să aplice cele învățate corect și consecvent, se poate trece la prezentarea de noi materiale. Dacă ei întâmpină greutăți, învățătorul va trebui să reia lecția și/sau să stea în centrul de cuburi să arate cum se folosesc cuburile.

Activități suplimentare

Această lecție poate și trebuie să fie extinsă astfel încât să includă și prezentări de:

- folosire a cutiei de materiale
- noi materiale
- folosire a cuburilor pentru alte scopuri decât pentru construcție (de exemplu pentru măsurare)
- folosire a altor centre din clasă

PLAN DE LECȚIE MODEL:

ASCULTAREA ACTIVĂ

Obiectiv

În clasa orientată pe nevoile copilului, acesta trebuie să învețe să asculte cu atenție cele spuse de ceilalți copii și de către învățător. Pe lângă aceasta, el trebuie să comenteze și să judece părerile și rezultatele împărtășite de colegi și de învățători în mod consecutiv și pașnic.

Materiale

Ceva scris de copil.

Metoda

1. Rugați un copil să arate ceva scris de el la ora de scriere.
2. Înainte, indicați că este important ca ceilalți copii să asculte cu atenție și să se pronunțe și să pună întrebări, să-l laude (<<îmi place felul în care ai folosit acuarelele pentru ilustrații>> mai degrabă decât <<desenul tau e drăguț>>, sau îmi place povestioara ta) sau să-l ajute să se perfecționeze (<<m-am zapacit când a disparut câinele. ce s-a întâmplat?>>, mai degrabă decât <<ce plicticos>>, sau <<nu mi-a plăcut>>) când copilul a terminat de povestit.
3. Dați de mai multe ori un model de ascultare activă. (acest proces este prezentat pe larg în capitolul VII.)
4. Observați și comentați comportamentul adecvat în momentul ascultării, așa cum este adoptat de copii.

Evaluare

Învățătorul poate nota comentariile copiilor din timpul anului într-o carte de întâmplări hazlii. În mod periodic, învățătorul poate compara și evalua lungimea și specificitatea observațiilor și întrebărilor copiilor în determinarea dezvoltării lor.

Activități suplimentare

Încurajați copiii să folosească învățarea activă în alte întâlniri de grup cum ar fi întâlnirea de dimineață sau momentul povestirilor.

Stimulați-i pe copii să folosească învățarea activă și într-un cadru mai puțin structurat. Învățați-i să repete ce au auzit pe alții că spun pentru a clarifica o situație.

PLAN DE LECȚIE MODEL: REZOLVAȚI PROBLEME CU AJUTORUL CUVINTELOR

Obiective

Fiecare copil trebuie să discute pentru a rezolva conflictele interpersonale cu colegii și cu învățătorii.

Materiale: Nu este cazul

Metoda

1. Observați cum interacționează copiii și cum rezolvă conflictele
2. Intervenți dacă au dificultăți în expunerea frustrării, a iritării, a tristeții, etc. Prin cuvinte
3. Căutați momentul propice învățării și dați un exemplu de rezolvare a unui conflict: de exemplu, dacă doi copii se ceartă pentru un cântar de care au nevoie pentru a rezolva o problemă la matematică, ei vor atinge un moment de frustrare și vor începe să tragă de cântar. În acest moment învățătorul va trebui să intervină, să coboare la nivelul de înțelegere al copiilor și să întrebe: <<care este problema?>> copiii probabil că vor spune ceva de genul: <<am nevoie de cântar și el nu vrea să mi-l dea>>, sau <<eu am găsit primul cântar și acum încercă să mi-l ia!>> învățătorul va trebui să spună ceva de tipul: <<și nu puteți folosi amândoi cântarul?>> cele trei persoane – elevii și învățătorul vor discuta posibilitățile. S-ar putea ca unul din copii să spună: <<poate să-mi dea el cântarul.>> învățătorul este obligat să le reamintească copiilor că nu sunt destule cântare pentru fiecare copil. Atunci, el trebuie să zică <<va trebui să găsim o altă soluție în acest caz. Aveți vreo idee?>> Un copil s-ar putea oferi să-l folosească împreună cu un coleg. Dacă nici un copil nu se gândește să folosească împreună cântarul, atunci învățătorul poate propune el această soluție și să-i întrebe pe copii ce cred despre idee. Cel mai important aspect al colaborării în vederea rezolvării problemelor este soluționarea conflictului astfel ca ambele părți să fie satisfăcute de rezultate. De aceea, învățătorul va observa copiii când aceștia lucrează împreună și îi va ajuta când este cazul.

Evaluare

Învățătorul trebuie să continue să observe copiii și să noteze într-o carte de întâmplări hazlii dacă și când sunt în stare copiii să folosească aptitudinile de negociere asimilate.

Activități suplimentare

Rezolvarea problemelor prin dialog poate și trebuie să fie aplicată în fiecare din situațiile de mai jos:

- activități sociale (certuri pe terenul de joacă, înjurături, etc.)
- activități pedagogice (organizarea materialelor, prezentarea lor etc.)
- activități fizice (copiilor care lovesc alți copii trebuie să li se explice de ce este inacceptabil acest gest)

Bibliografie:

- Asche, J. (1989). *Handbook for principals and teachers: A collaborative approach for the effective involvement of community and business volunteers at the school site* [Manual pentru directori și învățători – o abordare colaborativă pentru o implicare efectivă în școală a voluntarilor din comunitate și din lumea afacerilor]. Alexandria, VA: National Association of Partners in Education.
- Brophy, J., Good, T., & Nedler, S. (1975). *Teaching in the preschool* [Metodica predării la Preșcolari]. New York: Harper and Row.
- Charney, R.S. (1992). *Teaching children to care* [Cum să-i înveți pe copii să fie dedicați]. Greenfield, MA: Northeast Fundation for Children.
- Clayton, M.K. (1989). *Places to start: Imprlementing the development classroom* [De unde să începi – implementarea programelor bazate pe dezvoltare]. (caseta video VHS). Greenfield, MA: Northeast Fundation for Children.
- Cohen, D.H. (1972). *The learning child* [Copilul care învață]. New York: Pantheon Books.
- Henderson, R. (1983). *Strengthening teacher's contact and involvement with parents through A concentrated program of experience and activites* [Întărirea legăturii și colaborarii învățătorilor cu părinții printr-un program integrat de experiențe și activități]. Ed.D.Practicum, Nova University
- Hymes, james L., Jr. (1981). *Teaching thechild under six* [Educarea copilului de vârstă preșcolară]. Columbus, OH: Merrill Publishing Company.
- Jackson, S., & woods, L. (1988). *Tips for tutors* [Idei pentru profesori]. Alexandria, VA: National Association of Parteners in Education, Inc.
- Lancy, D., & Nattiv, A. (1992, Summer). Parents as volunteers [Parinții ca voluntari]. *Childhood Education* (pp. 208-212).
- Paley, V.G. (1992) *You can't say you can't play* [Nu poți spune că nu te poți juca]. Cambridge. MA: Harvard University Press.
- Parent/community involvement* [Implicarea părinților și comunității]. Maryland State Department of Education: A tropical Paper on the Comprehensive Plan for the Maryland School Performance Program..
- Shalaway, L. (1994, July-August), The <<dos and don'ts>> for using parent volunteers [Ce trebuie să facă parinții voluntari], *Instructor*, (pp.78-81).
- School volunteer programs* [Programe de voluntariat în școli]. (1981). National School Volunteer Program, Inc., Alexandria, VA

VI. EVALUAREA PERMANENTĂ

*Evaluarea și responsabilitatea sunt scopuri ce merită să fie urmărite.
Sarcina este de a crea un sistem care să evalueze în mod corect și util lucrurile pe
care le considerăm importante și să nu distorsioneze procesul instructiv.*

TheodoreSizer

Suport teoretic și motivație

Învățarea și dezvoltare reprezintă procese în continuă evoluție. În consecință, educatorii trebuie să aibă în vedere o evaluare continuă. Un prim program de dezvoltare a copilului trebuie să aibă în vedere perfecționarea continuă a cunoștințelor sale, înțelegerea tot mai aprofundată a lumii și a propriei persoane.

Evaluarea continuă ce are loc în cadrul activităților în clasă poate asigura o imagine clară, corectă și reprezentativă a capacităților și progresului copilului. În mod tradițional, evaluarea aprecia performanțele elevului prin diferite forme, cum ar fi: lucrări scrise notate, extemporale săptămânale și teste standardizate. Învățătorii aveau tendința de a evalua munca copiilor pentru a avea la dispoziție, împreună cu părinții și conducerea școlii, dovada cifrică a progresului copilului. Cu toate acestea, tendințele recente din educație au promovat metode alternative. Elaborate de educatori, pentru evaluarea și încurajarea progresului copilului. Adoptarea unei noi perspective în educație, bazată în întregime pe limbaj, în cadrul căreia elevii sunt implicate active în procesul ascultării, vorbirii, citirii și scrierii, a încurajat o nouă viziune asupra evaluării. Aceste aspecte au fost integrate pentru a aduce la o evaluare mai corectă a copilului. Evaluarea autentică, spre deosebire de cea la cerere, este o formă de evaluare care are loc continuu, în contextul unui mediu propice învățării și dezvoltării copilului. Ea reflectă experiențele adevărate și demne de reținut din procesul învățării, care pot fi documentate prin observații, întâmplări consemnate, jurnale, caiete de observație, mostre de lucru propriu-zise, ședințe, fișe ale elevilor, rezultatele, în îndeplinirea unor sarcini și alte metode. Evaluarea autentică e folosită de elevii și se desfășoară în paralel cu procesul învățării, fiind o condiție premordială a dezvoltării elevului.

<<Aprecierea individuală a dezvoltării și progreselor în învățare realizate de fiecare copil e un element crucial pentru elaborarea și implementarea unor programe în conformitate cu gradul de dezvoltare a elevilor>>, afirmă Asociația Națională pentru educarea copiilor mici. Anumite metode alternative sunt mai potrivite pentru copiii mici decât testele scrise. Orientările recente privind evaluarea accentuează necesitatea de a descoperi ce știu și ce pot face copiii, mai degrabă decât să se detecteze ce nu știu și nu pot face. Dacă doresc cu adevărat să știe de ce sunt capabili elevii lor, învățătorii trebuie să observe cum își îndeplinesc ei sarcinile în situații obișnuite, unde au numeroase ocazii de a-și demonstra cunoștințele și aptitudinile, mai degrabă decât să se bazeze numai pe teste scrise. Perspectivele asupra evaluării trebuie corelate cu gradul de dezvoltare a copilului, pentru a furniza o imagine mai cuprinzătoare asupra capacităților și realizărilor sale; rezultatele testelor nu sunt elocvente în acest sens.

Noile tehnici de evaluare

- Sunt permanente, cumulative
- Folosesc un cadru deschis
- Se adaptează la diferite contexte
- Se bazează pe criterii
- Îl implică pe elev în procesul învățării

Practicile tradiționale:

- sunt anulate
- permit alegeri
- corespund unui singur context
- se bazează pe norme
- strict dirijate de învățător

(Chittendon – editat de Perrone, 1991)

Evaluarea este un mijloc de adunare a informației, ulterior folosită pentru a aprecia progresul elevului și pentru a elabora programa de învățământ. Criteriile de evaluare trebuie să includă:

- Validitatea
- Mai multe modalități de evaluare a realizărilor, diferite de cele standard bazate pe alegeri multiple
- Implicarea totală a copilului
- Observații repetate
- Un proces continuu în timp
- Folosirea unei varietăți de metode

(adaptare după CEASL)

Setul de evaluare a elevului cuprinde mostre ce ilustrează eforturile, progresele și realizările sale în timp. Atât elevul, cât și învățătorul trebuie implicați în selectarea mostrelor. Conform modelului de Program Step by Step pentru învățământul primar, evaluarea trebuie să se bazeze pe următoarele premise:

- Evaluarea trebuie să stimuleze acumularea de cunoștințe, înțelegerea și încrederea copilului în sine.
- Trebuie să se axeze pe obiective importante și să implice multiple surse de informații.
- Evaluarea trebuie să sprijine și să informeze asupra practicilor de instruire conforme gradului de dezvoltare a copilului.
- Părinții și elevii sunt parteneri de bază în procesul de evaluare.

(Winograd, 1994)

Scopul ultim al evaluării este să permită elevilor să se autoevalueze. O bună evaluare permite celui care învață să devină autonom și independent. Reflecția elevului asupra rezultatelor muncii sale este parte integrată a unei evaluări eficiente.

Scop

Scopul principal al evaluării este să urmărească progresul copilului și să stabilească exact la ce nivel de dezvoltare se află fiecare elev în parte, astfel încât programa să vină în întâmpinarea nevoilor copiilor, priviți individual și să asigure succesul experiențelor tuturor. Identificarea copiilor cu nevoi speciale și care ar putea necesita sprijin ori intervenții suplimentare, reprezintă un alt obiectiv al evaluării. Evaluarea corectă trebuie să asigure o interdependență activă între ceea ce se predă și ceea ce se învață în cursul procesului de instruire.

Evaluarea autentică trebuie:

- Să valorifice punctele forte ale fiecărui elev, în loc să-i detecteze erorile

- Să furnizeze procesului de instruire indicații asupra a ceea ce trebuie predat și asupra modului cum să facă predarea.
- Să reprezinte o componentă permanentă a procesului de instruire.
- Să fie multidimensională, axată atât asupra dezvoltării sociale și afective a copilului, cât și asupra celei cognitive.
- Să includă rezultatele colaborării active dintre părinți și învățători, precum și dintre învățători și copii.
- Să accentueze importanța învățării.
- Să promoveze un învățământ optimal, care să asigure succesul pentru toți elevii.
- Să fie corect înțeleasă de elevi și de părinții lor.

(adaptare după PLAS)

Este important ca învățătorii să-și dea seama ce cunoștințe și-au însușit și menținut elevii. Prin observare și documentare, ei pot obține aceste informații. Evaluarea corectă, care este permanentă în context și folosește o varietate de tehnici, susține procesul de instruire și îmbogățește planificarea din programă.

Evaluarea poate și trebuie să servească anumitor scopuri, și drept rezultat,

- Elevii reflectează mai mult asupra lor înșiși și își controlează învățarea.
- Învățătorii se concentrează mai bine asupra procesului de instruire.
- Învățătorii hotărăsc care copii au nevoie de mai mult ajutor.
- Părinții percep mai corect progresele copiilor, priviți ca persoane implicate în procesul învățării.
- Conducătorii instituțiilor de învățământ înțeleg cum progresa în învățare grupurile de elevi.
- Cadrele didactice cunosc exact nivelul elevilor evaluate prin acest model

(Winograd, 1994)

Capacitatea de învățare a elevilor și nivelul lor de dezvoltare sunt evaluate de către învățători la începutul anului școlar, apoi evaluarea se face continuu, oferind cadrelor didactice o bază pentru elaborarea programei. Pe parcursul observării elevilor, învățătorii trebuie să-și modifice metodele de predare, adaptându-le la necesitățile copiilor. Evaluarea autentică se bazează pe înțelegerea faptului că e distinsă în primul rând elevilor și învățătorilor, ca bază pentru procesul învățării. Elevii și învățătorii se angajează împreună în procesul evaluării, astfel încât elevii să-și poată controla procesul de acumulare a cunoștințelor, iar învățătorii să-și îmbunătățească modul de predare. Entuziasmul și optimismul stârnite de evaluarea alternativă sunt cu siguranță justificate. Dar schimbarea implică probleme noi, și schimbările în metodele de evaluare nu fac excepție.

Cui se adresează evaluarea

Învățătorii, elevii, părinții și conducătorii instituțiilor de învățământ trebuie să fie toți implicați în procesul de evaluare. Învățătorii trebuie să observe în mod constant dezvoltarea și acumularea de cunoștințe, la elevii lor. Evaluarea continuă permite învățătorilor să vorbească cu elevii despre munca lor de fiecare zi și să folosească aceste informații ca bază pentru elaborarea programei. Învățătorii trebuie să aibă curajul de a discuta rezultatele evaluării cu copiii, astfel încât aceștia să-și dea seama, într-un mod realist, ce progrese fac și la ce nivel se situează. Învățătorii trebuie să-i invite frecvent pe directori la clasă, pentru a-i familiariza cu progresul clasei, ilustrat prin examene din munca copiilor.

Implicarea părinților în procesul evaluării nu trebuie limitată la primirea unui formular care să-i informeze asupra rezultatelor copilului pe o anumită perioadă de timp. Părinții vor avea o imagine mult mai clară, dacă li se oferă mostre concrete ale muncii elevului. Un set de lucrări ale copilului, realizate într-un anumit interval de timp, ilustrează calitatea gândirii și dezvoltării copilului. Prin sintetizarea informațiilor, părinții pot fi informați adecvat. În secțiunea intitulată <<Tipuri de fișe ale elevilor>>, de la sfârșitul acestui capitol, sunt prezentate două tipuri de formulare pentru părinți, care îi implică în procesul evaluării. Primul e o scrisoare ce însoțește setul de lucrări făcute de elev, trimise acasă. Această scrisoare explică natura muncii efectuate de copil și rostul setului de lucrări. Al doilea formular e o foaie de răspuns, în care părinții să-și exprime observațiile și părerile privitoare la progresul copilului, ilustrat de set.

Tipuri de evaluare

Testarea tradițională poate eșua în îndeplinirea scopului adiacent evaluării, care este instruirea optimă. Evaluarea autentică dorește să meargă dincolo de formularele scrise convenționale, pentru a crea o gamă mai largă de modele, care să evalueze mai corect capacitățile intelectuale ale copilului și să permită mai multe demonstrații ale competenței. La clasă pot fi folosite multe tipuri de evaluare autentică. Prin folosirea mai multor moduri de evaluare, învățătorul va putea avea o imagine reprezentativă a tuturor laturilor personalității copilului.

Practicile de evaluare elaborate în conformitate cu gradul de dezvoltare a copilului mic trebuie să ofere multe informații despre dezvoltarea fizică, afectivă și intelectuală a copiilor. Metodele informale de evaluare, cum ar fi observația directă, consemnarea unor întâmplări, seturile cu mostre din lucrările copiilor, ajută la aprecierea a ceea ce știe și trebuie să facă un copil. Pentru a asigura succesul modelului Step by Step pentru învățământul primar, e crucială folosirea acestor metode de evaluare, cu garanție a faptului că predarea și evaluarea sunt complementare și că sunt folosite procedee potrivite gradului de dezvoltare a copilului.

Observare / Documentare

Această formă de evaluare e eficientă în a determina ce și cât pot învăța copiii mici. Învățătorii adună multe informații valide și credibile, în timpul activităților zilnice de la clasă, observându-i pe copii obiectiv și documentându-și observațiile. Această informație alimentează judecățile făcute asupra copiilor și a metodelor de instruire potrivite. Toți învățătorii practică documentarea; altelei ele se fac cu un scop precis, ca de exemplu pentru a ne documenta dacă elevul a căpătat o anumită deprindere sau a înțeles corect ceva. Observațiile formale și informale, cumulate, dau învățătorilor o imagine clară asupra deprinderilor și capacităților fiecărui copil. Exista multe metode de înregistrare a observațiilor, incluzând:

- Consemnarea unor evenimente
- Liste de verificare
- Inventare
- Fotografii
- Înregistrări audio

Pentru observarea adecvată a copilului, învățătorul trebuie să-și fixeze un scop. Pentru a fi eficiente, observațiile trebuie să fie sistematice, obiective, selective, exhaustive și atent înregistrate. Următoarele orientări pot fi de folos învățătorului în efectuarea de observații sistematice:

- Observați ce anume face copilul

- Înregistrați observațiile cât mai repede posibil
- Observați-i pe copii în locuri diferite, în momente diferite ale timpului petrecut la școală
- Fiți realiști în programarea observațiilor
- Concentrați-vă asupra unui singur copil, o dată
- Fiți discret
- Protejați confidențialitatea observațiilor
- Alegeți un sistem practic de înregistrare a informațiilor.

(CEASL)

Consemnarea unor întâmplări

Procedul permite o descriere obiectivă a unei activități observate. E folositor ca întâmplările să fie relatate chiar de către copil. Învățătorul trebuie să revadă întâmplările dintr-o anumită perioadă, pentru a înțelege și vedea progresul copilului. Iată câteva sugestii:

- Hotărâți ce anume doriți să observați
- Plasați întâmplarea în context, menționați data, locul și cadrul.
- Consemnați cu precizie, incluzând detalii.
- Fiți obiectivi
- Procesul de consemnare a întâmplărilor să fie simplu

(CEASL)

v. exemplele de la sfârșitul capitolului

Liste de verificare și de inventar

Sunt instrumente simple și eficiente pentru înregistrarea observațiilor referitoare la copii. Ele specifică ce comportamente concrete trebuie observate și reprezintă o modalitate obișnuită și folositoare de a monitoriza progresul elevului. În mod obișnuit, listele elaborate conform stadiului de dezvoltare a copilului ordonează deprinderile în ordinea în care sunt învățate. Listele de verificare se scriu înaintea efectuării de observații și sunt folositoare pentru evaluarea copiilor în cursul diverselor activități, oferind informații asupra a ceea ce poate sau nu face un copil, în fiecare sferă a dezvoltării sale.

(CEASL)

v. exemplele de la sfârșitul capitolului

Fotografii și înregistrări audio

Reprezintă o dovadă concretă a performanțelor copiilor mici.

Seturi pentru evaluarea copiilor

Evaluarea prin seturi de lucrări ale elevului în clasă reprezintă un alt procedeu, a cărui eficacitate și credibilitate depind de priceperea învățătorului.

Scopul său este să:

- Întărească împletirea instruirii cu evaluarea
- Oferă elevilor, părinților și altor factori de decizie, informații despre progresul copilului și despre diferite activități ce au loc la clasă
- Permite copiilor să participe la evaluarea propriei lor munci

- Ține învățătorul la curent cu progresul fiecărui copil
- Formează baza pentru evaluarea în ansamblu a performanțelor copilului, dintr-o varietate de resurse.

(adaptare după CEASL)

Seturile sunt create printr-un proces oarecum subiectiv. Când alege mostre pentru activitatea elevilor, învățătorul trebuie să-și pună următoarele întrebări:

Ce e bine pentru acel elev?

Care sunt calitățile evidențiate în acest exemplu, demonstrând evoluția copilului și progresele sale în învățare?

Cum poate fi această mostră pusă în legătură cu celelalte din setul copilului?

Folosirea seturilor pentru reflecții, ori în cursul procesului de evaluare, constituie o bogată sursă de informații asupra evoluției copilului. O astfel de colecție e importantă în procesul educației copilului mic, deoarece asigură o evidență a progreselor sale în procesul învățării.

Scopurile uzuale ale seturilor sunt:

- Ilustrează activitatea elevului
- Măresc participarea elevilor și a învățătorului la evaluare.
- Oferă dovezi credibile.

Tipuri de seturi

Setul elevului e un simplu dosar ce conține munca elevului. E destinat folosirii atât de către elev, cât și de către învățător. Iată ce poate conține el:

- Scriere: mostre scrise de ciorne și lucrări finale, ilustrând toate materiile (discipline umaniste, științifice, matematică), liste de verificare, rapoarte, însemnări în jurnal
- Citirea: inventării și liste de verificare
- Răspunsuri la întrebările privind recenziile de carte, la răspuns deschis, cu punctaj
- Înregistrări pe casete audio ale citirii cu voce tare
- Fotografii ilustrând diferite proiecte și activități
- Liste de matematică și mostre de rezolvare a problemelor

Cutia elevului e un recipient / dosar / cutie de lucru care arată progresul unui elev prin intermediul realizărilor sale. Poate să conțină lucrări ilustrând o singură materie sau mai multe. Cutia e făcută pentru a fi expusă publicului și poate fi arătată părinților. Cutia elevului conține:

- O selecție de articole din colecția elevului, cuprinzând cele mai bune rezultate progresului în timp.
- Păreri ale elevilor despre lucrările selectate, ori despre progresul lor în general
- Un dosar al <<respectului de sine>>, cuprinzând tăieturi din ziare și fotografii

Setul de evaluare învățător-elev e o colecție de documente ce evaluează progresul unui elev și susține o evaluare cumulativă. Conține copii ale lucrărilor din colecția elevului, teste redactate de învățător, înregistrările fișelor de observație și orice alte aspecte considerate importante de către învățător. Această colecție nu e destinată publicului, dar e arătată copiilor și părinților. Ea trebuie să cuprindă:

- Copii ale materialelor din cutia elevului

- Înregistrarea unor întâmplări
- Înregistrări ale întrevederilor cu elevii
- Inventării de interes
- Teste elaborate de învățător

Ținerea corectă a evidenței are un rol important în evaluare, pentru că reflectă ce face elevul. Printr-o evidență corectă, se observă clar realizările obținute, efortul depus, iar progresul e demonstrat. O mare parte din evidență constă în selectarea mostrelor pentru colecții. Aceste mostre sunt mai relevante când sunt însoțite de liste de verificare, notițe luate în timpul conferințelor și întâmplări consemnate care contribuie la evaluarea narativă. E important ca lucrările elevilor să fie date, astfel încât să fie evident progresul în timp.

Rubrici

Rubricile constituie un set de indicații scrise, care le sunt date elevilor înainte de începerea unei activități. Văzând criteriile pe care se bazează activitatea, elevii știu ce se așteaptă de la ei pentru a obține un anumit punctaj. Rubrica identifică calitățile speciale pe care le reclamă învățătorul și corespunde unui anumit număr de puncte de pe o scală. Rubrica tipică conține un număr oarecare de puncte, care urmează să fie acordate, în funcție de diferite caracteristici care vor fi examinate și dovedește un oarecare nivel de perfecțiune.

v. exemplele de la sfârșitul capitoului

Întrevederi învățător-elev

Ele dau posibilitatea elevului și învățătorului să discute despre munca lor. Întrevederile trebuie conduse într-un mod cât mai relaxant și plăcut, astfel încât elevul să fie încurajat să-și exprime ideile. Aceste discuții pot fi scurte și neoficiale, ori structurate și sistematice. Învățătorul ar trebui să revadă și să analizeze ce a făcut elevul și să-l ajute să-și planifice și să avanseze în etapele următoare. Majoritatea întrevederilor au un tipic previzibil, în cadrul căruia elevul știe clar ce se așteaptă de la el. Adesea, întrevederile au o tematică bine precizată: o carte ce a fost citită, o compunere, o lucrare în plină desfășurare. Întrevederile învățător – elev constituie o bună formă de evaluare autentică, deoarece relevă informații, cum ar fi:

- Ce învață elevul
- Cum înțelege el citirea, scrierea, matematica și alte discipline din programă
- Ce îl interesează; unde are nevoie de ajutor
- Ce crede învățătorul că este eficient
- Ce ar dori elevul să învețe în viitor

(Winograd, 1994)

Autoevaluarea elevului

Autoevaluarea de către elev e un aspect important al procesului general al evaluării. Ea permite elevului să-și aprecieze propriul progres, să devină conștient de procesul și produsul învățării și să își asume responsabilitatea lui. Caietele de observație, jurnalele, listele de verificare, inventăriile, opiniile scrise ale elevului pe marginea muncii sale, toate indică progresul său. Copiii devin mai implicați în procesul învățării când învățătorul îi ajută să-și stabilească obiective personale sau să-și evalueze propriul progres. Copiii doresc să știe ce așteaptă de la ei învățătorii și părinții, cum sunt evaluate și cum se percepe progresul lor. Când sunt încurajați să-și stabilească propriile obiective, copiii își orientează ei înșiși procesul învățării. Cadrele didactice pot încuraja acest

process, modelând limbajul copiilor, ajutându-i să-și fixeze obiectivele și să lupte pentru îndeplinirea lor. Pentru a stimula tendința spre autoevaluare, elevilor li se pun următoarele întrebări, ale căror răspunsuri sunt consemnate ulterior, într-un jurnal:

Care dintre aptitudinile mele s-au îmbunătățit anul trecut?
La ce mă pricep mai bine?
Ce aptitudini îmi pot perfecționa?
Asupra cărui lucru mă voi axa anul acesta?
Ce sper să învăț anul acesta?

Când învățătorii dau copiilor ocazia să mediteze la ceea ce au învățat, copiii devin conștienți de realizările lor, sau de faptul că știu acum ceva ce nu știau înainte. În procesul reflecției, copiii observă cum au făcut un lucru pentru prima oară, și cum au progresat ulterior. Astfel li se oferă dovada concretă a evoluției lor.

Teste scrise

În mod obișnuit, testele scrise sunt o parte integrată a evaluării. Când practicile curente de evaluare subliniază importanța folosirii mai multor metode de evaluare, testele scrise nu trebuie să fie desăvârșite discreditate. Totuși, învățătorii trebuie să fie conștienți de limitările unor astfel de teste. Învățătorii trebuie încurajați să-și adapteze testele la condițiile concrete ale activității elevului. Întrebările cu răspuns deschis permit o varietate de răspunsuri și reflectă adecvat cunoștințele copiilor.

E mai corect ca rezultatele testelor să fie folosite pentru a evalua progresul fiecărui copil, nu pentru a compara copiii între ei. Un standard fix permite evaluarea elevului în raport cu un anumit nivel de performanță, nu prin compararea lui cu un alt copil.

Rezumat

Evaluarea corectă a elevilor are un rol esențial în adoptarea unor decizii competente asupra educației lor. Prin observarea copiilor în timp ce citesc, scriu, interacționează cu alții, ori sunt implicați în diferite activități, învățătorul adună informații despre fiecare elev în parte, pe care le încadrează într-un curriculum ce ține cont de gradul de dezvoltare a copilului. Întâmplările consemnate, listele de verificare, întrevederile învățător-elev, autoevaluarea elevului sunt procedee și tehnici aflate în sprijinul învățătorilor, pentru a-și evalua elevii mai precis și pentru a fi mai eficienți în comunicare. Pentru a obține o imagine verosimilă, clară și reprezentativă a fiecărui copil, a progreselor și capacităților sale, evaluarea trebuie să fie continuă, exhaustivă și efectuată în cursul tuturor activităților de la clasă. Modelul Step by Step pentru învățământul primar promovează o viziune asupra evaluării care încorporează tehnici variate și permite cadrelor didactice să prezinte progresul copiilor, de o manieră semnificativă, atât părinților cât și altor persoane interesate.

Bibliografie:

- Assessment of student in early childhood education [Evaluarea nivelului de învățare la elevul de vârstă mică].* (1995, March). South Carolina for Excellence in the Assessment of Student Learning (CEASL). University of South Carolina.
- Bredekamp, S. (Ed.). (1987). *Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8 [Tehnici adecvate dezvoltării în prima copilărie, de la naștere până la vârsta de 8 ani].* Washington, DC: National Association for Young Children (NAYECO)
- Cohen, D., Stern, V., & Balaban, N. (1983). *Observing and recording the behavior of young Children [Metode de observare și înregistrare a comportamentului copiilor].* New York: Columbia University Press.
- Hollis, B. (1992). *From latters and assessment comments for your whole-language classroom [Formulare de scrisori și fișe de apreciere pentru orele de cultivarea limbii].* Huntington Beach, CA: Teacher Materials, Inc.
- Jasmine, J. (1992). *Portofolio assessment for your whole-language classroom [Set de apreciere pentru cultivarea limbii].* Huntington Beach, CA: Teacher Created Materials, Inc.
- Kamii, C. (1990). *Achievement testing in the early grades [Teste de verificare în clasele primare].* Washington, DC: NAYEC.
- Perrone, V. (Ed.) (1991). *Expanding student assessment [Extinderea evaluării elevului].* USA: Association for Supervision and Curriculum Development, Alexandria, VA.
- Primary Level Assessment System (PLAS) Pilot Study [Studiu pilot privind sistemul de evaluare în ciclul primar].* (1993). Kentucky Council of Chief State School Officers State Collaborative on Assessment and Student Standards.
- Ryan, C. (1995) *Teaching basic skills through literature for your whole-language classroom [Predarea prin literatură a deprinderilor elementare în clasele de cultivare a limbii].* Huntington Beach, CA: Teacher Created Materials, Inc.
- Schlosser, K., & Phillips, V. (1991). *Beginning in whole language: A practical guide. [Ghid practic de introducere în cultivarea limbii].* New York: Scholastic, Inc.
- Wiersma, W., & Jurs, S. (1990). *Educational measurement and testing [Măsurări și testări educaționale].* Boston: Allyn & Bacon.
- Winograd, P. (1994). *Assessing authentic assessment [Evaluarea testării adevărate].* Torrance, CA: The Education Centre.

ANEXE LA CAPITOLUL VI.

Observații și documente (pag. 73-74)

Liste de verificare (pag.75-81)

Formulare pentru seturile personale (pag. 82-85)

Tipuri de rubricatură

Chestionare de urmărire a discuțiilor purtate cu elevii (pag. 86-87)

Chestionare de autoevaluare și de urmărire a progreselor (pag. 88-89)

Consemnarea unor întâmplări

Nume.....

Fapta.....

Listă de activitate

LISTĂ DE LECTURI PERSONALE

Nume.....

[illegible]

Listă de activitate

Listă de lecturi personale

Nume.....

Data	Titlu	Observații	Strategii didactice
Eșantion de scriere pt. luna în curs			
Eșantion de scriere pt. luna în curs			

PRIMELE LECTURI

Primele etape ale lecturii	Deseori	Uneori	Rareori
Stabilește scopul lecturii	_____	_____	_____
Își asumă riscuri	_____	_____	_____
Folosește textul pentru a-și identifica propriile greșeli în lectură	_____	_____	_____
Utilizează strategii de fixare	_____	_____	_____
Se autocorectează pt. a ajunge la sens	_____	_____	_____
Recunoaște informația importantă	_____	_____	_____
Identifică și înțelege elementele povestirii	_____	_____	_____
Discută stilul autorului	_____	_____	_____
Prezintă o varietate de reacții față de text	_____	_____	_____
Activează cunoștințele anterioare pentru a răspunde la noile informații	_____	_____	_____

Nume.....

Data.....

Lectura elevului

Legendă:

D = deseori

U = uneori

R = rareori

	D	U	R
Demonstrează interes și dragoste față de lectură			
Își asumă riscuri			
Se poate pierde într-o carte			
Alege lectura când trebuie să aleagă o activitate			
Arată siguranță de sine în lectură			
Are lecturi favorite			
Poate discuta despre o carte			
Prevede ce se va întâmpla într-o poveste			
Pune întrebări pentru a lămuri înțelesul			
Se sprijină pe imagini și text pentru a clarifica idei			
Poate repovesti cu:			
Început și sfârșit			
Punctele principale în succesiune			
Amănunte			
Împărtășește înțelesurile câștigate prin lectură			
Poate vorbi coerent despre:			
Personaj			
Cadru			
Întâmplări			
Problema pusă			
Soluția			
Conflict			

Nume.....

Data.....

Nivelul limbajului oral

Legendă:

D = deseori

U = uneori

R = rareori

	D	U	R
Elevul e în stare să utilizeze un limbaj expresiv pentru:			
a realiza comparații și distincții			
a prezenta evenimentele în succesiune			
a denumi obiecte obișnuite			
a deosebi lucrurile importante de cele lipsite de importanță			
a precia planuri personale			
a relata experiențele personale			
În conversație, elevul e în stare:			
să deschidă conversația			
să-și aștepte rândul			
să nu fie de acord dar fără a întrerupe interlocutorul			
să ceara lămuriri			
să dezvolte un subiect			
să răspundă în mod corespunzător			
să-și amintească o idee în timp ce-și așteaptă rândul la cuvânt			
să nu piardă idea			
Elevul poate articula corect:			
sunetele			
cuvintele			

Nume.....

Data.....

Nivelul de audiție și ascultare

Legendă:

D = deseori

U = uneori

R = rar

	D	U	R
Realizează contactul vizual cu vorbitorul			
Ascultă cu o expresie de interes			
Corpul este întors către vorbitor			
Ascultă și urmează:			
o indicație			
două indicații			
două sau mai multe indicații			
Poate participa la:			
o conversație în doi			
o povestire			
discuție organizată cu clasa			

Nume.....

Data.....

**Nivelul de scriere
a elevului**

Legendă:

D = deseori

U = uneori

R = rar

	D	U	R
Demonstrează pricepere și interes în scriere			
Își asumă riscuri			
Face legătura între vorbire și propriul scris			
Face progrese pe calea dobândirii scrierii folosind:			
imagini			
mâzgălituri			
litere izolate			
etichete (cuvinte)			
corespondența sunet-literă			
spații între cuvinte			
propoziții			
text cu punctuație			
ortografia corectă a multor cuvinte			
Scrie texte care dovedesc:			
o lungime corespunzătoare			
un vocabular descriptiv			
idei originale			

Nume.....

Data.....

Nivelul de dezvoltare a deprinderilor elevului

Legendă:

D = deseori

U = uneori

R = rar

	D	U	R
Atunci când scrie, utilizează:			
consoane inițiale corecte			
consoane finale			
combinații de litere			
terminațiile cuvintelor			
Recunoaște următoarele semne de punctuație:			
punctul			
semnul de întrebare			
semnul exclamării			
ghilimelele			
Atunci când scrie, încearcă să folosească corect:			
semnele de punctuație			
scrierea cu literă mare			
Poate pune evenimentele în succesiunea normală:			
pe cale orală			
în scris			
înțelege opoziția real-imaginar			
compune în mod corect o scrisoare			
Poate citi corect o diagrama			
reală			
Simbolică			
Poate sorta elementele după:			
Mărime			
Culoare			
alte caracteristici			
Utilizează cuvinte comparative (<i>mai mult, mai puțin, la fel</i>) atunci când descrie datele dintr-o diagramă			

Model de scrisoare de însoțire a setului

Desigur că uneori părinții nu au timp să vină la școală pentru a vedea și discuta dosarul copilului. În acest caz învățătorul poate trimite acest set de lucrări ale copilului, sau o fotocopie a lui, la domiciliul părinților. Modelul de scrisoare de mai jos conține anunțul că dosarul va ajunge la părinți. Aceștia sunt rugați să răspundă utilizând formularul de pe pagina următoare.

.....
Data

Catre părinții lui.....;

Copilul dumneavoastră vă va aduce acasă dosarul pentru luare la cunoștință. Dosarul conține un set din lucrurile copilului dumneavoastră.

Vă rugăm să parcurgeți toate materialele împreună cu copilul dvs., punându-i toate întrebările pe care le considerați necesare. Vă rugăm după aceea să completați chestionarul alăturat. Suntem foarte interesați să cunoaștem reacțiile dvs. față de progresele în studiu ale copilului dumneavoastră.

Dosarul acesta fiind un document ce face parte integrată din programul instructiv-educativ, vă rugăm să-l restituiți la școală în termen de o săptămână.

Vă mulțumim pentru ajutor și colaborare.

Cu multă stimă,

(a) Chestionar de luare la cunoștiință a dosarului elevului

Acest formular poate face parte din actele de urmărire a activității elevului, după ce părinții au consultat dosarul acasă. Răspunsurile pot prezenta indicații prețioase privind comunicarea în legătura cu evaluarea dosarului.

.....

Chestionar adresat părinților:

Data:

Numele elevului:

Vă rugăm să răspundeți la următoarele întrebări:

Ați consultat dosarul împreună cu copilul dvs.?

Care parte va plăcut mai mult?

V-au surprins progresele înregistrate ?de ce?

Aveți vreo întrebare referitoare la conținutul dosarului?

Am consultat dosarul și-l restituie împreună cu chestionarul.

.....

(semnătura părintelui)

Conținutul dosarului

	Denumire	Data	<<De ce l-am ales>>?
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			

Competența lingvistică / fișa de sinteză
Obiective ale procesului instructiv

- 1). Se poate exprima limpede în scris în mai multe domenii
Evoluția nivelului atins

Data observației	Începător	În progres	Îndemânatic / independent

- 2). Este foarte interesat de citire și alege în mod judicios lecturile
Evoluția nivelului atins

Data observației	Începător	În progres	Îndemânatic / independent

- 3). Dovedește fluentă, înțelegere și stăpânirea deprinderii de a citi
Evoluția nivelului atins

Data observației	Începător	In progres	Îndemânatic / independent

- 4). În comunicarea orală se exprimă limpede în mai multe domenii
Evoluția nivelului atins

Data observației	Începător	In progres	Îndemânatic / independent

Poate fi copiat și utilizat în evidența dumneavoastră a discuțiilor educative

.....

Fișă privind lecturile elevului

Data

Numele elevului

Titlul cărții pe care o citește acum

Cine a scris-o?

Ai mai citit alte cărți de același autor?

De ce ai ales această carte?

Povestește-mi despre ce a fost vorba până acum

Ce ai de gând să faci după ce termini cartea?(opțiuni: să scriu un rezumat, să fac un desen, să povestesc colegilor, o să scriu o scrisoare autorului etc.)

Ai vrea să mai citești o carte de același autor? De ce?

Comentariile învățătorului:

Fișa privind scrierea elevului

Data:

Numele elevului:

La ce lucrezi acum?

Ce bucată este aceasta? (poveste, poezie, eseu, raport etc.)

Unde ai ajuns cu lucrul? (ciornă, corectură, finisare)

Cum vrei să continui lucrul?

Ce-ți place cel mai mult din ce ai făcut până acum?

Mai vrei să schimbi ceva?

Comentariile învățătorului:

Auto-evaluarea elevului

Nume.....

Data.....

Mi-a plăcut proiectul meu?

Am lucrat cât am putut de bine?

Am folosit idei felurite?

Am avut nevoie de ajutor?

Pot face mai mult în acest domeniu?

Am să împărtășesc colegilor rezultatele obținute?

Fișa de observare a citirii și scrierii

1. *Se scriu numele tuturor copiilor din clasă, câte unul în fiecare căsuță*
2. *Se face o copie.*
3. *La sfârșitul săptămânii sau perioadei de observare, se decupează căsuțele cu observații și se lipesc pe fișele individuale ale elevilor.*

NUMELE Ioana DATA 26.x Recunoaște numele copiilor pe lista elevilor de serviciu	NUMELE DATA Scrie mesajele pe aviyier	NUMELE DATA
NUMELE DATA	NUMELE DATA	NUMELE DATA
NUMELE DATA	NUMELE DATA	NUMELE DATA
NUMELE DATA	NUMELE DATA	NUMELE DATA
NUMELE DATA	NUMELE DATA	NUMELE DATA

VII. PARTICIPAREA FAMILIEI

<<Adevărata siguranță se găsește mai degrabă în solidaritate socială decât în efortul individual izolat.>>

Dostoievski.

Copii intră în școala primară cu enorm de multe cunoștințe și deprinderi. Ei și-au format deja vorbirea și pot comunica cu ușurință. Au multe deprinderi cu care se ajută singuri cum ar fi mâncatul, îmbrăcarea, igiena personală și folosirea uneltelor simple. Ei sunt conștienți de maniere, obiceiuri sociale și unele strategii privind relațiile interpersonale. Tot la această vârstă ei devin conștienți de sine și de lume. Oare cum au învățat în atât de scurt timp atâtea? Cauza acestei dezvoltări remarcabile este relația puternică și unică dintre părinte și copil. Părintele este primul profesor din viața copilului.

Programul Step by Step pentru învățământul primar recunoaște, respectă și sprijină rolul părintelui ca prim profesor și expert asupra copilului său. Ca și în programul pentru învățământul preșcolar, programul pentru școala primară considera părinții ca parteneri în educația copiilor.

Ce este o familie? În societatea de azi familia nucleară este definită diferit. Admitem că familiile sunt la fel de diverse ca și membrii care le formează. Familiile mari, extinse, cu rude care locuiesc împreună, sau familiile mici cu un părinte și copil sunt la fel de valoroase cât privește influența primară asupra copiilor. Părinții sunt primele modele în ceea ce privește rezolvarea de probleme, cooperarea și înțelegerea. Părinții își instruiesc copiii intenționat pentru a deveni parte a comunității și societății. Ei au același țeluri pentru copii lor ca și profesorii. În <<predând la copii sub șase ani>> James Hymes scrie:

Părinții sunt la fel de convinși ca și profesorul de valoarea, importanța și demnitatea individului. Individul este în acest caz copilul lor. Părinții știu ce este pregătirea și motivația deși s-ar putea să nu înțeleagă sensul acestor cuvinte. Ei trăiesc cu copiii lor și trebuie să ia în considerare aceste idei. Părinții știu cum sunt copiii mici le cunosc activitatea. Egocentrismul. Le cunosc timiditatea. Le cunosc gălăgia și imaginația, dezordinea și sociabilitatea. Părinții au trăit împreună cu copiii de la nașterea acestora.(1974, p. 157).

Programul Step by Step pentru învățământul primar are încredere în responsabilitatea și cooperarea părintelui și a școlii pentru a asigura succesul fiecărui copil în toate domeniile de dezvoltare. Profesorul trebuie să comunice dorința școlii de a coopera cu părinții. Cercetările au arătat ca efectele unei asemenea cooperări sunt pozitive asupra dezvoltării personale și intelectuale. Dacă acești copii simt implicarea părinților în viața școlii importanța încrederii în sine crește. Toți copiii beneficiază de pe urma unei relații pozitive și prietenești între casă și școală. Conexiunile le devin mai clare. Copiii înțeleg mai bine mesajul că adulții care sunt importanți pentru ei au grijă de ei. Dacă programele tratează părintele ca partener activ al profesorului, atunci motivația lor crește. Copiii ar trebui să aibă un sentiment al implicării părinților și școlii în favoarea bunăstării lor.

Cum pot fi parteneri părinții și școala? O relație eficientă școală-părinte poate fi realizată în principal pe două căi:

1. O comunicare bilaterală clară și consistentă
2. Variate mijloace de implicare

Comunicarea

Relația părinte-școală se bazează pe încredere. Comunicarea eficientă asigură încrederea reciprocă. La începutul parteneriatului real cu părinții, profesorii trebuie să se gândească ce pot învăța de la părinți despre copiii lor. Programul Step by Step pentru învățământul primar vede părinții ca cei mai importanți consultanți privitor la copii. Pentru ca această comunicare bilaterală să fie eficientă profesorii trebuie să apeleze la bune deprinderi de ascultare. Ascultând atent părintele, se poate stabili o relație deschisă cu sprijin reciproc. A ști să ascuți înseamnă a fi capabil să creezi premisele colaborării.

Procesul ascultării părinților are 4 părți: audiția, interpretarea, evaluarea și răspunsul. La întâlnirea cu părintele nu trebuie uitat că ascultarea implică toți acești 4 pași. Ascultarea activă și reflectarea sunt elemente ale informării reciproce. Ascultarea activă înseamnă a fi cu adevărat activ în timpul procesului. Următoarea diagramă ilustrează fluxul comunicării atunci când ascultarea activă este o unealtă a acesteia.

Părintele ca emițător de mesaj

1. *Exprimă mesajul*
2. *Aude ce se transmite*
3. *Iși dă seama dacă ascultătorul a înțeles intenția.*
4. *Clarifică mesajul.*

Profesorul ca receptor de informație

1. *Își focalizează atenția asupra scopului și intenției emițătorului.*
2. *Parafrazează și repetă părți importante de mesaj.*
3. *Se străduiește să înțeleagă complet*
4. *Rămâne deschis la intenția emițătorului.*

Prin ascultare activă și mai ales prin parafrizare mesajele emise și recepționate într-o comunicare autentică bilaterală, sunt mai exacte, mai bine înțelese și mai plăcute. În relația de comunicare cu un părinte profesorul ar trebui să fie:

Prietenos - cel care comunica prietenește este încurajător, admite contribuțiile altora, exprimă deschis admirația și respectul și are tact.

Relaxat - cel care comunică relaxat este calm și atent, liniștit și fără ticuri nervoase.

Atent - cel care comunica atent știe să asculte, este interesat de ceea ce i se spune și reacționează astfel încât celalalt are convingerea că e auzit.

Expresiv - cel care comunică expresiv realizează un contact vizual frecvent și susținut cu expresii faciale și gesturi dese.

Impresionat - cel ce arată că este impresionat tinde să fie rememorat datorită stimulilor pe care îi proiectează

(după variabilele comunicării ale lui Norton).

Prin comunicarea bilaterală părinții și profesorii creează un parteneriat strâns în sprijinul copilului.

Conferințe cu părinții

În Programul Step by Step pentru învățământul primar conferințele părinți-profesori se organizează regulat în scopul comunicării continue privind progresul fiecărui copil. În plus dialogurile obișnuite sunt mai frecvente și continue. Prima întâlnire cu părinții are loc cu o săptămână înainte de începerea școlii. Scopul ei este cunoașterea reciprocă. La acea dată profesorul întâlnește copilul și părinții, face cunoștiință cu așteptările părintelui privind anul școlar și stabilește o relație prietenoasă și deschisă care va continua tot anul. Profesorul învață de la părinți pe măsură ce ei colaborează în elaborarea obiectivelor pentru anul școlar. Informațiile solicitate de la părinți sunt cuprinse în următoarele întrebări:

Ce ar dori copilul dumneavoastră să câștige în acest an școlar?

Ce activități ale copilului v-ar plăcea să le cunoașteți?

Există anumite experiențe sau evenimente din viața copilului dvs. pe care ar trebui să le cunoaștem?

Care este cel mai mare motiv de mândrie privind copilul dvs.?

Care este locul favorit de joacă al copilului dvs.?

Care sunt jocurile și activitățile lui preferate?

Ce face copilul dvs. când este trist? Care este cea mai bună metodă de alinare?

Ce altceva vreți să știm despre copilul dvs.?

Cum v-ar plăcea să fiți implicat în viața școlii și a clasei în acest an?

Este important de amintit că respectul și confidențialitatea trebuie să fie păstrate în timpul discutării acestor subiecte în prezența copiilor. Adulții trebuie să fie discreți în timpul întrevederilor.

Experiența din școli arată că legăturile formale sau nu dintre profesori și părinți sunt baza implicării viitoare a părinților, așa cum spune și Holland:

Dacă profesorii trebuie să încurajeze participarea eficientă a părinților, ei ar trebui să inițieze o comunicare activă, personală, persistentă, flexibilă și pozitivă cu părinții. Profesorii trebuie să creadă că părinții sunt o parte integrală a programului educativ și că părinții trebuie să participe la aceasta.

Conferințele părinților care au loc în anul școlar trebuie să fie caracterizate prin:

Pregătire - Profesorul trebuie să înceapă pregătirea conferinței atunci când proiectează mediul didactic la începutul anului. După primele săptămâni de școală profesorul trebuie să aibă fișe ale fiecărui copil, evaluări individuale mai formale și exemple ale micii copilului într-un dosar. Acest dosar va prezenta în timp imaginea evolutivă a fiecărui copil. Pentru a se pregăti pentru

conferință, profesorii trebuie să revadă notițele, înregistrările, procesele verbale de la alte conferințe, notițele privind preocupările părinților precum și obiectele formulate pentru fiecare copil. Este bine să notați elemente importante cum ar fi activitățile preferate, prietenii speciali precum și observații care să rezume experiențele evolutive ale copilului în toate domeniile. O pregătire atentă denotă o atitudine profesionistă față de conferința părinților. Planificați conferințele astfel încât să fie convenabile părinților. Pregătiți-vă hârtie și creioane la îndemână, fiți pregătiți să ascultați și încurajați părinții să vorbească.

Locul - Profesorii trebuie să pregătească locul conferinței din timp. Un asemenea efort este apreciat favorabil de părinții neliniștiți sau ezitanți. Directorul trebuie să asigure locul și timpul pentru conferință. Un alt component important este asigurarea intimității. Profesorii trebuie să fie sensibili la mesajele ascunse pe care bariere cum ar fi masa dintre părinte și profesor le pot opri (Chin, Winn, & Walters, 1978) <<Ideal ar fi ca părinții să stea pe scaune de mărime normală în jurul unei mese joase pe care să se expună lucrurilor copiilor despre care se vorbește. Lumina corespunzătoare, ventilația și temperatura sunt de asemenea importante în centrarea atenției asupra copilului.>> (Bjorklund & Burger, 1987). Clădirea trebuie să nu fie zgomotoasă, iar aranjarea mobilei trebuie să sugereze părinților că aici are loc o întâlnire între colegi care își împărtășesc informații.

Conținut / structură – Conferința are 3 părți, funcție de informația care trebuie împărtășită într-o unitate de timp dată. Asigurați o atmosfera prietenoasă oferind participanților o foarte mică gustare. Identificați punctele forte ale copilului, prezentați anecdotic comportarea lui, lucruri de desen și alte ore sau povestiri pe care le-a scris copilul. Discutați cu părinții scopurile sociale și spirituale, profesionale, cognitive și de dezvoltare fizică. Explicați cum se vor atinge aceste scopuri, discutați planurile și strategiile. Berger (1981) recomandă ca un profesor să nu vorbească mai mult de jumătate din timpul conferinței.

După conferință – Acest moment este foarte important în asigurarea continuării dialogului. Dacă părinții așteaptă un răspuns de la profesor, acesta trebuie să vină imediat. În funcție de conținutul conferinței răspunsul poate fi: apelul la alte resurse, fixarea altei conferințe, un telefon, o vizita acasă, un raport scris, o informare regulată a părinților, un formular de evaluare care să ceară sugestii despre formatul conferinței și discuții prietenești zilnice cu părinții.

De ce este atât de important acest moment? Poate că poate să ajute la atingerea multor scopuri ale Programului Step by Step pentru învățământul primar:

- Reafirmă parteneriatul între familie și școală.
- Este o cale de a asigura părinții că profesorul și școala sunt serioși și preocupați.
- Îmbogățește comunicarea.
- Oferă ocazia extinderii învățării din clasă acasă.
- Ajută școala să servească părinții cu informații pentru planificarea programului lor.

Louis Malaguzzi se exprima elocvent în <<*Sutele de limbi ale copiilor*>> :

Profesorii trebuie să găsească mijloace de a comunica și evidenția experiențele evolutive ale copiilor la școală. Ei trebuie să pregătească un flux constant de informații de calitate îndreptate spre părinți care săi facă pe părinți să posede informații de calitate care să aducă la schimbări evidente ale așteptărilor lor. Ei își reexaminează astfel atitudinile față de rolul de părinte și opiniile despre experiențele prin care trec copiii și abordează mult mai preocupați întreaga experiență școlară (1993, p. 63-64).

Avantajele colaborării dintre părinte și învățător

De implicarea activă a familiilor încă din primele clase beneficiază atât învățătorii cât și părinții și copiii. Învățătorii creează o atmosfera deschisă prin implicarea și încurajarea părinților să pună întrebări, să vină la ore să-și împărtășească interesele și talentele.

Pentru ca învățătorii să fie cu adevărat deschiși părinților, ei trebuie să creadă cu adevărat în beneficiile prezentei și implicării celor din urmă. Întâi profesorii trebuie să includă un părinte într-o activitate în clasă. De exemplu o mamă poate fi invitată la o oră de bucătărie, la care învățătorul, mama și un asistent vor lucra fiecare cu un grup mic de copii. Pe măsură ce această parte de activitate se încheie, copii se alătură unui grup mai mare unde un alt părinte citește liniștit o poveste. În acest fel cu doi părinți în clasă învățătorul poate să-și structureze mai bine activitatea complicată de bucătărie pentru lucrul în grupe mici. Părintele care citește asigură trecerea de la bucătărie la o altă activitate. Astfel profesorul poate organiza mai bine mai multe activități și cu mai mulți copii care există mai multe opțiuni și grupări instructive.

Dacă părinții sunt implicați în activitatea la clasă, învățătorii pot observa direct felul în care părinții își motivează copiii, în care îi ajută să rezolve problemele, să se apropie de o sarcină de lucru sau felul în care familia își împărtășește preocupările și interesele.

Implicarea părinților îl ajută pe învățător să cunoască mai bine fiecare copil. Aceasta se realizează prin colectarea de informații despre fiecare copil. Implicarea părintelui oferă profesorilor șansa de a fi mai puțin izolat în clasă. Părinții și învățătorii se pot sprijini reciproc organizând activități și proiecte interesante care n-ar fi posibile cu un singur adult în clasă. Dacă părinții simt că sunt parte constitutivă a educării copiilor lor ei ajung să aprecieze eforturile pentru predare și învățare făcute de învățător. Emoția aceasta este generatoare de noi idei și de așteptări valoroase pentru copii.

Să luăm în discuție experiența unei școli cu un grup activ de părinți:

Câțiva învățători au vrut să sărbătorească primele 100 zile de școală într-un mod deosebit. Copiii din clasa I erau fascinați de numărul 100 și vorbeau despre posibilitatea de a sta în școală 100 de zile. Un părinte a menționat acest eveniment al școlii unui alt părinte care s-a entuziasmat și el de ideea sărbătoririi celei de-a 100-a zi de școală. Părinții au venit cu propuneri de activități și sugestii pentru această zi specială:

- Ei au construit o poartă de mărimea unui adult, sub forma numărului 100, la intrarea
- în școală, prin care trebuia să treacă oricine venea.
- Părinții și copiii au copt prăjiturile cu cifra 100 pe ele pentru a fi duse la școală.
- Fiecare copil a trebuit să aducă 100 de bucăți dintr-un obiect: fasole, pietricele agrafe de hârtie, orez, pioaneze. Atât părinții cât și copiii au fost foarte inventivi în alegerea colecțiilor de 100 de piese.

Toată ziua a fost petrecută prin efectuarea de ore de matematică referitoare la numărul 100. Părinții au ajutat la activitățile la oră. Toată școala a învățat matematică într-un mod plăcut. Toți membrii comunității școlare au luat parte la o activitate care le-a sporit sentimentul apartenenței la o comunitate școlară.

Învățătorii din această școală sunt foarte ocupați și muncitori, ca toți profesorii din toate școlile. Desigur ei n-ar fi putut dezvolta un asemenea proiect cuprinzător singuri, dată fiind calitatea mare de activități rutiniere pe care o au de îndeplinit. Totuși ei s-au arătat deschiși la ideile și entuziasmul părinților care și-au arătat dorința de a contribui și ei la acest proiect și ca rezultat:

- Învățătorii au căpătat încredere în părinți.
- Părinții și-au dus la bun sfârșit ideile.
- Părinții și învățătorii au lucrat ca o echipă pentru a crea o experiență de învățare unică și stimulatoare pentru toți.

Voluntariatul

O școală prietenoasă creează climatul tuturor implicărilor părinților, care înseamnă toate activitățile care cuprind asigurarea necesităților fundamentale și a siguranței de sine a copilului ca și elaborarea direcțiilor de organizare și sprijin financiar a școlii. În acest domeniu părinții acționează ca voluntari în viața școlii. Câteva din sarcinile posibile ale părintelui voluntar sunt:

- Coordonatori ai unor evenimente speciale: Părinții caută resurse pentru programe speciale; ajută la desfășurarea evenimentelor pentru realizarea unui proiect la nivel de clasă sau an de studii.
- Reparații și îmbunătățiri: părinții pot ajuta la repararea și îmbunătățirea școlii, cum ar fi vopsirea sau construirea terenului de joacă.
- Munca în bibliotecă: Acești părinți ajută biblioteca prin verificarea și ordonarea cărților.
- Activități științifice și artistice: Părinții pot participa la proiecte speciale artistice și științifice care necesită ajutor suplimentar din partea adulților.
- Supraveghetori pe terenul de joacă: Acești părinți își oferă o parte din timpul lor pentru supravegherea pe terenul de joacă pentru a permite învățătorilor să folosească acel timp mai bine la planificări.
- Organizatori ai zilelor de naștere: Mamele și tații pregătesc sărbătorirea zilei de naștere a copilului lor cu toată clasa.
- Sarcini speciale: Părinții din fiecare clasă din școală ajută profesorii în diferite feluri cum ar fi informarea prin telefon sau organizarea de excursii locale. Ei pot fi în acest fel să îi facă pe părinții nou veniți să se simtă bine în colectiv.
- Colectorii de fonduri: Acești părinți își oferă talentele și cunoștințele pentru a colecta bani în sprijinul financiar al școlii, cum ar fi un program de gospodărie (lucru de mână) într-un proiect special.

Ca voluntari părinții își oferă timpul, talentele și cunoștințele pentru a ajuta școlile să-și dezvolte o tradiție care să arate că ele se îngrijesc de copii. Acest fel de activități întărește relațiile comunitare de încredere și bunăvoință reciprocă. Fiecare activitate este importantă pentru că semnifică posibilitatea ca fiecare să fie implicat în transformarea școlii într-o comunitate adevărată.

Comunicarea între casă și școală

Programul Step by Step pentru învățământul primar consideră comunicarea regulată între școală și părinți ca importantă din mai multe motive. Canalele deschise de comunicare se stabilesc de la începutul anului școlar. Ca plan al întregului an se introduc dorințele părinților și copiilor și posibilitățile de întâlnire și comentare a programului. Programul Step by Step pentru învățământul primar admite varietatea solicitărilor la care sunt chemați părinții, din punctul de vedere al opțiunilor oferite în ideea comunicării. În calendarul școlii se introduc o întâlnire între

învățător și părinte înainte de începerea școlii ca și zilele conferințelor cu părinții care sunt programate de două ori pe an și la sfârșitul școlii. Profesorii și părinții comunică și prin întâlnirile liber programate de-a lungul anului pe măsură ce apar unele probleme.

Alte căi de menținere a comunicării regulate cu părinții privitor la activitățile școlare sunt:

- Buletine săptămânale sau lunare: Aceste scrisori informează părinții despre activitățile în care au fost implicați copiii. Ele sunt un bun mijloc de a informa asupra evoluției învățării în timpul proiectelor.
- Întâlniri cu grupuri de părinți: În grupuri de părinți se întâlnesc pentru a organiza activități voluntare pentru clasă sau școală, pentru a discuta aspecte ale educației și dezvoltării copiilor. Directorul participă la aceste întâlniri și trebuie să ofere sprijin didactic.
- Întâlniri la o cafea de dimineață: Acest moment al zilei este convenabil pentru părinții care lucrează pentru a se întâlni cu directorul, pentru a audia o scurtă conferință sau a avea discuții despre școală. La aceasta profesorii vor informa din timp subiectul, de obicei în buletinul săptămânal.
- Întâlniri la amiază: Părinții vin să audă informații despre activități care au succes la copii și care pot fi repetate acasă. Asemenea momente pot fi folosite pentru elaborarea unor strategii pozitive pentru copii.
- Folosirea cărților în comun: Părinții și profesorii fac schimb de cărți pe care le consideră folositoare în educarea copiilor. Această activitate se poate efectua în două feluri, fie printr-o prezentare scrisă sau făcută de un părinte, fie o discuție în grup despre carte. O asemenea întâlnire este importantă pentru cele două părți care cad de acord asupra conținutului aceleași cărți și care doresc să-și împărtășească ideile și gândurile.
- Festivaluri și sărbători: Aceste ocazii sărbătorești adună împreună părinți, copii și profesori. Ele sunt ocazionate de evenimente istorice și comunicare, aniversarea școlii, diferite sărbători sau momente semnificative din viața școlii.

Comunicarea regulată și continuă este în beneficiul tuturor celor legați de școală. Astfel, copiii au ocazia să vadă că adulții importanți din viața lor activează împreună spre un scop comun, dobândesc un simț crescut al siguranței și încrederii și le face plăcere să simtă legătura dintre familie și școală.

Părinții care vin regulat la școală pot aprecia mai realist felul în care copilul se adaptează școlii. Ei sunt încurajați să își împărtășească talentele, interesele și cunoștințele sub forma unor modele pozitive pentru toți copiii. Astfel părinți și copii cresc în respectul și mândria reciprocă. Copiii își văd părinții într-o altă lumină. Părinții de asemenea își schimbă punctul de vedere când își observă sau lucrează cu copiii în clasă, devenind mai conștienți de experiențele zilnice ale copiilor.

Din experiență se știe că aspectele mai dificile se rezolvă mai ușor când canalele de comunicare funcționează deja bine. În acest fel există o bază când sunt dispute de rezolvat. Dacă părinții cunosc felul în care pot fi implicați în educarea copiilor înseamnă că ei știu și faptul că școala face toate eforturile pentru a le realiza necesitățile.

Programul Step by Step pentru învățământul primar încurajează școlile să organizeze un loc special pentru părinți în școală. O asemenea încăpere pentru părinți trebuie să fie confortabilă, cu o masă, scaune, o canapea, rafturi de cărți și hârtie de scris. Școlile care organizează un astfel de loc transmit un mesaj clar despre seriozitatea și respectul pentru contribuția posibilă a părinților.

Programul Step by Step pentru învățământul primar promovează activ părinții ca parteneri ai procesului instructiv.

Având acest țel în față Programul Step by Step pentru învățământul primar recomandă formarea unor comitete de părinți. Scopul comitetului este crearea unei legături directe între toți părinții, între părinți și școală. Astfel adulții sunt preocupați de a face tot ce este bine pentru copii lor. Printr-un comitet părinții sunt implicați în viața școlii în mod regulat ca voluntari, sau simpli participanți la ore. Toți părinții sunt încurajați să folosească toate ocaziile pentru a participa la viața școlii și a întregi sensul acestei comunități. Părinții din comitet colaborează cu directorul școlii în elaborarea unor programe informative despre practica și teoria didactică la zi, pentru profesori și părinți. Rolurile menționate mai sus pentru părinți voluntari nu se limitează la lista dată. Părinții le pot completa cu ideile și interesele lor astfel încât să elaboreze în final o rețea de sprijin a școlii împreună cu directorul.

(i) UN PLAN PENTRU A INCLUDE PĂRINȚI ȘI ALȚI ADULȚI ÎN CLASĂ

Generalități

Folosirea părinților și a altor adulți în clasă este în beneficiul copiilor, familiilor și învățătorilor. Ei pot ajuta copiii în multe activități dacă sunt încurajați și orientați de învățători. Învățătorii trebuie să lucreze în parteneriat cu adulții pentru că astfel copiii au un model și încrederea lor crește. Programele reușite înseamnă că învățătorii știu să recruteze, orienteze, ghideze și aprecieze ajutorul adult.

1) Avantajele ajutoarelor date de adulți

Adulții veniți în clasă pot asigura multe ocazii pentru cei ce învață. Copiilor de 6-7 ani li se pot oferi multe și variate activități atunci când există și alți adulți ca ajutoare în clasă. De exemplu adulții pot să le citească povești sau să asculte copiii singuri sau în grup. Ei pot să fie adunați în centrele de artă, matematică și știință pentru a-i orienta și încuraja, sau pot să ajute un anume copil numit de profesor. Datorită atenției crescute în instruire pot crește și rezultatele copiilor. Când copiii își văd proprii părinți implicați în ore și relația dintre familie și școală se face mai bună. Copiilor le place în mod special să-și vadă părinții participând. Alți adulți din comunitate pot oferi de asemenea și alte modele și roluri. Ajutorul adultului poate să fie un părinte, o rudenie, un pensionar, dar și oricare alt membru al comunității. De două ori pe săptămână domnul Lund, un bunic, a venit să ajute copiii la proiectele de lucru cu ciocanul, fierăstrăul și pictura pe lemn. El i-a încurajat și lăudat când lucrau la bancul de lucru, le-a adus lemn și alte materiale, copiii așteptând să vorbească cu acest om care este foarte interesat de fiecare dintre ei și care i-a făcut să se simtă mai importanți. Până la sfârșitul anului școlar fiecare copil a reușit să facă cel puțin două lucrări pe care le-a dus acasă. Este greu de spus cine a fost mai încântat – dl. Lund sau copiii. În anul următor dl. Lund a ajutat din nou o clasă, deși nu mai avea nepoți acolo.

Învățătorul va beneficia de pe urma dorinței lui de a organiza și încuraja ajutoarele adulte pentru că va reuși să proiecteze și conducă activități mai individualizate, și pentru că cei care vin din afară încep să înțeleagă și aprecieze mai bine eforturile profesorilor în urma contactului cu școala.

Un alt avantaj pentru învățător este faptul că învață mai multe despre viața de familie și comunitate a copiilor: care sunt tradițiile, activitățile și obiceiurile comunității ? Care sunt nevoile

speciale și preocupările fiecărei familii? Aflând mai multe despre viața extrașcolară a elevilor învățătorul devine mai capabil să îi satisfacă necesitățile.

Când părinții și ceilalți adulți ajută clasa ei învață noi deprinderi și sunt bucuroși că pot să-și aducă contribuția lor. Părinții devin parte a procesului de învățare și aceste experiențe îmbogățesc legătura casă-scoală și îi învață pe părinți ce strategii să aplice.

De-a lungul timpului ajutoarele învață direct despre planul de învățământ și filozofia școlii, povestesc celorlalți din comunitate ce lucruri interesante se întâmplă în clasă și mai ales ceea ce fac ei.

Unii învățători sunt îngrijorați când încep programe speciale pentru ajutoare și asistenți adulți. Ei nu se simt bine când un străin intră în clasă și nu sunt siguri de atitudinea pe care să o ia față de adult. Uneori ei cred că adulții și părinții n-ar trebui să lucreze direct cu copiii, probabil pentru că nu sunt siguri de ajutorul ce poate fi oferit sau pentru că unii cred că nu este treaba învățătorului să planifice ajutoarele din afară. Pentru mulți învățători lucrul cu un asistent în clasă va fi o nouă experiență.

Cea mai bună cale de a rezolva aceste aspecte este să lucrezi cu tot personalul didactic pentru a face un program eficient. Împreună se vor identifica avantajele posibile care le vor spune profesorilor de ce trebuie să aibă acest program. Începerea acestui program se va face numai când toată lumea va crede cu adevărat în avantajele lui.

Individual sau în grup învățătorii trebuie să identifice și discute și problemele apar la implementarea programului. Soluțiile se vor dezvolta după discuții libere și un *brainstorming* de idei după care programul pentru fiecare clasă sau școală se va adapta necesităților specifice.

Un program serios pentru asistenți trebuie să identifice și etapele fundamentale. Se va face un plan pe un an care se va revizui de-a lungul anului, planificarea atentă a etapelor și urmărirea ducerii lor la bun sfârșit reducând îngrijorarea celor ce au adulți în timpul orelor.

Unele școli vor face un plan cu bătaie lungă, dar este de preferat să începi în primul an cu lucruri mai mici. Poate e bine a se alege întâi o sală de lucru pentru acești adulți. Poate învățătorii folosesc numai câțiva adulți într-o săptămână, unii direct în clasă, alții pregătind materiale în sala de lucru. În acest fel într-un an de zile mulți profesori învață noile metode de lucru și în felul acesta vor chiar dori un ajutor în fiecare zi.

Întâlnindu-se regulat pentru a face programare pentru adulți, profesorii învață și unul de la altul. Cei mai entuziaști profesori îi vor încuraja pe ceilalți să continue și prin discuții și planificări succesive se vor produce programe mai bune.

Modalități în care părinții și adulții pot fi de ajutor

Fiecare clasă sau școală oferă multe posibilități și opțiuni în a utiliza asistenții adulți. Aceștia pot lucra individual sau cu grupe mici, pot pregăti materiale sau activități, sau pot să își împărtășească preocupările și deprinderile cu toată clasa.

Când cel de-al doilea copil al d-nei Reynolds a început școala, ea s-a hotărât să ajute clasa. La începutul anului școlar ea a lucrat în diferite centre, apoi și-a dat seama, împreună cu învățătorul, că era pricepută la a-i învăța gospodărie. Astfel. A fost cunoscută ca <<mama bucătăreasă>>. Parte din proiectele ei de gospodărie au inclus măsurarea, numărarea, vocabularul

și deprinderi de scriere pentru gospodărie. Doamna Reynolds și-a dat seama că îi făcea plăcere cu adevărat să lucreze cu copiii mici, așa că până la urmă s-a angajat cu jumătate de normă în școală.

Copiii erau vrăjiți când îl ascultau pe dl. Lund citind expresiv poezii sau povestiri din natură. Se pare că le plăcea să asculte ritmul și rima cuvintelor lui. O dată pe săptămână, timp de doi ani dl. Lund le-a citit tinerilor săi ascultători.

Pentru a face o listă a activităților pentru asistenți la clasă, trebuie să prevezi ziua de lucru a copilului și să te gândești unde e nevoie de ajutor pentru copii și pentru profesor. Începeți să vă gândiți la aceasta din clipa în care copiii intră în clasă. Ce fac ei? Ce fac ei când începe ziua de muncă? Ce activități au loc dimineața? Ce se întâmplă la amiază? Dar după-masă? Ce activități s-ar putea desfășura la matematică, științe, cifre și desen? Ce noi activități s-ar putea introduce dacă ar fi și alți adulți în clasă?

După ce ați revăzut o zi de lucru, scrieți jos toate ideile privind felul în care un adult v-ar putea ajuta la ore. Aceasta activitate poate avea loc și într-un grup de învățători răspunzând la următoarele întrebări:

În ce fel un părinte sau adult poate ajuta la...

- grupuri mici sau indivizi
- materiale sau echipamente
- împărtășirea intereselor sau pasiunilor
- proiecte sau evenimente speciale
- centre de învățare sau alte sarcini

În acest fel ne putem da seama de multe modalități de ajutor. Învățătorii pot începe să-și aleagă de aici o idee cu care să înceapă și care să fie baza unui chestionar ce să fie distribuit ajutoarelor potențiale.

Recrutarea și încurajarea participării adulților

Este important să recrutăm și încurajăm adulți care să ajute la ore mai ales dacă acest lucru se întâmplă pentru prima dată în școală. Gândiți-vă ce adulți din comunitate v-ar putea ajuta. Luați în considerare membrii de familie ca mamele, tații, bunicii și apoi ceilalți adulți din comunitate: pensionari, funcționari din apropierea școlii sau de la servicii și organizații.

D-na Brand la ușa unei clase într-o zi. Ea locuia aproape de școală și auzise de programele cu asistenți. Ea și-a oferit ajutorul, deși nu avea copii la școală și s-a întrebat dacă copiii nu ar vrea să învețe spaniola, limba ei maternă. La scurt timp după ce a făcut un curs de instruire, d-na Brand a început să vină de două ori pe săptămână la activități care au inclus și limba spaniolă. La sfârșitul anului a ajutat profesoara la organizare și curățenie.

D-na Thomas era mama a trei fete. După ce cea mai mică s-a dus la școală ea a devenit mai liberă. La cererea profesorului de a fi ajutat la ore ea a vrut să se implice. După un curs de orientare ea a lucrat săptămânal cu elevii, observând că fiicei sale, Lois, îi plăceau vizitele mamei la școală. După câteva luni a fost și ea angajată cu jumătate de normă ca asistent în școală.

Faceți o listă a celor pe care a-ți vrea să participe și anunțați-i programul dumneavoastră. Câteva idei în acest sens pot fi:

- Profesorii entuziași răspândesc vestea
- Sondaje de opinie
- Buletinul școlii
- telefoane la organizații și familii
- Articole în ziare
- Afize și reclame
- Fluturași
- Reclame la radio

Care sunt felurile în care se poate ajunge la audiții din comunitate?

Într-un sondaj de opinie publicat la școală copilului ei, d-na Smith a spus că ea preferă să ajute constituind centrele de învățare pentru profesori. Facultatea a organizat un centru de lucru pentru asistenți, care cuprindea o masă, materiale pentru diferitele centre, panouri, schița ale altora reale fiind afișate în încăpere. Cărți despre asemenea centre. Unii adulți veneau regulat pentru a crea materiale. Toți erau mândri că materialele didactice erau bune pentru elevi și profesori.

Pe măsura ce dezvoltați cu colegii dvs. programe pentru asistenți adulți folosiți și metode diferite pentru a-i găsi. Spuneți-le cum vă pot ajuta. Amintiți-le că pot avea o contribuție valoroasă.

Planificarea cursului de orientare pentru asistenți

Imaginați-vă că intrați într-o clasă pentru prima dată și că toată lumea se așteaptă să cunoașteți copiii, ce fac și unde sunt materialele. Acestea s-ar întâmpla dacă nu-i pregătim din timp pentru asistenți. Orientarea și instruirea lor este cheia unui program reușit. Înainte ca părinții și alte ajutoare să înceapă să lucreze în clasă ei trebuie orientați. Un curs de orientare le va permite să răspundă întrebărilor ce li se pot pune, iar profesorilor le va da posibilitatea să își prezinte așteptările. Cunoscându-se în timpul cursului de orientare, profesorii și ajutoarele se vor simți mai în siguranță.

Invitați asistenții la o ședință de orientare după ore sau seara. Puneți pe agendă următoarele subiecte:

- Întâmpinați asistenții într-un mod deosebit
- Explicați conținutul și planul de învățământ al clasei
- Descrieți activitățile ce le pot efectua asistenții
- Expuneți așteptările dvs. ca profesor
- Treceți în revistă metodele și regulile din clasă
- Arătați echipamentele din clasă
- Discutați confidențialitatea privind rezultatele copiilor
- Programați și dați de lucru câte ceva fiecărui asistent
- Vedeți dacă interesele și preocupările ajutorului se potrivesc cu nevoile profesorului și elevului
- Ce este mai important, încurajați întrebările și dați răspunsuri la ele

Este bine să dăm informații în scris fiecărui asistent. Minimul de informație este dat și ora primei vizite în clasă și o listă cu numele copiilor.

Mai târziu profesorii pot ține și alte ședințe de instruire pe subiecte specifice, iar la sfârșitul anului școlar se va planifica o ședință specială pentru a se evidenția contribuția fiecărui adult.

Construirea parteneriatului

Profesorii și adulții trebuie să lucreze împreună pentru a dezvolta o relație de cooperare în clasă. Centrul acestui parteneriat este dat de copiii din clasă pentru că ei sunt motivul principal al muncii și ajutorului tuturor adulților. Acest parteneriat oferă copiilor un model asupra felului în care adulții cooperează pentru a crea un mediu de învățare stimulator.

Profesorii trebuie să ia conducerea în construirea parteneriatelor. Parteneriatul începe la ședința de orientare a adulților. Trimiterea de invitații din timp și construirea unei atmosfere confortabile și atractive le va spune adulților că ei sunt apreciați.

Folosirea preocupărilor și deprinderilor adulților oriunde este posibil este o măsură a respectului pentru fiecare individ. Oamenilor li se arată că sunt importanți când suntem atenți la greșelile lor și îi încurajăm să pună întrebări.

În prima zi de lucru în clasă asistentul trebuie prezentat și întâmpinat de profesor și copii. Un profesor zâmbitor transmite un mesaj pozitiv asistentului. Dacă adultul este o rudenie a unui copil din clasă rugați copilul respectiv să facă prezentările. Lăsați adultul să observe clasa și să răspundă la unele întrebări. Dacă adultul pare familiarizat introduceți-l într-o activitate simplă, cu unul sau doi copii. Mulțumiți-i la plecare.

În timpul zilei poate scrie instrucțiuni pentru activitățile asistenților. Acestea vor clarifica și sprijini ajutorul și îl vor elibera pe profesor pentru a-și continua activitatea. Scriind planuri simple pentru adulți profesorul nu va mai trebui să vorbească mult despre rutina zilnică.

Este bine ca materialele și instrucțiunile pentru adulți să fie așezate într-un loc fix din clasă: o măsuță, o cutie decorată, sau un coș mare.

Recunoașterea și aprecierea muncii adultului în mod regulat este de asemenea vitală. Întâmpinații la venire, mulțumiți-le la plecare, lăudați-le eforturile de câte ori este posibil. Încurajați întrebări, idei și sugestii din partea lor, pentru că astfel ajutorul are impresia implicării și așteaptă nerăbdător următoarea vizită. Entuziasmul și respectul dintre adulți este contagios și în cele din urmă și copiii se vor molipsi de aceste sentimente.

De-a lungul anului școlar s-ar putea să pară unele probleme de comunicare sau conflict ce trebuie rezolvate. Poate un asistent nu va spune că nu mai poate veni la școală într-o zi cu un proiect important. Sau poate adultul nu se apropie de copii așa cum vreți sau nu înțelege regulile clasei.

Cu tact aceste probleme pot fi rezolvate înainte de a fi prea târziu. Moralizând un adult nu îmbunătățește o situație, decât rar. Cel mai bun mijloc al învățătorului este acela de a asculta cu respect problemele asistentului, de a rezolva sau îmbunătăți situația împreună. Desigur, situațiile în care adulții pun în pericol sau tratează nerespectuos copiii, nu vor fi tolerate.

Amintiți-vă că puteți să comunicați cu adulții prin buletine sau notițe privind schimbări de program, anunțuri generale, evenimente în derulare sau ședințe speciale de instruire pentru ei.

La sfârșitul anului școlar veți găsi împreună cu alți profesori o cale de a mulțumi ajutoarelor voastre. Decideți cum vreți să sărbătoriți succesul lor. Câteva idei pot fi: scrisori de mulțumire, o masă de prânz sau ilustrate create de copii.

Parteneriatul între profesori și adulți merită sărbătorit. Profesorii care au muncit din greu pentru a face ca programul cu asistenții să fie reușit vor vedea recompensele. Elevii câștigă un mediu de învățare mai bogat, relațiile pozitive sunt dezvoltate, iar adulții implicați vor fi mulțumiți de ei și de școală.

Bibliografie:

Faber, A., & Mazlish, E. (1980). *How to talk so kids will & listen so kids will talk (Cum să vorbim astfel încât copiii să asculte și cum să ascultăm astfel încât copiii să vorbească*. New York: Avon. Available through Northeast Foundation for Children, Greenfield, MA.

Ginott, H., (1969). *Between parent and child. [Între părinte și copil]*. New York: Avon.

Partea a doua:

**IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI
STEP BY STEP
PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR**

VIII. CARACTERISTICI DISTINCTIVE

Tot mai cred că oamenii sunt buni la suflet.

Anne Frank

Partea a doua a acestui document vă oferă o nouă metodă de prezentare a materiilor de bază, ca matematică, citire, studii sociale, arta și știința, precum și detalii privind învățarea în clasa întâi. Pe măsură ce aceste domenii vă sunt prezentate veți întâlni patru concepte fundamentale pentru Programul Step by Step pentru învățământul primar. Aceste patru concepte – pietre de hotar – sunt preocuparea pentru copil, comunicarea, relațiile și comunitatea, pe care se prezintă domeniile de mai sus.

Concepte fundamentale

Preocuparea

Preocuparea pentru copil este prima piatră de hotar pe care se construiește activitatea didactică. Copiii învață să se preocupe de sine pe măsură ce îi văd pe părinți, profesori și alți adulți importanți ai vieții lor implicați în primele experiențe de învățare. Pe măsură ce au succes în activitățile zilnice, ei își dezvoltă concepte pozitive și puternice despre sine. Părinții preocupați de ei demonstrează atitudini responsabile care îi stimulează pe măsură ce învață despre sine, alții, plante, animale și mediu. Domeniile Programului Step by Step pentru învățământul primar sprijină dezvoltarea la copii a acelor deprinderi care mai târziu să demonstreze că și ei pot să arate preocupare pentru alții. Prin dezvoltarea citirii copii învață să formuleze în scris sau oral opinii. În matematică, ei învață să aprecieze gândirea atentă, soluțiile alternative, lumea numerelor și banilor. Prin explorările științifice ei învață cum să aibă grija de propriul corp, de mediul în care trăiesc și de animalele din jur. La studiile sociale, copiii primesc cunoștințe dintr-o perspectivă istorică, astfel încât ei dobândesc respect față de oamenii și evenimentele care au făcut posibil prezentul. La orele de desen copiii au șansa de a-și exprima emoțiile și ideile, astfel încât împărtășind experiențe artistice și învățând despre arta altor culturi ei învață câte ceva despre lucrurile pe care toți oamenii le au în comun.

Comunicarea

Comunicarea este o altă piatră de hotar a Programului Step by Step pentru învățământul primar. Capacitatea de a comunica clar este cheia implicării reușite într-o societate democratică. Folosind abordări individuale în predare profesorii încurajează copiii să comunice prin diferite canale, cum ar fi vorbirea, scrierea, matematica sau arta. Pe măsură ce copiii își dezvoltă deprinderile și încrederea că sunt capabili să comunice bine, ei preiau inițiativa și devin motivați în urmărirea ideilor lor importante. Prin comunicare copiii pot înțelege punctele de vedere ale altora și pot aprecia diversitatea de gândire și cultură ca și aspectele comune ale tuturor oamenilor.

Învățătorii din clasele întâi cuprinși în Programul Step by Step recunosc că procesul prin care copiii sunt învățați să-și comunice corect sentimentele importante este îndelungat. Cu ajutorul limbajului și a acțiunilor, profesorii transmit atitudinea de preocupare responsabilă față de copii. Ei îi învață pe copii să-și comunice nevoile și astfel, îi ajută să recunoască felul în care aceștia pot răspunde necesităților altora. În final copiii învață să clarifice ceea ce nu înțeleg și să rezolve conflicte folosind atent limbajul. O bună comunicare este un instrument valoros în rezolvarea disputelor și construirea comunității.

Relațiile

Cu ajutorul cuvântului *relații* descriem capacitatea de a lega nouă informație de experiență veche punând bazele cunoașterii. Capacitatea de a face conexiuni este al treilea principiu fundamental al Programului Step by Step pentru învățământul primar. Prin natura lor copiii își dezvoltă cunoașterea în continuu. Suntem deseori surprinși și amuzați de asocierile șocante ale copiilor care implică nouă informație la situațiile știute. Când se întâmplă aceasta ei apelează la toată experiența lor. Programul Step by Step are șanse pentru a descoperi, a explora și a practica. Prin aceste activități copiii de clasa întâi fac conexiuni pe măsură ce își construiesc schelele structurilor informației. De-a lungul anului ei sunt încurajați să remarce asemănările dintre oameni și ființele de pe pământ, sunt ajutați să recunoască conexiunile din culturi, tradiții și limbă. O metodă de predare bazată pe un concept al relațiilor dintre informații este cea a unităților tematice de studio. Capitolul 15 prezintă conceptele schimbări, universității și varietății printr-un studiu profund al elementelor fundamentale ale coacerii pâinii. Studiind pâinea și procesul obținerii pâinii în cinci domenii (cifre, matematică, studii sociale, știința și arta) copiii își dau seama de interconexiunea existentă între fațetele acestui subiect.

Comunitatea

Constituirea *comunității* presupune timp și atenție. Fiecare clasă din Programul Step by Step pentru învățământul primar este o comunitate potențială de elevi care apreciază mult amabilitatea și preocuparea. Cu ajutorul limbii și a altor mijloace de comunicare membrii unei comunități devin conștienți că sunt o parte a ei, rezolvă probleme, controverse și explorează noi idei. Prin activitatea comună la proiectele legate de interesele membrilor clasei se stabilesc legături între indivizi pe măsură ce ei achiziționează cunoștințe. O bună clasă I operează pe baza presupunerii că fiecare are nevoie să aparțină unei comunități și să se simtă folositor altora. Aceste clase depind de felul în care membrii lor au o contribuție academică, socială sau practică. Copiii devin membrii responsabili cu contribuție la comunitatea clasei lor pentru că este nevoie de ei și pentru că ceea ce ei aduc comunității este apreciat corect. Atunci când profesorul asigură mult timp copiilor pentru a se exprima, a se cunoaște și a-și aprecia diferitele calități și talente, fiecare copil se simte apreciat ca individ.

Timpul și atenția în programul zilnic precum și sărbătorirea plină de voieșie contribuie la dezvoltarea comunității. Când un grup de oameni, tineri sau bătrâni, muncesc și se joacă împreună, atunci ei construiesc o comunitate. Câteva exerciții care construiesc comunitățile sunt:

- Folosirea în comun a materialelor pentru un proiect
- Folosirea numelui persoanei la salut
- Includerea unui copil într-un joc
- Lipsa de reacție violentă
- Scrierea unei cărți poștale pentru a-și arăta compasiunea la pierderea cuiva
- Sărbătorirea realizărilor indivizilor dintr-o grupă, cum ar fi o invenție nouă sau nașterea unui frate

- Eliberarea unui loc pentru a cuprinde un copil care vrea să șadă în grup

Acestea sunt câteva din multele feluri în care învățătorii pot să modeleze comportamentul copiilor și să le dea un simț al apartenenței la comunitatea clasei.

Preocuparea, comunicarea, relațiile cu comunitatea elevilor asigură o bază solidă pe care copiii pot construi cunoștințe în Programul Step by Step pentru învățământul primar pentru școala primară.

IX. CITIREA ȘI SCRIEREA

*Nu-i poți obliga pe copii să scrie și să citească. Învățătorii iscusiți
Dintotdeauna au adresat o invitație ... O întreagă lume așteaptă să fie
explorată; vino! Dar nu-i poți invita să vină într-un loc unde tu însuși
n-ai fost.*

Donald Graves

Privire generală

Programul Step by Step pentru învățământul primar are ca scop formarea deprinderilor permanente de citire, scriere și a dragostei pentru literatură. Copiii vor întâlni modele demne de urmat în acest sens atât acasă, cât și la școală. În cadrul Programului Step by Step pentru învățământul primar, cititul este considerat drept o ocupație plăcută. Cititul, scrisul și stăpânirea limbii sunt performanțe corelate. Modelul oferit de Programul Step by Step pentru învățământul primar urmărește dezvoltarea firească a acestor deprinderi. Este absolut necesar ca învățătorii să participe la procesul educațional ca parteneri.

În mod tradițional, clasa întâi este primul an în care copiii încep să învețe și în care ei încep serios procesul pe care părinții, bunicii și învățătorii lor își amintesc că l-au parcurs la rândul lor. Este vorba de deprinsul cititului, scrisului și socotitului. În multe țări, învățătorilor le este impusă o programă pe care trebuie să o aducă la îndeplinire pe parcursul clasei întâi. Aceasta programă stabilește obiective clare asupra a ceea ce trebuie predat pe o anumite perioadă de timp; ea hotărăște când trebuie introduse și însușite anumite deprinderi și mai ales specifică data la care și modul cum trebuie evaluați copiii în munca lor.

Copiii învață să vorbească prin intermediul unui proces care este în contrast cu modelul de învățare folosit în cadrul instituțional tradițional al clasei întâi, descris mai sus. Dobândirea deprinderilor lingvistice reprezintă un proces firesc care reclamă participarea copiilor și a părinților încă de la nașterea celor mici. Cititul și scrisul sunt deprinderi transmise pe plan social care însușesc și se construiesc pe baza acestui model de învățare naturală. Brian Cambourne, psiholog și cadru didactic, a definit condițiile de învățare naturală a limbajului bazându-se pe observațiile și reflecțiile sale asupra aspectelor naturale și universale ale felului cum învață oamenii să vorbească. Aceste condiții, în număr de șapte, sunt:

Imersiunea. Din momentul când se naște, copilul este <<scufundat>> în și înconjurat mereu de un mediu lingvistic semnificativ, <<întreg>>, vorbit cu o anumită finalitate. Copiii sunt imersați într-un <<bazin de limbaj>> practic pe tot parcursul zilei.

Demonstrația. Pe parcursul însușirii vorbirii, copiii sunt martori a mii și mii de demonstrații (modele sau exemple) ale variantei vorbite a limbajului, acesta fiind folosită în moduri funcționale, semnificate.

Prezența așteptărilor. Toți părinții se așteaptă ca fiii sau fiicele lor să umble și să vorbească, firește, cu excepția cazului când copilul este inapt fizic pentru așa ceva. Acest deziderat este atât

de pregnant, încât părinții insuflă subconștient această dorință copiilor lor care reacționează învățând să umble și să vorbească.

Responsabilitatea. Când învață să vorbească, cei mici își asumă responsabilitatea a ceea ce învață relativ la limba și limbaj și a momentului când învață ceva anume în acest sens. Fiecare copil hotărăște ce set de convenții să stăpânească și în ce mod să ajungă la aceasta însușire a normelor și convențiilor; cu toate acestea, firește, toți copii vor ajunge la aceeași destinație. Aceasta este învățarea firească, naturală.

Exersarea. Când copiii învață să vorbească există suficient timp și multe ocazii de a folosi limba vorbită.

Aproximarea. Nimeni nu trebuie să se aștepte ca acești copii, care tocmai încep să vorbească, să dea dovadă de o competență lingvistică egală cu cea a adulților. De aceea, ei trebuie apreciați nu pentru că sunt <<la obiect>>, ci pentru că reușesc să se exprime <<pe undeva pe-aproape>> față de subiect.

Reacția. Adulții și toți cei care îi învață pe copiii mici le oferă acestora răspunsuri, reacții cu totul speciale. Copilul mic, care umbla de-a bușilea, spune: <<Tasca>>. Adultul răspunde: <<Da, aceea este o ceașcă>>. Adultul confirmă înțelegerea și interpretarea mesajului copilului (da) și oferă varianta convențională, extinsă drept model, în mod prietenos, semnificativ. Mai mult, adultul recunoaște faptul că vorbirea copiilor mici și celelalte încercări de comunicare imatură vor continua până ce copilul se hotărăște să se schimbe și nu va aștepta să audă varianta convențională, adultă a comunicării cu proxima ocazie când propoziția respectivă este folosită.

(Aceste condiții sunt preluate din lucrarea lui Brian Cambourne,
<<Condiții de învățare naturală>>, 1984)

Aceste condiții oferă principii valoroase pentru învățătorii claselor întâi care caută căi conștiente de a fi eficienți. Ele pot reprezenta o listă de verificare pentru învățător atunci când el își alcătuiește ora și își planifică lecțiile și contactul zilnic cu copiii în sala de clasă.

Studii recente ne-au ajutat la o mai bună înțelegere a procesului ce se desfășoară când copiii învață să citească și să scrie. Știm că alfabetizarea implică unele deprinderi transmise prin școlarizare. Acest proces se desfășoară în condiții optime dacă este însoțit de materiale tipărite, de numeroase ocazii de practicare și explorare a limbajului. Este o bucurie pentru învățători să poată folosi noi metodologii pentru înlesnirea și îmbunătățirea procesului didactic, atât în ce privește copiii care învață, cât și învățătorii care le predau. Am ajuns să considerăm deprinderile ce însoțesc alfabetizarea drept plăcute, în aceeași măsură în care sunt funcționale. Aceste deprinderi nu sunt izolate; ele sunt mai degrabă o parte integrată a unui proces complex. Cititul, scrisul, deprinderea de a asculta, cât și cea de a vorbi sunt toate interrelaționate și interdependente.

Copiii nu intră în clasă întâi asemeni unor pagini albe, asemeni unor <<tabula rasă>> pe care învățătorul să înceapă să scrie. Ei au deja un bagaj de cunoștințe, de experiențe. Acestea sunt experiențe diverse, în cadrul cărora se întetesc, venind din cultura fiecărei comunități, credințe, judecăți, atitudini, prejudecăți, dialecte și scheme de comportament. În mod analog, experiența preșcolară a unui copil va influența tipul de cunoștințe pe care copilul le va duce cu sine în clasa întâi, la începutul procesului de alfabetizare. După cum afirma și Linda Gibson, scopul este de <<a înlesni experiențe adecvate copiilor care vin la școală, atât celor care au avut deja un contact larg cu ABC-ul alfabetizării, cât și celor care încă nu dispun de o astfel de înțelegere venită din

experiența practică.>> În unele familii, părinții le citesc mult copiilor preșcolari și au multe cărți în bibliotecă; în altele, copiii au probabil un acces foarte restrâns la o astfel de experiență. Unii copii pot avea ocazia să-și vadă unul din părinți scriind sau citind în mod regulat, ca cerință a profesiei; alții însă sunt doar martori ai scrierii de liste de cheltuieli sau de scurte note informative. Ambele tipuri de experiențe amintite au o mare importanță pentru copii, ei considerându-i pe părinți drept modele în procesul alfabetizării.

Când învață să scrie și să citească, cei mici obțin un acces semnificativ la lumea adulților. Copiii mici sunt puternic motivați în a-și însuși deprinderile legate de alfabetizare. Copii învață limba la care sunt <<expuși>>. Pentru elevii de clasa întâi, alfabetizarea reprezintă posibilitatea de a descifra misterele cuvântului tipărit, ceea ce duce ulterior la un sentiment pregnant al împlinirii de sine. Copiii devin mai strâns legați de lumea adulților pe măsură ce se dezvoltă deprinderile lor în a citi, pe măsură ce ei învață cum să învețe o lecție, pe măsură ce ei devin mai independenți în universul literaturii. Expresia verbală și activitățile de audiere (de lecții etc.) au ca scop obișnuința copiilor în a utiliza cuvinte cu o anumită semnificație și în a deveni locuitori, respectiv colocutori efectivi. Deprinderile de scriere sunt însușite în clasa întâi, când copiii devin conștienți de puterea și permanenta reprezentată de exprimarea gândurilor lor pe hârtie.

Scopuri generale ale programului de scriere și citire

În clasa întâi din cadrul Programului Step by Step pentru învățământul primar finalitatea esențială a predării cititului și a scrisului este de a se face forma unor activități plăcute, atrăgătoare, elevii de clasa întâi vor începe să se vadă pe ei înșiși ca fiind locuitori și interlocutori efectivi. Acest lucru va fi posibil pe baza însușirii unei competențe în vorbire, citit și scris, competență atinsă prin intermediul unor deprinderi ce se dobândesc pe parcurs.

Învățătorul va înlesni dezvoltarea unor activități de citit, scris și vorbit care să fie îndrăgite de copii, promovând:

- O atmosferă relaxată, primitoare în sala de clasă.
- Dragostea pentru cuvinte, povești și poezii prin intermediul unei mari varietăți de cărți și materiale necesare procesului de alfabetizare.
- Discuții pe marginea poveștilor care se citesc cu voce tare.
- Crearea unor povești de grup.
- Însușirea deprinderilor de vorbire și audiere prin intermediul discuțiilor, dialogurilor.
- Expresivitatea dramatică (interpretarea de roluri).
- Ascultarea și darea de instrucțiuni.
- Căi de stimulare a imaginației și a unui vocabular extins.
- Ocazii de a scrie folosind o varietate de forme și suporturi, cuvântul scris, dictarea și desenul.

Vorbirea și ascultarea

Până la vârsta de șase ani, copiii și-au însușit utilizarea practică a limbajului și structura acestuia, cunoștințe pe care le vor stăpâni întreaga viață. Vocabularul lor depășește un număr de două mii de cuvinte și va continua să se extindă. Structura limbii și felul de a vorbi sunt deja fixate. Nu doar ca discursul și limba folosită seamănă cu cele folosite de adulți, dar în plus copiii de șase ani știu deja să vorbească în secvențe logice și adecvate ca sens. Ei încep să dea dovadă de un simț al umorului și știu să relateze istorioare absolut originale.

La vârsta de șase ani , conștientizează plăcerea pe care o comporta contactele sociale. Ei își dezvoltă un interes în a-și face ideile și gândurile cunoscute celorlalți. O data cu interesul vine și motivația pentru a reuși în încercările de comunicare. Programul Step by Step pentru învățământul primar acorda acestui stadiu de dezvoltare importanța cuvenită și structurează în mod expres oportunitățile de aprofundare a deprinderilor de citit , scris , etc.

Scopuri specifice pentru vorbire și ascultare

Vorbirea și audierea sunt mijloace de explorare a tuturor aspectelor programei de învățământ. Copiii trebuie încurajați în:

- A comunica adecvat și eficient.
- A vorbi cu mult curaj
- A învăța anumite convenții stabilite , cum ar fi aceea de a vorbi pe rând
- A pune și în același timp a răspunde la întrebări
- A evalua informațiile în spirit critic

Activități de promovare a scopurilor stabilite

Pentru a aduce la îndeplinire scopurile legate de vorbire și audiere este necesar sa se dezvolte următoarele activități :

- Activități de interpretare a unor roluri (e bine sa existe o cutie cu costume în sala de clasa).
- Muzica și mișcare , poezii , cântece .
- Producții dramatice
- Discuții (perioade speciale de timp alocate pentru discuții pe marginea întâmplărilor din week-end și pe marginea experiențelor personale ale fiecăruia).
- Audierea de povesti citite cu voce tare de către învățător
- Audierea istorioarelor relatate de ceilalți copii, citirea cu voce tare a propriilor istorioare ale fiecăruia .
- Reamintirea și relatarea din memorie a unor întâmplări
- Audierea unor materiale înregistrate (casete audio)
- Audierea celor relatate de o persoana venita în vizita
- Organizarea de jocuri

Caracteristicile generale ale învățării

Iată caracteristicile generale ale învățării care corespund activităților sugerate mai sus amintite:

- Aprecierea punctului de vedere și a necesităților celorlalți
- Însușirea unui simț al ritmului de vorbire
- Însușirea felului de modulare a vocii în funcție de situație
- Dezvoltarea vocabularului
- Contribuirea la discuții prin intermediul informațiilor
- Împărtășirea experiențelor personale Exprimarea cu mult curaj și încredere a ideilor
- Prevederea rezultatelor și efectuarea de observații

- Deprinderea în a face aprecieri asupra literaturii
- Extinderea vocabularului și a structurii lingvistice
- Educarea și perfecționarea deprinderii în a face o audiere selectivă
- Punerea de întrebări și acordarea de răspunsuri
- Evaluarea informațiilor
- Înțelegerea și punerea în practică a direcțiilor de afecțiune formate din mai multe etape

Citirea

Programul Step by Step pentru învățământul primar se străduiește să ajute copiii să-și atingă potențialul maxim. În acest scop, formarea de cititori fluenți care să citească atât pentru divertisment, cât și pentru a se informa este scopul de bază al programului de alfabetizare (de predare a cititului) în clasa întâi. Așa cum copiii foarte mici învață să vorbească prefăcându-se că <<vorbesc>> cum pot ei mai bine, copiii de șase ani învață să citească prefăcându-se că <<citesc>>. Aceste încercări timpurii trebuie susținute de către învățătorul care acceptă și apreciază eforturile copiilor și le citește zilnic, de către învățătorul care aduce mereu în sala de clasă numeroase materiale tipărite și creează diverse ocazii de citit și scris. Când copiii sunt imersați în procesul de citire și scriere, ei își dau seama cât de mult se înrudește și se leagă aceste două deprinderi. În timp, ei ajung să realizeze că prin intermediul cititului pot ajunge să scrie tot mai bine.

S-a spus că citim pentru a învăța și scriem pentru a gândi. De aceea s-a pus un mare accent pe gândire – gândirea sub forma de idei și felul cum ele influențează omul și îi afectează pe cei din jur. Pentru a sublinia importanța gândirii, învățătorul trebuie să pună la dispoziția copiilor:

O mare varietate de povești, piese de teatru și poezii. Aici ar trebui incluse activități de grup mare, de grup mic și individuale. Tipurile de povești pot include, în mod necesar, dar nu suficient:

- Relatarea unor povești populare, a unor povești tradiționale, cu zâne, care sunt binecunoscute la nivelul comunității copilului.
- Prezentarea unor povești populare sau cu zâne ce aparțin altor culturi, comunități, tradiții.
- Audiarea de lucrări sau materiale care stimulează imaginația și care implică aspectul emoțional (cum ar fi o poveste despre moartea unui animal îndrăgit).
- Prezentarea unor povești adecvate acestei vârste, scrise de autori binecunoscuți

Situații care permit copiilor să citească pentru a se informa. Ele pot fi:

- Ocazii de studiu pe marginea unor teme cu caracter social.
- Colectarea de informații prin intermediul serviciilor din bibliotecă.
- O categorie anume de cărți și reviste care să-i îndrume pe copii în a îndeplini o anumită sarcină (de exemplu, cum să construiască un zmeu sau o casuță pentru păsări)

Limba adecvată și plină de sens, atât vorbit, cât și scris. Învățătorii pot înlesni însușirea lui prin:

- Prezentarea unor materiale ingenioase și adecvate vârstei și experienței copilului.
- Introducerea unor poezii și a unor povești în versuri.
- Organizarea unor lecții în cadrul cărora copiii să asculte povești și piese de teatru cu personaje interesante pentru ei

- Afișarea de ilustrații atractive din punct de vedere vizual pentru a trezi interesul copiilor în ce privește diverse subiecte
- Organizarea de adulți de povesti cu relevanță culturală pentru anumiți copii
- Prezentarea de relatări cu caracter istoric dintr-un anumit punct de vedere (de exemplu , un părinte sau un bunic care a trăit un eveniment deosebit în istorie poate veni la școală pentru a povesti despre această experiență)

Când învățătorul prezintă copiilor pentru prima dată o nouă poveste , o poezie sau un alt material lingvistic , el trebuie să-și amintească de unele strategii în funcție de lucrul cu un grup mai mare , unul mai mic , sau cu fiecare copil în parte .

Puneți întrebări legate de personajele din carte . (despre cine ni se povestește ?)

Solicitați păreri ale copiilor. (ce credeți că se întâmplă mai departe ?)

Rugați copiii să relateze povestea cu propriile lor cuvinte .

Rugați copiii să deseneze ce se întâmplă în poveste într-un șir de desene succesive .

Creați ocazii de recitare a poveștilor pe care copiii le îndrăgesc cel mai mult .

Creați ocazii în care copiii să învețe anumite poezii pe de rost.

Oferiți copiilor o șansă de a sugera finaluri alternative ale diverselor povesti.

Privire generală asupra metodelor de citire.

Cititul se poate preda în mai multe moduri diferite, în funcție de stilul și de necesitățile legate de citit ale copiilor.

Metoda fonica se folosește din 1890. Aceasta metoda se axează pe relația dintre sunete și litere și are o poziție specială în cadrul procesului didactic de predare a cititului acolo unde limba care se preda are un sistem de grafie fonetică. Este important să vă concentrați asupra materialului la care sunt expuși copiii, deoarece textele de bază fonetică pot fi foarte bine controlate, rezultatul fiind un limbaj pompos și fără sens care nu are mai nimic în comun cu experiența lingvistică reală a copilului. Există pericolul ca singurul scop didactic să devină decodarea mesajului primit, în detrimentul unei înțelegeri reale și al plăcerii de a opera cu mijloace lingvistice.

Metoda <<privește și spune>> este folosită din 1930. Ea implică memorarea vocabularului la vederea acestuia. O dată ce copiii dispun de o <<banca>> de aproximativ de 20 de cuvinte, ei pot folosi aceste cunoștințe pentru a le introduce în procesul de citire al cărților.

Problema care se pune aici este ca se învață cuvinte și că textul este mai degrabă trunchiat. Operarea cu semnele lingvistice este cam artificială, oricum neinteresantă, deoarece vocabularul este atât de limitat.

Cititul progresiv este metoda folosită mai ales în anii 60 și 70. Este vorba despre niște cărți în care se folosește un vocabular dirijat. Volumul 1 este urmat de volumul 2 , în care se introduc cuvinte noi. Textele devin progresiv mai complexe și mai interesante. Dacă lucrați cu aceasta metoda e bine să aveți la dispoziție cărți multe de format mic, mai degrabă decât o singură carte

de dimensiuni mari, deoarece copiii adoră să primească mereu câte o carte nouă. Această metodă este fie fonică, fie gen <<privește și spune>>.

Metoda de creare de propoziții este cea în cadrul căreia copiii au la dispoziție tăblițe pe care <<expun>> cuvinte. Dintr-o colecție de cuvinte înscrise pe niște cartonașe ei pot alege cuvinte pe care să le pună într-o anumită ordine, formând propoziții. Acest sistem are mai puțin succes la cazul limbilor cu paradigme complexe (cu sisteme conținând mai multe forme flexionare diferite).

Metoda lingvistică a apărut încă din anii 50. ea se așează pe modelele ordonate ale corespondentei grafie / sunet (tai, mai, dai). O problema potențială în acest caz este că pot rezulta texte lipsite de sens.

Lecția de citire dirijată este cea în cadrul căreia toți copiii au texte identice. Învățătorul pune întrebări și solicită observații personale din partea copiilor.

Metoda lingvistica integrala s-a introdus recent și la ora actuala este larg răspândită în Occident. În cazul acestei metode nu se folosesc nici activitățile de fonetica, și nici stilul <<privește și spune>>. Aici copiii învață să citească pe măsură ce sunt expuși la prezenta în clasa a unor materiale cum sunt poveștile, cântecele și poeziile. Textele sunt construite în așa fel încât să fie semnificate și adecvate vârstei copilului. Ele sunt extinse sub forma unor Cărți Mari pe care le consultă câte un grup mare de copii și din care învățătorul citește servindu-se ca un arătător, copiii urmărind cu privirea cuvintele scrise. De multe ori, exista și cărți mici cu același text, sunt disponibile pentru studiul individual. Cadrele didactice sunt de părere că desprinderile legate de citit se vor dezvolta natural folosind aceasta metoda. Metoda lingvistica integrala se axează pe:

- Conținut și semnificații
- Integrarea citit-scris
- Îndrumarea copiilor în a ajunge să citească independent

Practicarea limbii și structurii lingvistice propriie fiecărui copil înțește această metodă ca parte integrantă a însușirii cititului. Acest proces ajută la sublinierea importanței pe care o are relația dintre limbajul scris și limba scrisă. Copiii sunt întrebați ce vor să scrie. Învățătorul scrie cuvintele respective, adesea unei ilustrații-simbol pentru copilul respectiv, iar apoi copilul citește cuvintele scrise pe tabla. Punctul de plecare este foarte variat (propria relatare a unui copil pe marginea unui week-end sau relatarea făcută de un copil pe marginea unui povești citite de învățător).

Metoda Cloze este un mod de a umple spații goale dintr-un text. Este o strategie de rezolvare a unei probleme, lucrul care îi solicită pe copii în a evalua <<ce citesc>>.

Și atunci micul.....și-a încălțat.....

În acest caz copilul care a citit deja <<micul și simpaticul bătrân și-a încălțat cizmele>> poate umple spațiile goale. Sau, într-o alta variantă cuvintele <<simpaticul,>>, <<bătrân>>, <<cizmele>> pot fi puse într-o cutie, copilul trebuind să le așeze fiecare la locul său.

Ideile cuprinse în Programul Step by Step pentru învățământul primar sunt susținute de o abordare interogatoare. Procesul didactic optim se desfășoară în condițiile în care necesitățile copilului sunt satisfăcute într-o atmosferă caldă și relaxantă. Cunoscând punctele forte și cele

slabe ale copilului, învățătorul va putea adopta procesul didactic la personalitatea fiecărui copil în parte.

Programul Step by Step de citire tinde să individualizeze pe cât posibil programa de învățământ. Învățătorul trebuie să aranjeze și să planifice fiecare lecție într-un mod care să creeze ocaziile optime pentru această individualizare. Este important de reținut că practicile didactice trebuie adaptate nivelelor de dezvoltare ale copiilor. În primele etape ale însușirii cititului, munca din sala de clasă, coordonată de învățător, creează o punte între deprinderile însușite în perioada preșcolară și cititul individual, independent. Lucrând cu grupuri mici, învățătorul încurajează elevii să vorbească, să gândească și să-și ghideze prin întrebări felul cum avansează în lectura unei cărți. Copiii sunt invitați la discuții pe baza semnificației unei anumite povesti. Prin intermediul comentariilor pe care ei le fac, învățătorul poate să înțeleagă strategiile de citire aplicate de fiecare copil. Pe măsură ce ascultă ce au copiii de spus, învățătorul ține cont de scopurile creării unor <<cititori independenți>> care citesc atât pentru semnificația din cuvântul scris, cât și pentru plăcerea de a citi.

Iată un model de prezentare a unei noi povestiri:

Prezentați cartea arătând copiilor fața și dosul cărții, indicând titlul și pagina de titlu, marginea de sus și cea de jos a unei pagini, punctul de plecare al citirii și sensul citirii, respectiv al cuvântului scris. Această prezentare se poate face sub forma unui joc –ghicitoare (<<ghici ce e?>>) în cadrul căruia să scoateți în evidență cât de mult știu copiii deja despre ceea ce este o carte.

Prezentați povestea prin a face o <<plimbare ilustrată>> prin carte. Altfel spus, arătați fiecare ilustrație și vorbiți despre ea, subliniind conceptele-cheie, introducând limbajul legat de povestea respectivă (<< A fost odată ca niciodată>>) și evaluând cunoștințele copiilor pe marginea subiectului respectiv.

Citiți-le povestea cu voce tare, modulând vocea și limbajul folosit în poveste și dând expresie citirii pentru a ilustra punctuația. O citire ulterioară poate fi efectuată de întregul grup. Aceasta etapă încurajează afirmarea individuală susținând copilul care citește cel mai bine

Discutați pe marginea povestii. Rugați copiii să vă spună ce cred ei despre poveste și ce idei au desprins din ea. Este important să faceți conexiuni între poveste și experiența de viață a copiilor.

Prezentați o lecție mini-lingvistică, axându-va pe un concept de citire (de exemplu, ideea că forma scrisă a cuvântului implică un sens sau că ilustrațiile ajută la relatarea unei povestiri). Puteți sublinia cu ușurință cuvintele ușor de recunoscut de către elevi.

Alocati un timp anume în care copiii să practice citirea povestii, fie citindu-și-o unul altuia, fie citind-o unui adult. Încurajați citirea individuală, independentă, în momentele din lecție când copiii au o paletă de activități dintre care să aleagă alternative de către elevi.

Ca punct de plecare, învățătorul prezintă această lecție într-un grup mai mare sau mai mic. După aceea ar trebui să urmeze una sau două activități de comunicare a procesului de citire. De exemplu, în prima zi, clasei I se prezintă povestea în modul descris mai sus. O formă largită a povestii – sau Cartea Mare – este folosită cu întregul grup. De exemplu, o carte numită *Ursul brun*, de Bill Martin, se poate adapta ușor. Se pot însă folosi multe povești tradiționale. Învățătorul a scris textul pe o coală mare de hârtie și îl dispune pe un sevălet. Cartea începe cu

textul <<Ursule brun, ursule brun, ce vezi tu acolo?>> scris pe prima pagină. Pe pagina următoare se continuă cu <<Văd o pasare privindu-mă pe colo>>. Pe următoarea pagină citim <<Pasare roșie, pasăre roșie, dar tu ce vezi?>> Astfel, cartea are un model ușor de ghicit în care li se arată copiilor cuvinte scrise în culori vii. Folosind un indicator, învățătorul le citește copiilor, iar apoi citește împreună cu ei. Cartea poate rămâne disponibilă o vreme, spre a fi recitată dacă e îndrăgită de copii.

Pentru o povestire ca aceasta, iată câteva posibile activități de continuare:

- Alcătuirea unui colaj din animalele din carte, folosind un material pufos pentru urs și pentru pasăre; culorile trebuie să fie vii. Copii pot alcătui câte un animal în grupuri de doi sau trei.
- Un șevalet multicolor trebuie expus în sala de clasă, pe care să se vadă diferite culori și cuvintele, denumirile care le corespund.
- La matematică se poate alcătui un grafic (un tabel) indicând <<culoarea preferată>> a copiilor. Fiecare copil va colora căsuța corespunzătoare culorii pe care și-a ales-o.

Copiii ar trebui să se familiarizeze cu textele cu rime simple. Astfel ei nu vor avea probleme în descoperirea aceleași structuri sau aceleiași tip de rimă în alte cărți. Unele cuvinte pot fi acoperite (șterse), copiii găsind substitute pentru ele (<<Ursule roz, ursule roz, ce miroși tu acolo?>>).

În vreme ce copiii se ocupă de activitățile pe care și le-au ales, învățătorul poate chema câte un copil pentru a lucra împreună cu el la o varietate de activități de citire, cum ar fi: (1) copilul își citește cartea sa din programul cititului progresiv; (2) copilul poate practica recitirea propozițiilor din ziua precedentă, care au fost scrise dedesubtul unei ilustrații (din metoda citirii integrale); (3) copilul poate să revadă cuvintele colorate scrise pe șevalet, exemplu: <<Găsiți culoarea roșie, galbenă etc.>> (metoda <<privește și spune>>); (4) copilul poate fi rugat să caute toate cuvintele care încep cu litera <> și apoi să le scrie (metoda fonetică).

Activitatea aleasă de învățător pentru un anumit copil depinde de stadiul de dezvoltare în care se află copilul respectiv. O listă de evaluare sau de verificare a datelor și o colecție de observații este o metodă rapidă de stadiu al progresului înregistrat de fiecare copil. De asemenea, aceasta reprezintă un mecanism prin intermediul căruia învățătorul ține evidența copiilor cu care a lucrat, pe rând, individual.

În timp va apărea o versiune diferită a aceleiași text de baza pe care învățătorul l-a prezentat la început. Unii copii pot scrie propriile lor versiuni ale povestii, pentru alții, învățătorul va pregăti câte un exemplar din textul original (cu ajutorul unui Xerox, dacă există unul), fără ilustrații însă; copiii le vor desena pe acestea ulterior. În vreme ce aceste două nivele de activitate se desfășoară independent, învățătorul poate din nou să folosească o perioadă de timp pentru a ruga câte un copil să citească împreună cu el.

Cititul individual poate fi eficient, deoarece copilul petrece astfel un anumit timp singur cu adultul și astfel se poate dezvolta o relație cu totul deosebită care să însuflească copilului încredere în ceea ce a realizat. În plus, acest lucru permite învățătorului să înregistreze progresul copilului și să depisteze pentru a umple golurile din cunoștințele acestuia. Cititul individual cu câte un copil se poate face foarte bine dimineața, în perioada de timp când copiii pot să-și aleagă activitatea pe care doresc să o desfășoare. Când au terminat cu cititul, ei se pot întoarce la construitul de căsuțe, la jocul de puzzle sau la celelalte activități începute. Dacă învățătorul și-a stabilit un desfășurător pentru înregistrarea ordinii în care copiii citesc individual, ei pot fi chemați pentru acest lucru pe rând, pe tot parcursul zilei.

Rolurile învățătorului care îi învață pe copii să citească se schimbă în continuu

În cadrul Programului Step by Step pentru învățământul primar, rolul învățătorului în ale cititului este complex și divers. În afară că sunt cadre didactice, învățătorii mai sunt și ghizi, învățăcei, intermediari și proiectanți. Ei au mereu o atenție concentrată și se implică în permanentă în munca fie cu grupurile mici, fie cu cele mari, fie cu fiecare copil în parte.

Învățătorul trebuie să încerce să înțeleagă diferitele nivele ale procesului de învățare prin care trec copiii. El trebuie să se obișnuiască cu diferitele nivele de competență ale elevilor.

Studiile au arătat că pedepsele și teama sunt obstacole în procesul didactic. În mod analog, copiii ignorați sau plictisiți găsesc mai puține motive de a învăța decât ceilalți. Învățătorii competenți acordă copiilor din când în când un timp de gândire, momente de <<tăcere semnificativă>>. Trebuie să li se acorde copiilor șansa să petreacă o vreme în <<cameruța mintală>> (Mare Clay). Ei nu trebuie forțați să răspundă prea repede. Neîntrerupându-i și așteptând ca ei să răspundă, învățătorul încurajează inițiative individuale ale copiilor.

După cum arată Susan Kontos, <<Înainte să învețe să citească, cei mici trebuie să învețe cum citesc oamenii și ce fac ei când citesc.>> Învățătorii claselor întâi pun întrebări cu final deschis care pot avea mai multe răspunsuri posibile. Astfel se poate crea o atmosferă pozitivă care să-i facă pe copii să se simtă acceptați. Pe măsura ce elevii lucrează, le va face plăcere să audă aprecieri ca <<Bine lucrat>> sau <<Vad că te-ai străduit mult pentru a face acest lucru>> sau <<Foarte bine>>.

Scrierea

Este firesc ca cei mici să-și folosească tipul propriu de comunicare atunci când scriu. Unii copii vor desena înainte de a învăța să scrie, alții vor dori să vadă cuvintele înainte să le scrie, iar alții vor putea crea povestiri folosind materiale de construcție (cuburi, Lego) etc. Unii copii doresc să spună povestea înainte să scrie sau să deseneze. Este important să recunoaștem și să reținem modul inefabil și infinit variat în care se pot exprima copiii și să-l folosim când le predăm noțiunile legate de scris. Copiii au nevoie de ocazii în care să se folosească metode diferite în predarea scris (cum sunt piesele de teatru, muzica, arta, literatura și discuțiile).

Scopurile legate de predarea scrisului în cadrul Programului Step by Step pentru învățământul primar sunt astfel concepute încât să ofere copiilor ocazia de a scrie pe teme alese de ei și de a se asigura că au la dispoziție timpul necesar pentru a scrie și a-și pune ideile în valoare; Abordarea scrisului dintr-o perspectivă individualizatoare și creativă înlesnește:

- O apreciere a scrisului drept mijloc de comunicare.
- Dragostea pentru scris și legătura dintre limba vorbită și limba scrisă
- Înțelegerea legăturii dintre vorbire și scriere.
- Capacitatea de a organiza scrisul așa încât el să-i fie clar autorului și celui care citește în egală măsură.
- Ocazia de a arăta copiilor diferite materiale scrise (povestiri, jurnale, liste, titluri, observații, invitații, instrucțiuni, poezii și scrisori).

Privire generala asupra metodelor de scriere

În trecut, în școala primară, scrierea implica însușirea mecanismului scrierii, mai ales în privirea formării unui stil în scris. În lecțiile de citire și scriere erau incluse exerciții de despărțire în silabe, de gramatică și, mai târziu, exerciții de înțelegere a textului.

Între timp s-au schimbat foarte mult atât conținutul programei pentru lecțiile de scriere, cât și metodele de predare a acestora. În prezent lecțiile de scriere reprezintă pentru copii în primul rând o cale de comunicare și exprimare a ideilor, gândurilor și sentimentelor lor. Scrierea este componenta a unui context social, într-o atmosferă de permanentă încurajare. Aceasta încurajare vine atât din partea copiilor, cât și a adulților.

În trecut copilul scria pe o temă anume, propusă și citită copiilor de către învățător. Odată cu noile metode de predare, copii au început să scrie creând asemenea scriitorilor. Ei scriu despre un interes al lor propriu, la alegere, știind că vor avea un <<public>> format din <<cititori>>.

Pentru o <<abordare procesuală>> a lecțiilor de scriere, creativă, este foarte important să se rețină următoarele caracteristici:

- Copilul este cel care hotărăște despre ce anume va scrie.
- O compunere a copilului se elaborează în timp.
- Conținutul compunerii este mai important decât ortografia.

Etapale procesului de scriere

Alegerea unei teme

Învățătorul poate organiza o ședință de <<brainstorming>> în cadrul căreia copiii pot învăța teme pe care să scrie. Aceste teme pot fi puse pe o listă și păstrate în caietele copiilor ori pe coli mari de hârtie agitate pe peretii sălii de clasă. Aceasta listă poate și trebuie completată și modificată. Copiii pot găsi un interes în scrierea unei continuări a unei povestiri citite în clasă. Se pot crea povești pe marginea unei ilustrații, a unei fotografii, a unei activități din sala de clasă, a unui obiect, a unei discuții sau a unei experiențe pe care un copil a trăit-o sau anticipa că o va trăi.

Este important să notăm că uneori copiii fac alegeri care îi încântă la începutul săptămânii, dar își pot pierde interesul legat de ceea ce scriu pe măsură ce explorează mai pe larg tema abordată. Decizia de a continua scrisul e aceeași temă sau, dimpotrivă, de a-l întrerupe, trebuie luată împreună cu învățătorul. Este dificil de scris pe o temă care nu place.

Ciorna

Ideea de a alcătui o schiță (o ciornă) a unei compuneri scrise diferă de ideea tradițională ca o poveste trebuie scrisă de către copii direct în versiune finală, pe parcursul unei anumite perioade de timp. Folosind diferitele stadii din însușirea scrisului drept metodă didactică vei schimba accentual pus pe învățare și vei oferi diferite motivații copiilor pentru a învăța. Ciorna permite redactarea în ritm și regim lejer. O compunere scrisă astfel evoluează în timp, copiii putând fi încurajați pe parcursul redactării ei.

La începutul clasei întâi, mulți copii silabisesc sau spun pe litere un cuvânt folosit doar primele litere, mai puțin vocalele. Apoi învață să adauge sunetele finale și alte sunete pe care le aud.

Cercetarile demonstrează că deși copiii pot să nu silabisească așa cum trebuie, sunetele pe care le reproduce pe hârtie vor fi corecte. Este important ca învățătorul să observe dacă se stimulează silabisirea corectă în acest stadiu, deoarece acest lucru va influența progresul ulterior al copilului.

E posibil ca un copil să vrea să scrie despre ziua lui de naștere, să facă desene și apoi să le intituleze (Pagina 1: Tortul meu, Pagina 2: cadourile mele, Pagina 3: lumânările). La fel, un alt copil poate scrie o poveste intitulată <<Un weekend cu bunica>>. Aceste povești se pot redacta pe o perioadă mai lungă de timp, fiind îmbunătățite și schimbate pe măsură ce evoluează ideile copilului. Toți copiii pot crea astfel de povestioare, devenind astfel autori.

Revizuirea sau rescrierea

Acesta este un stadiu la care mai devreme sau mai târziu vor ajunge toți elevii de clasă întâi pe parcursul anului școlar. Nu orice compunere trebuie rescrisă complet. Începătorii revizuiesc ce au scris adăugând mai multe detalii sau eliminând pasaje în care s-au repetat. Revizuirea sau rescrierea este utilă mai ales copiilor care trebuie să fie mereu stimulate; copiii care sunt pregătiți să-și extindă <<scrierile>> pot fi rugați să-și extindă descrierile. (Calkins 1986)

Decizia de a revizui, de a scrie sau, dimpotrivă, de a considera compunerea completă poate fi luată de comun acord cu învățătorul. Acesta poate fi folosită la discuțiile individuale cu fiecare copil în parte pentru a extinde procesul didactic pe plan individual. Copiii pot învăța din această experiență folosind modelul sugerat de învățător.

Scopul discuțiilor individuale este de a disponibiliza o informație constructivă care să ajute copiii să-și clarifice stilul de scriere. Copiii pot avea și discuții doi câte doi; aceasta se cheamă <<discuție între colegi>>. Copiii trebuie învățați cum să poarte această discuție. Se poate stabili, de comun acord cu întreaga clasă, un set de reguli în acest sens. De exemplu:

- Autorul șade pe un scaun și citește grupului o compunere pe care a scris-o.
- Asculătorii șad pe podea și urmăresc textul cu mare atenție.
- Asculătorii pot pune trei întrebări.
- În timpul discuției se pun întrebări, nu se fac aprecieri ori judecăți de valoare.

Editarea

Editarea este procesul verificării unui text, pentru a vedea dacă este complet. Acest proces nu se aplică fiecărei compuneri, mai ales în clasa întâi. În timpul editării se acordă atenție ortografiei, punctuației și sintaxei, folosind reguli specifice sugerate de învățător.

Atunci când învățătorul decide împreună cu copilul că o anumită compunere este completă, textul este plasat într-o colecție de compuneri complete care sunt <<gata de publicare>>.

Rolurile învățătorului care îi învață pe copii să scrie se schimbă conituu

Învățătorul își asumă multe roluri pe parcursul unei zile de școală. El răspunde de predarea unor discipline la o clasă întreagă formată din copii diferiți. El trebuie să le ofere diverse metode de reușită. Predând copiilor deprinderile comunicaționale ale scrisului, învățătorul de la clasa întâi din cadrul Programului Step by Step pentru învățământul primar trebuie să fie un participant activ în procesul didactic, demonstrând la ore utilitățile scrisului și cititului. Învățătorul îi ajută pe copii

să facă conexiuni între citit, scris și viața de fiecare zi, demonstrându-le care sunt aspectele practice ale cuvântului scris.

Învățătorul devine un arhitect al spațiului și timpului din crearea unor structuri și proceduri clare pentru copii. Astfel, el organizează o atmosferă degajată, independentă unde copiii să știe ce așteaptă adulții de la ei. El creează această atmosferă atractivă, stimulativă furnizând o mare varietate de cărți, cuvinte, poezii, publicații și alte materiale. El ascultă ce au copiii de spus și le răspund în mod sincer.

Învățătorul reprezintă un ghid care oferă copiilor ocazia de a planifica, a revedea, asambla și a-și împărtăși ideile prin a le prezenta pe hârtie. El oferă copiilor șansa de a colabora, de a-și citi compunerile cu voce tare și de a discuta cu colegii lor și cu el despre ce au scris. El încurajează încrederea de sine a copiilor prin intermediul acceptării și înțelegerii stadiului de dezvoltare atins de fiecare dintre ei. El predă punându-le întrebări care să-i ajute să ia anumite hotărâri legate de organizarea și de esența muncii lor. El se străduiește să găsească mereu căi de a-i ajuta pe copii să treacă la stadiul imediat superior de dezvoltare intelectuală extinzându-le atât aria de cunoștințe, cât și încrederea.

Organizarea sălii de clasă în timpul învățării cititului și scrisului

O logică de promovare a cititului și scrisului este furnizarea de numeroase materiale tipărite, imprimate, care pot fi citite în sala de clasă și pe marginea cărora copiii pot răspunde în scris. Copiii vor aprecia aspectul funcțional al cuvântului scris când li se oferă informații sub forma unor notițe, afișate și a unor instrucțiuni scrise.

Sala de clasă trebuie organizată sub forma unui loc unde copiii să poată să scrie și să citească cu ușurință. Ea trebuie proiectată în așa fel încât să fie adecvată diverselor stiluri și stadii de dezvoltare ale copiilor. Trebuie să existe un spațiu pentru organizarea unor discuții de grup numeros: zone mai restrânse, liniștite, unde copiii să poată citi separat; locuri destinate artei, științei și activităților legate de scris; centre pentru materialele de construcție și cele folosite de copii la ora de matematică. Hârtie și creioane (sau alte instrumente de scris) trebuie să existe în fiecare centru de activitate pentru a înlesni scrisul spontan. Trebuie expuse (pe pereți) afișe, hârtii cu notițe, povestiri dictate învățătorului de către copii, compuneri scrise de copii.

Iată câteva sugestii de organizare a spațiului din sala de clasă pentru citit:

Etichetați fiecare zonă funcțională: colțul bibliotecii, Masa pentru știință, Zona cu materiale de construcție. Alături de fiecare afiș trebuie să existe o ilustrație reprezentând conținutul zonei respective, așa încât copiii care încă nu știu să citească să-și poată da seama din ilustrație ce semnifică numele fiecărei zone.

Puneți etichete cu numele câtorva obiecte din sala de clasă: ușă, fereastră, birou.

Afișați anumite instrucțiuni succinte care conțin pașii ce trebuie făcuți pentru îndeplinirea unei sarcini. De exemplu, în cazul când clasa are un animal, lista se poate afișa lângă cușca animalului conținând instrucțiuni referitoare la <<Cum să avem grijă de animalul casei noastre>>:

Golim vasul cu mâncarea de ieri.

Verificăm dacă are apă.

Luni, miercuri și vineri schimbăm paiele. Punem paiele vechi în tava cu resturi.

Responsabil pe ziua de azi: MIHAELA.

Efectuați și alte sarcini urmând astfel de pași simpli. O dată pe săptămână se pot afișa instrucțiuni despre cum se assemblează o bărcuță sau un avion. Se pot alcătui instrucțiuni fie scrise, fie ilustrate pentru a descrie pașii făcuți.

Afișați alfabetul în mai multe locuri. Sau puneți benzi mici de hârtie continuând alfabetul lipindu-le pe fiecare bancă. Acest lucru este adecvat vârstei de 6-7 ani, când copiii tind spre miopie și nu văd bine să copieze de pe tablă.

Afișați zilele săptămânii, lunile anului și un calendar cu zilele de naștere ale tuturor copiilor din clasă.

Alegeți o poezie pe săptămână. Oferiți copiilor cartoane sau foi de hârtie și instrumente de scris în apropierea acestui afiș; puneți o notiță care să-i stimuleze pe copii să adauge versuri adiționale la poezie, să-i schimbe finalul sau să creeze o poezie nouă.

Organizați concursul săptămânii. Scrieți și afișați o încercare la care îi supuneți săptămânal pe copii. Ea se va afla în zona cu materiale de construcție sau în zona destinată orei de matematică. De exemplu: <<Cât de înalt poate fi blocul pe care-l construiți înainte de a se răsturna? Câte cuburi ați folosit?>> Afișați o coală albă de hârtie pe care copiii să-și poată scrie răspunsurile; aceasta este o bună metodă care încurajează scrisul, gândirea matematică (prin efectuarea de comparații) și colectarea de date. La finele săptămânii, toată clasa poate evalua informațiile și poate alcătui un grafic sau un tabel care să ilustreze rezultatele.

Scrieți și afișați instrucțiuni pentru orice procedură utilizată în sala de clasă. Schimbați-le în mod regulat. Acest lucru menține trează atenția copiilor la informația vizuală, tipărită care-i înconjoară.

Posibilitățile de prezentare de texte semnificative pentru copii sunt numeroase și ar trebui extinse. Pe măsură ce copiii se obișnuiesc cu bogăția informațională și cu diversitatea din sala de clasă, procesul didactic devine mai atractiv.

Scrisul într-o sală de clasă organizată

Pentru ca elevii să înceapă să se vadă în postura de cunoscători ai scrisului trebuie îndeplinite anumite condiții. Învățătorul trebuie să dea dovadă de încredere în valoarea expresiei individuale; asta se face prin crearea unei atmosfere deschise, primitoare în sala de clasă, lucru care încurajează copiii în a oferi sugestii, în a-și spune părerile și ideile, în a contribui în diverse moduri creative. Învățătorul trebuie să se dedice dezvoltării fiecărei <<voci>> individuale pe măsură ce respectiva <<voce>> descoperă plăcerea și forța cuvântului scris. Oferind o gamă de alternative din cadrul unui plan structurat pentru a scrie se poate stabili cadrul propice al afirmării de sine a fiecărui copil.

Copiii trebuie să învețe să-și asume responsabilitatea propriei lor educații. Asta ar însemna atunci când copiii sunt motivați în a duce o idee la îndeplinire, ei sunt ajutați în a-și organiza munca, în a ști unde pot găsi materialele care să-i ajute, în a obține răspunsuri la întrebările pe care le pun, în a se simți încurajați să-și ducă munca la bun sfârșit. Este sarcina învățătorului să structureze sala de clasă așa încât procedeele de obținere a materialelor și a informațiilor să fie foarte clare.

Aceste procedee trebuie să încurajeze independenta de partea copiilor, ei nu trebuie să depindă de învățător. Copiii trebuie să aibă acces la:

- Caietele (dosarele) lor individuale de scriere unde se păstrează compunerile încă neterminate. Aceste dosare trebuie personalizate, etichetate și trebuie să fie oricând la îndemâna copiilor.
- Hârtie de toate formele, mărimile, grosimile, cu și fără linii.
- Lipici, foarfeci, capsatoare, liniare.
- Creioane, pixuri, creioane de ceară și carioci.
- Cărți cu foi veline care pot fi completate de copii sau de părinți și care să fie mereu prezente în cantități suficiente în sala de clasă.
- O cutie sau un recipient pentru compuneri finisate, complete pe care învățătorul le revede, le evaluează și pe marginea cărora el face sugestii de îmbunătățire a stilului.

Crearea unui atelier de scriere

<<Atelierul de scriere>> va avea loc cel puțin de trei ori pe săptămână și se va caracteriza prin șase trăsături unice. În timpul atelierului de scriere copiii vor fi încurajați să-și asume responsabilitatea și experiențele lor pe tema dată. Atelierul de scriere ajută copiii să-și structureze procesul de scriere când implementează următoarele:

Mini-lecția. Aceasta este o prezentare de aproximativ 10 minute făcută de învățător asupra unui aspect anume al scrisului, cum ar fi: De unde își iau autorii de povesti ideile? Ce face ca o poveste să fie bună? Cum se face că personajele par reale? Se poate organiza un atelier și pe tema mecanismului scrisului sau pe tema structurii limbii.

Timpul de scriere. Acum copiii scriu în liniște pentru o anumită perioadă de timp. Învățătorul trebuie să încurajeze copiii în a scrie despre ceva care-i interesează sau despre un eveniment pe care l-au trăit. La începutul clasei întâi, mulți dintre copii vor desena, adăugând doar ici-colo câte un cuvânt. Aceste încercări trebuie acceptate și încurajate. Când văd că eforturile lor sunt acceptate, copiii își vor accentua strădaniile.

Discuții. Acestea sunt dialoguri individuale între învățător și fiecare copil în parte pentru a discuta o anume compunere scrisă de acesta. Învățătorul face sugestii și ajută la clarificarea compunerii copilului.

Discuții în comun. De obicei la sfârșitul unui atelier de scriere clasa se adună pentru o discuție în grup. Se poate citi o compunere completă. Unii copii vor cere probabil ajutor celorlalți când întâmpina dificultăți în scriere. De exemplu, un copil poate întreba: <<Poate cineva să-mi sugereze o propoziție introductivă mai interesantă?>>

Revizuirea. Acest pas se adaugă mai târziu, după câteva luni de școală, când copiii stăpânesc deja deprinderile esențiale ale scrisului. La această vârstă, ponderea rescrierii depinde de maturitatea și voința copilului. Capacitatea învățătorului de a-și individualiza dezideratele și programa de învățământ este foarte importantă în acest stadiu. Părerea și nivelul de satisfacție al copilului trebuie de asemenea luat în considerare.

Publicarea. Compunerile finisate se pot <<publica>> în mai multe moduri. Uneori, în faza de editare, se poate scrie la mașină o compunere sau alta. Alteori copilul își rescrie compunerea. O metodă de lucru cu textul dactilografiat este să oferiți copilului o carte cu

foi albe; apoi, copilul se va decide care cuvinte sau propoziții vor fi pe Pagina 1. El va decupa cu foarfeca aceste bucăți din textul dactilografiat, le va lipi pe foile cărții albe și va desena câteva ilustrații lângă. Când cartea se <<publică>> astfel, ea se poate afișa în Colțul bibliotecii pentru ca ceilalți s-o poată citi. Ea se poate chiar și împrumuta și poate fi dusă acasă, s-o citească colegii, în regim de bibliotecă <<adevărată>>

Un text complet trebuie să conțină:

Numele autorului

Paginile, cu numărul paginii scris pe fiecare

Un titlu

Data

Este amuzant și eficient din punct de vedere psihologic dacă copilul adaugă o pagină <<despre autor>>. O fotografie tip pașaport se poate lipi în carte. Copiii vor scrie amănunte personale cum ar fi locul și data nașterii, meseria pe care vor s-o facă atunci când vor fi mari, interesele lor, alte <<cărți>> pe care le-au scris. Această simplă adăugire contribuie la respectul de sine, la cunoașterea reciprocă dintre copii, la respectul reciproc.

Evaluarea

Evaluarea într-o clasă care folosește metoda integrativă în ce privește alfabetizarea are loc în fiecare zi, de mai multe ori pe zi chiar. Această evaluare oferă informații învățătorului care va evalua necesitățile fiecărui copil.

Evaluarea se face în timpul activităților desfășurate. Pentru a deveni un învățător care face o evaluare eficientă trebuie să devină un observator fin, sensibil al copiilor. Învățătorul, ca bun observator, compară ce face un anumit copil cu ce știe el despre stadiile de dezvoltare, despre stilurile de învățare și despre strategiile de predare. Învățătorul își modifică apoi practicile pedagogice pentru a satisface necesitățile fiecărui copil.

Rezumat

Programul Step by Step pentru învățământul primar, axat pe formarea deprinderilor de scris-citit, are trăsături unice. El recunoaște familia și părinții ca fiind primii profesori în predarea competenței lingvistice a copilului. El înconjoară copilul cu multe materiale tipărite. Copiilor li se oferă posibilități diverse de implicare în experiențe naturale, firești, de practicare a limbii. Diferite tipuri de <<jocuri>>, cu sunetele plăcute auzului în poezie, apoi cu muzica din cântece, cu poveștile și cu literele (jocuri tip <<scrabble>>) există în sala de clasă. Se organizează activități familiare care arată copiilor cum se alcătuiește și cum se publică o carte. Învățătorul încurajează reacțiile originale și expresia creativă manifestată de copii, nepierzând nici o clipă din minte faptul că fiecare se afla într-un stadiu diferit de dezvoltare.

Programul Step by Step pentru învățământul primar îi ajută pe copii să-și dea seama de valoarea scrisului și cititului ca mod de a deveni participanți activi la viața unor comunități democratice.

Bibliografie

Bettelheim, B., & Zelan, K. (1981). *On learning to read [Învățarea citirii]*. New York: Vintage Bokks.

Bulter, A., & Turbill, J. (1987). *Towards a reading-writing classroom [Spre o clasă orientată către citire și scriere]*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Clay, M. (1979). *Reading: the patterning of complex behaviors [Citirea – încercare de clasificare a unui proces complex.]*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Clay, M. (1975). *What did I write ? [Ce am scris?]*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Goodman, K. (1986). *What's whole in whole language [Ce este globalul în abordarea globală a limbii.]*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Graves, D.H. (1983). *Writing: Teachers and children at work [Scrierea – ce fac învățătorii și copiii]*. Exeter, NH: Heinemann Educational Books.

Holdway, D. (1979). *The fundations of literacy [Bazele citirii și scrierii]*. Portsmouth, NH: Heinemann.

McCormick Calkins, L. (1986). *The art of teaching writing [Arta predării scrierii]*. Portsmouth, NH: Heinemann

Nathan, R. (1989). *Classroom strategies that work [Strategii didactice eficiente]*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Routman, R. (1988). *Traditions: From literature to literacy [Tranziția de la literatură la alfabetizare.]*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Article II. X. ARTELE VIZUALE

Orice privim cu încântare, orice ne face plăcere să privim, chiar dacă ne gândim că s-ar putea să le uităm în ziua următoare, ne vor influența întreaga viață.

George Santayana

Generalități: valoarea experienței artistice

De-a lungul secolelor, arta a jucat un rol important în civilizație și cultură. Antropologii studiază societatea sau cultura prin arta acestora pentru că operele de artă păstrate sunt cheia înțelegerii credințelor, tradițiilor, istoriei și creativității unui popor. Astăzi arta are sensul dat de eforturile umane de a aranja linii, culori, forme, sunete, mișcări și alte fenomene ale simțurilor pentru a exprima sentimente și idei. Ce se creează acum va fi studiat de viitorii antropologi.

Copiii au propria lor cultură. Întrucât nu știu încă să scrie bine, ei aleg alte moduri de expresie în care arta devine limbajul lor natural. Contactul cu imaginația și experiența artistică se face prin activitățile lor manuale, care îi ajută să înțeleagă mai bine și să cunoască lumea. Expunerea la diferite medii artistice le permite copiilor să recunoască și lărgască experiența.

Creativitatea este acel proces care combină elemente noi cu experiențe vechi pentru a crea o idee sau un concept proaspăt. Miezul creației artistice este inovația, adică capacitatea de a depăși limitele și regulile percepute și fizic. Orice idee creatoare își are originea în imaginație. Există un proverb care spune că <<rațiunea poate răspunde la întrebări pe care numai imaginația le poate pune>>.

Gândirea critică ce produce răspunsuri și soluții permite copiilor realizarea unor experiențe artistice de calitate. Rezolvând probleme artistice copiii învață că <<nu există un singur răspuns corect>>. De exemplu mulți copii știu că există trei culori fundamentale, pe care prin combinare le pot folosi pentru produse atractive. O asemenea gândire divergentă se bazează pe acumularea de fapte.

Să ne amintim că impulsul creator însoțește descoperirile fiecărui individ. Canalizarea vitalității creatoare a copiilor ar trebui să fie de aceea scopul principal al învățătorilor și a părinților deopotrivă.

Experiența artistică de calitate este importantă pentru că provoacă originalitatea fiecărui copil, promovează o atitudine creatoare ce va fi drumul spre creșterea și dezvoltarea individuală în cadrul Programului pentru școlile primare. Această atitudine se răsfrânge și în alte aspecte ale vieții copiilor, îmbogățindu-le viitorul și relațiile cu alții.

Adulții și tinerii pot și ei profita din experiențele artistice ale copiilor. Acestea permit observarea, învățarea și creația prin variate mijloace. Aceste experiențe artistice:

- Ajută tinerii să observe atent și să își înregistreze percepțiile și sentimentele;
- Oferă șansa organizării și exprimării ideilor artistice;
- Încurajează gândirea imaginativă și preluarea de risc;
- Sunt un alt limbaj de autoexprimare;

- Predau probleme creatoare care se vor rezolva prin metoda încercării și greșelii;
- Întăresc încrederea și înțelegerea de sine;
- Creează deprinderi de muncă responsabile
- Ajută copiii să-și dezvolte deprinderile motrice de orice întindere;
- Le permit să facă descoperiri și judecăți estetice;
- Le permit să observe din mai multe perspective lumea;
- Le întăresc respectul pentru creativitatea altora;
- Le asigură plăcerea în fața actului estetic.

Dezvoltarea artistică a copiilor de 6-7 ani

Lucrările artistice efectuate de copii din orice colț de lume demonstrează că ei încep să deseneze la aceeași vârstă indiferent unde trăiesc. Așa cum metodele lingvistice sunt identice, tot așa și primele mâzgălituri sunt asemănătoare. Rhoda Kellogg, o educatoare Americană care a colectat asemenea lucrări din toata lumea, a descoperit că la aceeași vârstă copiii desenează aceleași lucruri peste tot, un fapt semnificativ pentru înțelegerea dezvoltării lor artistice. Copiii de 6-7 ani repetă reprezentările obiectelor familiare pentru ei, își organizează lumea din jur după o anumită logică, care este diferită de a adulților. Deseori o casă este mai mică decât oamenii care trebuie să intre pe ușă, probabil pentru că oamenii sunt mai importanți decât casa. Folosirea de simboluri ca imagini este o marca creatoare.

Artistul de 6 ani:

- Lucrează atent controlând mișcările mâinii și a ochiului și încercând să se încadreze în liniile necesare;
- Desenează ce știe nu ce este vizibil;
- Creează simboluri ce exprimă idei și sentimente;
- Folosește expresiv culoarea deși deseori relațiile dintre culori și obiecte nu sunt stabilite;
- Împarte foaia în spații pentru pământ, aer și cer, punând soarele pe colț;
- Îi place să construiască și să se joace cu clădirile făcute;
- Îi place să folosească variate materiale artistice.

Artistul de 7 ani:

- Este interesat de realizarea unor obiecte mai adevărate în care obiectele și culorile au relații mai bine stabilite;
- Desenează cu mai multă grijă, mai detaliat și de dimensiuni mai mici;
- Construieste diorama și inventează mașini;
- Continuă să împartă hârtia în pământ, aer și cer, dar o face mai atent;
- Așează figurile pe o linie sau pe muchia de jos a hârtiei;
- Pentru a-și așeza asigură controlul creionului, îl prinde cu 3 degete.

Copiii de 6-7 ani au caracteristici comune, deși nu lucrează în același timp. Unii sunt spontani și iuți, alții sunt mai înceți și au nevoie de mai mult timp de lucru. Stilul individual de învățare are un cuvânt greu de spus în munca și creația copilului. În fiecare clasă I, vor fi copii care nu se vor încadra la categoriile de mai sus, unii având dificultăți în folosirea uneltelor artistice, alții fiind cu disfuncții emoționale, dar și aceștia pot prezenta un talent artistic real.

Pentru unii copii, arta poate însemna terapie. Ea le permite să-și descarce excesul de energie și anxietate. Construcțiile de lemn, cu turnuri înalte sau modelarea în lut pot duce la analiza energiei copilului.

Este important ca învățătorul să fie conștient de asemănările și deosebirile artistice dintre copii. Reacția empatică a învățătorului și experiențele constructive de învățare din clasă pot învăța copilul să devină mai conștient de propriile lui posibilități.

PROGRAMUL PENTRU CLASA ÎNTÂI

Motivația

Învățătorul de la clasa întâi dă tonul experiențelor artistice creatoare care sunt cadrul învățării și predării creatoare. Cel mai dificil lucru este echilibrarea activităților care să permită copilului să facă ce vrea, dar și să fie direcționat în funcție de planul lecției de desen. Dacă învățătorul le explică copiilor etapele acestei lecții și le arată un exemplu, atunci copilul este prea direcționat. Acești copii nu vor fi în stare să rezolve creator problemele și nici nu vor găsi soluții deschise pentru situațiile create.

Înainte de toate, învățătorii își vor fixa obiectivele învățării astfel încât ele să fie inspirate pentru ca orice copil dorește să fie creator. La începutul orei bâzâitul copiilor dovedește că ei au început să lucreze. Condițiile de muncă și climatul creator trebuie să stimuleze să facă noi descoperiri și să nu fie afectați de eventuale evaluare externă. Cititul poveștilor, vizita la muzee, studiul lucrărilor artistice sunt o cale a stimulării concepțiilor copiilor despre arta. Ei își explorează și adâncesc ideile câștigate prin existența discutând în grup. Discutarea cu pas a unui proces artistic este de asemenea de mare ajutor. Copilul observă procesul înainte de a munci. Pe lângă observația vizuală, cuvintele folosite contribuie la descrierea procesului. În timp ce se demonstrează, copiii trebuie conștientizați de faptul că ei învață cum să folosească liberi și creator uneltele artistice. În plus învățătorul poate introduce termeni specifici artistici pe care apoi copiii îi vor folosi din nou când își vor exprima în cuvinte ceea ce au creat.

Unii copii preferă să se uite la o imagine pe care să o copieze. Și o pot face cu o precizie surprinzătoare. Ei sunt obișnuiți cu această metodă de învățare prin care imaginea odată percepută devine a lor. Totuși învățătorii trebuie să-i încurajeze să depășească faza copierii și să creeze obiectul așa cum îl văd ei. Un exemplu ar fi imaginea unui animal dintr-o carte cu ilustrații pe care copiii o copiază întâi, dar copiii trebuie încurajați să o creeze singuri de câteva ori. Frecvent cei de 6-7 ani repetă un desen până îl fac foarte bine astfel încât ei rafinează o imagine vizuală până când ea devine a lor.

Îndrumarea copiilor

În procesul creator, pot apărea probleme în care învățătorul să trebuiască să fie un ghid. Sugestiile le va da individual fiecărui copil. De exemplu, un copil poate avea nevoie să îi definească o sarcină creatoare. Poate fi greu să își organizeze vizual informația. Și atunci învățătorul trebuie să sprijine copilul, să gândească atent acest aspect, să identifice perspectivele și soluțiile. În asemenea situații este bine să se folosească o altă foaie de hârtie.

Pe măsură ce perceperea imaginilor vizuale se maturizează, copiii de 7 ani pot să se simtă frustrați când încearcă să execute lucruri mai complexe. Din nou învățătorul trebuie să-i ajute să își imagineze diferite moduri și căi de a realiza acest lucru. Nu o dată copiilor nu le place să reia eforturile inițiale sau preferă să refacă o lucrare de mai multe ori. Oricum este bine să fie lăsați să facă ce vor pentru a fi mulțumiți de rezultatul lor final. A permite unui copil să reia o lucrare demonstrează respect pentru el ca individ creator și este mai important să validăm

individualitatea decât să economisim hârtia. Lauda și recunoașterea venită de la învățător este importantă. Copiii frustrați trebuie încurajați cumva. Ceea ce fac ei nu este ușor și cere timp, exercițiu și răbdare. Când copiii își ating țelurile ei au învățat deja că trebuie să persiste pentru a avea succes.

Și învățătorii învață de aici, pentru că cerințele copiilor într-un anumit proces artistic le cere să își redefină și simplifice lecția. La asemenea proiecte învățătorul poate să solicite ajutorul unui alt adult, cum ar fi un părinte entuziast. Dacă există un proiect mai mare, cum ar fi o pictură murală care necesită mai multă hârtie, atunci se poate cere ajutorul unui grup mai mare. La un asemenea exercițiu copiii trebuie să conceapă tot, să construiască clădiri, copaci, drumuri, să facă un plan exact al zonei și abia apoi părinții pot să îi ajute să execute picătura sau colajul mural.

Evaluarea

Ca în orice alt domiciliu talentul are un rol important în înțelesul și aptitudinea artistică a copilului. Totuși în primii ani de școală nu este prea bine să identificăm artiștii clasei sau să îi comparăm pe copii între ei. Asemenea comparații îi descurajează pe cei care creează pentru propria lor plăcere. Respectul eforturilor tuturor îi face pe copii să se simtă valoroși, să își asume riscuri și să încerce ceva nou în procesul învățării.

Evaluarea creației artistice a copilului, trebuie să accentueze efortul pe care acesta l-a făcut. Produsele artistice vor fi diferite în funcție de nivelul lui de dezvoltare. De aceea o evaluare constructivă va accentua energia și ideile puse în crearea operei și mai puțin opera în sine.

Întrebați copilul următoarele:

- Ți-a plăcut să faci asta?
- De unde ai această idee minunată?
- Ești mulțumit de această construcție?
- Crezi că ai terminat?
- Descrie-mi desenul tău.

Un scop al clasei I este și ajutarea copiilor să își evalueze munca. În acest sens învățătorul trebuie să îi ajute să formuleze întrebări pentru autoevaluare, să evite să facă judecăți despre produse pentru a nu afecta încrederea în sine și creativitatea.

Este important ca desenul fiecărui copil să fie comentat și laudat, pentru ceea ce s-a creat și nu pentru copilul în sine. Ora de desen îi evaluează eforturile creatoare. Fiecare are o idee specială.

După evaluare desenele copiilor vor fi expuse în clasă sau școală sau duse acasă. Copiilor le place să se laude la musafiri, prieteni sau părinți. Când lucrurile se duc acasă învățătorii vor fi atenți la ambalarea lucrărilor, astfel copiii învățând să aibă grija de ele. La ședințele cu părinții se va comenta asupra lucrărilor artistice, părinții fiind conștienți de necesitatea încurajării creativității copiilor lor.

Expozițiile artistice

Copiilor le place să-și vadă expuse lucrările, să și arate cu mândrie realizările la prieteni, musafiri, învățători și părinți, indiferent de vârsta lor. Desenele adaugă culoare fiecărei clase, hol sau coridor. Intrările în școli ar trebui să reflecte educația și creativitatea ce au loc în clase.

Este bine ca fiecărui copil să i se expună lucrările de mai multe ori pe an, cu numele scris clar pe lucrare, ca la orice artist plastic. La începutul clasei I educatorul va scrie numele copiilor pe lucrări, iar mai târziu copiii pot face acest lucru singuri. Expunerea lucrărilor îi motivează pe copii, indiferent că ei expun individual sau în grup. În unele holuri se pot expune și lucrări la înălțimea copiilor pentru ca ei să le vadă de aproape și să vorbească despre ceea ce au creat.

Colțul artistic din clasă

Orice clasa I ar trebui să aibă un colț special unde să existe acces la materiale artistice, în care să fie fixate pe perete copii ale unor opere de artă, să fie prezentate activitățile artistice săptămânale într-un fel de buletin. Având acest colț al artelor copiii sunt încurajați să fie inventivi și creatori prin însăși libertatea lor de a alege. Copiilor li se va explica cum să folosească uneltele și materialele înainte de oră. Doi copii vor fi responsabili cu acest spațiu având ca grijă să verifice returnarea și punerea la loc a obiectelor luate zilnic. Responsabilitatea este astfel învățată prin grijă și respect. Colțul artistic se va dezvolta gradat. Nu e nevoie de multe materiale la început, dar e nevoie ca ele să fie la îndemână. Este bine ca materialele și cutiile în care se țin să fie marcate diferit. Nici un material nu poate fi atât de special încât să trebuiască să fie sub cheie. Excepție sunt numai materialele ce se vor economisi pentru un proiect al întregii clase.

Dacă în clasă există șevalet, se va avea grija să se protejeze dușumeaua de sub el. E nevoie și de șorturi care să-i protejeze pe copii de vopsea și care să fie agățate la îndemână. Folosirea materialelor reciclate este de asemenea importantă pentru că îi învață cum să folosească creator lucruri care altfel se aruncă. Așchii de lemn, capace de sticle și altele, pot fi folosite în diferite scopuri.

Sărbătorile

Sărbătorile sunt ocazii speciale în viața copiilor de 6-7 ani. Pentru aceasta copiii se așteaptă să facă invitații și cadouri la care să își folosească materialele artistice. Orice se poate folosi pentru a face cadouri și decorări. Fiecare țară și oraș își are propriile tradiții care îi stimulează să fie creatori și îi învață să împărtășească ca au în comun.

Participarea părinților

Există multe feluri în care părinții pot fi activați și implicați în activitățile artistice ale copiilor. Deseori copiii au un părinte artist sau meșteșugar sau olar sau care știe să țese. Artizanilor le place să li se ceară să-și împărtășească cunoștințele, iar copiilor de clasa I le cade bine să se mândrească cu talentele părinților lor. Părinții pot ajuta și la adunarea de materiale. Hârtia frumoasă se poate obține de la o tipografie, iar resturi de lemn de pe șantier din vecini. La sărbători părinții pot fi de ajutor la plănuirea și desfășurarea festivităților din aceste activități profitând toata lumea.

Reguli de siguranță

Regulile de siguranță sunt importante și în artă. Învățătorii se pot asigura ca toți copiii să:

- Folosească uneltele cu grijă;
- Pună uneltele și materialele la loc după folosire ;

- Nu pună aceste materiale în contact cu ochiul, fața și gura;
- Curețe vopseala căzută pe dușumea și să atenționeze când parchetul este umed;
- Își spele mâinile după o oră și după ce au ajutat la curățenie.

UNITĂȚI ARTISTICE

La planificarea unei ore de artă vizuală se vor avea în vedere câțiva factori:

- Materialele disponibile
- Dimensiunea clasei în care au loc activitățile
- Chiuveta și prosopul
- Numărul de copii din clasă.

Scopul experienței artistice va fi bine interrelaționat cu alte materii pe care copiii le învață. Mai jos prezentăm 4 unități artistice care reprezintă conținutul ce va fi combinat și explorat parțial sau total în anul școlar.

Unitatea 1. examinarea artei.

Copiii sunt încurajați să examineze felul în care elementele artistice se combină pentru a crea ceva:

- Diferite linii: pictate, desenate, cusute, scrise, tipărite;
- Forme și linii: combinate pentru a face un desen;
- Forme de: animale, fețe, copaci, flori;
- Forme și culoare: colaje, picturi;
- Forme și texturi: cusute și tricotate;
- Culori: calde și reci, pe familii, amestecate;
- Pictură cu diferite pensule, pe diferite suprafețe.

Unitatea 2: Descoperirea și exprimarea ideilor.

Copiii sunt încurajați să exploreze și să folosească diferite mijloace artistice pentru a înregistra și observa ce văd zilnic:

- Artă despre oamenii pe care îi cunosc: familia, prietenii;
- Hrana: naturi moarte;
- Casa: reprezentarea spațiului în care trăiesc;
- Locuri colorate, din călătorii sau vecinătate;
- Schimbarea celor 4 anotimpuri;
- Viața animalelor: de acasă sau de la grădina zoologică;
- Plante: flori, vegetație;
- Sărbători: naționale și religioase.

Unitatea 3: Recunoașterea diferitelor feluri de artă.

Recunoașterea diferitelor feluri de artă se poate face prin vizita la muzee și studiouri, urmate de experimentarea acestor medii:

- Olărit: vase de argilă, plăci, figuri;
- Țesut;
- Croit; pălării, poșete, haine;
- Măști aparținând diferitelor culturi
- Bijuterii: broșe și lanțișoare
- Mozaic pentru pereți și dușumea
- Vitralii simple pe sticlă
- Steaguri naționale sau pentru anumite ocazii
- Arta populară: folosirea artei unei regiuni sau țări ca bază pentru desen
- Fotografie și film: pozarea și dezvoltarea filmelor

Unitatea 4: întâlnirea cu artiștii

Copiii descoperă că în jurul lor trăiesc artiști care creează clădiri, obiecte, postere, mașini, ilustrații, avioane, cărți și mesele de lucru, specializați în:

- Grafică pentru postere
- Ilustrare de cărți
- Construcții
- Decorații interioare
- Piesagistică
- Planificare urbană (spații urbane, parcuri, grădini zoologice);
- Design industrial (mașini, vapoare, avioane, telefoane)
- Conducerea muzeelor.

Predarea noțiunilor cu ajutorul artei

Arta este un mijloc creator și atractiv de explorare a materialelor de școală, cum ar fi cititul, studiile sociale, matematică și știință. Cu ajutorul activităților artistice învățătorii pot ilustra concepte pe care să le predea și pot verifica înțelegerea conceptelor ca urmare a materialelor artistice produse de copii. Învățătorii trebuie să caute felul în care copiii au înțeles ideea principală a unui concept. De exemplu, dacă s-a studiat viața în regiunile arctice și s-a decis să facă o pictură murală despre aceasta, învățătorul trebuie să caute ilustrații de animale, unelete, îmbrăcăminte și viața, din regiunea pictată. Informația este interpretată din nou prin artă, când copiilor li se dă timp și material de explorat.

Activitățile artistice și la unificarea conținuturilor materiilor predate în clasa I. Învățătorii care predau, având în fața obiectivului dezvoltării copilului, include arta ca o formă de individualizare și recunoaștere a tipurilor de învățare vizuală, chinetică sau tactică.

Experiența din natură, asociată cercetării științifice, îi poate ajuta pe copii să dobândească o apreciere estetică a mediului, iar la citirea unei poezii sau povești, scrisă de un copil, vom remarca că ideea se transmite deodată cu desenul.

Muzica ajută la stabilirea unui climat creator și este inspiratoare pentru tinerii artiști. Ei răspund diferit la tempo, ritm și măsură atunci când dorec să exprime muzica prin pictură.

Conceptele matematice de ordin, număr, secvență, se pot exprima clar în artă, cu ajutorul construcției de zaruri, jocuri și desene.

Prin artă se pot investiga, cunoaște și evalua idei care vin din toate părțile lumii, astfel încât creativitatea și flexibilitatea sunt mijloace în lumea copiilor.

PLAN DE LECȚIE MODEL: INVENTAREA UNEI PENSULE MAI BUNE

Obiective

Prin această activitate copiii:

- Vor studia mediul și vor descoperi că își pot fabrica singuri unelele artistice
- Vor descoperi diferitele efecte ale uneltelor
- Vor învăța să rezolve probleme
- Se vor amuza

Materiale

Cele mai multe materiale se pot găsi local:

- Bețișoare
- Ace de brad
- Pene
- Fășii de bunbac
- Păr de animale
- Scoarță moale
- Ierburi uscate
- Hârtie albă (format A4)
- Tempera (să nu fie prea groasă)

Metoda

1. discutați cu toată clasa cum se obține o pensulă
2. arătați diferite pensule
3. demonstrați cum se cos materialele diferite pe bețe
4. lăsați copiii să aleagă bețe și materiale folosind diferite capete de pensule
5. după ce se constituie pensulele, împrăștiați ziare în 4-5 părți din clasă, pe care puneți hârtie și vopsea
6. împărțiți copiii în grupe de 4-5. Plimbați copiii astfel încât să vadă diferitele pensule obținute.
7. ajutați copiii să înțeleagă că liniile pe care le pictează cu aceste pensule nu trebuie să fie asemănătoare cu ceva anume.

Evaluare

Această activitate îi ajută pe copii să judece felurile în care se confecționează unelte artistice și felul în care diferite materiale afectează produsul artistic. Ei mai învață și faptul că se pot distra inventând.

Activități suplimentare

Acest proiect poate fi extins și în alte domenii în care copiii:

- pot vedea ce efect au diferitele pensule folosite pe diferite texturi

- pot desena sau picta pe stânci ca și oamenii peșterilor
- pot examina o mătură pe care să o folosească în loc de pensulă uriașă.

Timp

O ora de desen poate fi folosită pentru confecționarea pensulei, iar ora următoare pentru a picta cu această pensulă

Resurse

Imagini ale locuitorilor peșterilor pot fi folosite pentru a sugera răspunsul la următoarele întrebări: ce unelte foloseau oamenii peșterilor la desen? Oare ei inventau așa ceva? Pentru observație este excelentă <<Schița 1 pentru compoziția 7>> a lui V. kandinski.

PLAN DE LECȚIE MODEL: CREIOANE DE CEARĂ

Obiective:

Prin această lecție elevii:

- Vor descoperi și explora ce se întâmplă la aplicarea vopselei peste creionul de ceară
- Se vor gândi cum să aleagă culorile și să dispună formele într-un aspect plăcut
- Vor învăța să-și controleze mișcările mâinii și să-și dezvolte deprinderi manuale mai puternice

Materiale

- Creioane de ceară
- Acuarele sau tempera diluate
- Pensule
- Vas de apă
- Ziare vechi pentru acoperirea suprafeței de lucru
- Hârtie albă – mai groasă decât hârtia de scris

Metodă

1. dați fiecărui copil o hârtie, creioane și vopsele. De asemenea copiii au nevoie de un vas de apă pentru limpezirea pensulei. Puneți ziare pe masa pentru a o proteja
2. cereți copiilor să deseneze forme și detalii cu creioanele de ceară. Ei trebuie să apese pe hârtie, dar nu trebuie să umple spațiile pe care mai târziu le acoperă cu acuarele sau vopsele.
3. după ce copilul este fericit că și-a umplut conturul cu creionul, el poate picta cu acoarele și surprizele apar pentru că liniile de ceară pot apărea diferit.

Evaluare

Dacă copilul se bucură de desoperire și surprinde evenimentele din acest proces atunci este o reușită. Copiii pot învăța cum să urmeze direcțiile și își pot crea propriile idei și imagini. Ei pot sugera și alte feluri de folosire.

Activități suplimentare

- Desenați o stafie sau o imagine cu zapadă numai cu creion de ceară albă și pictați deasupra cu o culoare mai închisă. Minunat!
- Folosiți orice subiect pentru că acest proces se pretează la desene de natură, obiecte, flori, oameni și aranjamente colorate.
- Creați un colaj mural folosind tăieturi făcute pe hârtie cu creion de ceară, folosind un fundal colorat.

Țimp:

45 min – 1 oră.

Resurse:

Reproduceri artistice.

PLAN DE LECȚIE MODEL: ANIMALE DIN LUT

Obiective:

Prin această activitate elevii:

- Vor învăța să utilizeze lutul pentru a da forme animale prin apăsarea și strângerea lutului în diferite direcții;
- Vor învăța să se gândească la forme văzute din toate direcțiile
- Își vor dezvolta deprinderi de a gândi în spațiu
- Vor învăța despre lut: timpul de uscare, asamblare și vopsirea.

Materiale

- Lut umed
- Vas etanș pentru depozitarea lutului
- Planșe de lemn care sunt netede, dar nu lăcuite sau alunecătoare
- Unelte pentru făcutul ochilor, a suprafețelor neregulate

Metodă

1. arătați copiilor cum să facă o bilă de lut de mărimea unui ou mare sau a unei lămâi. Dați bilei o formă ovală
2. formați capul împingând cu degetul mare și arătătorul. Nu strângeți prea tare ca să nu fie prea subțire gâtul animalului.
3. arătați copiilor cum să aplice material în cruce pe corp sau pe abdomen.
4. dați o formă celor 4 picioare trăgând ușurel de cele 4 părți în cruce ale lutului. Notă: desori copiii de 6-7 ani vor atașa picioarele. Dacă se întâmplă aceasta aveți grijă ca picioarele să se lipească bine. Scoțând picioarele din lut structura este mai stabilă. Faceți picioarele groase și țepene, ca animalul să stea în picioare.
5. faceți ca să se creeze trăsăturile, urechilor, labelor.
6. puneți animalul în picioare. Oare stă în picioare, șede sau stă întins, cum vrea copilul?
7. dați o formă exterioară lutului (blană, piele).

Evaluare:

Copiii învață să manipuleze un nou material și să înțeleagă proprietățile lutului. Activitatea îi ajută să se concentreze asupra animalelor, formelor și texturilor.

Activități suplimentare:

- copiii pot face diorama sau un mediu tridimensional pentru a-și expune animalele. Această dispunere poate implica toată clasa și poate continua.
- Copiii își pot face propriile boxe.

Timp:

54 min.

Resurse:

Fotografii ale animalelor în mediul lor.

PLAN DE LECȚIE MODEL: FORME ȘI PROFILE ÎN CREION

Obiective:

Prin această activitate elevii:

- Vor descoperi că o formă decupată se poate folosi diferit
- Vor utiliza foarfecile și își vor dezvolta deprinderile de tăiere
- Vor folosi creionul diferit

Materiale:

- Creion de ceară
- Foarfeci
- Hârtie albă de desen
- Creioane – optional
- Hartie pentru decauparea formelor

Metoda

1. hotarati tema sau imaginea de folosit. De ex: forme din cer: stele, luna, soare, curcubeu, nori.
2. puneti copiii sa deseneze si sa taie aceste forme. Unii le pot decupa fara sa le deseneze. Sugerati marimi care sa permita punerea imaginilor pe sau sub foaia de desen.
3. hotarati cum se foloseste forma. Copiii pot:
 - pune formele sub hartie si pot tine hartia atent si sa frece ceara peste forma. S-ar putea sa schimbe pozitia formelor sau sa frece creionul de ceara pe alte suprafete, cum ar fi zidul sau dusumeaua. Se obtin efecte interesante schimbând culoarea cerii.
 - pune formele pe hartie si sa traseze conturul tinând forma bine. Repetati operatia, dar schimbati creioanele pentru un effect mai interesant.

Evaluare:

Prin aceasta activitate copiii pot observa si discuta efectele diferite ale folosirii creioanelor si decupajelor.

Activitati suplimentare:

- se pot obtine forme prin creioanele cu ceara si conturand, monezi, frunze etc
- aproape orice symbol al vacantei poate fi folosit in acest scop

Timp:

45 min. sau mai mult.

PLAN DE LECTIE MODEL: FOLOSIREA ROLEI

Obiective:

Prin această activitate elevii:

- Vor descoperi că tipărirea este ușoară
- Vor înțelege că trebuie să repeși pentru a obține mai multe exemplare
- Vor găsi mai multe modalități de a folosi rola
- Vor observa că folosirea rolei depinde de mișcările atente ale mâinii
- Se vor gândi că urmele mașinilor, camioanelor, autobuzelor, căruțelor se pot obține prin același process

Materiale

- Borcane
- Creioane
- Cutii de conserve
- Ața, sfoară
- Vase de vopsele
- Tempera
- Hartie albă
- Ziare

Metoda

- arătați copiilor cum să desfășoare sfoara în jurul unei cutii de conserve sau borcan. Legați în cruce și tăiați sfoara.
- umpleți vasele de vopsea astfel încât copiii să poată învârti obiecte rotunde în aceste vase.
- încurajați copiii să folosească cutiile cilindrice acoperite cu vopsea și să le ruleze pe hârtie încet.
- schimbați culorile pentru a obține contururi colorate pe hârtie.

Evaluare:

Copiii pot să-și arate desenele și produsele finite. Pot vorbi despre diferențele observate când au rulat cilindrii și despre ușurința cu care se obțin mai multe exemplare prin tipărire.

Activități suplimentare:

- folosiți acest proces pentru a crea fundale pentru colaje
- folosiți rezultatele pentru coperte de cărți
- folosiți rolele pe fâșii lungi de hârtie

Timp:

45 min

Resurse:

Reproduceri artistice

PLAN DE LECTIE MODEL: ÎMPLETITURI DE HÂRTIE

Obiective:

Prin această activitate elevii:

- Vor tăia și țese cu fâșii de hârtie
- Vor discuta despre țesut și obiectele țesute din mediul lor
- Vor învăța cuvinte din meseria țesătorilor
- Vor deveni conștienți că țesutul este o artă

Materiale:

- Hârtie colorată de 30/40 cm
- Fâșii de hârtie colorată pentru elevi (10-12 buc.)
- Lipici
- Foarfeci
- Liniar

Metoda

1. Dați fiecărui copil o hârtie, un liniar, un creion și foarfeci.
2. Arătați copiilor cum să pună hârtia pe masă și cum să o îndoiească astfel încât muchia de sus să se suprapună pe cea de jos.
3. arătați copiilor cum să pună liniarul de-a lungul pe hârtia îndoită și să tragă o linie după semn. Cei de clasa I știu să măsoare. Învățătorii pot marca hârtia dinainte.
4. cereți copiilor să taie marginea îndoită după semnul cu creionul. Liniile pot să nu fie perfect drepte, dar este important să nu fie prea apropiate.
5. dați copiilor pastă și fâșii și cereți-le să își numere 10 buc de fâșii fiecare
6. arătați copiilor cum să țeasă și fiți siguri că au înțeles că a doua fâșie este trecută prin altă crapatură decât prima. Repetați țesutul alternativ cu fiecare fâșie.
7. ajutați copiii să fixeze ultima fâșie în ultimul spațiu rămas și să ranjeze fâșiile astfel încât să alinieze muchiilor. La sfârșit capetele fâșiilor se vor lipi pe dos pentru a rămâne fixate.

Evaluare:

Copiii vor învăța despre țesut, modele de culori și linii.

Activități suplimentare:

- copiii pot decora capetele țesuturilor sau pot creiona modele pe țesătură.
- Ei pot țese și cu linii ondulate pentru a obține modele ondulate.

Timp:

45 min. – 1 oră.

Resurse:

Imagini sau modele de țesături

PLAN DE LECȚIE MODEL: DESENAREA DE ANIMALE

Obiective

Prin această activitate elevii:

- Vor observa o imagine și vor decide ce forme geometrice există acolo
- Vor învăța să observe detaliile, textura, culoarea unei imagini
- Vor începe să se gândească la mediul de viață al animalelor
- Vor exprima ideea privitoare la o imagine
- Se vor gândi cum au desenat sau pictat artistii acea imagine

Materiale:

- Creion (alegerea mijlocului de desenat depinde de învățător și posibilități)
- Hârtie albă de desen

Metoda

1. arătați clasei exemple de desene și picturi cu imagini de animale. Discutați ideile copiilor despre ele. Un iepure viu ar fi animal pentru observat.
2. împărțiți hârtie și creioane
3. demonstrează cum se pot combina un cerc și un oval pentru a desena un iepure în picioare, șezând sau culcat.
4. încurajați să adauge iepurelui câte detalii pot

Evaluare:

Cereți copiilor să discute ce înseamnă să folosești forme geometrice la începutul desenei. Pe măsură ce au lucrat și au vorbit despre această activitate, ei pot să-și dea seama cum fiecare a interpretat formele originale din desenele lor. Ei pot de asemenea să evidențieze formele în desenele și picturile artiștilor prezentați în clasă.

Activități suplimentare:

- se pot inventa povești despre iepurii din desenele copiilor. Au ei familii mari? Le e foame la amiază? Ce aventuri au ei?
- Se pot folosi și alte materiale pentru a face un iepure: din țesătură, lut sau un cilindru de hârtie
- Copiii pot urmări cercuri și ovale în alte picturi cu animale.

Timp

45 min – 1 oră

Resurse:

- Imagini artistice (Albert Durer, desene ale artiștilor locali).
- Cărți despre iepuri

PLAN DE LECȚIE MODEL: ARTA NUMELOR

Obiective:

Prin această activitate elevii:

- Vor descoperi că literele mari pot crea o imagine colorată
- Vor observa combinarea și așezarea de culori
- Vor descoperi noi feluri de a desena

Materiale

- Tempera
- Pensule
- Vas de apă
- Hartie albă

Metoda

1. demonstrați cum să-și aranjeze hârtia și vopselele pentru a se pregăti de pictat.
2. arătați copiilor cum să ia pensula și să deseneze prima literă a numelui lor. Cereți-le să o facă mare, până la marginea hârtiei.
3. restul spațiului se umple cu alte culori. Se pot trasa contururi de linii cu culori diferite . nu se lasă spații albe.
4. puneți copiii să aducă picturile terminate într-un loc de uscare. Arătați-le cum să le țină orizontal, ca pe o tavă, pentru ca culorile să nu curgă.
5. planificați-vă să faceți și curățenie, folosind sursa de apă. Cereți copiilor să-și curețe pensulele și zona de lucru.

Evaluare:

Copiii vor vedea cum o litera poate fi o sursă de frumusețe. Lăsați-i să vorbească despre sentimentele lor la folosirea diferitelor culori. De exemplu, ce s-a întâmplat când cineva a amestecat prea multe culori?

Activități suplimentare:

- copiii pot folosi și prima literă a numelui de familie
- utilizați un număr sau două pentru a crea pictura

Timp:

40-45 min. unii copii din clasa I vor picta mai repede. Cu cât sunt mai implicați cu atât vor fi mai atenți cu ceea ce fac.

PLAN DE LECȚIE MODEL: COLAJ DE PEISAJ

Obiective:

Prin această activitate elevii:

- Vor descoperi că hârtia ruptă arată diferit de cea taiată, poate chiar că imaginile din natură
- Se vor gândi la culorile dealurilor și munților în diferite anotimpuri
- Vor învăța să manipuleze hârtia fără foarfece
- Își vor folosi imaginația jucându-se cu culori și imagini

Materiale:

- Pastă
- Hârtie
- Hârtie colorată tăiată mai mărunț ca să poată fi ruptă

Metoda

1. arătați cum se poate sfâșia, de exemplu:
rupeți hârtia în diferite forme ținând-o în aer cu o mână și rupând-o atent cu cealaltă
rupeți forme cu linii drepte pe masă, ținând hârtia fixată cu o mână și încercând să o rupeți cu cealaltă de-a lungul muchiei mesei.
Faceți un cerc în care mai rupeți un cerc interior, sau din o altă hârtie colorată. Veți observa, prin suprapunere, cum arată un cerc găurit.
2. arătați copiilor cum se poate schimba o imagine prin mutarea formelor.
3. puneți copiii să lipească fragmentele rupte puse pe hârtie. Puneți hârtia pe masă, lipiți marginea formei și apăsați. Nu mai lăsați copiii să miște formele lipicioase
4. expuneți peisajul obținut
5. folosiți resturile pentru alt colaj

Evaluare:

Când copiii au discutat formele obținute prin rupere, ei pot evidenția formele neașteptate create. Ei arată ce au observat pe măsură ce vorbesc despre ceea ce li s-a părut interesant: combinația culorilor de hârtie și formele după rupere.

Activități suplimentare:

- copiii pot face o lucrare pentru perete. Ei pot începe cu un colaj din trei culori, iar apoi pot adăuga alte culori și texturi
- formele rupte se pot combina cu cele taiate pentru un colaj mai variat

Timp:

40-45 min.

Resurse:

Reproduceri după Henri Matisse; ilustrații din cărți cu hârtie sfâșiată de Leo Leoni și Eric Carle.

PLAN DE LECȚIE MODEL: TĂIEREA HÂRTIEI ÎNDOITE

Obiective:

Prin această activitate elevi:

- Vor dezvolta deprinderile de tăiere cu foarfeca
- Se vor gândi la forme de vizualizarea muchiilor
- Vor economisi resturile din tăiere pentru colajele viitoare
- Vor observa că o hârtie îndoită și tăiată poate produce o formă simetrică

Materiale:

- Ziare pentru exersat
- Hârtie colorată
- Foarfeci
- Lipici sau pastă

Metoda

1. sugerați metodele care s-ar putea tăia: păsări, fluturi, copaci, insecte, măști, inimi, plante.
2. puneți copiii să îndoie o hârtie după linia de mijloc. Este posibil să se facă tăieturi de-a lungul liniei de îndoire și să rămână o parte de hârtie netăiată.
3. lipiți tăietura preferată de copil pe o hârtie colorată

Evaluare:

Elevii vor descrie ce au observat tăind forme din hârtie îndoită și pot să-și împărtășească ideile despre utilizarea acestui tip de tăietură în diferite situații, de exemplu pentru felicitări de Crăciun.

Activități suplimentare:

- tăieturile se pot atârna în lanț
- tăieturile se pot lipi pe ferestre pentru un efect interesant
- copiii pot face decorații de Crăciun

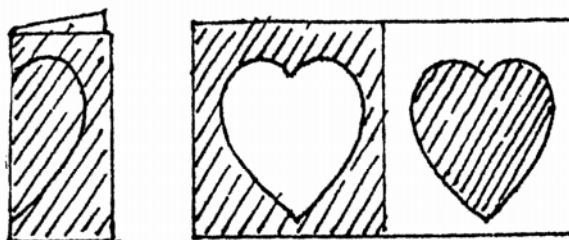
Timp:

45 min sau mai mult , după nevoie.

Resurse:

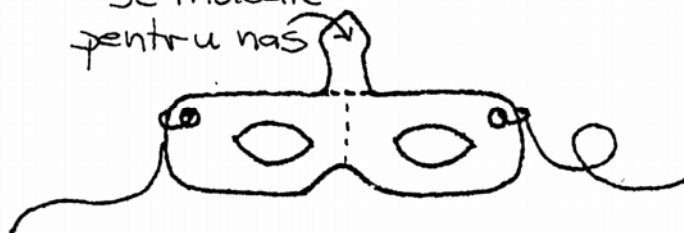
Fotografii din reviste, ilustrând o mare varietate de imagini, de la sticle la plante, pentru observație.

se îndoaie

se îndoaie

se îndoaie
pentru nas

PLAN DE LECȚIE MODEL: CONSTRUIREA UNEI CASE DIN CUTII

Obiective:

Prin această activitate elevii:

- Se vor gândi cum pot construi o încăpere sau mai multe în spațiul mic al unei cutii
- Se vor gândi la mărimea obiectelor și dimensiunile ferestrelor
- Se vor gândi să-și facă un obiect de joacă. Pot ei să folosească jucării sau păpuși în miniatură după ce și-au făcut casa?
- Învăță și folosesc cuvinte despre elementele arhitecturale ale unei case sau camere.

Materiale:

- O cutie de carton de 30 x 12 x 16 cm sau o cutie de pantofi. Cutia poate avea capac pentru o curte sau grădina.
- Lipici
- Foarfeci
- Pentru învățător un cuțit ascuțit, pentru a tăia ușile și ferestrele
- Creioane și markere colorate
- Cutii cu:
 - resturi de țesături pentru covoare și perdele
 - resturi de hârtie
 - sfoară, ață
 - Cutiute mici pentru mese, pat, etc.
 - mărgele, nasturi, oglinjoare, staniol
 - sârma, bețișoare, așchii de lemn, rămurele, semințe

Metoda

1. Discutați și arătați copiilor cum pot să-și aranjeze casa sau camera. Doresc ei să pună cutia vertical sau orizontal? Copiii sugerează locul ușilor și ferestrelor. Arătați cum să facă mobila din cutiute și resturi din lemn. Uitați-vă la ilustrații.
2. Dați fiecărui copil spațiul de lucru, foarfeci și lipici. Ziarele care acoperă spațiul de lucru fac mai ușoară curățenia
3. Lăsați copiii să adune materiale de pe masa comună și să se ducă la spațiul lor de lucru. Tăiați uși și ferestre în locul dorit de copii.
4. Lăsați un timp de lucru mai mare la acest proiect pentru că cei de 6-7 ani vor fi foarte implicate în construirea caselor lor și deseori doresc să se joace cu ceea ce au făcut

Evaluare:

Unele întrebări care ar putea ajuta la evaluarea acestei activități sunt:

- Au fost copiii implicate în construirea casei lor?
- Au fost ei inventive și originali?
- Au aratat ei un talent în construcție și capacitatea de a gândi în spațiu?
- Și-au dezvoltat ei idei deosebite de construcție pe măsură ce au lucrat?

Activități suplimentare:

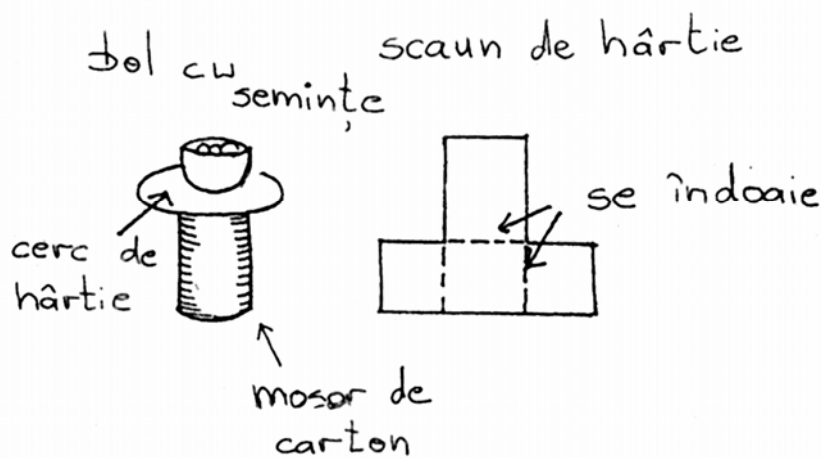
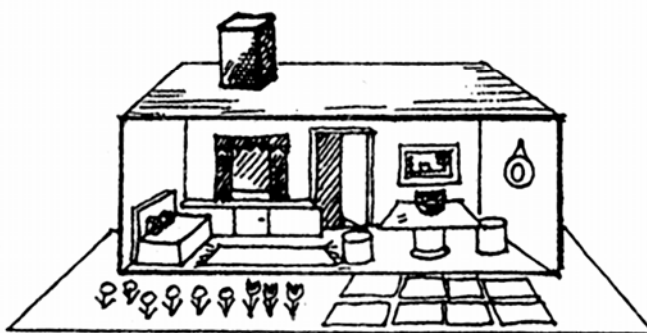
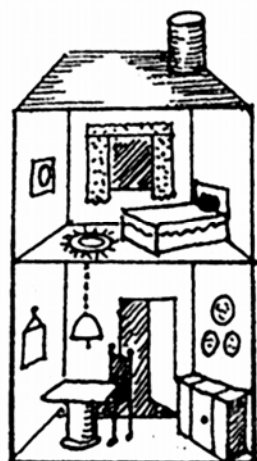
- Dacă clasa este destul de mare se poate construi un sat sau un oraș. Hârtii mari pot forma baza acestei construcții, pe care se marchează străzi, parcuri și zone publice. Casele copiilor se pot pune lângă școală. Un aeroport ar fi o idee excelentă.
- O cutie mai mare poate fi folosită pentru a face o casă, un castel sau o construcție specială, destul de mare ca să înceapă să se joace în ea.

Timp:

1 ora și 15 minute pentru construirea unei case sau camere; pentru un proiect mă mare cum ar fi un sat, e nevoie de o săptămână sau mai mult. Timpul de lucru se va programa în cadrul săptămânii didactice.

Resurse:

Imagini cu case, camere, orase și detalii arhitectuale.

REȚETE PENTRU LIPICI, VOPSELE ȘI LUT

Lipici

Pastă de făină: ½ ceașcă de făină și apă

Adăugați destulă apă cât să obțineți o pasta subțire, pe care o fierbeți 5 minute, amestecând continuu, pe foc încet. Răciți și subțiați cu apă. Adăugați câteva picături de mentă sau iedera care să nu se strice și o puneți în borcan închis. Se folosește la proiecte mari, unde e nevoie și lipici.

Pastă de amidon: 2 linguri amidon și apă

Adăugați destulă apă cât să faceți o pastă omogenă. Puneți apa fierbinte peste amestec până se subțiază, o fierbeți până se îngroașă și apoi luați de pe foc. Pasta se îngroașă numai la răcire. Se poate subția cu apă și se folosește la lipit hârtie și pânză subțire.

Vopsea

*Vopsele de amidon: ½ ceașcă de amidon
150 ml apă fierbinte*

Se dizolvă amidonul într-un pic de apă rece și se adaugă treptat apa fierbinte. Se fierbe până când vopseaua este limpede. Ca să nu se usuce, se adaugă două linguri de glicerină și ulei de măsline ca să nu se acrească. Această vopsea se întinde cu degetul, iar nuanța se dă cu tempera sau cu cerneală.

Vopsea de amidon lichid: amidon lichid și praf de vopsea

Turnați o lingură de amidon lichid în centrul unei hârtii umezite și adăugați praf de vopsea cu solnița, până când amestecul este perfect. Se folosește la pictură manuală (cu degetele) pe hârtie.

Lut (după Jenkins: “Arta de dragul ei”)

Sunt multe rețete, dar cea mai rapidă este cea din:

3 părți făină albă
1 parte sare
1 parte apă
3 linguri ulei de salată

Păstrați proporțiile de mai sus chiar dacă vreți să obțineți alte cantități. Amestecați până se omogenizează și colorați cu colorant alimentar în apă. Depozitați acest lut într-un vas închis. Va ține 2 săptămâni. Dacă vreți să țină mai mult adăugați o linguriță de alaun pentru fiecare 2 cești de făină, folosiți mai multă sare dacă vreți ca amestecul să se întărească și să fie pictat

Încercați toate aceste rețete, înainte de a le folosi cu copiii !

MATERIALE

Lecțiile model de mai sus, ca și alte proiecte artistice folosesc următoarea listă de materiale:

Pentru elevi:

- hârtie albă
- hârtie colorată
- liniare
- creioane
- stilouri
- cerneală
- creioane colorate
- markere
- vopsele
- lipici
- lut
- foarfeci
- cretă
- pioneze
- de 40-50 mg, mai grea pentru alte proiecte
- roșie albastră, galbenă, verde, portocalie, maro, neagră
- moi, cu sau fără radiere
- neagră sau colorată
- cel puțin 8 culori
- tempera

Pentru învățători:

- liniare
- foarfeci
- perforator
- capsator
- capse
- bandă adezivă
- pioneze
- cutter
- săpun burete
- zdrente
- lungi și scurte
- pentru hârtie și pânză

Alte materiale (recuperate)

Părinții pot ajuta copiii să adune următoarele materiale:

- ziare vechi
- cutii de conserve
- pahare de plastic
- carton, pânză
- fragmente de țesătură (bumbac și lana)
- resturi de lemn
- nasturi
- panglică, sfoară
- paie
- umerase
- ilustrate, fotografii din reviste
- bețe, rămurele
- șorțuri și salopete
- vase pentru apă

Bibliografie:

Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (1993), *The hundreds languages of children* [*Sutele de limbaje ale copiilor*], (pg. 63-64), Norwood, NJ: Abiex Publishing Coroporation.

Kellog, R., (1969). *Analyzing children's art* [*Analizând arta copiilor*], Palo Alto, CA: National Press Books.

XI. MATEMATICĂ

Imaginația este mai importantă decât cunoașterea.

Albert Einstein

Introducere

Maia, Igor și Nadia, trei copii de clasa I, au rezolvat această problemă:

Robin avea 4 mașinuțe. Prietenii ei i-au mai dat încă 7 mașinuțe de ziua ei de naștere. Câte mașinuțe a avut ea?

Deși cei trei copii au ajuns la concluzia că Robin a avut 1 mașinuță, fiecare dintre copii a rezolvat problema în mod diferit. Maia a folosit jucării pe care le-a numărat. A alcătuit un set de 7 mașinuțe. Le-a alăturat și le-a numărat <<1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 și 11>> identificând fiecare mașină în timp ce număra.

Igor și-a folosit degetele și a numărat în continuare de la unul din numerele date în problemă. El a spus <<4>> a făcut o pauză și a continuat <<5, 6, 7, 8, 9, 10 și 11>>, întinzând un deget la fiecare număr.

Nadia a folosit o adunare și o relație între numere pentru a da un răspuns. Ea a judecat <<4 și cu 6 fac 10 și cu 1 fac 11>>.

Această întâmplare ilustrează anumite convingeri fundamentale privind modul în care copiii de clasa I își edifică deprinderile și gândirea matematică. Aceste convingeri se referă la natura cunoașterii și a tipologiei copiilor. Generalizările privind predarea matematicii la clasele I izvorăsc din aceste convingeri.

Natura cunoașterii copiilor

Ființele umane ajung să cunoască lumea înconjurătoare prin aproximări successive. Pentru a cunoaște un anumit lucru, interacționăm cu acesta, făcându-l să devină doar al nostru. Această convingere stă la baza unei teorii a cunoașterii și învățării cunoscută drept <<constructivism>>. Se consideră că a cunoaște nu înseamnă acceptarea adevărului unei alte persoane. Ne îndreptăm atenția, mai degrabă, asupra fenomenelor din jurul nostru, le descifrăm și le transformăm în funcție de adevărurile pe care le-am construit anterior. După cum remarcă Piaget (1970), <<Cunoștințele sunt, deci, un sistem de transformări care devin adecvate progresiv>>. (p.15). copiii transformă fenomenele din lumea lor în propriile lor adevăruri prin metode care sunt unice minților și temperamentelor lor care devin mature. Învățarea la copiii mici se împletește inevitabil cu jocul, prin manipularea obiectelor concrete și verbalizare.

Jocul este munca copilului. Programul Step by Step pentru învățământul primar se bazează pe această permisă. În timp ce copiii sunt cufundați în povești, poezii, piese dramatice, artă, muzică, construcții și grădinarit, se angajează în sarcini de-a lungul unor perioade de timp în mod susținut, pentru că sunt interesați de ceea ce fac, cât și pentru că se distrează.

Obiectele concrete din preajma lor sunt materia primă asupra careia copiii acționează pentru a-și construi propriile realități. Înțelegerea pe care ei o creează este un produs secundar al acțiunii lor asupra obiectelor; înțelegerea lor în curs de formare, pur și simplu nu există în afara unor asemenea acțiuni. De exemplu, Maia a folosit mașinuțe pentru rezolvarea problemei din istorioară, pentru că înțelegerea numerelor era legată de acțiunile ei asupra acestor obiecte concrete. Dacă nu ar fi avut la îndemână mașinuțe numărătoare ar fi fost imposibilă. Aceste legături care leagă înțelegerea de lumea fizică, devin mai laxe pentru prima oară atunci când copiii își construiesc imagini picturale mentale ale acțiunii lor asupra obiectelor. Igor este un exemplu pentru copiii a căror gândire a evoluat până în acest punct. El a produs imagini mentale ale obiectelor numerabile și le-a urmărit prin ridicarea câte unui deget. Ulterior copiii reflectează asupra imaginilor mentale. Ei unifică imagini disparate prin organizarea lor în rețele sau hărți <<rutiere>> conceptuale. Relația abstract pe care o întruchiează aceste rețele încetează să se bazeze pe obiecte concrete sau picturi mentale. Raționamentul Nadiei dovedește o gândire care a evoluat până la acest nivel abstract.

Înțelegerea în curs de formare se maturizează odată cu verbalizarea. Limbajul este sprijinul mental pe care se bazează copiii în drumul lor spre o lume a înțelegerii prin imagini mentale care inițial au fost legate de rădăcinile lor concrete. Ulterior aceste înțelegeri sunt transportate către constelații raționate logic. În plus copiii își rafinează și extind înțelegerea împărtășind-o altora și comparându-și realitatea cu aceea a altora pe măsură ce interacționează verbal. În clasele I din Step by Step pentru învățământul primar, copiilor li se oferă multe șanse pentru a-și împărtăși, compara și discuta ideile.

Implicații privind predarea matematicii la copiii de 6-7 ani

Putem considera matematica ca un proces de organizare cu realitățile spațiale și cantitative ale lumii noastre. Astfel, aceasta implică rezolvarea de probleme, gândirea, comunicarea și stabilirea de conexiuni în cadrul și dincolo de granițele matematicii. Generalizările privind practica de predare integrează convingeri asupra modului în care învață copiii și procesele implicate de matematică.

O convingere constructivă privind natura învățării, implică faptul că învățătorul trebuie să <<creze medii în care el și elevii lui să fie stimulați să gândească și să exploreze>> (Brooks & Brooks, 1993, p. 30). Un punct de vedere constructivist este complementar filozofiei Step by Step privind învățarea care încurajează copiii să pună întrebări și să rezolve probleme. Rezolvarea de probleme este un proces prin care un individ creează o cale de la necunoscut spre cunoscut. Învățătorul folosește abordarea problematizării în învățare, creează astfel de medii prin provocarea elevilor la investigație și înțelegerea conținutului matematic. Când învățătorul și elevii formulează probleme, copiii sunt la începutul căii de rezolvare.

Copiii traversează această cale prin încercarea unui număr variat de strategii de soluționare cum ar fi acționarea asupra și folosirea unor imagini sau diagrame, alcătuirea unei liste organizate, folosirea sau căutarea unui model. Pe când elevii traversează această cale, ei trebuie să progreseze etape de gândire de la concret la imagini picturale și apoi la relații logice abstracte. Ori de câte ori copiii au experiența rezolvării unei probleme, ei achiziționează o înțelegere care se constituie în elemente viabile în cadrul propriilor lor bogate rețele conceptuale. Un învățător dintr-o clasă primară Step by Step apreciază traseul fiecărui copil atât din punct de vedere al înțelegerii dezvoltării, cât și al fiecărui copil.

Problemele care facilitează învățarea matematică încorporează idei și relații matematice semnificative. Aceasta obligă copilul să insiste până în momentul soluționării. Acestea permit

strategii de soluționare divergente. Soluțiile lor se extind dincolo de specificul problemei. Sunt interesante pentru o varietate de elevi. Acestea comportă comentariul scris, discuția, construcția și reprezentarea ideilor copiilor (să ne gândim la problema cu mașinuțe din istorioară și modul în care aceste criterii îi sunt aplicabile).

Gândirea implică tragerea de concluzii logice întrebându-se fapte cunoscute și relații pentru explicarea gândirii, justificarea răspunsurilor și a proceselor de soluționare și folosirea unor modele și relații pentru analiza situațiilor matematice (Consiliul Național al Profesorilor de Matematică, 1989, p.29). copiii de clasa I trebuie să aibă experiența gândirii ca o invitație prietenească de a împărtăși <<cum știu eu>>, sau <<de ce are înțeles pentru mine>>. Invitația comunică așteptarea că ei posedă cu adevărat gândire matematică.

În Programul Step by Step pentru învățământul primar, copii de clasa I trebuie să aibă experiența șansei de a-și comunica înțelegerea matematică printr-o varietate de modalități prin construirea unor modele concrete sau picturale sau diagrame, prin verbalizarea sau scrierea experiențelor de fiecare zi sau în termeni matematici.

Fiindcă ponderea comunicării elevilor din clasa I este verbală, învățătorii trebuie să le ofere șansa de a vorbi despre idei matematice, prin adresarea de întrebări. Ei pot să stimuleze gândirea prin punerea unor întrebări ca << Poți să ne spui cum ai aflat aceasta?>> sau <<poți să ne spui în ce mod aceasta are înțeles pentru tine?>>. Idei care trebuie avute în vedere:

- Atrageți mulți colegi de clasă în discuție.
- De exemplu, după ce primul elev răspunde la întrebarea adresată clasei, puneți întrebări care demonstrează cât de mult comunică elevii cu colegii lor.
- De exemplu adresați o întrebare unui al doilea elev, cum ar fi <<Ai înțeles aceasta?>>. Dacă al doilea elev răspunde afirmativ, atunci întrebați <<Cum ai spune tu cu cuvintele tale?>>. Dacă al doilea elev răspunde negativ, atunci întrebați-l pe primul << Poți să spui acestea în alt mod cum ar fi prin obiecte concrete sau cu alte cuvinte?>>. Dacă primul elev ezită, cereți clasei <<Cine crede că a înțeles [primul elev] și poate să explice aceasta în alt mod?>>
- Scrieți pe tablă sau pe o coală mare verbalizările elevilor (fie cuvintele lor sau enunțurile lor simbolice) pentru a facilita stabilirea de legături între cuvântul rostit și scris.
- Invitați clasa să caute modalități prin care enunțurile diferiților elevi sunt similare sau diferite.
- Rezistați tentației de a oferi soluții care pun capăt discuției; lipsa concluziei poate fi foarte motivată.

Implicarea părinților

Programul Step by Step pentru învățământul primar recunoaște în părinți primul învățător al copilului. Acesta este la fel de adevărat privitor la matematică precum și pentru oricare alt domeniu. De la primele jocuri cu numere și numărare până la a vorbi copiilor despre bani și alegeri economice, părinții transmit copiilor informații matematice. Prin încurajarea jocului cu cuburi și puzzle a copiilor mari părinții pregătesc terenul pentru învățarea timpurie a conceptelor spațiale și geometrice. Prin participarea la jocuri de numărare și de citire a ceasului, situații de învățare naturale, care sunt constituite pe măsură ce copilul evoluează în cadrul programelor preșcolare și primare Step by Step, deoarece părintele este apreciat ca fiind un model de predare și învățare.

În programul de matematică al clasei I, părinții sunt bineveniți și încurajați să participe la lecțiile de matematică din clasă. Recunoscând că toate muncile au o componentă matematică, părinții sunt invitați să împărtășească modul în care matematica face parte din viața lor de zi cu zi prin:

- Cumparaturi (plata alimentelor, cântărirea legumelor)
- Măsurarea țesăturilor, a lemnului și a materialelor de construcții
- Înregistrarea cheltuielilor
- Calcularea plăților și procentelor pentru bunuri și servicii
- Alcatuirea bugetului pentru hrana
- Estimarea folosirii de combustibili
- Estimarea distanțelor parcurse

Jocuri matematice pentru familie

Copiii sunt încurajați să determine modul în care matematica le afectează activitățile de rutină și viața de zi cu zi. Împreună cu părinții lor ei pot descoperi numerele din viața lor. Părinții sunt încurajați să alcătuiască jocuri cu numere și să le practice cu copiii lor. De exemplu:

Rezolvări de probleme

Următorul joc implică rezolvarea de probleme, calculul, înțelegerea valorii numerelor și noroc.

Materiale necesare:

- un pachet de cărți de joc
- hârtie
- creion

desfasurarea jocului:

1. Super sume. Fiecare jucător trebuie să scrie numerele de la 1 la 12 pe o bucată de hârtie. Scopul jocului de a fi primul care își taie toate numerele de pe această listă. Se folosesc numai cărțile de la 1 la 16 din fiecare suită (inimă roșie, treflă, pică, caro). Fiecare jucător alege 2 cărți și adună numerele de pe ele. Jucătorii pot alege și ștergerea numerelor de pe listă prin folosirea valorii totale sau ștergerea a două sau trei numere care alcătuiesc acea valoare. De exemplu, dacă jucătorul a ales un 5 și un 6, el poate alege ștergerea lui 11, sau a lui 5 și 6, sau a lui 7 și 4, sau a lui 8 și 3, sau a lui 9 și 2 sau a lui 10 și 1 sau a lui 1,2 și 8.
2. Formati 100. Păstrați numai cărțile de la as până la 6. Fiecare jucător scoate 8 cărți din pachet. Fiecare jucător hotărăște dacă folosește o carte pentru zeci sau pentru unități, astfel încât totalul numerelor să fie o sumă cât mai apropiată de 100 fara să o depășească. De exemplu, dacă un jucător alege 2 de 1 (ași), un 2, un 5, 2 de 3, un 4 și un 6, el poate să utilizeze cărțile cu următoarele valori numerice:

40, 10, 5, 6, 1, 3, 2. suma lor este de 97.

Aceste jocuri ajută copiii să dezvolte modalități diferite de a privi și a utiliza numere prin folosirea unor combinații diferite, pentru atingerea unui scop.

Cercetarea ziarelor

Căutați în ziare date matematice.

Materiale necesare:

Ziare

Desfasurarea jocului:

1. numere în cadrul știrilor. Căutați în ziar:

- un grafic
- un număr mai mic decât 10
- ceva care apare în secvențe de câte 2, câte 3, câte 4
- un număr mai mare de 50
- zilele săptămânii
- un număr mai mare decât 100
- un număr mai mare de 100, dar mai mic de 999
- un simbol sau cuvânt pentru milimetru, centimetru, metru
- un program de orice fel
- un triunghi
- un simbol pentru vreme
- un semn pentru procent
- statistici sportive

Una din modalitățile primare de utilizare a numerelor este pentru planificare. Cunoscând modul de planificare, cât vor costa lucrurile înainte de a merge la magazine și cum să citim programele și informația despre vreme, din ziare, copiii vor fi sprijiniți în înțelegerea lumii înconjurătoare.

Căutarea comorii

Casele tuturor conțin comori ascunse. Copiii și părinții pot face multă matematică împreună

Materiale necesare:

- diverse obiecte din casă
- nasturi
- șuruburi
- spălătoare
- capace de sticle
- chei vechi
- scoici
- pietricele
- orice alte obiecte numărabile

Desfasurarea acțiunii:

1. găsiți un recipient pentru depozitarea comorii.
2. sortați și clasificați comorile. De exemplu, aveți toate șuruburile și cheile de aceeași mărime? Prin ce se aseamănă? Prin ce sunt diferite?

3. Folosiți aceste comori pentru a spune povești cu adunare, scădere, înmulțire și împărțire. De exemplu, dacă împărțim 17 nasturi celor 3 prieteni, câți vor primi fiecare? Vor rămâne câțiva? Sau, dacă avem 3 cămăși și fiecare are nevoie de 6 nasturi, avem suficienți?
4. Organizați comorile în funcție de o caracteristică și așezați-le una după cealaltă. Comparați și opuneți diferitele cantități ale aceleiași comori. De exemplu, sunt 3 șuruburi, 7 șuruburi lungi și 11 șuruburi mijlocii. Sunt cu 4 șuruburi mijlocii mai multe decât cele lungi. Acestea pot oferi pretextul unei discuții despre fracții: $\frac{7}{21}$ sau $\frac{1}{3}$ din șuruburi sunt lungi.

Găsirea unui recipient pentru păstrarea comorilor, le oferă copiilor exercițiu în rezolvarea problemelor spațiale. Comorile îi pot ajuta pe copii să înțeleagă conceptele de adunare, scădere, înmulțire și împărțire, deoarece acestea pot fi mutate și grupate astfel încât copiii pot să le numere.

(Rezolvatorii de probleme, Căutarea comorii și Cercetarea ziarelor sunt adaptări după *Helping Young Children Learn Math* de Patsy Kanter).

Scop și secvență

Această creionare a obiectivelor pentru Programul Step by Step pentru învățământul primar cuprinde șase capitole ale matematicii pentru clasa I: Modele și relații, Semnificația numerelor și numărarea, concepte ale operațiilor cu numere întregi, Geometria și sensul spațial, Măsurători și Statistică și probabilitate. Descrierea fiecărui capitol și enunțarea rolului său în programa analitică pentru matematică, precede obiectivele instructive din cadrul capitolului; ele sunt extrase din <<Standarde pentru evaluarea și programa matematicii în școală>> (Consiliul Național al Profesorilor de Matematică, NTCM, 1989). Sugestile mai detaliate privind instruirea, care apar în acel document, sunt recomandate călduros cititorului.

Modele și relații

Descrierea conținutului

Modele se află pretutindeni. Copiii care sunt încurajați să caute modele și să le exprime matematic încep să înțeleagă modul în care se aplică matematica lumii în care trăiesc. Identificarea și operarea cu o mare varietate de modele le ajută copiilor să-și dezvolte capacitatea de a clasifica și organiza informația. Redarea modelelor prin numere, geometrie sau măsurători, îi ajută să înțeleagă legăturile dintre temele matematicii. Astfel de legături dezvoltă modul matematic de gândire, care servește drept bază pentru ideile mai abstracte studiate în clasele mai mari. (NCTM, 1989, p. 60)

Obiective cognitive

1. identificarea și descrierea modelelor privitoare la sunet, mișcare, formă sau cantitate.
2. repetarea unor întâmplări sau scheme prin întrebuițarea sunetelor, mișcării, formei, sau cantității.
3. extinderea modelelor care implică sunete, mișcare, formă, culoare sau cantitate.
4. transferarea modelelor dintr-un mediu în altul.

Semnificația numerelor și numărarea

Descrierea conținutului

Copiii trebuie să înțeleagă numerele dacă urmează să deprindă semnificația modului în care sunt folosite numerele în lumea de zi cu zi. Ei trebuie să folosească numerele pentru a exprima cantități, pentru a identifica amplasarea, pentru identificarea unui anumit obiect dintr-o colecție, pentru a numi și a măsura. Mai apoi, înțelegerea valorii locului este crucială pentru lucrul ulterior cu numere și calcul. Intuiția privind legătura dintre numere îi ajută pe copii să emită judecăți privind corectitudinea rezultatelor calculelor și a soluțiilor propuse pentru probleme numerice. Astfel de intuiții necesită o bună înțelegere a numerelor. Copiii, posedând o bună înțelegere a numerelor, (1) au semnificații bine înțelese ale numerelor, (2) și-au dezvoltat numeroase relații între numere, (3) recunosc mărimea relativă a numerelor, (4) cunosc efectul relativ al operațiilor asupra numerelor și (5) dezvoltă referenți pentru măsurile obiectelor și situațiilor obișnuite din mediul lor (NCTM, 1989, p.8)

Obiective cognitive

1. Să sorteze colecții de obiecte.
 - Să identifice atributele obiectelor
 - Să sorteze colecții de obiecte în diverse moduri
2. Să estimeze numărul de piese dintr-o colecție.
 - Să exploreze estimarea cantităților sub 100 prin ghicire.
3. Să numere obiectele dintr-o colecție
 - Să recunoască seturile echivalente și neechivalente
 - Să determine numărul cardinal pentru un set dat (0-100).
 - Să aleagă numărul care denumește un grup de obiecte și să potrivească un grup de obiecte cu numărul adecvat.
 - Să recunoască, să scrie și să numească oral numerele de la 0 la 99
 - Să identifice relațiile numerice (mai mare ca, mai mic decât, egal cu) ale numerelor de la 0 la 99 și să alcătuiască secvențe numerice în ordine crescătoare.
 - Să folosească numerele ordinale de la primul la al nouălea pentru indicarea poziției.
 - Să traducă cuvintele în numere și numere în cuvinte până la 10.
4. Să grupeze colecțiile de obiecte
 - să demonstreze că un număr poate avea mai multe denumiri prin aranjarea obiectelor într-o varietate de moduri. De exemplu, se poate spune <<unu>> sau <<primul>>.
 - Să alcătuiască modele ale numerelor întregi până la 99 folosind grupuri ale zecilor și unităților; să numească oral numerele
 - Să identifice numărul de zeci și unități dintr-un număr dat
 - Să identifice valoarea locului prin zeci.

Concepte ale operațiilor cu numere întregi.

Descrierea conținutului.

Copiii care dețin o bună înțelegere a sensului operațiilor sunt capabili să aplice operațiile în mod flexibil și semnificativ. O componentă esențială a înțelegerii unei operații este recunoașterea condițiilor din lumea reală indică faptul că operația va fi folositoare în acele situații. Alte componente includ dezvoltarea conștientizării asupra metodelor și a proprietăților unei operații, sesizând legăturile dintre operații și însușindu-și perspicacitatea de a prevedea efectele unei operații asupra unei perechi de numere. Aceste patru componente constituie aspecte ale înțelegerii

operațiilor. Perceperea operațiilor interacționează cu semnificația numerelor și dau posibilitatea elevului să ia decizii chibzuite privind justetea rezultatelor. În plus, înțelegerea operațiilor oferă cadrul pentru dezvoltarea conceptuală a producerilor de calcul mental și scris. (NTCM, 1989, p.41)

Obiective cognitive

1. să exploreze adunarea și scăderea prin cuvinte, imagini și modele
2. să folosească proporții numerice pentru înregistrarea rezultatelor date de reprezentarea unor situații care sunt modele de adunări și scăderi. De exemplu, Tania și Misa stau într-o cameră. Intră Gregory. Câți copii se află în cameră? (Doi plus unu fac trei).
3. să exprime un număr printr-o varietate de moduri, ca sumă a două numere.
4. să determine factorii adunării (sume până la 18) și factori similari ai scăderii folosind strategii cum ar fi un set integral, partial, parte/întreg, să continue numărarea, să numere înapoi, să numere din 2 în 2, proprietățile lui zero și comutativitatea adunării.
5. să-și amintească factorii adunării (sume până la 10) și cei similari ai scăderii.

Geometrie și simț spațial

Descrierea conținutului

Geometria ne ajută să reprezentăm și să descriem lumea înconjurătoare în mod ordonat.... Înțelegerea spațială este necesară pentru interpretarea, înțelegerea și aprecierea lumii noastre inerent geometrice. Intuiția și perceperea formelor bi și tri-dimensionale și caracteristicilor lor, a legăturilor dintre forme și a efectelor schimbărilor asupra formelor sunt aspecte importante ale semnificației spațiale. Copiii care dezvoltă o percepere puternică a legăturilor spațiale și care stăpânesc conceptele și limbajul geometriei sunt mai bine pregătiți pentru numerelor și ideilor privind măsurătorile precum și alte teme matematice superioare. (NCTM, 1989, p.48)

1. Să localizeze obiectele din mediul înconjurător și să folosească hărți: <<Localizarea și cartarea presupun întrebări de tipul: Cum să spun cuiva unde este un anumit lucru? Cum ajung de aici, acolo? Cât e de departe? Cum pot reprezenta lumea fizică? Cum să interpretez reprezentările lumii fizice? (Departamentul pentru Educație, California, 1992, p.113)
 - Să folosească și să modeleze vocabularul locațional (exemplu: pe, sub, departe, înainte, după, lângă, aproape de, în interiorul, în exteriorul, la stânga, la dreapta).
 - Să descrie și să folosească modele (exemplu: case construite din cuburi, hărți, planuri ale etajelor) și alte lucruri de fiecare zi (exemplu: casă, vecinătate, școală, clasă).
2. Să vizualizeze, să descrie și să reprezinte forme: <<Cum pot reprezenta un obiect tridimensional, pe hârtie? Cum pot construi un model privind în imaginea obiectului? Prin ce se deosebește imaginea ta? Ce forme pot să vad în diferite obiecte? Cum fac un desen simetric?

Ce forme vor acoperi dușumeaua? Aceste întrebări presupun înțelegerea spațială>>. (Departamentul pentru Educație, California, 1992, p. 114).

- Să identifice obiecte din mediul înconjurător ca cercuri, pătrate, triunghiuri, dreptunghiuri, mingi, cuburi și conuri orientate variat.
- Să construiască forme de figuri bi și tridimensionale și să alcătuiască schițe sau desene ale acestora.

3. Să investigheze și să prevadă rezultatele combinărilor, împărțirii și schimbării formelor.
 - Să determine figuri care, dacă sunt îndoite, au părți care se potrivesc
4. Să stabilească legături între idei geometrice, numere și idei de măsurare.
 - Să identifice relații speciale (exemplu: mai mare, cel mai mare, mai mic, cel mai mic, aceeași mărime, aceeași formă).

Măsurarea

Descrierea conținutului

Măsurarea este de mare importanță pentru programa analitică datorită capacității sale de a ajuta copiii să înțeleagă că matematica este folositoare în viața de zi cu zi și îi ajută să-și dezvolte mai multe concepte și deprinderi matematice. Măsurarea... îi încurajează pe copii să fie active implicate în rezolvarea și discutarea problemelor. (NTCM, 1989, p.51)

Obiective cognitive

- să distingă însușirile ca lungime, capacitate, greutate, timp, temperatură
- să compare în mod direct fie lungimea obiectelor (mai lung, mai scurt), fie capacitatea (mai mult, mai puțin,) fie greutatea (mai greu, mai ușor) sau temperatura (mai cald, mai răcoare)
- să compare sau să ordoneze forme utilizând termeni (același, mai mare, mai mic, cel mai mare, cel mai mic).
- să folosească unitati nestandardizate și să masoare lungimea, timpul și greutatea.
- să selecteze unitățile standard pentru măsurarea lungimii și a timpului
- să întrebuițeze unități standard pentru estimarea și măsurării lungimii și timpului

Statistică și probabilitate

Descrierea conținutului

Colectarea, organizarea, descrierea, prezentării și înțepinderii datelor precum și luarea de decizii sau precizarea pe baza acelei informații... sunt extrem de potrivite pentru copiii mici deoarece [aceste procese] pot fi utilizate pentru a rezolva probleme care adesea sunt inerent interesante, reprezentând aplicații semnificative ale matematicii în probleme practice și oferă șanse multiple pentru investigația matematică. Studiul statisticii și probabilității subliniază importanța întrebării, a conșturii și căutarea unor relații când se formulează și se rezolvă probleme în lumea reală. (NTCM, 1989).

Obiective cognitive

1. Să colecteze, să organizeze și să descrie date.
 - Să alcatuiască grafice folosind obiecte concrete, cuburi sau pătrate
2. Să construiască, să citească și să interpreteze date expuse
 - Să interpreteze date prin citirea unor grafice – bară sau pictografie folosind date unitati întregi.
3. Să exploreze conceptual de întâmplare

Rezumat

Scopul conceptelor prezentate în secțiunea precedentă sunt un mijloc de atingere a obiectivelor generale ale matematicii din Programul Step by Step pentru învățământul primar, după cum s-a afirmat în Capitolul II. O explorare deplină a fiecăreia din cele 6 direcții promovează tipul de învățare matematică comprehensivă, descrise în acest capitol. Învățătorii din clasele întâi Step by Step pot să alcatuiască lecții cu focalizare asupra modelelor și legaturilor ca răspund la comentariile și întrebările copilului. Pot fi alcatuite grupuri mari și mici pentru a urmări soluționarea unor probleme dificile. Pot fi create cerințe individuale pentru perechi de copii spre a fi rezolvate în domeniul măsurătorii, posibilității sau colectării de date. În cadrul fiecăreia din aceste metode învățătorul poate modifica intenționat activitatea pentru a completa și extinde nivelul de dezvoltare al copiilor implicați. Învățătorul poate modifica scopul conceptelor pentru a adapta activitățile din cadrul acestora la nevoie și deprinderile specifice ale copiilor din clasă. Acesta practică a individualizării din cadrul programei analitice este fundamentală în cadrul Programului Step by Step pentru învățământul primar.

Urmează două modele de lecție prezentate ca o modalitate posibilă de structurare a lecțiilor în cadrul clasei pentru grupe de câte patru, jumătate de clasă sau întreaga clasă. Este important să observăm atenția acordată diverselor stiluri de învățare în cadrul fiecăreia dintre aceste lecții. Adică se face uz de ritm, de imagini vizuale și simboluri care sunt încorporate în lecție precum și de mișcare și limbaj oral. Oferind aceste modalități materiale de comunicare permite copiilor să-și dea seama că stilurile și tendințele lor unice sunt respectate și încurajate.

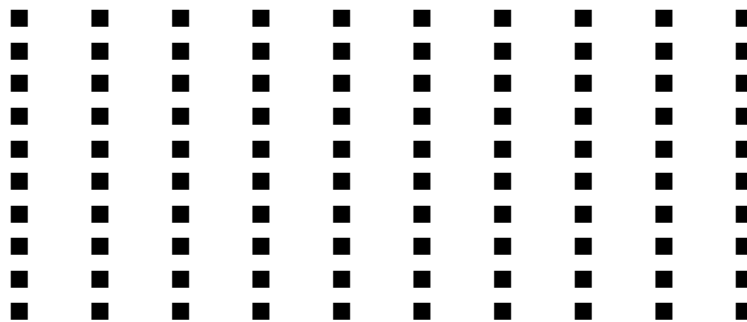
PLAN DE LECȚIE MODEL: MODELE ȘI RELAȚII

Obiectiv

Repetarea evenimentelor sau modelelor folosind sunetul, mișcarea, forma și cantitatea.

Materiale

- Diferite instrumente muzicale (fie instrumente traditionale ca toba, țambalul etc, fie unele improvizate cum ar fi o formă de cozonac, o sticlă, o cutie de lemn).
- O tablă pentru fiecare grup: pentru a alcătui o geo-tablă pe dușumeaua clasei amplasați puncte de cauciuc, bucățele de bandă sau puncte de vopsea la intervale regulate într-un spațiu dreptunghiular, ca în figura de mai jos. Alcătuiți o geo-tabla de 10 per 10 puncte pentru fiecare grup de copii care vor participa. Dacă pardoseala este acoperită cu gresie pătrată, colțurile gresiei pot fi folosite ca loc de amplasare a punctelor. Dacă lungimea laturii nu este o distanță potrivită pentru un pas, folosiți lungimea unei gresii, sau a unei gresii și jumătate drept unitate. Dacă pardoseala nu este acoperită cu gresie, sau dacă marcați o geo-tablă pe pământ, serviți-vă colțurile unui pătrat de carton, decupat anterior, pentru a vă ghida pe dumneavoastră și copiii în dispunerea punctelor într-un amplasament uniform.

- Hârtie cu pătrățele pentru fiecare grup
- Hârtie cu pătrate mari în fața clasei
- Un pion pentru marcarea locului fiecărui copil (de exemplu nasture, cub, bucățică de hârtie)

Metoda

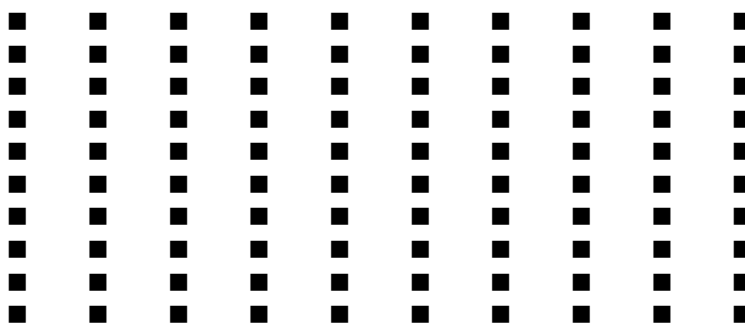
1. Înainte de prezentarea activităților de mișcare pe geo-tabla de pe dușumea, stabiliți reguli ca acestea:
 - Un punct nu poate fi ocupat simultan de două persoane
 - Se pot executa deplasări înainte, înapoi, laterale, dar trebuie să se pășească pe fiecare punct întâlnit în cursul deplasării
 - La fiecare sunet (al instrumentului) se poate păli numai într-un nou punct. Se poate păși în fiecare nou punct numai cu un singur picior pe bătaie și aduce celălalt picior lângă primul înaintea următoarei bătaii.

2. Pregătirea: Cereți fiecărui copil să înceapă dintr-un punct de pe geo-tablă. Pe o bătaie înceată fiecare copil creează un traseu prin avansare, sau pășind înapoi, în lateral, în față/lateral și înapoi/lateral. Pentru a evita ciocnirile, copiii trebuie să rezolve problema combinării mișcării în diferite direcții în același timp fiind conștienți de mișcările celorlalți cu care împart spațiul. Schimbați ritmul bătăilor de mai multe ori pentru a găsi tempo-ul potrivit copiilor.

3. Modelele sunet/mișcare: Executați o frază sonoră în cadrul căreia fiecare element sonor este executat la un instrument diferit. De exemplu : 2 lovituri în tava de prăjitură, 2 lovituri în sticlă, o lovitură într-o cutie de lemn. Asociați modelul de mișcare pe geo-tablă cu modelul sonor. De exemplu:

- 2 lovituri (tava de prăjitură) – 2 pași înainte
- 2 lovituri (sticlă) – 1 pas la dreapta
- 1 lovitură (cutie de lemn) – 1 pas înainte

4. Înainte ca elevii să se miște de-a lungul modelului, cereți-le să-și așeze pionii în punctele de pornire. Deplasați-vă de-a lungul modelului cu 3-4 reluări. Cereți elevilor să se oprească și să-și privească pionii în punctele inițiale. Întrebați-i dacă pot <<să vadă>> traseul pe care s-au deplasat din punctul inițial până în punctul actual. Pe geo-tabla din fața clasei desenați un punct inițial. Repetați fraza muzicală și desenați o reprezentare a modelului deplasării după cum se arată mai jos. Permiteți copiilor să alcatuiască o altă frază sonoră. Desemnați un copil care să <<înregistreze>> modelul pe geo-tabla clasei din fața sălii de clasă. După câteva repetări ale modelului, cereți copiilor să înregistreze modelul pe hârtia lor cu pătrățele. Permiteți copiilor să continue în cadrul grupului lor. Pot alege crearea propriilor modele în orice mod-vizual, prin mișcare, sau sunet – la început, iar apoi să încorporeze fiecare din cele două modalități ramase, pe rând.

PLAN DE LECȚIE MODEL: SENSUL NUMERELOR ȘI NUMĂRAREA

Obiectiv

Identificarea atributelor obiectelor .

Materiale

- Pachete de jocuri logice <<Găsește păpușa>> - câte 1 la un grup de 4 elevi. Fiecare pachet este într-o pungă și conține (a se vedea desenele de la sfârșitul acestui capitol):
 - copii pe carton a cărților cheie <<Găsește păpușa>>;
 - 6 cărți cu ilustrații <<Găsește păpușa>> copiate pe un pachet de cărți de culoare diferită.

Un set mărit de cărți cu imagini <<Găsește păpușa>> afișate în fața clasei.

Metoda

1. Împărțiți elevii în grupe de câte 4. (Dacă munca în grupuri cooperante este nouă pentru elevii dumneavoastră, poate că e mai ușor să le cereți să lucreze în perechi). Distribuiți câte un pachet de cărți logice fiecărui grup (sau perechi). Spuneți-le să-și desfășoare pachetele și găsiți cele 6 cărți înfățișând păpuși. Lăsați elevii să privească un minut la cărți. Revedeți vocabularul de care vor avea nevoie pentru activitate: rochie, păr creț, fundiță și pantofi.
2. Spuneți elevilor că vor lucra împreună pentru a găsi casa care se potrivește fiecăreia dintre cărțile cheie din pachetele lor. Spuneți elevilor că fiecare dintre ei trebuie să ia o carte cheie și s-o privească fără să atingă cele 6 cărți cu imagini.
3. Arătați sau descrieți o anumită carte cheie (de exemplu, rochie). Cereți-le elevilor să ridice mâna dacă au acea carte cheie. Fiecare grup (sau pereche) trebuie să aibă o mână ridicată.
4. Indicați fiecare din cele șase păpuși mărite din fața clasei. Întrebați elevii care dintre case se potrivește cu cheia (purtând rochia adevărată). Întoarceți fiecare carte cu imaginea care nu se potrivește cheii (păpușile care nu poartă rochie). Indicați elevilor să pună cărțile cu imagini <<Găsește păpușa>> care nu se potrivesc cheii, în punga în care și-au primit pachetul.
5. Lucrați cu întreaga clasă până când simțiți că majoritatea elevilor înțeleg procesul de eliminare. Apoi cereți grupurilor (sau perechilor) să folosească cheile rămase în pachetele lor pentru a găsi păpușa. Dacă elevii sunt relativ neobișnuiți cu munca în grup sau perechi, le-ați putea sugera să aleagă o carte cheie pe rand și să caute cartea cu imaginea care i se potrivește. În timp ce unul din elevi ia o decizie, ceilalți elevi se gândesc ce vor face cu acea carte astfel încât să-și dea seama dacă sunt sau nu de acord cu elevul căruia i-a venit rândul. După ce elevul a terminat, membrii grupului (sau perechea) spun dacă sunt de acord și dacă nu, împărtășesc motivele.
6. După ce grupurile (perechile) au găsit păpușa, revedeți cheile și imaginile din fața clasei, cu întreaga clasă. În timp ce elevii citesc fiecare cheie, cereți unui voluntar să întoarcă păpușile care nu se potrivesc cheii.

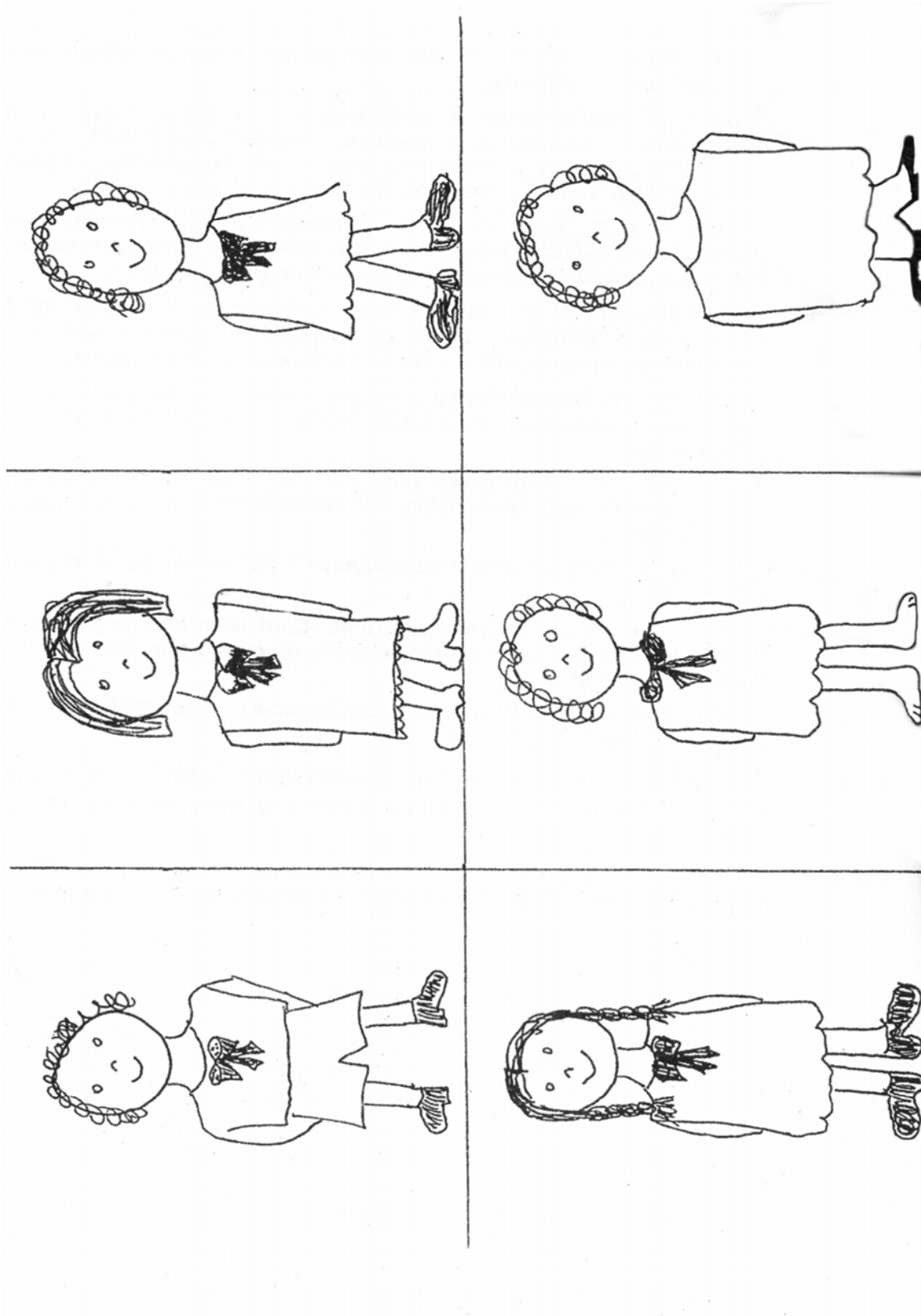
Activități suplimentare

Creați-vă propriile pachete logice. Acestea pot fi probabil proiectate și confecționate de părinți.

- Începeți cu o imagine/obiect simplă, cum ar fi o floare. Desenați-i conturul de șase ori, identic. Folosiți un creion pentru a desena o stea pe imaginea care va fi până la urmă soluția. (Steaua va fi ștearsă când terminați cărțile).
- Decideți cele 4 caracteristici care vor fi conținute de desen, care se potrivesc tuturor cheilor. Aceste caracteristici vor deveni cele 4 chei, cum ar fi: 4 petale, 2 frunze, o albină pe ea și într-un ghiveci. Folosiți-le pentru a alcătui cele 4 cărți cheie.
- Adăugați câte o caracteristică de fiecare dată, fiecărui obiect/imagine, cum ar fi 4 petale. Asigurați-vă că fiecare dintre caracteristici lipsește din cel puțin una dintre cărțile imaginii, cum ar fi desenarea unei flori cu cinci petale. Continuați acest proces până la întrunirea celor 4 caracteristici. Toate imaginile finale, cu excepția celei corecte, trebuie să se potrivească cu cele 4 cărți cheie.

Bibliografie:

- Baratta-Lorton, M. (1976). *Mathematics their way [Matematica cum vor ei]* Reading, MA: Addison-Wesley Publishing.
- Baroody, A. (1987). *Children's mathematical thinking: A developmental framework for pre-school, primary, and special education teacher [Gândirea matematică a copiilor – un cadru de dezvoltare pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar, primar și special]*. New York: Teacher Collage Press.
- Brooks, J.G., & Brooks, M.G. (1993). *In Search of Understanding: The case for constructivist classroom [În căutarea înțelegerii – cazul clasei constructiviste]*. Alexandria, VA; The Association for Supervision and Curriculum Development.
- California State Department of Education. (1992). *Mathematics framework for California public schools [Programa cadru de matematică pentru școlile de stat din California]*. Sacramento, CA: California State Department of Education.
- Kamii, C.K. (1985). *Young children reinvent arithmetic: Implications of Piaget's theory [Copiii reinventează aritmetica – implicațiile teoriei lui Piaget]*. New York: Teachers Collage Press.
- Kamii, C.K., & de Vries, R. (1980). *Group games in early education [Jocurile de grup educația copilului mic]*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.
- Laster, P. (1994). *How many spots does a leopard have? [Câte pete are un leopard?]* NY: Scholastic, Inc.
- National Council of Teachers of Mathematics. (1989). *Curriculum and evaluation standards for school mathematics [Programa și norme de evaluare în matematica școlară]*. Reston, VA: NTCM.
- Piaget, J. (1970). *Geometric epistemology [Epistemologia geometrică]*. NY: Columbia University Press.
- Richardson, K. (1984). *Developing number concepts using Unifix cubes [Dezvoltarea conceptelor numerice prin utilizarea cuburilor Unifix]*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Stenmark, J.K., Thompson, V., Cossey, R. (1986). *Family math [Matematica pentru întreaga familie]*. Berkeley, CA: Lawrence Hall of Science, University of California.

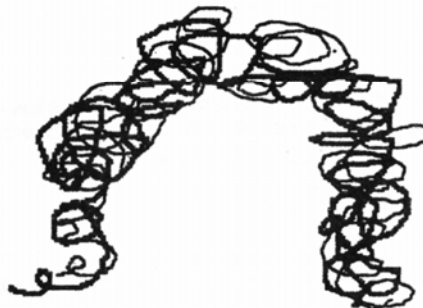

«Găsește păpușa»
carte-cheie

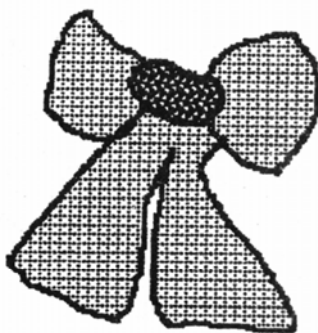
rochiță

«Găsește păpușa»
carte-cheie

păr croș

«Găsește păpușa»
carte-cheie

fundiță

«Găsește păpușa»
carte-cheie

pantofiori

XII. CUNOȘTINȚELE ȘTIINȚIFICE

Privire generală

Când predăm copiilor noțiunile științifice de bază, este ca și cum i-am învățat să pescuiască și, deci, să aibă ce mânca o viață întreagă.

Acest mod de a gândi reflectă schimbările recente care au avut loc în domeniul educației științifice. Acum, activitățile științifice sunt predate drept mod de investigație și nu drept o serie de adevăruri care trebuie memorate. Dezvoltarea gândirii și a deprinderii de a rezolva probleme reprezintă scopuri principale ale învățământului primar în materie de activități științifice. Deprinderea de a gândi critic depinde de dezvoltarea unor abilități de procesare cum ar fi observarea, clasificarea, compararea și contrastul, măsurarea, comunicarea, înregistrarea, organizarea și interpretarea datelor, inferența, anticiparea, operarea cu deducții, numere și procese de redare fidelă a unui model.

În cadrul Programului Step by Step pentru învățământul primar noi încurajăm copiii să învețe despre lumea înconjurătoare punând întrebări, apoi căutând răspunsuri la propriile lor întrebări. Prin intermediul unei abordări care le înlesnește descoperiri directe, gen <<pune mâna și vezi>>, copiii desfășoară activități științifice, dar în același timp reflectează asupra a ceea ce fac. Cercetarile demonstrează că cel mai bine învață copiii <<văzând și făcând>>; cu atât mai mult învață când se gândesc și știu exact ceea ce fac. Activitățile cu final deschis, cu mai multe răspunsuri posibile (sau care nu au drept posibile rezolvări doar soluțiile binare <<da/nu>>), oferă elevilor cele mai mari avantaje. În loc să fie mereu persoana care oferă răspunsul corect, învățătorul creează o atmosferă de lucru în cadrul căreia el și elevii săi deopotrivă sunt participanți activi ce caută răspunsuri împreună. Dacă beneficiază de o îndrumare adecvată, copiii își dezvoltă capacitatea de a gândi critic, de a observa și descrie cu acuratețe. Învățătorul îi poate învăța pe copii să descopere explicații ale fenomenelor pe care le observă și să găsească moduri de a verifica valabilitatea ideilor respective. Pentru copii, munca pe baza acestui proces reprezintă un avantaj; astfel, ei învață la fel de mult (sau poate chiar mai mult, uneori) în urma unei idei ce se dovedește a fi gresită, în comparație cu ideile bune, corecte.

Elevilor trebuie să li se ofere ocazii multiple de a lucra în grupuri mici și de a intra în contact unul cu celălalt, cu alte ființe și cu mediul înconjurător, pe căi care să promoveze respectul față de toate acestea. Este important să încurajați elevii să ajungă la concluzii singuri, pe cont propriu, permițându-le să explice în cuvinte de ce și cum au ajuns la aceste concluzii.

Îndrumându-i pe elevi spre o paletă largă de activități tip întrebare-răspuns, învățătorul pune bazele atitudinale, experimentale și conceptuale ale procesului de învățare viitoare. În același timp, este important ca învățătorul să rămână flexibil și să descopere <<momentele propice predării>>, încurajând mai mult elevii în a explora și a-și pune întrebări asupra lumii care-i înconjoară.

În selectarea și organizarea materiei din cadrul disciplinei <<activități științifice>> din acest capitol au fost luate în considerare trei criterii.

1. Lecțiile și extensiile lor au fost alese așa încât să fie adecvate abilităților de dezvoltare și de învățare ale elevilor de clasa I. S-a pus un accent important pe acumularea de experiență prin intermediul urmăririi fenomenelor naturale din universul copilului.
2. S-au alcătuit lecții aparținând fiecăreia dintre cele trei discipline majore legate de studiile științifice. Acestea sunt:
 - Știința vieții (studiul sistemelor biologice)
 - Știința fenomenelor fizice (studiul materiei și energiei)
 - Știința pământului (studiul asupra pământului și asupra universului care-l înconjoară)
3. Lecțiile, împreună cu extensiile lor, vor apropia activitățile din sala de clasă de exprimarea ideilor, părerilor și întrebărilor și le vor îndepărta de memorarea conceptelor și a răspunsurilor prestabile.

Scopul pe termen lung al acestei abordări a științei în decursul primului an de școală este de a stabili un domeniu comun al însușirii noțiunilor de știință, matematică și viață, domeniu care să se axeze pe gândirea științifică. Pentru copiii de 6-7 ani nu este nimerită o înțelegere factuală, în detaliu a fiecărei discipline. Îmbogățirea bagajului de cunoștințe pe care îl poate face prin înlesnirea matematică, artele plastice, disciplinele umaniste, tehnologia și studiile profesionale. La nivelul clasei I, elevii trebuie să învețe să se exprime, să pună întrebări și să fie active în procesul de căutare a unor răspunsuri adecvate din punct de vedere științific la observațiile pe care le fac la această vârstă. Teoria mai poate aștepta; ea se poate preda la o vârstă mai mare.

Întrebări care extind aria de cunoștințe și gândirea copiilor

Când copiii au de pus întrebări sau descoperă lucruri noi, învățătorul îi poate ajuta să-și extindă aria de cunoștințe și gândirea prin a le pune întrebări cu final deschis, cum ar fi:

Ce îmi poți spune despre asta?

În ce alt mod ai putea s-o faci?

Câte asemănări poți găsi între aceste două obiecte? Câte deosebiri?

De ce altceva îți reamintește acest lucru? La ce altceva te face să te gândești?

Cum crezi că ai putea să afli?

Ce crezi că s-ar întâmpla dacă...?

Spune-mi ce s-a întâmplat.

Explică-mi ce-ai făcut. Credeai că se va întâmpla așa ceva?

Ce poți să faci data viitoare?

De ce îți amintește acest lucru?

Ce vei face data viitoare?

Ce altceva ai fi putut încerca în locul lucrului pe care l-ai făcut?

Spune-ne cum sună (cum îl simiți la pipăit).

Pe parcursul lecției, puneți copiilor întrebări care declanșează un amplu proces de gândire, cum ar fi <<De ce?>>, <<Cum?>>, <<Ce-ar fi dacă?>>. Evitați întrebările simple, care fac apel la memoria mecanică, de genul <<Ce este aceasta?>>. Așteptați un timp suficient pentru ca elevii să se gandească la întrebarea pusă înainte să le solicitați răspunsul. Încurajați elevii să observe, să compare, să sorteze, să anticipeze, să experimenteze, să împărtășească și să înregistreze informația pe care o acumulează.

Rezumat

În cadrul Programului Step by Step pentru învățământul primar, învățătorul ajută elevii să înțeleagă faptul că știința reprezintă mai mult decât simple date factuale. Știința este atât un proces, cât și un corp de date prin intermediul căruia noi descoperim și înțelegem lumea în care trăim. Când un adult oferă în mod constant și exclusiv date factuale copiilor, acest lucru poate inhiba curiozitatea lor pe o anumită temă. Când un adult pune întrebări deschise și reacționează pozitiv la răspunsurile copiilor, indiferent cât sunt ele de corecte sau de incorecte, el îi ajută pe copii să-și păstreze entuziasmul în timp ce caută răspunsuri la propriile lor întrebări. E important ca învățătorul să ofere mereu un model de gândire activă și de curiozitate în cercetare. Învățătorii le vor reaminti elevilor că știința reprezintă căutarea unor răspunsuri atât prin oferirea acestor răspunsuri, cât și prin explicarea modului cum trebuie căutat un răspuns. Învățătorul trebuie să recunoască atunci când nu cunoaște răspunsul la o anumită întrebare, alăturându-se căutării copiilor care vor să afle răspunsul. Învățătorii vor împărtăși copiilor întrebările pe care și le-au pus asupra lumii înconjurătoare. Ei vor reaminti elevilor că procesul de căutare a unui răspuns este atât de interesant, cât și captivant. Văzând aceste atitudini și strategii întruchipate în învățătorul lor, copiii vor dobândi deprinderi de gândire activă, deprinderi intelectuale.

Știința vieții

Corpul omenesc și simțurile sale

Concepte

Corpul omenesc primește informații despre el însuși și despre mediul său exterior prin intermediul celor cinci simțuri: văzul, auzul, mirosul, gustul și pipăitul. De obicei, simțurile funcționează împreună pentru a acumula informații, diferitele simțuri furnizând diferite informații. Copiii sunt fascinați să afle despre felul cum lucrează fiecare dintre simțuri, să facă experiențe legate de fiecare simț, să încerce să <<blocheze>> sau să <<păcălească>> informația senzorială.

MODEL DE VIAȚĂ: AUDIEREA

Obiective

Prin intermediul acestei activități, elevii:

- Vor înțelege că sursa oricărui sunet e o vibrație
- Vor învăța cum se propagă sunetul
- Vor crea instrumente ce produc sunete simple
- Vor învăța despre structura urechii

Materiale

- Diferite instrumente ce demonstrează în mod clar vibrația: o chitară, un capăt de balon tăiat, un liniar, un pahar de vin, parțial umplut cu apă, un instrument ce imită cotcodăcitul găinilor (va urma descriere a acestuia.)
- O pâlnie, tuburi de cauciuc, sare, benzi de cauciuc, foi de hârtie cerată, tuburi de carton (miezul sulurilor de hârtie igienică), pahare din hârtie, bucăți de sfoară de aprox. 80 cm, agrafe de hârtie, umerate cu sfori de câte $\frac{1}{2}$ m legate la fiecare capăt, un diapazon.
- O ilustrație sau un mulaj reprezentând structura internă a urechii.

Metoda

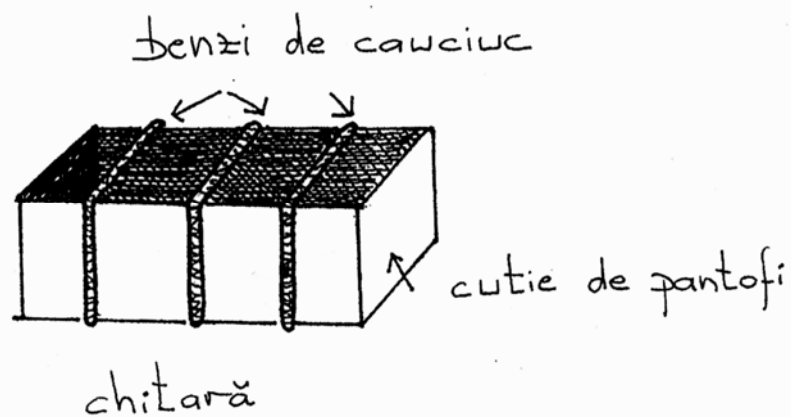
1. Spuneți copiilor <<Uitați-vă la mine și ascultați-mă. Apoi spuneți ce vedeți și ce auziți.>> Apoi faceți oricare dintre următoarele lucruri: loviți un liniar de marginea băncii (făcându-l să vibreze), suflați în gâtul tăiat al unui balon, treceți degetul umed de-a lungul paharului de vin (în care este apă), pișcați corzile chitarei (sau capacului unei cutii de pantofi prevazută cu benzi de cauciuc), folosiți instrumentul ce imită cotcodăcitul găinilor (vor urma instrucțiuni pentru aceasta).
2. Când copiii vă spun că aud anumite sunete și văd anumite mișcări, explicați-le că orice sunet este produs de o mișcare numită <<vibrație>>.
3. Explicați copiilor că vă puteți simți cutia de rezonanță în timp ce vorbiți. Pentru a ilustra acest lucru, spuneți copiilor să-și pună degetele pe gât și să scoată diverse sunete pelungite, întâi tonuri joase, apoi tonuri înalte, pe urmă o șoptă și în final vorbirea normală.
4. Întrebați copiii: <<Cum ne dăm seama că s-a produs un sunet? Ce parte a corpului ne spune asta?>> (urechile).
5. Explicați că sunetul se propagă dinspre obiectul care vibrează, creând unde în aer, care ajung la urechile noastre. Acolo, ele fac ca timpanul să vibreze, trimițând un mesaj creierului.
6. Demonstrați cum se propagă undele ridicând sau coborând unul din capetele unei corzi sau al unei sfori legate de un scaun. Sfoara (sau coarda) se va misca după modelul de propagare a undelor. Un alt mod de a demonstra existența undelor este aruncarea unei pietricele într-un vas cu apă, pentru a vedea cum valurile se propagă dinspre locul unde a căzut piatra spre margine.
7. Explicați că nu putem vedea undele sonore, deoarece ele se propagă prin aer; totuși, ni le putem imagina astfel. Luați o pâlnie cu o membrană făcută dintr-un balon, întinsă peste ea, și un tub atașat capătului pâlniei. <<această membrană făcută din balon seamănă cu timpanul vostru. Când sunetul lovește timpanul (veți arunca puțină sare pe membrana

respectivă), el face ca timpanul vostru să vibreze astfel (fredonați în tub și țineți pâlnia să o vadă copiii – să vadă sarea care vibrează pe membrane facută pe balon).

8. Arătați copiilor interiorul urechii, folosindu-vă de mulaj sau ilustrație. Explicați că urechea are trei părți: 1) urechea externă (cea pe care o vedem și care dirijează sunetele, <<strecurându-le>> spre interiorul craniului); 2) urechea medie (unde se află timpanul); 3) urechea internă, care are oase foarte mici ce vibrează și trimit un mesaj spre creier, prin intermediul unui nerv. (explicați că unul dintre oscioare seamănă cu o scăriță și este cel mai mic os din corpul omului).
9. Explicați că, atunci când sunetul se oprește, timpanul nu mai vibrează.
10. Atenționați copiii asupra timpanului, spunând că este extrem de delicat. Spuneți-le să nu-și introducă nimic ascuțit în urechi, fiindcă timpanul se poate rupe și ei își pot pierde auzul. De asemenea, preveniți-i asupra pericolului în a asculta sunete prea puternice; acest volum prea mare poate afecta timpanul.
11. Întrebați copiii:
 - <<Cum se propagă sunetul?>> (Sub formă de unde).
 - <<Acum, când vorbesc cu voi, prin ce se propagă sunetul vocii mele dinspre cutia mea de rezonanță spre urechile voastre?>> (Prin aer)
 - <<Credeți că undele sonore se pot propaga și prin alte substanțe cum sunt apa ori alte lichide, sau prin obiecte ca masa sau sforile?>> (Întrebați copiii dacă au auzit ceva când au înotat sub apă. Povestiți-le cum mai demult oamenii își dădeau seama dacă se apropia trenul lipindu-și urechea de șine).
12. Dacă aveți diapazon, folosiți-l pentru a demonstra cum se propaga sunetele prin substanțele solide – loviți-l ușor de marginea mesei și rugați copiii să ridice mâna când sunetul le-a ajuns la urechi. Apoi rugați copiii să-și lipească o ureche de o masă lungă și să ridice mâna când aude sunetul propagate prin masă. Loviți diapazonul de masă, apoi lipiți capătul mânerului acestuia de masă.
13. Pentru a demonstra cum se propagă sunetul printr-un solid, (cum ar fi o sfoară), rugați copiii să-și puna cu grijă în fața pavilionului urechii o sfoară legată la capătul opus de un umeraș din sârmă. Apoi, asigurându-vă că umerașul atârână și se balansează liber, rugați copiii să-l legene în dreapta și-n stânga, lovindu-l din când în când de diverse suprafețe. Vor auzi sunete asemănătoare clopotelor de biserică. Acestea se propagă prin sfoară. Cineva care stă lângă copilul cu umerașul nu poate auzi sunetul, căci el se propagă prin sfoară, nu prin aer. (Un sfat util – cand nu folositi umerașul, rugați copilul să-l atârne de piciorul unui scaun răsturnat, pentru a evita încălcirea sforilor)
14. Fiecare copil își poate confecționa un instrument propriu, putând apoi să spună care parte din el vibrează. Se pot confecționa instrumente ca: o <<chitară>> făcută dintr-un capac de la o cutie de pantofi, prevazută cu benzi de cauciuc de diferite lățimi; un kazoo dintr-un tub de hârtie igienică la care se atașează o foaie de hârtie cerată, întinsă peste unul din capete și fixate cu o bandă de cauciuc; un instrument ce imită cotcodacitul găinilor, dintr-un pahar de hârtie cu o gaură mică în fund (se introduce o sfoară prin gaură, se leagă și se fixează cu o agrafă de hârtie). Când se trec degetele umede de-a lungul sforii, instrumentul scoate sunete asemănătoare cu cele ale piuitului puilor de găina. Când e

pișcată, sfoara emite un sunet diferit. După ce toți elevii și-au confecționat instrumente, puteți interpreta împreună un cântec preferat.

INSTRUMENTE MUZICALE

INSTRUMENTE MUZICALE

xilofon din pahare

Evaluare

- Copiii pot demonstra ceea ce au învățat vizitând diferite spații din școală pentru a identifica sunetele. Rugați-i să spună ce sunete aud și ce anume produce sunetul. În acest stadiu, copiii ar trebui să știe să explice ce anume produce sunetul și prin ce se propagă acesta.
- Copiii pot să-și creeze propriul instrument, să <<cânte>> la el în fața clasei, să explice cum acel instrument produce sunete și să demonstreze cum se pot produce sunete diferite.

Activități suplimentare

- Creați o orchestră completă cu instrumente de genul: <<chitară>> cu benzi de cauciuc, oboie din pai (de bătut), xilofone din sticle de 1 litru, tobe din badoage de cafea (cu membrane din balon).
- Lansați o competiție între copii: cine creează instrumentul cel mai sonor, cel mai silențios, cel mai în măsură să redea o melodie cunoscută, cel mai asemănător cu un clopot, un fluier, o chitară, cel care produce cea mai largă gamă de sunete.
- Căutați în natură obiecte ce produc sunete: un dovleac uscat, gol pe dinăuntru, o pâstaie uscată cu boabe uscate de fasole în interior, ace de pin care pot fi frecate de diferite suprafețe, bețe pe care copii le lovesc unul de altul.
- Pentru a vedea cât de importantă este integrarea dintre simțuri, încercați să urmăriți un film fără sonor. Vor putea copiii să urmărească desfășurarea unei scene? Derulați din nou filmul, de aceasta data cu sonor. Încercați o altă secvență cu sonor și fără imagine, vizionând apoi din nou același fragment, de această dată cu sonor și imagine.
- Folosiți un casetofon pentru a înregistra diferite sunete cunoscute. Câte sunete pot elevii să identifice? Pot să spună ce anume vibrează pentru fiecare dintre acestea?
- Propuneți copiilor o temă: să vedem câte sunete diferite putem produce, folosind doar părți ale corpului (pocnitul din degete, fluieratul, aplauzele, plescăitul din buze, fredonatul, bătutul din picioare).
- Rugați copiii să se gandească la numărul de sunete diferite produse cu ajutorul unuia și al aceluiași obiect.
- Confectionați <<telefoane>> din badoage de tablă, făcând câte o gaură în fundul a două badoage și trecând o sfoară între ele. Rugați copiii să țină sfoara întinsă; un copil va vorbi, iar celalalt va asculta la al doilea <<badog-telefon>>. Atenționați copiii, rugându-i să nu urle în <<telefon>>, deoarece badoagele vor amplifica urlul și asta va afecta urechea copilului care ascultă.
- Studiați mai multe instrumente muzicale adevărate pentru a determina partea din fiecare dintre acestea care creează vibrațiile.
- Luați copiii la o <<plimbare a sunetelor>>, pe parcursul căreia să ascultați diverse sunete naturale sau produse de om.
- Jucați-vă <<de-a telefonul fără fir>>. Așezați copiii în cerc și șoptiți-i unui elev o simplă poezioară la ureche. Acel elev i-o va șopti apoi următorului și așa mai departe, în cerc. Copiii nu au voie să spună poezioara decât o dată; fiecare copil va spune copilului următor ceea ce crede că a auzit. Comparați varianta redată de ultimul copil cu mesajul inițial.

Studiile făcute asupra celor cinci simțuri pot avea diverse aplicații suplimentare, cum ar fi:

- Faceți o <<plimbare a simțurilor>>, axându-vă pe câte un singur simț în parte; de exemplu: pe auz, miros, pipăit sau văz.

- Învățați despre anatomia fiecărui organ de simț – cristalinul, retina și nervul optic pentru ochi; papilele gustative pentru gură, diferențiate pentru dulce, sărat, acru și amar; pentru piele, receptorii de presiune și durere ; nervii olfactivi pentru nas, diferiți pentru mirosuri aromate, florale, de fructe, de rășini, de putred, de ars.
- Învățați cum și de ce trebuie protejate organele de simț împotriva sunetelor puternice, a lumii orbitoare și a mirosurilor prea tari.
- Învățați cum se descurcă oamenii cu handicapuri senzoriale, cu ajutorul câinilor care ghidează nevăzătorii, al aparatelor auditive, al alfabetului braille și al limbajului semnelor (pentru cei care nu pot vorbi)
- Alcătuiți <<cutii cu mistere senzoriale>> în care să puneți obiecte pe care copiii să le identifice sau să le potrivească două câte două. De exemplu: ghemotoace de vată impregnate cu diverse mirosuri (parfumuri, extracte florale, condimente, cafea macinată). Creați <<cutii ale pipăitului>>, cu un orificiu la care să atașați un tub prin care copilul să-și introducă mâna și să pipăie diverse obiecte, fără să le vadă. Umpleți ouă de plastic, borcane opace sau cutii pentru filme foto cu diverse materiale (orez, boabe de fasole, monede, pietricele) și rugați copiii să facă perechi între aceste obiecte nevăzute și alte obiecte pe care le pot vedea, folosindu-se pentru cele nevăzute doar de pipăit și de auz (de ce se aude când recipientul e scuturat.)
- Descrieți un obiect comestibil (o bomboană sau o felie de măr) folosindu-vă de toate cele cinci simțuri.
- Studiați diferențele dintre simțurile omului și <<super-simțurile>> anumitor animale (văzul șoimului, mirosul câinelui, auzul liliacului, pipăitul păianjenului, capacitatea șarpelui de a simți vibrațiile, fără a putea auzi).
- Atunci când găsiți ceva cu copiii, vă puteți folosi de aceste ocazii pentru a explora toate cele cinci capacități senzoriale.

Furnicile

Concepte

Furnicile sunt ființe sociale; ele trăiesc organizate în societăți complexe, unde fiecare individ are sarcini specifice de îndeplinit. Aceste sarcini se pot schimba pe măsură ce furnicile înaintază în vârstă. Furnicile fac schimb de informație comunicând cu antenele și emanând anumite mirosuri speciale numite fermoni.

Furnicile au apărut acum 100 de milioane de ani; o dovedesc resturile fosile. Se cunosc la ora actuală 8.800 de specii de furnici. Ele contribuie la aerarea și îmbogățirea solului, la curățarea lui de plante și animale moarte sau intrate în putrefacție, la răspândirea semințelor, la păstrarea echilibrului natural – deoarece ele se hrănesc cu păienjeni și insecte.

Nu toate speciile de furnici trăiesc în habitaturi de același tip. La multe specii există o singură regină la o colonie. Reginele trăiesc între 6 și 25 de ani. Petrecându-și întreaga viață în aceeași încăpere, depunând ouă și fiind hrănite și fecundate de furnicile – muncitori. Majoritatea puilor sunt de sex feminin. Ouăle de sex masculin sunt de obicei depuse doar o dată pe an, din ele rezultând masculi înaripați a căror unică sarcină este să se împerecheze cu femela la sfârșitul primăverii, să îi fertilizeze ouăle, murind la scurt timp după aceasta. În total, o regină în vârstă de șase ani a <<produs>> deja, foarte probabil, 3 milioane de furnici.

Ciclul de viață al furnicilor, cunoscut sub numele de metamorfoză completă, începe cu stadiul de ou, continuă cu cele de larvă și pupă, atingând în final faza adultă. În această perioadă, la unele specii, o furnică anume își poate schimba sarcina. Ea își începe viața de <<muncitoare>> pe post

de <<furnică-soră medicală>>: ea are grijă de larvele, pupele și <<furnicile-bebeluș>>. Când această furnică îmbătrânește, ea se ocupă de regină, îngrijind-o. <<Furnicile-surori medicale>> regurgitează hrana pe care le-o procură furnicile-muncitori furnizorii de hrană; ele își depozitează această hrană în cel de-al doilea stomac până când e nevoie de ea. Toate coloniile au furnicile lor muncitori furnizori de hrană care fac rost de hrană și o împart cu celelalte furnici. În funcție de specie, această sarcină poate implica și creșterea a fidelor care sunt apoi mulse asemenea vacilor; de asemenea, căutarea semințelor, insectelor sau sevelor; sau chiar cultivarea de ciuperci la mare adâncime, în tunelurile coloniei de furnici. Furnicile-soldat păzesc colonia, trimit armatele la război; unele folosesc chiar gaze chimice pentru a speria și a deruta dușmanul. Există specii de furnici care capturează sclavi din alte coloni și îi învață să aibă grijă de puii lor și să procure hrană pentru propria lor colonie.

MODEL DE LECȚIE: CICLUL DE VIAȚĂ AL UNEI FURNICI

Obiective

Prin intermediul acestei activități, elevii:

- Vor învăța să aprecieze și să respecte viața și viețuitoarele
- Vor atenționa și pe alți elevi asupra responsabilității în ceea ce privește grija față de animalele ținute în captivitate
- Își vor da seama că toate insectele (inclusiv furnicile) au șase picioare și corpul compus din trei segmente (cap, torace și abdomen)
- Vor începe să înțeleagă felul cum insectele sociale muncesc în cooperare și cum această cooperare este de folos întregii colonii.
- Vor realiza faptul că anumite insecte (inclusiv furnicile) suferă patru schimbări pe parcursul ciclului lor de viață (al metamorfozei complete).
- Vor afla ce mănâncă unele furnici, unde trăiesc și cum se apără.
- Își vor însuși în mai mare măsură deprinderea de a întreba, a observa și a compara.

Materiale

- Câteva furnici, în recipiente de plastic
- O ilustrație reprezentând o furnică și una reprezentând o colonie de furnici
- Materiale cu ajutorul cărora elevii pot confecționa (din lut sau hârtie) furnici, ouă de furnici, larve și pupe
- Bucăți mari de carton pe care copiii să deseneze un oraș al furnicilor
- Lupe
- Un cronometru

Metoda

1. Deschideți subiectul legat de furnici creând o listă cu lucrurile pe care elevii le știu despre furnici, respectiv cu întrebările pe care le au pe această temă. Mergeți cu elevii într-o <<expediție în căutarea de furnici>> sau rugați-i pe aceștia să observe diferite furnici obținute pe cale comercială sau pe altă cale. (Înainte să ieșiți pentru <<expediția în căutare de furnici>> va trebui să le reamintiți elevilor că nu au voie să facă vreun rău furnicilor și nici să le distrugă habitatul. De asemenea, reamintiți-le că unele specii de furnici înțepă, iar altele pișcă).
2. Rugați copiii să observe furnicile cu atenție și să vă împărtășească observațiile lor. Încurajați elevii în a pune întrebări despre furnici; cereți o listă cu întrebările lor. Observați dacă pot găsi vreo asemănare sau diferență între nevoile vitale ale furnicilor și cele ale oamenilor. Asigurați-vă că, înainte de a închide subiectul, s-au dat răspunsuri la toate întrebările copiilor.
Copiii vor crea în miniatură un habitat al furnicilor, punând o furnică din cele care nu înțepă într-o sticlă sau o pungă de plastic. Rugați fiecare dintre copii să examineze furnica printr-o lupă. Discutați despre segmentele corpului furnicii, luând în considerare capul, toracele, abdomenul, picioarele segmentate, ochii compuși, antenele, mandibulele, maxilele. Pentru a adânci cunoștințele pe care elevii le acumulează, aceștia pot desena o furnică, folosind lupa pentru a studia detaliile insectei. Când își termină desenul, elevii vor repune cu grijă furnicile în habitatul lor natural.

4. După observarea directă a furnicilor, copiii vor fi fascinați să afle diferite povești cu și despre furnici. Dramatizarea acestor povești va fi un mod minunat în care copiii pot afla informații factuale pe care nu le pot obține doar prin observație. Puteți inventa o poveste despre o anumită furnică, folosind furnici din lut și un desen mare reprezentând un oraș al insectelor drept <<cutie de recuzită>> pentru interpretarea rolurilor din povestea dramatizată. Dacă doriți să parafrizați o poveste, iată una cuprinsă în <<Biografia unei furnici>>, de Alice Hopf. Este vorba despre furnica de pădure, **Formica rufa**. <<Rufa>> povesteste cum viața ei a început sub forma de ou mititel, care a fost hrănit de către <<furnicile-surori medicale>>, ajungând larvă, apoi pupă. Apoi ea a scăpat de învelișul ei de pupă și s-a alăturat <<furnicilor-surori medicale>>, având la rândul ei grijă de frățiorii și surioarele lui mai mici. Mai târziu, Rufa a învățat cum să procure hrana, cum să <<mulgă>> afidele (un fel de vaci ale furnicilor) de nectarul lor și cum să adune seva din crengile rupte. Rufa aduce această hrană acasă, în cel de-a doilea <<stomac>> al ei, se hrănește cu delicioasele picături furnicile-muncitori, <<furnicile-surori medicale>> și larvele din colonia ei. O armată de furnici roșii invadează orașul Rufe, ducând larve din colonia ei în propria lor colonie și transformându-le în sclave. Dar după acest tragic incident, viața își revine cursul normal în colonia Rufe.

După ce aud o astfel de poveste palpitantă, elevii vor fi nerăbdători să-și alcătuiască propriile orașe de furnici pe cartioane pentru afiș, să modeleze din lut ouă de furnici, larve, pupe (puteți înfășura larvele în <<coconi>> din hârtie) și furnici adulte pentru a popula aceste orașe. În mod alternativ, furnicile pot fi confecționate din hârtie. Elevii se vor amuza inventând la rândul lor povești cu furnici, povestindu-și-le unul altuia și apoi spunându-le celor din casă. Elevii învață multe, acumulează multe informații <<predând>> altora ceea ce știu.

Activități suplimentare

- Creați un oraș al furnicilor care să rămână în sala de clasă în orice anotimp al anului. În unele țări, punctele de desfacere a unor resurse biologice și magazinele de jucării au ferme de furnici. Acestea se vând împreună cu nisipul necesar umplerii lor și cu semințe de grâu ca sursă de hrană pentru furnicile de recoltă. Aceste materiale pot fi obținute la comandă, cu ajutorul talonului livrat o dată cu ferma de furnici. Deoarece în general la punctele de desfacere a resurselor biologice nu este permisă vânzarea furnicilor-regine, fermele populate cu furnici astfel cumpărate vor conține doar furnici-muncitori. Dacă e îngrijit în mod corespunzător, un astfel de oraș al furnicilor rezistă de obicei câteva luni.
- În mod alternativ, puteți aduna cu clasa o colonie de furnici care nu pișcă luând cu lopata părți dintr-un oraș de furnici pe o hârtie de ziar. Într-o fermă aranjată în prealabil veți instala regina, câteva furnici-muncitori, ouă, larve și pupe.
- Încurajați elevii să dezvolte un joc de rol plecând de la felul cum se mișcă furnicile, după ce au observat o coloană de furnici care muncește. Rugați elevii să se încoloneze pe două rânduri și să se deplaseze un rând spre celălalt de-a lungul unui trunchi de copac, pe lângă un perete sau o potecă îngustă. Explicați-le că urmează să simuleze comportamentul furnicilor, folosindu-se de mâini pentru a sugera antenele. Trei copii se pot alinia, mișcându-se împreună, ca și cum ar fi o singură furnică. Observați dacă cei trei copii își mișcă piciorul drept deodată, iar apoi la fel pe cel stâng.

- Jucați un joc <<de-a împărțitul hranei între furnici>>. Ascundeți o pungă de plastic umplută cu biscuiți mititei sau cu o altă gustare în bucățele mici (cât să intre unui copil o dată în gură) și desfășurați un ghem de ață viu colorată din ascunzătoare până în <<cuibul furnicilor>>, instalat în sala de clasă. Explicați copiilor că furnicile-furnizori de hrană lasă în urma lor <<urme mirositoare>> pe drumul de la sursa de hrană nou descoperită până la cuibul lor, pentru a ajuta celelalte furnici-muncitori să găsească locul respectiv. Trimiteți doi dintre copii (pe post de furnici-muncitori) în urmărirea drumului trasat (care, din necesitate, trebuie să fie marcat cu urme vizibile, deoarece oamenii nu au un simț al mirosului foarte bine dezvoltat). Spuneți apoi acestor doi copii că fiecare dintre ei poate lua câte doi biscuiți. Unul dintre biscuiți va fi mâncat, iar celălalt adus în <<cuib>>. Cu el va fi hranită o altă <<furnicuță>> din <<cuib>>. <<Furnicile>> care primesc biscuiții pot deveni următorii furnizori de hrană. Ultimii doi furnizori de hrană vor hrăni Furnica-Regină când se întorc la <<cuib>> (Regina fiind învățătoarea, sau o altă Regină aleasă pentru acest rol).
- Ajuțați elevii să construiască un oraș al furnicilor în centrul de materiale de construcții (cuburi) aflat în sala de clasă. Delimitați tunelurile furnicilor, stabiliți o <<creșă>> a furnicilor, o cameră a Reginei și încăperi de depozitare a hranei. Aduceți cutii mari pentru a crea tuneluri adevărate prin care elevii să se poată târî. În alt mod alternativ, elevii pot construi un oraș pentru furnici la masa cu nisip sau pot desena unul în nisipul din curte.
- Dezvoltați un joc de rol centrat pe furnica-tăietoare de frunze. Tăiați o frunză gigantică având doi lobi; confectionați-o din hârtie groasă. Capsați lobiile împreună și umpleți <<frunza>> cu hârtie de ziar. Elevii vor căra în spate această frunză, pe rând, prefăcându-se că sunt furnici-tăietoare de frunze. Reamintiți elevilor că furnicile sunt extraordinar de puternice și că, aducând totul la dimensiuni umane, frunza ar cântări cam 350 kg. Imaginați-vă că v-ați ridica în brațe canapeaua din sufragerie, ați ține-o în fața dv. ca pe o umbrelă și ați alerga pe o distanță de 15 km cu viteza de 15 km pe oră!
- Alcătuiți un drum urmat de furnici în natură. Elevii se vor preface că au dimensiuni de furnică și că tocmai explorează un teren nou, necunoscut. Întindeți prin clasă o sfoară pentru a marca drumul urmat și faceți semne mici pe podea pentru a simboliza anumite puncte de interes de-a lungul acestui drum.
- Dezvoltați un experiment legat de preferințele culinare. Puneți o farfurioară în fața furnicilor, conținând mâncăruri diferite pentru ele (zahăr, pâine, măr, stafide, nuci). Care dintre acestea sunt mâncate mai întâi? Discutați despre felul cum furnicile își folosesc antenele pentru pipăit, mirosit și probabil chiar drept organe ale auzului.
- Identificați nevoile vitale ale furnicilor. Observați comportamentul furnicilor și felul cum el se axează pe satisfacerea acestor nevoi vitale. Reamintiți elevilor că orice creatură, de la furnici la oameni, are nevoie de apă, hrană, adăpost și spațiu vital. Întrebați elevii dacă pot identifica metodele prin care furnicile studiate își satisfac aceste nevoi.
- Observați cum se comportă furnicile. Ce se întâmplă dacă elevii suflă ușurel deasupra unui șir de furnici care muncesc? Cum reacționează furnicile când un

anume obiect le barează brusc drumul? Cum reacționează furnicile care, reîntorcându-se la cuib, găsesc intrarea în acesta blocată cu un băț? Dacă în calea unui drum marcat elevii pun bucățele de mâncare, puțin lateral, furnicile își vor forma un drum nou sau nu? Ce se întâmplă dacă în drumul marcat al furnicilor sub observație plasați o furnică din altă colonie?

- Calculați viteza cu care se deplasează furnicile. Lucrând câte doi, unul dintre elevi cronometrează, folosind un cronometru, iar celălalt trasează drumul unei furnici pe o anumită perioadă de timp. Întindeți o sfoară de-a lungul drumului respectiv, iar apoi împreună cu învățătorul pentru a determina cu ce viteze s-a mișcat furnica studiată de ei, folosindu-se de informațiile acumulate.

Știința fenomenelor fizice

Baterii și becuri

Concepte

Noi folosim cu toții electricitatea zilnic, în multe feluri, fără a înțelege neapărat prea multe lucruri despre ea. Copiii vor fi fascinați să facă experimente legate de electricitate, folosind bineînțeles materiale care nu prezintă nici un pericol pentru ei.

Un circuit se compune dintr-o sursă de energie electrică, un conductor electric și un dispozitiv care folosește acest current electric. Un circuit complet este o serie de cabluri și/sau dispozitive electrice care formează un drum închis prin care curentul electric poate circula. Copiii pot verifica dacă anumite obiecte sunt conductori sau izolari plasându-le într-un sistem pentru a obține un circuit închis, iar apoi verificând dacă lampa din circuit (sistemul care folosește curentul electric) se aprinde sau nu.

MODEL DE LECȚIE:
Aprinderea unui bec și identificarea conductorilor,
respectiv a izolatorilor

Obiective

Prin intermediul acestei activități elevii:

- Vor învăța că pentru a avea un circuit e nevoie de o sursă de curent electric, de un sistem care să conducă acest curent și de un altul care să-l folosească (de exemplu un bec electric).
- Vor învăța că acest curent electric circulă în circuite închise complete.
- Vor identifica proprietățile materialelor bune conducătoare de electricitate.

Materiale

- Baterii (fie de 6 volți, fie de 1,5 volți; ideal ar fi să aveți câte una pentru fiecare copil. Testați aceste baterii înaintea orei).
- Becuri de lanternă (testați-le și pe acestea înainte de oră).
- Cabluri de cupru izolat având plasticul izolator cu un cm mai scurt la fiecare capăt (sârmele trebuie să fie cel puțin atât de lungi cât să ajungă de la un electrod la celălalt electrod al bateriilor pe care doriți să le folosiți).
- <<Crocodili>>, ștehere, instrumente cu care se înlătură plasticul izolator de pe capetele cablurilor și alte materiale asortate, puse în pungi, pe care le veți folosi pentru verificarea conductibilității electrice (bucăți de sticlă, bețe de lemn, agrafe de hârtie, capace de plastic, scobitori).
- Farfurii din hârtie groasă pentru sortarea obiectelor. Desenați pe jumătate de farfurie un bec aprins, iar pe cealaltă un bec stins. Trasați în mijloc o linie pentru a separa cele două desene.

Metoda

1. Înainte de a începe lecția, faceți dv. înșivă câteva experimente, în cazul în care nu sunteți obișnuiți cu astfel de materiale.
2. Pentru început rugați elevii să discute despre ce știu și despre ce vor să afle legat de electricitate.
3. Arătați elevilor o baterie și întrebați-i dacă știu ce e și la ce se folosește. Rugați-i să citească pe baterie câți volți de curent electric poate genera. Spuneți-le că nu sunt pericole în experimentul cu aceste baterii, dar că experimental nu se poate repeta acasă, fiindcă acolo sunt mai mulți volți decât în aceste baterii și că acest lucru comportă riscuri.
4. Arătați elevilor un cablu și un bec și rugați-i să ghicească ce ar putea face cu el. Rugați-i să încerce, să vadă dacă pot face becul să lumineze folosindu-se doar de o baterie și de un cablu.
5. La început lăsați copiii să studieze materialele, să vadă singuri în câte moduri le-ar putea folosi. Spuneți-le că, atunci când simt că un cablu s-a încălzit, înseamnă că au reușit să facă astfel încât curentul electric să treacă din baterie în cablu, dar numai în cablu. Explicați-le că simpla încălzire a cablului înseamnă energia electrică însoțită; rugați-i deci să deconecteze această instalație și să facă o altă încercare. Dacă vedeți că nu ajung la nici un rezultat și că se descurajează, dați-le câte o idee sau indicați-le câte un copil

- care e deja pe calea cea bună. În general, dacă un copil reușește să-și facă becul să se aprindă, toți ceilalți prinde repede și copiază modelul.
6. După ce au reușit, copiii își vor desena circuitul și apoi vor vedea dacă sunt și alte modele de a face becul să se aprindă. Puneți-le în permanență întrebări: are vreo importanță care parte a becului o conectăm la cablu sau care parte din cablu se folosește? De ce credeți că s-a înlăturat plasticul izolator de pe capetele cablurilor?
 7. După ce toți elevii și-au îndeplinit cu succes sarcina de a aprinde becurile, discutați despre noțiunea de <<circuit>> și despre elementele necesare pentru a obține un circuit complet care să funcționeze.
 8. Dacă aveți <<crocodili>> și ștechere, copiii pot încerca să alcătuiască un circuit folosind doi <<crocodili>> și un bec conectați la un ștecher.
 9. În continuare veți explica elevilor că unele materiale sunt bune conductoare de electricitate, iar altele nu. Cele care nu sunt bune conductoare de electricitate se numesc izolatori. Pot copiii să-și dea seama cum putem determina dacă un material e conductor sau izolator? (Folosiți-vă de trei cabluri, verificați un circuit, văzând dacă becul se aprinde sau nu). Apoi, copiii vor lua din pungi materialele, sortându-le pe farfurile de hârtie, pe două categorii: conductori și izolatori. Apoi rugați-i să încerce să stabilească o regulă de genul <<ce anume face ca un material să fie un bun izolator>>
 10. Discutați despre ce au învățat copiii legat de circuite, conductori și izolatori. Pentru intermediul unor operații de <<brainstorming>>, copiii pot găsi răspunsuri la întrebările pe care le pun în legătură cu electricitatea.

Evaluare

Aprinderea becului indică îndeplinirea cu succes a primei sarcini. Desenele copiilor ar trebui să conțină un circuit complet unde cablurile trebuie conectate în locurile potrivite pe baterie și la bec.

Îndeplinirea cu succes a celei de-a doua sarcini în două grămăjoare de obiecte corect alese (conductori și izolatori) și în concluzia copiilor, că doar metalele sunt bune conductoare de electricitate.

Activități suplimentare

Acest proiect poate fi extins la un nivel superior prin intermediul:

- Discuțiilor despre punerea la adăpost de pericol ce îl reprezintă energia electrică (liniile de înaltă tensiune nu trebuie niciodată atinse sau alese drept loc de joacă; copiii nu trebuie să folosească niciodată aparatele electrice lângă vreo sursă sau un recipient de apă; niciodată să nu supraîncarce cablurile prelungitoare).
- Alcătuirii unei liste cu lucrurile despre care copiii știu că folosesc baterii și/sau energie electrică pentru a funcționa.
- Discuțiilor despre cum își imaginează elevii că ar fi viața fără electricitate.
- Unei activități de <<brainstorming>> asupra metodelor prin care se poate economisi energia electrică.
- Experimentelor facute de elevi în explorarea unor motoare mici, a unor sonerii și a unor întrerupătoare pentru a crea ventilatoare, roțițe cu motorăș pentru colorat și emițătoare.
- Experimentelor făcute de elevi cu diferite numere și tipuri de baterii și becuri pentru a stabili efectele asupra luminozității becului. Adesea, elevii vor descoperi singuri că există circuite cu legare în serie, respective în paralel.

- Experimentelor făcute cu un alt tip de energie electrică: cea statică. Încărcați câteva baloane cu electricitate, făcându-le de o bucată de lână și stabiliți care materiale reacționează la încărcarea cu energie electrică statică (bucățele de hârtie, polistiren, piper, chiar și picăturile de apă vor fi atrase de balonul electrizat static).
- Deschiderii unei lanterne, pentru a vedea ce conține în interior și a stabili cum funcționează. Cereți copiilor să-și facă singuri lanterne, folosind baterii R-20, folie de aluminiu, tuburi de carton (miezul sulurilor de hârtie igienică) și un bec.
- Examinării unui bec sub lupă și apoi creării unui bec într-un borcânel, folosind o sârmă subțire și o baterie ca să se poată aprinde becul.
- Creării unor electromagneți, înfășurând bobine de sârmă în jurul unui cui și conectării capetelor sârmei la o baterie, iar apoi prin intermediul studierii relației dintre electricitate și magnetism.

Proprietăți și transformări

Concepte

Viața înseamnă transformare. Nimic nu se pierde; totul se transformă. Unele transformări sunt cauzate de om, cum ar fi transformarea lânii în sfoară, a grâului în făină și a minereului în metal. Alte transformări sunt naturale, cum ar fi creșterea și dezvoltarea plantelor și animalelor, îmbătrânirea și moartea lor, iar apoi transformarea rămașitelor lor în solul care hrănește alte plante care la rândul lor vor hrăni alte animale. Unele transformări sunt fizice, altele chimice.

Pentru a descrie o transformare, trebuie întâi descrise în mod corespunzător proprietățile unui anumit obiect. Proprietățile sunt însușiri de genul: culoare, miros, dimensiuni, substanță. Acestea pot fi percepute prin intermediul celor cinci simțuri ale omului. Unele proprietăți trebuie testate cu ajutorul altor materiale cum ar fi magnetul, un circuit electric despre testarea conductibilității, sau apa pentru a testa absorbanta sau capacitatea de a pluti. Se mai folosesc instrumente ca: liniarul, balanța, termometrul, cronometrul, microscopul, pentru a descrie cu mai mare acuratețe proprietățile obiectelor.

MODEL DE LECȚIE: DESPRE PROPRIETĂȚI ȘI OBSERVAREA TRANSFORMĂRIILOR

Obiective

Prin intermediul acestei activități elevii:

- Vor învăța că materialele și obiectele cu proprietăți care pot fi folosite în definirea și clasificarea acestor materiale sau obiecte.
- Vor observa diferite transformări și vor învăța că pot descrie aceste transformări ca fiind anumite proprietăți care se schimbă în timp.

Material

- Pungi de hârtie care conțin mai multe obiecte. (Ar fi ideal să aveți câte o pungă pentru fiecare copil, în toate pungile existând seturi identice de obiecte. În aceste seturi trebuie să fie obiecte cu proprietăți similare, cum ar fi mai multe obiecte de formă cilindrică, sau substanțe diferite cum ar fi o cutie din plastic pentru filme foto, o suveică din lemn, un burete rotund).

Metoda

1. Jucați-vă un joc-ghicitoare cu copiii. Ei nu au voie să se uite, ci doar să pipăie. Jocul constă în deschiderea unui obiect din punga de hartie cu atâta acuratețe, încât orice alt elev din clasă să poată ghici la ce se gândește cel ce pipăie după ce s-au spus doar trei caracteristici. Toți copiii vor avea seturi identice de obiecte în pungi; ei vor pipăi aceste obiecte, fără să le privească. Atunci când cred că știu ce anume descrie primul copil, ceilalți copii vor scoate din propria lor pungă obiectul respectiv și îl vor ridica să-l vadă lumea. Asigurați-vă că, pe rând, fiecare copil descrie câte un obiect.
2. Pe măsura ce copiii își caracterizează obiectele din pungi, ajutați-i să observe că unele cuvinte sunt foarte descriptive și ușurează identificarea obiectului respective, în timp ce altele nu sunt la fel de sugestive. Spuneți-le că acestea se numesc <<proprietăți>> și că oamenii de știință trebuie să descrie cu mare grijă proprietățile obiectelor pe care le studiază, așa încât oricine, în orice punct a globului, să-și poată face o idee clară asupra obiectului descris. Proprietățile sunt lucruri pe care le putem observa la un anumit obiect folosindu-ne de cele cinci simțuri. Putem de asemenea să folosim anumite instrumente care să ne ajute să aflăm mai multe despre proprietățile unui obiect. Acestea pot fi liniarul, balanța, termometrul.
3. Jucați un alt joc, ținând în mână un obiect și descoperind câte proprietăți pot avea copiii să descrie relativ la acel obiect. Un copil poate alege un obiect, schimbându-i apoi una dintre proprietăți (de exemplu, poate schimba forma unei bucăți de hârtie rupând-o). Observați dacă ceilalți elevi pot spune care dintre proprietăți sunt acum schimbate (forma și mărimea) și care au rămas neschimbate (culoarea, substanța).

Rugați copiii să aducă de acasă 3 obiecte sau să adune diverse obiecte din curtea unde se joacă (puteți și dvs. să vă aduceți un set de astfel de obiecte). Obiectele respective pot fi sortate pe trei categorii: una a obiectelor de care sunt siguri că nu se vor transforma în timp, a doua a obiectelor de care sunt siguri că nu se vor transforma în timp și a treia de care nu sunt siguri. Rugați-i întâi să descrie cât mai multe proprietăți ale obiectelor, iar apoi să pună cele trei categorii de obiecte în trei regiuni ale sălii de clasă, pentru a le putea observa (zona cu obiecte care se vor transforma, zona cu obiecte care nu se vor transforma, zona cu obiecte cu situație neclară). Examinați

frecvent aceste obiecte și înregistrați orice schimbări care pot apărea. Atrageți atenția copiilor asupra proprietăților care s-au transformat, respectiv asupra celor care au rămas neschimbate. De pildă, o bucată de pâine poate să-și păstreze dimensiunea și forma, în vreme ce culoarea și substanța ei se schimbă. Dacă aveți câte două obiecte identice, puteți discuta cu copiii despre ce puteți face cu ele. De exemplu, unul dintre cele două obiecte identice poate fi păstrat la întuneric, la căldură, sau se poate turna apă peste el. Rugați copiii să anticipeze și să verifice dacă o schimbare a condițiilor de păstrare a obiectului poate atrage după sine schimbări suferite de proprietățile obiectului. (Atenționați copiii, rugându-i să observe doar cu ochii și să nu miroasă obiectele mucegăite).

Evaluare

Copiii pot face dovada deprinderii lor, recent însușite, de a descrie proprietățile obiectelor cu precizie și acuratețe.

Activități suplimentare

- Când gătim, proprietățile mâncărilor se schimbă foarte mult. Încercați să gătiți împreună cu copiii câteva dintre rețetele dv. preferate, observând care dintre proprietățile ingredientelor se schimbă și care rămân la fel pe parcursul acestui proces. Vă veți distra mai ales pegătind înghețate, pâine, gelatină și popcorn.
- Descrieți, sortați și clasificați diferite colecții de nasturi în funcție de diferite proprietăți ale acestora.
- Rugați copiii să șteargă apa de pe masă folosind diferite obiecte, pentru a testa proprietatea de a absorbi a acestora.
- Studiați procesele care duc la transformarea unor materiale în produse de folosință zilnică: conserve, sticle, țesături, hârtie.
- Testați mai multe materiale pentru a determina proprietatea de transparență sau opacitate.
- Faceți experimente legate de schimbările de temperatură; studiați evaporarea, înghețarea, topirea. Folosiți diverse lichide și solide care se topesc, cum sunt ceara și untul.
- Faceți experimente cu solide care se dizolvă (zahărul, sarea).
- Rugați copiii să anticipeze, să verifice și să inventeze o regulă pentru proprietatea de a pluti.
- Demonstrați transformarea chimică ce intervine când turnați oțet (sau orice alt acid) în praful de copt. Este un lucru amuzant pentru copii.
- Ocupați-vă de curățenie în moduri diferite – lustruirea metalului, spălatul geamurilor. Aceste activități îi ajută pe copii să înțeleagă cum apar anumite transformări, să le constate și să le descrie.
- Cântați un cântec de mai multe ori, schimbând de fiecare dată volumul, fie ritmul, fie intonația, fie timbrul, fie cuvintele

Lumini, umbre, reflexii și culori

Concepte

Lumina este necesară pentru a înlesni văzul. Lumina se propagă în linie dreaptă; dacă întâlnește în calea ei un obiect atunci este fie absorbită de acesta, fie reflectată. Sursa luminii văzute de oameni în general este soarele; lumina poate proveni însă și de la un bec electric, de la o lumânare sau de la un foc, de la un obiect foarte fierbinte sau de la anumite animale ca licuricii sau peștii-neon.

Umbra este zona întunecoasă ce se formează în partea opusă sursei de lumină atunci când un obiect opac blochează raza de lumină. Prin anumite materiale, lumina trece mai ușor decât prin altele.

Reflexiile sunt produse de lumina care ricoșează de pe orice suprafață fină, lucioasă. Amestecând în diverse moduri cele trei culori primare se poate obține orice culoare a spectrului solar. Culorile se pot separa, ajungându-se în final la culorile primare.

MODEL DE LECȚIE: UMBRELE

Obiective

Prin intermediul acestei activități elevii:

- Vor învăța ce anume duce la apariția unei umbre – o sursă de lumină, un obiect opac și o suprafață pe care umbra să se proiecteze.
- Vor înțelege că umbrele se proiectează față de obiectul opac de partea opusă sursei de lumină.
- Vor afla că natura umbrei depinde de distanța la care se află sursa de lumină față de obiect și de suprafața pe care se proiectează umbra.

Materiale

- cretă
- farfurii de hârtie
- pahare de hârtie
- două pungi cu <<mistere>> care creează umbre interesante (o cheie, o lingură, un os, un ac de păr, o mânășă de plastic, o bucată de dantelă)

Metoda

1. Pentru început, întrebați copiii ce este umbra. Observați ce știu. Ce ar dori să afle.
2. Discutați despre faptul că o umbră este o zonă întunecoasă produsă când raza de lumină este blocată în calea ei de un obiect. Reamintiți copiilor că, atunci când ieșiți în curte pentru a face experiențe legate de umbre, nu trebuie să se uite direct la soare. Duceți copiii în curte, aranjați-i într-un rând de-a lungul unei parcuri sau al unui trotuar. Revedeți regulile jocului <<Simon spune>> (activitatea se face doar când <<spune Simon>>). Jucați jocul <<Simon spune>> făcând ca umbra dv. să fie cât mai lungă, cât mai scurtă, absolut nemiscată, în fața dv., în spatele dv., la dreapta dv., la stânga dv., cât se poate de clară, cât se poate de neclară. Întoarceți-vă. Umbra vă urmărește sau nu? Călcați cu un picior pe umbră și apoi cu ambele picioare. Puteți să vă prindeți umbra? Puteți s-o ridicați? Puteți s-o atingeți în vreun fel? Simon spune să vă <<produceți>> umbra cea mai interesantă, cea mai înspăimântătoare, cea mai grațioasă.
3. Reluați discuția despre faptul că lumina se propagă în linie dreaptă. Datorită faptului că lumina provenită de la soare este blocată în calea ei de corpul dv., vi se formează umbra. Umbra este întotdeauna, în raport cu dv., de partea opusă sursei de lumină. Grupați copiii câte trei, pentru a forma o <<umbră-monstru>> cu un cap și șase brațe. Foarte repede vor descoperi că trebuie să stea în șir, cu spatele la soare.
4. Dați fiecărui copil câte o farfurie din hârtie. Rugați-i să încerce să producă cea mai mare umbră posibilă a acestei farfurii, apoi cea mai mică umbră, o umbră care nu e rotundă. Spuneți-le că forma și dimensiunea umbrei depind de poziția sa față de sursa de lumină.
5. Încurajați copiii să facă anticipări. După părerea lor, un obiect transparent va produce umbră sau nu? Dați apoi fiecărui copil un pahar de plastic. Rugați-i să observe că umbra paharului nu este la fel de întunecată ca și umbra trupurilor lor. Unii copii probabil vor descoperi cum să producă reflectarea luminii în diferite moduri. Turnați puțină apă în fiecare pahar și rugați-i să observe efectele interesante pe care le pot crea umbrele apei.
6. Grupați copiii câte doi. Unul dintre copii va primi cretă; acesta va marca umbra. Celălalt va fi o statuie. Fiecare <<statuie>> va găsi un mod preferat în care să <<pozeze>>; după

- ce l-au gasit vor sta nemișcați, în vreme ce copilul cu creta va trasa cu creta marginile umbrei pe sol. Apoi cei doi copii își schimbă rolurile. Se va potrivi cel de-al doilea copil în contururile umbrei bazându-se pe conturul trasat al umbrei.
7. Jucați un joc-ghicitoare. Unul din copiii care au fost grupați câte doi este în echipa A, iar celălalt în echipa B. Partenerul din echipa B se așază jos, neprivind la sursa lor de lumină. Partenerul din echipa A alege un obiect interesant din pungă pentru echipa A pe care o are învățătorul și îl ține deasupra capului copilului din echipa B. Copilul din echipa A schimbă unghiul de înclinație al obiectului pentru a simplifica sau complica ghicitoare. Reamintiți copiilor că schimbarea poziției obiectului va duce la schimbarea formei umbrei. După ce copilul din echipa B a ghicit obiectul, copilul din echipa A îl repune în punga echipei A, iar copilul din echipa B alege un obiect din pungă pentru echipa B pe care o are învățătorul. Jucați acest joc de mai multe ori, pentru a adânci experiența practică a copiilor în materie de umbre.
 8. Reveniți în sala de clasă și înregistrați observațiile copiilor asupra a ceea ce au învățat despre umbre. Încercați să aflați răspunsurile la întrebările pe care copiii le au de pus asupra umbrelor.

Evaluare

La sfârșitul acestei lecții, elevii vor fi capabili să alcatuiască o listă corectă cuprinzând elementele necesare pentru a se produce o umbra.

Când li se arată un obiect solid, elevii vor fi capabili să deseneze umbra pe care cred că o va produce acest obiect.

Activități suplimentare

Pentru a extinde aria de cunoștințe dobândite în cursul acestei lecții, puteți:

- Jucați jocul de ghicire a umbrei în clasă, cu o lanternă sau o lampă prin intermediul căroră să proiectați umbre pe unul din pereti.
- Creați o <<vânătoare a umbrelor>> pentru a căuta tipuri speciale de umbre (o umbră rotundă în mișcare, o umbra nucleară, o umbră masculină sau palidă, umbra unui nor).
- Faceți pe un carton, pe hârtie fotografică sau pe hârtie specială de imprimare solară desene în care să existe umbre.
- Trasați cu creta umbrele copiilor pe trotuar sau într-o parcare, într-o zi însorită. Apoi îi puteți întreba pe copii dacă ei cred că poziția umbrei se schimbă de-a lungul unei zile. Reveniți în curte cam din trei în trei ore și rugați copiii să stea în același loc și să-și traseze umbră cu creta de culoare diferită. Discutați cu copiii despre ce se întâmplă și de ce (soarele își schimbă poziția pe cer pe măsură ce pământul se mișcă, rezultatul fiind o schimbare a poziției umbrei pe parcursul zilei).
- Creați ceasornice solare pe o farfurie de hârtie, folosind un <<gnomon>> (cartelă-index) pentru indicarea orei (îndoii cartela diagonal și lipiți-o pe farfurie). Vârful gnomonului trebuie să indice nordul. Lăsați farfuriile în curte toată ziua, fixându-le cu o piatră mică să nu le sufle vântul. Marcați în fiecare oră locul unde se proiectează umbra.
- Jucați-vă de-a goana umbrelor. Unul din copii este <<Păcală>>. Când el reușește să facă astfel încât umbra lui să atingă umbra altui copil, atunci copilul respectiv devine <<Păcală>>.
- Creați un teatru al umbrelor chinezești în clasă, folosind o lampă și un cearșaf vechi. Copiii vor crea contururi de animale sau obiecte folosindu-și mainile, sau vor decupa ilustrații și le vor lipi de bețe pentru a crea mâner. Ei pot chiar să scrie scenariul unui

spectacol unde vor mima diferite activități în teatrul lor. Colegii care nu <<joacă în piesă>> pot ghici ce anume interpretează <<actorii>> (spălatul mâinilor, aruncatul mingii pentru ca un câine s-o aducă înapoi, înfășuratul sforii pe o suveică, balet, marșul soldatului.)

Folosiți o lampă de birou pentru a proiecta umbrele copiilor pe un perete. Trasați conturul umbrelor lor pe o foaie de hârtie. Copiii pot decupa aceste contururi, încercând să ghicească ale cui umbre au fost desenate.

Pentru studiul luminii, culorii și reflexiei puteți:

- Anticipați, apoi să verificați prin care materiale trece lumina (bucăți de ziar, hârtie igienică, pungi de plastic, carton). Explicați copiilor conceptele de transparent, translucid și opac. Găsiți în școală exemple din fiecare tip de material.
- Faceți multe experiențe cu copiii, pentru a demonstra că lumina este esențială creșterii plantelor. Acest lucru se poate face cultivând plante identice la lumină, respectiv la întuneric; sau creând un labirint din plante într-o cutie de pantofi și urmărind cum, crescând, plantele se orientează spre lumină.
- Faceți un carusel al culorilor, desenând toate culorile curcubeului (spectrului solar) pe un disc de carton. Treceți o sfoară de aproximativ 1 m prin două găuri făcute în centrul discului. Faceți un nod buclei dintre cele două găuri. Treceți-vă fiecare capăt al sforii peste câte un deget arătător. Învârtiți discul până ce toată sfoara e rasucită. Pe urmă depărtați-vă mâinile una de alta pentru a face discul să se rotească foarte repede; culorile de pe el se vor amesteca, rezultatul fiind o <<lumina albă>> laptoasă care demonstrează că lumina albă este într-adevăr combinația tuturor culorilor spectrului solar.
- Folosind o prismă, să arătați copiilor cum lumina albă se poate descompune în toate culorile curcubeului. Observați cum se așează culorile, întotdeauna în aceeași ordine.
- Creați un curcubeu, folosind apă de la un furtun. Dacă așezați copiii de o parte a jetului de apă, având soarele în spate, picaturile de apă trebuie să se refracte și să reflecte lumina în curcubeu. Schimbați unghiul jetului de apă, să vadă toți copiii curcubeul.
- Oferiți copiilor șansă de a combina culorile, oferindu-le culorile de bază (roșu, galben și albastru) sub forma unor coloranți alimentari. Le veți da și apă. Rugați-i să amestece aceste culori pe <<palette>> din polistiren sau pe tăvițe pentru cuburi de gheață, pentru a găsi <<rețete>> de fabricare a fiecărei culori a curcubeului. Acest lucru se poate face și folosind foițe din celofan, de culori diferite.
- Învățați copiii cum să separe culorile, folosind procesul de cromatografie. Folosiți o foaie de hârtie de filtru (cum sunt cele pentru cafea). Cu o cariocă solubilă (care se poate curăța cu apă) faceți un semn la câțiva centimetri mai sus de marginea de jos a hârtiei. Țineți hârtia deasupra unui borcan cu apă, așa încât marginea ei inferioară să atingă apa, dar apa să nu ajungă la semnul trasat cu carioca. Pe măsură ce apa urcă, udând hârtia, culorile din cerneala respectivă se vor descompune în pigmenții care au fost amestecați pentru a produce nuanța cariocii.
- Studiați reviste de benzi desenate, colorate și reviste cu ilustrații colorate. Folosiți lupe sau microscop pentru a vedea cum se amestecă pete minuscule de culoare pentru a alcătui ilustrațiile
- Puneți întrebări tuturor elevilor din clasă și unor învățători pentru a afla care sunt culorile lor preferate. Afișați rezultatele <<sondajului>> sub formă de grafic
- Adunați multe mostre de culoare de la un magazine de acuarele și vopsele. Rugați apoi copiii să potrivească aceste culori, spunând care obiecte din sala de clasă ori din natură se apropie cel mai tare de nuanța respectivă.
- Mergeți la o plimbare, axându-vă pe o culoare anume (de exemplu, vedeți câte obiecte de culoare roșie puteți găsi).

- Examinați rolul culorii în ce privește camuflajul – în natură sau în luptă.
- Observați schimbările suferite de culori în natură (la schimbarea anotimpului, în diverse stadii de dezvoltare cum ar fi înaintarea în vârstă sau în condiții deosebite, cum ar fi pe timp de secetă).
- Descoperiți câte suprafețe din zona școlii pot produce reflexia luminii (lingurile de la cantină, mânerul de la portiere masinilor de pe stradă, o baltă, ferestrele, clanțele ușilor). Rugați copiii să observe că toate aceste suprafețe sunt fine și strălucitoare. Suprafețele rotunde sau deformate modifică reflexia în moduri amuzante.
- Folosiți oglinzile pentru a găsi noi imagini în diverse ilustrații, pentru a rezolva un <<puzzle>> al oglinzilor, pentru a găsi linii simetrice în liniile alfabetului. Faceți experiențe pe verticală, pe orizontală, pe diagonală.
- Lipiți două oglinzi una de alta (ca o scoică) pentru a studia reflexia reflexiei.
- Folosiți trei oglinzi mici lipite în triunghi cu fețele reflectorizante spre interior, pentru a crea un caleidoscop simplu.
- Faceți <<oglinzi umane>>: un copil va fi persoana reală, iar celălalt va fi reflexia, care trebuie să imite absolut tot ce face persoana reală, așa cum s-ar întâmpla într-o oglindă. Marcați câte o linie pe podea care să reprezinte nivelul oglinzii și oferiți perechilor de câte doi elevi câte o oglindă pentru a-și verifica jocul.
- Studiați Luna, arătând că ea nu creează lumina, ci doar reflectă lumina primită de la Soare. Fazele Lunii sunt determinate de schimbările de unghi din pozițiile Pământului, Lunii și Soarelui. Rugați copiii să înregistreze schimbările de fază ale Lunii. Confectionați o dioramă a Lunii într-o cutie de pantofi, o lanternă închipuind Soarele, pentru a ajuta copiii să înțeleagă fazele Lunii.
- Faceți experiențe cu diverse tipuri de lentile și de dispozitive ce provoacă reflexia luminii (lupe, aparate de fotografiat, binoclu, caleidoscop, periscope)

Știința pământului

Starea și evoluția vremii

Concepte

Starea vremii este caracterizată de trei factori principali: căldura, aerul, apa. Faptul că soarele încălzește atmosfera Pământului face ca aerul cald să se ridice și să se deplaseze spre regiuni mai reci, în vreme ce aerul mai greu, mai rece îi ia locul. Acest aer mai rece este apoi la rândul lui încălzit, urmând să se ridice, repetând același proces. Pământul se învarte și aerul se rotește împreună cu el, în forma ovală, cunoscută sub numele de vânturi dominante. Apa se evaporează și se acumulează în aer, până ce se ajunge la un punct de saturație, unde se transformă în precipitații. Starea vremii reprezintă schimbările zilnice de temperatură, umiditate, viteză a vântului și volum de precipitații. Există instrumente cu care se măsoră fiecare din acești factori climatici. Clima reprezintă media stării vremii în timp.

MODEL DE LECȚIE: SĂ ÎNVĂȚĂM DESPRE STAREA VREMII

Obiective

Prin intermediul acestei activități elevii vor învăța că:

- Aerul este peste tot în jurul nostru; nu îl putem vedea, dar îl simțim; el umple spațiul din jurul nostru.
- Vântul reprezintă aerul în mișcare
- Soarele, vântul și apa sunt factori importanți ce determină starea vremii
- Starea vremii se poate schimba de la o zi la alta și de la un anotimp la altul.
- Starea vremii poate fi descrisă prin intermediul unor parametri măsurabili, cum ar fi temperatura, direcția și viteza vântului, precipitațiile, umiditatea.

Materiale

- Un glob pământesc sau o imagine reprezentând globul pământesc
- O eșarfă cu care se înfășoară globul; ea va reprezenta atmosfera
- Un vas cu apă
- Pahare de hârtie
- Prosoape de hârtie
- Dopuri de plută
- Copii Xerox ale unor spirale din hârtie
- Ață
- Celofan
- Foarfeci
- Carioci groase (tip marker)
- O sursă de căldură (un radiator, o plită încinsă)
- Cutii negre din plastic, din cele pentru filmele foto
- Cuie de finisare, cu măciulii foarte mici
- Ciocane
- Pietricele
- Paie din plastic (pentru băut) de 5 cm fiecare
- Cartele de index tăiate în triunghiuri de 5 cm

Metodă

1. Pentru început, puneți copiilor întrebarea <<ce este starea vremii?>> Ce cauzează starea vremii? Ce știți despre starea vremii și ce ați dori să aflați despre ea? Adesea copiii au o idee greșită asupra stării vremii și cauzelor ce o determină; totuși, nu încercați să-i corectați. Faceți doar o listă cu lucrurile pe care ei le cunosc.
2. Explicați faptul că starea vremii reprezintă schimbări suferite de aerul din exterior; uneori el este rece, alteori e cald, alteori plouă sau ninge. Înainte să învățăm ce produce aceste schimbări, trebuie să învățăm câte ceva despre aer.

Pământul este înconjurat de o pătură de aer, numit atmosferă. (Înfășurați globul pământesc cu o eșarfă; aceasta va fi <<atmosfera>>). Explicați copiilor că această

atmosfera are o grosime de doar 80 de km, dincolo de ea, în spațiu, neexistând aer. Unde nu există aer nu există starea vremii.

3. Întrebați copiii cum își dau seama de existența aerului. Îl pot vedea? Nu, dar rugați-i să sufle într-o pungă de hârtie <<goală>>. Acum pot vedea aerul? Îl pot simți? Suflați pe brațele copiilor. Explicați-le că, deși aerul nu se vede, putem vedea când aerul ocupă un anumit spațiu într-o pungă care se umflă și că putem simți aerul în mișcare.
4. Întrebați: Două obiecte pot ocupa același spațiu în același timp? (Nu.) Aerul ocupă spațiu? Puneți un prosop de hârtie pe fundul unui pahar de hârtie; îndesați-l bine înăuntru, să nu poată cădea de acolo. Întrați paharul cu capul în jos și băgați-l vertical în vasul cu apă, până la fundul acestuia. Rugați copiii să-și dea cu părerea dacă prosopul de hârtie va fi ud sau uscat. Scoateți repede paharul din apă și apoi scoateți prosopul de hârtie din el. Este uscat, fiindcă aerul ocupă spațiul din pahar; deci apa nu a putut intra în pahar să ocupe același spațiu în același timp.

Refaceți experiența, dar de data aceasta înclinați paharul de hârtie astfel ca o bulă mare de aer să iasă din pahar. Acum prosopul de hârtie va fi ud, fiindcă aerul a ieșit din pahar și a intrat apa în locul lui. Fiecare copil poate încerca acest experiment pentru a se convinge că aerul ocupă într-adevăr un anumit spațiu.

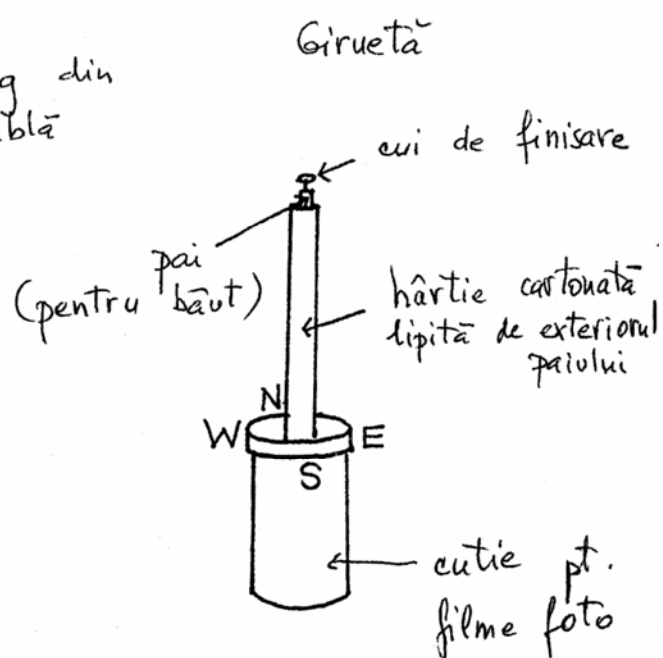
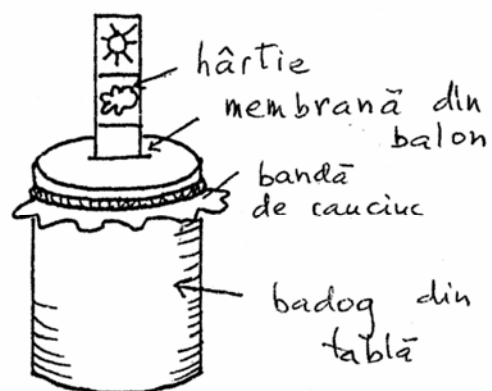
5. Dați câte un dop de plută fiecărui copil și rugați-i să se gândească cum îl pot face să ajungă pe fundul unui vas cu apă fără să-l atingă. În final, copiii își vor da seama că punând paharul de hârtie deasupra dopului și băgând paharul vertical în apă, până la fundul vasului, experimental reușește, fiindcă aerul a înlăturat apa din cale, iar dopul nu poate pluti pe aer, ci doar pe apă. Adunați paharele de hârtie, dopurile și prosoapele din hârtie. Remintiți copiilor că aerul este real, umple anumite spații, nu poate fi văzut, dar poate fi <<capturat>> într-o pungă și îl putem simți când se mișcă.
6. Întrebați: ce se întâmplă cu aerul când este încălzit? Nu putem vedea aerul, dar putem vedea ce efect are aerul asupra unei spirale din hârtie (o spirală de 4 cm diametru, cu o sfoară legată în mijlocul ei). Ce se întâmplă dacă spirala este agățată deasupra unei surse de căldură (un radiator)? (Spirala se învâрте mai repede când se ridică aerul fierbinte din radiator). Fiecare copil își poate decupa o spirală din hârtie și o poate testa deasupra unui radiator. Duceți apoi spirala în curte într-o zi caniculară fără vânt, pentru a testa curențele de aer cald deasupra asfaltului din locul de joacă, iar apoi deasupra unui loc cu iarbă.
7. Explicați copiilor că soarele încălzește în permanență aerul, care se ridică și se mișcă, fiind înlocuit de aerul mai rece. Acest lucru duce la apariția vântului; vânturile pot determina diferite tipuri de stări ale vremii. Cunoscând direcția din care bate vântul, se poate anticipa ce fel de vreme va duce el, așa încât o girueta care ne da informații despre direcția vântului poate fi un instrument meteorologic important.

Confecționați o giruetă folosind o cutie de film foto. Fiecare copil primește o cutie cu capacul pus. Reamintiți-le despre cele patru puncte cardinale și despre faptul că soarele răsare întotdeauna la est. Copiii vor marca pe capac N, E, S, V și vor desena <<soarele>> la E pentru a nu uita că soarele răsare la est. Ducând girueta acasă, trebuie să știe locul unde răsare soarele în raport cu casa lor și să așeze cutia cu litera E în direcția respectivă. Bateți cu ciocanul un cui cu măciulie mică în mijlocul capacului de la cutia de film. Deschideți capacul și puneți în cutie câteva pietricele, să nu se răstoarne girueta. Bucata

triunghiulara de carton va fi lipită în vârful paiului (pentru băut); paiul va fi <<imbracat>> peste cui. Copiii pot decora acest <<steag>> cum doresc (arătați-le imagini reprezentand giruete). Testați girueta afară, în fața unui ventilator

8. Recapitulați ce ați învățat despre starea vremii. Faceți o activitate de <<brainstorming>> pentru a descoperi răspunsuri la întrebările puse de copii spre a afla alte lucruri despre starea vremii.

Barometru

Evaluare

- Copiii pot construi instrumente meteorologice după instrucțiunile date de învățător.
- Copiii pot descrie unele dintre proprietățile aerului
- Elevii pot face legătura dintre ilustrațiile reprezentând instrumente meteorologice (termometru, barometru, giruetă, instrument de măsurare a precipitațiilor) și factorii climatici pe care acestea îi măsoară.

Activități suplimentare

Puteți să extindeți aceste activități astfel:

- Confectionați un barometru dintr-un badog de tablă. Un balon căruia i s-a tăiat gâtul se va întinde peste gura unui badog. Balonul va fi fixat cu benzi de cauciuc. O bucată de carton va fi lipită de o margine a badogului, așa încât să fie cu 20 de cm mai înaltă decât badogul. Un ac indicator va fi lipit de membrana de balon, așa încât să atingă cartonul pe o lungime de aproximativ 10 cm. Pe carton se va marca o scară de valori. În fiecare zi se va urmări cum indicatorul urca și coboară. Aerul exercită o presiune peste tot, inclusiv asupra membranei făcute din balon. Presiunea în scădere indică faptul că va urma vreme rea, iar presiunea în creștere indică o îmbunătățire a vremii. Pentru a demonstra asta, puneți badogul în apă cu gheață, apoi în apă foarte fierbinte și observați cum membrana făcută din balon se ridică pe măsură ce presiunea se schimbă în interiorul badogului.
- Faceți o <<floare climatică>> pentru a indica schimbările de umiditate. Pulverizați soluție apoasă 10 la sută de clorură de cobalt deasupra unor hârtii de filtru (pentru cafea) rotunde, care arată ca niște coșulețe. Lăsați-le apoi să se usuce. Pe urmă copiii vor înfășura un fir de curățat pipele în jurul acestor <<coșulețe>>; aceasta va fi tulpina florii. Se vor adăuga frunze. <<Floarea>> este albastră când e uscată și roz când e umedă. Udați <<floarea>> cu un pulverizator; uscați-o apoi cu un uscător de păr, pentru a demonstra schimbările de umiditate.
- Confectionați un instrument de măsurare a precipitațiilor; veți folosi orice recipient cu pereți drepecți și cu fund plat. Scara de valori se marchează cu o carioca insolubilă (care nu se poate șterge). După fiecare ploaie, recipientul se golește. Dacă fiecare copil va avea un astfel de recipient, ei pot înregistra înălțimea coloanei de apă de ploaie și pot spune de ce în unele recipiente s-a adunat apă mai puțină decât în altele (probabil au fost puse sub un copac sau sub streșina unei clădiri).
- Alcătuiți grafice zilnice ilustrând starea vremii și tipurile de nori.
- Examinați hărțile meteo în ziare
- Încurajați copiii să recunoască forme cunoscute când privesc norii; aceste imagini interesante se pot folosi în compuneri creative.
- Observați ce anume poate fi deplasat de către vânt. Anticipați și testați mai multe obiecte în condiții diferite de vânt.
- Porniți într-o <<expediție a curățeniei>> pentru a căuta urme lăsate de factorii climatici (eroziunea în urma unor ploi mari, urme lăsate de ploaie, obiecte împrăștiate de vânt, obiecte <<sculptate>> de vânt sau apă).
- Fiecare cultură are un folclor propriu, legat de starea vremii. Împreună cu clasa, alcătuiți o listă a proverbelor despre vreme și determinați împreună cu copiii dacă aceste proverbe sunt sau nu inspirate din realitate.
- Rugați copiii să adune un pahar plin cu zăpadă bine îndesată și anticipați ce se va întâmpla dacă o aduc în clasă. Copiii vor marca o linie de pahar, acesta reprezentând nivelul apei care cred ei că va rezulta din topirea zăpezii. Observați și discutați rezultatele, apoi lăsați apa să se evapore.

- Invitați un meteorolog care să vorbească elevilor despre felul cum se prevede starea vremii.

Plante cu semințe

Concepte

Plantele se împart în următoarele categorii: plante cu flori și plante fără flori. Plante fără flori: ferigi, mușchi, conifere. Cât despre plantele cu flori, există peste un sfert de million de specii de astfel de plante; în fiecare zi se descoperă încă noi specii.

Plantele cu flori folosesc energia solară (absorbită cu ajutorul pigmentului verde numit clorofilă), bioxidul de carbon și apa cu săruri minerale absorbită de rădăcină din sol pentru a crea seva elaborată (proces numit fotosinteză). Respirația este procesul prin care planta respiră prin frunze.

Plantele cu flori se compun din rădăcini fibroase (care ancorează planta în sol și extrag apa cu săruri minerale din pământ); tulpina (sistemul de transport al plantei); frunzele (bucătăria plantei); mugurii (care devin frunze sau plante); și florile (care produc semințele ce vor crește mai târziu, dând naștere la noi plante).

Frunzele sunt diferite ca înfățișare și funcții. Pentru a-și îndeplini sarcina de a pregăti hrana plantei și de a respira, frunza trebuie să se adapteze mediului ambient. Plantele de la nivelul inferior al unei păduri au nevoie să aibă frunze mai mari care să capteze lumină suficientă, în vreme ce plantele aflate la atitudini mai mari, bătute de vânturi puternice, au nevoie de frunze mici și puternice, care să reziste vitregiilor naturii.

Sarcina florii este de a produce semințe. Pentru aceasta e nevoie de un proces cunoscut sub numele de pulverizare. În cadrul lui, grăuncioarele de pollen ajung de la partea masculină la cea feminină a florii. Dacă unele plante se pot poleniza singure (autopolenizare), multe plante au nevoie să primească pollen de la o altă plantă din aceeași specie (polenizare încrucișată). În unele cazuri, pollenul e împrăștiat de vânt sau apă, dar cei mai importanți agenți ai polenizării sunt insectele. Pentru a atrage aceste insecte și a îmbunătăți transferul de polen, plantele s-au adaptat, având acum flori de forme interesante și culori intense.

Părțile florii sunt: partea masculină (staminele) care produce polen; partea feminină cuprinde ovarul, în care se află ovulul (sămânța-embriion) și din care se proiectează stigmatul (receptorul de polen) pe pestil, sau stilul, de lungimi diferite; în jurul acestor segmente masculine și feminine se află sepelele și petalele (care sunt identice la unele flori). O dată grăunciorul de polen ajuns pe stigmatul unei flori de aceeași specie, ei produce un tubușor care crește prin stigmat și prin stil pentru a fertiliza ovulul. Petalele florii se ofilesc și cad, iar ovarul crește tot mai mare, pe măsură ce ovulele fertilizate devin semințe. Fructul este ovarul maturat care conține una sau mai multe semințe mature.

Condiția supraviețuirii plantelor cu flori este ca semințele protejate de fruct să fie răspândite în medii prielnice. Fuctele suculente, frumos colorate or fi rapid mâncate se animale, iar apoi prin intermediul fecaelor acestora semințele vor ajunga departe de planta-mamă. Alte căi de răspândire a semințelor: vântul (semințele <<zburătoare>> au adesea aripioare sau perișori mătăsoși), apa (semințele <<plutitoare>> au o carapace dură, iar în interior au aer pentru a putea pluti), <<autostopul>> (semințele <<autostopiste>> au cârlige tari cu care se prind de blana animalelor) și, când nu se dă o mare bătlie pentru spațiu și lumină, semințele cad pur și simplu sau <<explodează>> din fruct în imediata vecinătate a plantei-mamă.

Când există condiții propice de creștere, semințele suferă procesul de germinație (dezvoltarea embrionului plantei, care devine plântuta tânără). Unele semințe au nevoie de o perioadă de staționare; altele au nevoie de o perioadă rece înainte să încolțească. Toate semințele au nevoie de apă, oxigen și temperatură adecvată înainte să poată încolți.

În timpul primului stadiu al germinației unei semințe de fasole intră apă în sămânță, așa încât ea se umflă și pielea exterioară se rupe. O rădăcinuță străpunge această piele. Mai departe cresc perișori pe rădăcinuță și rădăcinuțe secundare. O tulpină scurtă produce cotiledoane care ies deasupra solului (zonele unde sămânța a depozitat hrana e va fi folosită de planta tânără până își poate produce singură hrana). Începe fotosinteza. În această etapă, rădăcinile și tulpinile se alungesc, frunzele cresc mai mari și se deschid, iar pielea de pe sămânță cade. Cotiledoanele încep să se micșoreze, pe măsură ce hrana depozitată în ele este consumată. Încep să crească noi frunze, cotiledoanele cad, iar plântuța devine o nouă plantă matură.

MODEL DE LECȚIE: ADUNAREA ȘI SĂDIREA SEMINȚELOR

Obiective

Prin intermediul activității elevii:

- Vor înțelege ideea că toate plantele cu flori produc semințe care conțin materialul necesar pentru a se naște o nouă plantă.
- Vor înțelege că dacă semințele sunt plantate în pământ și ținute la umezeală, la gama de temperatură adecvată, dacă primesc lumină de la soare, atunci cu condițiile necesare pentru a crește, a deveni plante mature.
- Vor învăța că fiecare plantă are sămânța ei unică, diferită, care poate deveni doar tipul de plantă care a produs-o.
- Vor înțelege că fructul plantei este structura protectoare în care sunt adăpostite semințele plantei.
- Vor înțelege că toate semințele se aseamănă din două puncte de vedere: în primul rând, orice sămânță conține <<proiectul unei noi plante>> (embrionul), iar în al doilea rând, orice sămânță conține hrană care o ajută pe viitoarea plantă să crească.
- Vor învăța că sămânța se compune din: pielița, care protejează embrionul plantei (partea pe care o vedem); embrionul plantei; hrana depozitată în frunzele seminței (în cotiledoane)
- Vor înțelege că împrăștierea semințelor este un proces important, necesar pentru supraviețuirea plantei, proces care se petrece în mai multe feluri.

Material

- Ilustrații reprezentând dezvoltarea secvențială a ovarului unei flori ce devine fruct
- O pungă mică din hârtie și un cofrag pentru ouă pentru fiecare copil
- Un pachet cu boabe mari de fasole, fumătate dinte acestea fiind bătute în apă peste noapte
- Recipiente pentru plantare (unul pentru fiecare elev)
- Pământ de ghiveci
- Semințe pentru plantarea răsadurilor (de muștar, de salată crească, de andive, de lucernă, de ridiche, de salată verde, de mazăre și fasole)
- Pulverizatoare pline cu apă

Metodă

1. Toamna, mergeți să căutați semințe. La început spuneți elevilor că toată vara florile au fost ocupate. Elevii pot ghici care e treaba unei flori. Arătați-le ilustrații reprezentând dezvoltarea progresivă a unui ovar de floare ce devine fruct. Explicați-le că fructele sunt <<casa>> semințelor; ele protejează semințele până ce se întrunesc condițiile propice pentru creșterea unei noi plante.

Dați elevilor o pungă de hârtie și duceți-vă cu ei la <<cules>> de semințe. Elevii pot ghici unde să le caute și, dacă nu există suficiente semințe, spuneți-le câte semințe pot lua din fiecare fel. Încercați să vă dați seama cum sunt împrăștiate semințele de către planta-mamă. După culegerea semințelor încurajați elevii în a-și sorta semințele pe categorii și a le pune astfel în cofragele pentru ouă. Fiecare copil va lua patru bucăți de hârtie și va scrie pe ele <<semințe plutitoare>>, <<semințe zburătoare>>, <<semințe autostopiste>>.

<<semințe care călătoresc pe gazed-animale sau oameni>>. În fiecare categorie să fie câte o sămânță.

2. Sugerați elevilor că pot alcătui o poveste cu semințe, de exemplu, <<Maria, sămânța de arțar>> și întâlnirea ei cu <<Samuel veverița>>. Maria s-a despărțit de mama ei, artarul, pe o pală de vânt și s-a întâlnit cu <<Phoebe parașuta>> (sămânța de rododendron, care are colțșori) și cu <<Chris nuca de cocos>> care plutea pe râu. Întrebați copiii ce cred ei că s-a întâmplat după ce veverița a luat-o pe Maria și a depozitat-o în vizuina ei, pentru a o mânca în timpul iernii.
3. Într-o lecție următoare rugați elevii să compare bobul de fasole uscat cu cel care a stat o noapte în apă. Prin ce se aseamănă cele două boabe? Prin ce se deosebesc? Ce cred copiii că s-a întâmplat cu sămânța cât a stat în apă? Rugați copiii să ia jos pielea de pe bobul de fasole și să îndepărteze cu grijă cotiledoanele, folosindu-se de unghii. Ce se află în interior? Le reamintește acest interior de o anumită parte a plantei? De care anume? Cred ei că sămânța e vie? De ce? De ce cred ei că pielea protectoare este atât de groasă? Pot desena părțile bobului de fasole?
4. Lăsați copiii să planteze răsaduri care să poată apoi fi mâncate. Aranjați un lot de pământ de ghiveci, puțin umezit; lângă el puneți semințele ce vor fi plantate și pulverizatoarele cu apă. După ce elevii și-au scris numele pe recipientele de plantare, rugați-i să măsoare și să pună pământ în ele, iar apoi să sădească semințele respective (un vârf de cuțit de semințe mici și 5 sau 6 semințe mari). Folosiți pulverizatoarele pentru a uda semințele nou plantate, acoperiți totul cu folie curată de plastic pentru a crea o mini-seră și puneți totul lângă o fereastră ce primește mult soare. Îndepărtați folia de plastic zilnic pentru ca mușecaiul să nu dăuneze semințelor. Explicați elevilor că botaniștii sunt oameni de știință care studiază plantele. Ei înregistrează transformările suferite de plantele care cresc. Elevii pot înregistra și aceste date, făcând notițe unde să includă ziua, ora și câte un desen reprezentând plântuța. Când răsadurile sunt suficient de mari pentru a putea fi consumate, elevii le vor recolta și le vor servi pe un sandwich. În mod alternativ, puteți amesteca răsadurile de 3 linguri de ulei de salată, o lingură de oțet, sare și piper.

Evaluare

La sfârșitul lecției, elevii ar trebui să știe:

- Să sorteze semințele după modul cum <<călătoresc>> acestea pentru a se împrăști.
- Să deseneze părțile din care se compune o sămânță de fasole și să descrie fiecare dintre aceste părți.
- Să denumească anumite fructe și să explice cum au crescut ele pe planta-mamă.
- Să înregistreze în mod corect creșterea și dezvoltarea răsadurilor din ghivecele lor.
- Să explice secvența de creștere (fazele creșterii) de la sămânță la plantă.

Activități suplimentare

Puteți extinde aria de cunoștințe dobândite în această lecție astfel:

- Rugați elevii să sorteze grupuri de semințe sau frunze după înfățișarea acestora. Discutați despre proprietățile diferite ale acestora, care au determinat sortarea (dimensiune, formă, culoare, substanță).

- Jucați un joc al memoriei legat de semințe sau frunze. Un grup de elevi va analiza cu minuțiozitate un grup de semințe sau frunze, apoi pe măsura ce o sămânță sau o frunză este luată din acest grup, elevii își vor acoperii ochii. Ei vor încerca să-și amintească și astfel să descrie sămânță sau frunza care lipsește. Cine reușește să facă o descriere corectă are dreptul să înlăture a doua sămânță sau frunză.
- În cadrul unui alt joc, împărțiți clasa în grupuri mici de elevi și dați fiecărui grup un grup de semințe. Un elev din fiecare grup descrie o anume sămânță; cine ghicește cu exactitate de ce sămânță e vorba devine următorul elev care descrie o sămânță. Jocul se poate face și cu frunze.
- Rugați copiii să studieze etapele succesive ale creșterii ovarului florii, de la stadiul de floare proaspăt deschisă până la cel de flori moarte care au fructe în interior. Pot să deseneze aceste etape succesive?
- Cultivați o grădină de rădăcini în nisip sau pietriș fin. <<Plantați>> partea superioară a unei sfece, a unui morcov, a unui pătrunjel, a unei ridichi, a unui cartof sau a unei cepe și adăugați apă pentru a acoperi doar partea inferioară a rădăcinii. Nivelul apei trebuie menținut atât cât să ajungă la rădăcina plantelor ce cresc. Care plantă crește mai repede? Care crește mai mare?
- Comparați flori de la diferitele plante. Recapitulați părțile florii și spuneți în ce se aseamănă florile între ele. Apoi alcătuiți o listă a lucrurilor care, după părerea elevilor, diferențiază florile între ele (culoare, miros, dimensiune, substanță, forma și structura petalelor și separelor – de exemplu, separele narcisei au aceeași culoare ca și petalelele putând fi ușor confundate cu acestea).
- Rugați elevii să scuture polenul din mai multe tipuri de flori pe foi de hârtie neagră. Examinați aceste grăuncioare de polen cu o lupă, pentru a vedea dacă sunt identice.
- Studiați ciclul de viață al rododendronului sau al unei plante cu flori care e frecventă în regiunea dv. Elevii pot <<recolta>> planta în diferite stadii ale dezvoltării ei, aducând-o în sala de clasă, unde se pot nota aceste stadii și se pot face desene după ele. Explicați-le că, deși rododendronul dă impresia că are doar o floare, este de fapt o floare compusă (o inflorescență). Rupeți o petală și arătați elevilor florica minusculă prinsă de ea. O singură floare de rododendron este alcătuită din cam o sută de flori. Împreună cu clasa puteți studia despre istoria folosirii diferitelor părți din planta de rododendron.
- Mergeți în căutare de frunze. Desenați sau trasați frunzele din copacii din apropiere pe o foaie de hârtie. Împărțiți elevii pe echipe care să localizeze toate frunzele desenate, spunând de unde provine fiecare. Dacă există în apropiere frunze atrăvitoare, atenționați elevii să nu le culeagă.
- Comparați frunzele copacilor mereu verzi cu frunzele care mor (care cad toamna din copaci). Observați cât de tari trebuie să fie frunzele copacilor mereu verzi (unele sunt lucioase, cerate sau cu perișori), ceea ce le ajută să supraviețuiască în timpul iernii. Discutați despre alte adaptări ale frunzei la mediu.

Listă de materiale utile în predarea noțiunilor științifice

Materiale utile în sală de clasă la lecțiile legate de știință

mingi	agrafe de hârtie
cretă	prosoape de hârtie
lut	creioane
pahare din plastic și din hârtie	pungi de plastic (cât pentru un sandwich și de pe un gallon)
creioane colorate	foarfeci
pahare gradate	sfoara
detergent (lichid)	folie (de celofan, de staniol, de aluminiu)
lipici	
carioci groase (tip marker)	
bețe de 1 m	pioneze
hârtie (de scris, de desenat, de făcut grafice, carton)	clești
pungi de hârtie (cât să încapă un sandwich în ele)	scobitori

Echipament legat de activitățile științifice

praf de copt	bile de sticlă colorate
balanțe	oglinzi (de metal sau plastic)
baloane	plante
baterii	pulverizator pentru plante
gălețușe (din cauciuc și plastic)	pământ de ghiveci
becuri	prisme
celofan colorat	bucăți de rocă
hârtie de filtru	sare
lanterne	scoici
coloranți alimentari	semințe
cărți despre insecte, copaci, plante, păsări, roci etc.	linguri
magneți	paie (pentru băut)
cuburi cu pereți-lupe (<<cutii pentru gândaci>>)	zahăr
lupe (x/6x)	oțet
	sârmă (cupru izolat)

Materiale care trebuie aduse de acasă și din împrejurimi

cârpe	borcane
badoage de cafea	reviste
dopuri de plută	carton în care au fost împachetate
cofraje pentru ouă	cămășile bărbățești
badoage de tablă, goale	cutii pentru pantofi
cutii pentru filme foto	sticle de suc (din plastic)
	recipientele pentru iaurt

Listă de materiale ce trebuie cumpărate pentru lecțiile de noțiuni științifice

acvariu

<<crocodili>>

animale care se cresc în sala de clasă (hamsteri, cobai care se țin în cuști)

plasă (ca cea de pescuit)

pești de acvariu și materialele necesare pentru aceștia

microscop (30x)

cronometru

termometru

Bibliografie:

Doris, E. (1991). *Doing what scientists do: Children learn to investigate their world [Să facem ce fac oamenii de știință. Copiii învata să-și studieze lumea inconjurătoare]*. Portsmouth, Heinemann Books and Northeast Foundation for Children. Available through Northeast Foundation for Children, Greenfield, MA.

XIII. STUDII SOCIALE

Considerații generale

Concepute cu scopul de a oferi copiilor cunoștințele necesare pentru înțelegerea trecutului, indispensabile pentru a putea să se adapteze prezentului și să facă planuri pentru viitor, studiile sociale le permit celor mici să înțeleagă și să se implice în universul lor, să-și explice atât relațiilor lor cu ceilalți cât și cele cu instituțiile sociale, economice și politice.

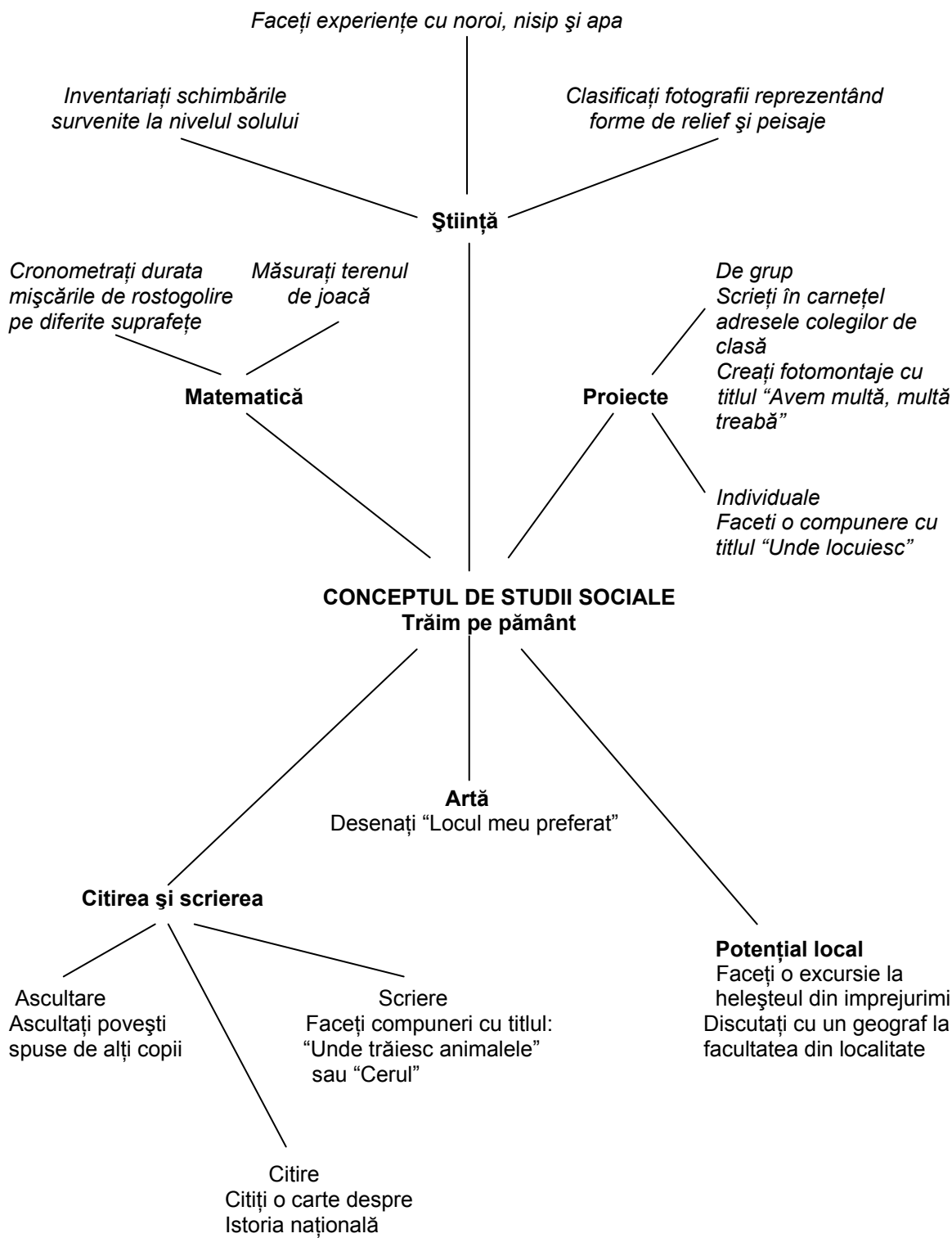
Consiliul Național pentru studii sociale, 1989, p.15.

Această definiție foarte cuprinzătoare a studiilor sociale, ilustrează potențialul acestor discipline de a corela diferitele secțiuni ale programului Step by Step pentru învățământul preșcolar.

Având în vedere multitudinea de discipline care alcătuiesc studiile sociale, acest capitol se va opri doar asupra a două dintre ele – isoria și geografia - , încercând să descrie modul în care copiii înțeleg conceptele considerate cheie în acest domeniu. Totuși, dat fiind faptul că numai cunoștințele de istorie și geografie nu pot pregăti copiii pentru a deveni membri activi ai unei democrații, ultima secțiune a acestui capitol va fi consacrată noțiunii de cetățenie într-o societate democratică.

Vezi diagrama 1, *Studiile sociale: disciplină interogatoare*

Diagrama 1
Studiile sociale: disciplină integratoare

ISTORIA

Istoria îi interesează foarte mult pe copii. Cine nu a auzit un copil cerând să i se spună <<încă o poveste de pe vremea când era mic, mic de tot>>. Cunoștințele despre istorie au fost numite <<condiția sine qua non>> a inteligenței politice. Fără istorie o societate nu are amintiri commune despre origine, despre valorile fundamentale ori despre deciziile din trecut care au determinat circumstanțele prezente>>. (Consiliul Național pentru istorie, 1994, pag.1). Fără istorie nu e putem pune întrebări pertinente despre problemele actuale și nici nu putem înțelege pe deplin modalitatea de a participa la un proces democratic de guvernare.

Istoria este o disciplină cronologică ce utilizează patru concepte abstracte și complicate: (1) timp, (2) schimbare, (3) trecut, (4) continuarea vieții. Aceste concepte cer capacitatea de a gândi abstract, capacitatea pe care adeseori copii nu și-o desăvârșesc decât în adolescență. Plecând de la ceea ce copiii de șase și șapte ani înțeleg deja despre aceste concepte profesorii au fundamental pe care își pot construi și planifica experiențe educative eficiente.

DIAGRAMA 2 Concepte cheie pentru istorie

Timp	Studiul istoriei se face în funcție de timp.
Schimbare	O dată cu trecerea timpului apar diverse schimbări.
Continuitatea vieții	Chiar dacă intervin schimbări, unitatea va dăinui.

Timpul

Înainte de vârsta de 7-8 ani la copii nu este dezvoltată noțiunea de timp. La această vârstă copiii înțeleg timpul prin intermediul evenimentelor zilnice, ciclice, periodice și secvențiale din viața lor cotidiană. Atunci când adulții, referindu-se la aceste evenimente, folosesc cuvinte ca: <<azi>>, <<mâine>>, <<peste două ore>>, copiii învață să-și clarifice și să-și dezvolte aceste concepte aflate în fază embrionară.

DIAGRAMA 3 Dezvoltarea conceptelor de timp		
Senzorial-Motrice 0-2	Acumulare 2-6/7 ani	Concretizare 6/7-10 ani
Observă, imită. Până la vârsta de 6 luni ajunge să conștientizeze ziua și noaptea. Remarcă mediul înconjurător.	Ideile despre timp sunt personale și subiective. Măsoară timpul în unități arbitrare. Până la 5 ani reușește să înțeleagă o unitate de timp cum ar fi, de exemplu, ziua. Își aduce aminte de trecut, își face planuri pentru viitor. Până la vârsta de 5 ani, devine capabil să aranjeze evenimentele unei zile în succesiune și să utilizeze cuvinte care exprimă timpul.	Știe să folosească ceasul. Este pregătit să facă aprecieri asupra noțiunii de timp. (Conceptele convenționale de timp nu se vor dezvolta până la vârsta de 12 ani)

Numerele lunilor și a zilelor săptămânii sunt un tip de cunoștințe sociale; ele sunt spuse copiilor în mod natural. Aceștia le învață așa cum învață orice alt tip de cunoștințe sociale trăind în mediul cultural respectiv. Așa cum învață că <<scaun>> se referă la obiectul pe care stau și <<fericit>> reprezintă ceea ce sunt, la fel învață <<duminică>>, <<luni>> sau numerele lunilor. Este o pierdere de vreme să petreci 20 de minute (sau mai multe) pe zi recitând numerele zilelor săptămânii sau memorând succesiunea lunilor.

Deși copiii de vârstă școlară nu au conștientizat conceptual de durată al unui interval cum ar fi ora sau minutul, totuși ei înțeleg că acești termeni au un sens (Elkind 1981). Folosirea acestor termeni le permite copiilor de 6 și 7 ani să asocieze programul lor zilnic cu ceasul. La vârsta de opt ani, copiii și-au dezvoltat deja conceptul de oră, jumătate de oră, sfert de oră prin asociații de idei stabilite în mod natural între activitățile lor obișnuite și ceas.

Puneți ceasuri, cronometre și calendare în camera de joacă a copiilor. Aceștia se vor amuza măsurând timpul. Pot fi chiar interesați de trecerea vremii. Folosind un cronometru ei pot înregistra cât timp țopăie într-un picior sau de câte ori sare o mingie într-un minut. Cronometrul nu trebuie să fie foarte performant, ideea este să-I familiarizăm pe copii cu cuvinte care exprimă timpul și cu ideea de a-l măsura.

Schimbarea

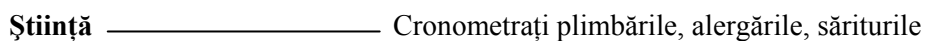
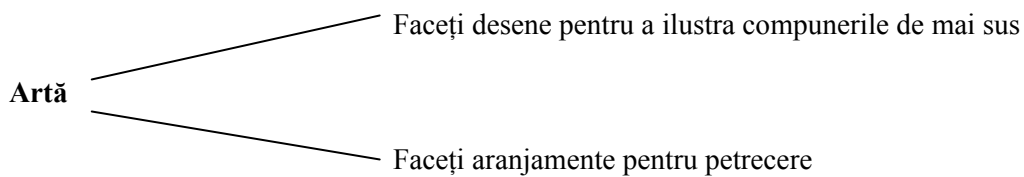
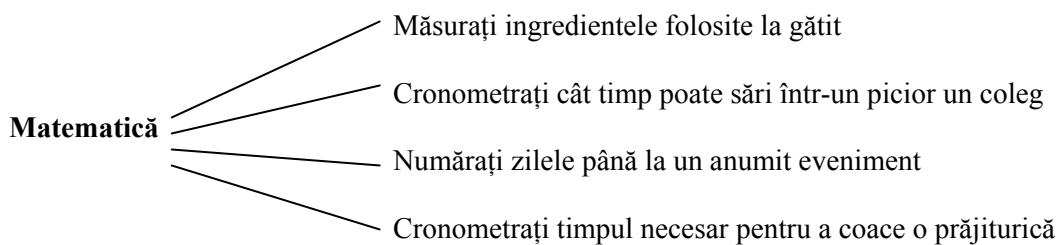
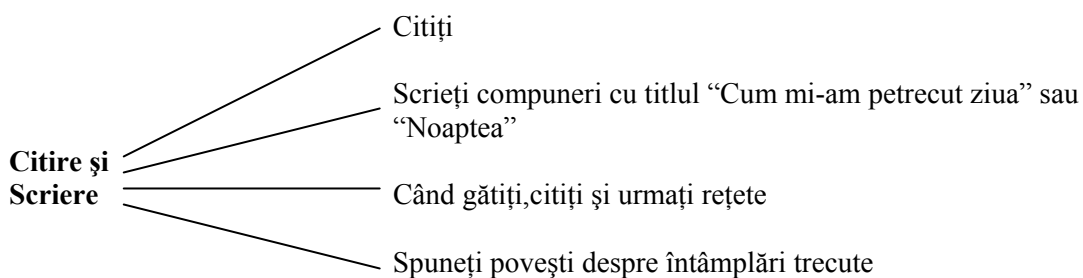
Odată cu trecerea timpului intervin schimbările. Pentru copiii sub 8 ani, care au o capacitate limitată de a concepe în mod logic noțiunea de timp, schimbările care survin o dată cu trecerea acestuia pot părea magice, fără nici o legătură logică cu elelalte schimbări pe care le experimentează. Ei nu înțeleg nici măcar schimbările care se manifestă o dată cu boala sau moartea. La copiii din clasa I și II simțul schimbării sa află în fază incipientă. <<S-a îmbolnăvit pentru că a fost rea>>.

DIAGRAMA 4

Experiențe legate de timp în programa interogatoare Soros

DOMENIUL

ACTIVITĂȚI LEGATE DE TIMP

Pe măsură ce copiii meditează la schimbările care apar în viața lor, la școală, sau în comunitatea în care trăiesc, încep să înțeleagă că schimbarea este continuă, mereu prezentă și îi afectează pe oameni în moduri diferite. Cei mici le cad dinții, cei mari ies din haine, unii copii se mută, alții se alătură grupului.

Plimbările prin împrejurimi servesc la observarea altor schimbări; școlile pot fi pregătite pentru vară sau pentru iarnă, străzile din jurul școlii pot fi reparate, un magazin poate fi închis, copacii înmuguresc sau își pierd frunzele. Elevii clasei I au observat schimbările survenite în viața unui copac din curtea școlii. De-a lungul anului, ei au înregistrat aceste schimbări în compuneri, desene sau picture.

Putem citi copiilor cărți care să îi ajute să asocieze trecerea timpului cu evenimente exterioare cum ar fi: **The Apple Tree** (Parnell, 1987) sau **The Tree** (Carich, 1971) sau îi putem îndemna să scrie propriile lor povestioare.

Copiii sunt mai mult mai interesați de schimbările care au loc cu ei sau cu familiile lor decât de cele survenite la școală sau în mediul înconjurător. Nașterea unui bebeluș în familia unui elev poate fi folosită drept pretext pentru o lecție despre creșterea și schimbare. Când bebelușul este adus la școală pentru a fi studiat de copii, aceștia vor începe să-l compare cu ei gândindu-se cum arătau la acea vârstă. Înaintea vizitei unui bebeluș un învățător a adus la școală câteva hăinuțe pentru nou-născuți și o seamă de cărți despre creștere și schimbare. Copiii au încercat să îmbrace un puloveraș, și-au comparat încălțămintea cu papucei de bebeluș și apoi au discutat pe marginea subiectului. După aceea au creat aranjamente murale reprezentând activitățile lor la 1, 2, 3, 4 și 5 ani. Aceste îndeletniciri au fost urmate de discuții despre dezvoltarea lor ulterioară. Mai târziu, a fost invitat un grup de adolescenți, care au fost rugați să povestească copiilor câte ceva din experiența lor. Această vizită i-a făcut pe cei mici să se gândească la viitorul lor, la cum se vor îmbrăca când vor fi mai mari. Totodată, ei au numărat anii care îi despart de adolescență, gândindu-se dacă atunci le va fi dor de copilărie.

Oamenii din toate colțurile lumii își păstrează amintirile, consemnând diverse evenimente sau povestindu-și viețile în cărți. Biografiile bine alese sau evenimente istorice interesante îi pot face pe copii conștienți de trecut.

Pentru a citi povestioare despre copiii de demult sau din țări îndepărtate, copiii trebuie să-și dezvolte capacitatea de descrie trecutul cu cuvintele lor, dar prin ochii și experiențele celor care au fost martori.

Fiecare familie își are propriile ei amintiri. Copiii din clasele primare pot pune întrebări, discuta, aduna fotografii și alte mărturii despre trecutul familiei lor. După ce aceste cercetări, ei pot prezenta istoria unei familii printr-o linie temporală ilustrată, un arbore genealogic, o poveste scrisă sau o prezentare orală.

Pot fi prezentate și puse la îndemâna copiilor diferite obiecte vechi. Bunica unui copil a adus în clasă un tel de pe timpul mamei ei. Copiii au comparat acest tel cu telurile din ziua de azi și apoi un mixer. Au apreciat cât timp trebuie să bați ouăle cu fiecare unealta în parte, apoi au înregistrat timpul real necesar pentru această operațiune și au analizat diferențele dintre aprecierile lor și realitate.

Cel mai interesant studio despre trecut rămâne totuși studiul vieții copiilor. Folosind fotografii, lucrări și desene făcute de aceștia se poate alcătui o mică istorie a fiecăruia. Învățătoarele, copiii și părinții pot adăuga informații referitoare la evenimente deosebite petrecute în timpul anului. În

S.U.A., aceste istorii personale, foarte apreciate de copii, au devenit baza evaluării progresului elevului.

DIAGRAMA 5
Noțiunea de schimbare în programa integratoare

Citire și scriere

Citiți "the Apple Tree" de Parnell
Scrieți o compunere cu titlul
"Când voi fi adolescent"

Aptitudini științifice

Observați schimbările din natură
Înregistrați creșterea
schimbarea dvs.
Preziceți schimbările vremii.
Inventariați schimbările dvs. ale
Plantelor și animalelor preferate

CONCEPTE DE SCHIMBARE

Evaluare

Discutați cu părinții-profesorii
schimbările survenite de-a
lungul anului

Artă

Alcătuți postere care reprezintă
fazele creșterii dvs.

Matematică

Puneți în ordine cronologică
fotografiile reprezentându-vă
sugar, bebeluș, copilăș

Pot fi de asemenea realizate grafice de timp. O clasă întâi și-a propus să realizeze un grafic al anului școlar. În fiecare săptămână copiii înregistrau prin rotație evenimentele speciale apărute. Au fost consemnate zile de naștere ale copiilor, vacanțele, moartea animalului preferat, prima zăpadă, prima zi de primăveră și alte întâmplări. Graficul a fost agățat în clasă și, de-a lungul anului, copiii au fost urmăritți vorbind împreună, depănând amintiri din trecutul apropiat.

Continuitatea vieții

Îndiferent de câte lucruri se schimbă, experiența umană e continuă. Prin relațiile cu cei vârstnici poate fi transmisă încrederea că viața are continuitate. Astfel copiii experimentează faptul că, deși viața se schimbă, ea are continuitate.

Vizitatorii mai vârstnici le pot arăta copiilor unele jocuri pe care le jucau când erau mici. Într-o clasă, o astfel de vizitoare le-a arătat copiilor jocuri de cărți și zaruri pe care le juca când era mică. În schimb copiii au învățat-o să joace șotron.

Poezia, literatura și cântecele ajută la demonstrarea continuității vieții. Cântând cântece naționale și ascultând povești din istoria patriei se nasc sentimentele patriotice.

Metode folosite de istorici

Plecând de la ideea ca studiul istoriei implică mai mult decât o asimilare pasivă de fapte, nume, date și locuri, orice experiență pe care copiii o au cu timpul, schimbarea sau trecutul poate fi folosită pentru a stimula gândirea acestora. De-a lungul timpului petrecut la școală sau acasă, copiii pot fi rugați să asculte, să culeagă informații, să investigheze, să compare să pună întrebări și să se inspire din poezii, povești și literatură pentru a câștiga aptitudini de istoric; cu alte cuvinte pentru a fi capabili :1) să identifice problema, 2) să culeagă informații, 3) să examineze informațiile, 4) să analizeze informațiile, 5) să traga concluziile.

Identificarea problemei

Există oare vreo problemă? O problemă reală pentru copii? Poate că <<problema> ia forma unei întrebări: <<Si eu ma fost tot atât de mic ca bebelușul ăsta?>> ori <<Voi fie u oare vreodată așa de bătrân ca omul acela?>> Sau problema poate fi structurată de învățătorul care întreaba: <<Câte minute poți ține zmeul pe cer?>> Alte probleme apar spontan în urma întâmplărilor de la școală, de acasă sau din comunitate.

Culegerea informațiilor

Pentru a rezolva o problemă copiii trebuie să adune informații. Ei pot asculta o persoană mai în vârstă povestindu-și copilăria, pot examina antichități sau pot studia relațiile dintre oameni. Pentru a găsi răspunsurile căutate pot fi folosite cărți de referință, manuale, fotografii, filme, etc. Pot fi vizitate muzee sau pot fi invitați experți în diferite domenii pentru a le povesti copiilor câte ceva din viața și munca lor.

Examinarea informațiilor

Informațiile adunate pot fi examinate în mod sistematic. Cereți copiilor să descrie ce văd, ce simt, ce aud sau ce citec.

Analizarea informațiilor

După ce copiii au strâns și examinat informațiile se trece la analizarea lor. Micuții își vor înregistra observațiile în schițe, desene, povești, vor crea aranjamente murale sau vor scrie compuneri pentru a categorisi și clasifica informațiile cu scopul de a le putea apoi compara și analiza.

Evidențierea concluziilor

Care e răspunsul la întrebarea pe care ne-a pus-o? ce credeți? Procesul gândirii trebuie să se încheie cu concluzii. Dar trebuie să nu uităm nici o clipă ca istoricii se bazează pe mărturii din trecut și astfel nu întotdeauna ideile lor sunt corecte. Există multe interferențe; foarte multe lucruri sunt neclare. Nici concluziile copiilor nu pot fi mereu complete și corecte. Ideea este însă să li se rezolve procesul gândirii, nu să ajungă la concluzii foarte riguroase.

GEOGRAFIA

Geografia nu reprezintă studiul datelor despre pământ, continente și oceane. Nici nu înseamnă doar localizarea râurilor și munților pe o hartă. Mai degrabă ea încearcă să ajute la înțelegerea și aprecierea naturii și a mediului cultural în care trăim. Cunoștințele de geografie ne localizează în timp și spațiu fata de evenimentele trecute și prezente.

Studiul geografiei începe imediat după naștere când bebelușii explorează și experimentează calitățile lucrurilor din imediata lor vecinătate. Și când merg în patru labe, și când se ridică în picioare, ei cercetează formele și natura lucrurilor care îi înconjoară.

Un copil studiază ca un cercetător în domeniu. Copiii de șase-șapte ani sunt ca niște geografi. Ei folosesc toată dibăcia unui profesionist pentru a studia: 1). natura pământului pe care trăim; 2). direcția; 3). localizarea în spațiu; 4). folosirea hărților. Mai întâi ei pun întrebări, identificând problema: <<Ce?>>, <<Ce-i asta?>> Apoi întreabă <<De ce?>> <<De ce-i așa ?>> și în final: <<Cum?>>, <<Cum a fost construit podul?>>, <<Cine i-a dat forma asta?>> În acest stadiu apar speculațiile: <<Pe câmpul ăsta crește mereu porumb?>>

Copiii culeg informații prin explorările și experiențele cu lumea înconjurătoare sau din cărți, filme sau texte. Câteodată culeg informații din discuții cu experți. Acestea sunt organizate: copiii desenează hărți, fac grafice, spun povești. Se fac diferite conexiuni între fragmente de informație, sunt descoperite relațiile dintre acestea și sunt găsite răspunsuri la întrebări.

Diagrama 6 Geografia: concepte cheie

Pământul e locul unde trăim. El este acoperit de diferite suprafețe,
pe care oamenii și natura le transformă continuu.

Direcția și amplasarea sunt elemente geografice importante.
Hărțile pot fi folosite pentru orientarea în spațiu.

Pământ: locul unde trăim

Conceptul de pământ ca sferă aproximativă făcând parte din sistemul solar este un concept peste capacitatea de înțelegere a copiilor de șase-șapte ani. Nici măcar copiii sub 11-12 ani nu pot înțelege cu precizie faptul că Pământul se rotește în jurul axei sale și în jurul Soarelui.

Copiii din clasa întâi pot să înțeleagă câte ceva despre pământ prin excursii în împrejurimi. Astfel de excursii pot fi făcute săptămânal pentru ca copiii să exploreze diferitele suprafețe și să studieze felul în care oamenii au schimbat pământul pe care locuim. După astfel de explorări sunt foarte nimerite activități artistice care să fixeze și să interpreteze lucrurile văzute. Pentru a-și prezenta experiențele, copiii pot alcătui, de exemplu, aranjamente murale. Un învățător le-a dat copiilor sarcina de a picta partea de jos a unei foi de hârtie cu verde pentru a reprezenta pământul și partea de sus cu albastru pentru a schița cerul. Apoi fiecare copil a desenat sau a lipit ceva ce observase că se găsește pe pământ sau în văzduh. Ei au adăugat păsări, case, avioane, soarele, stele, luna vaci și copaci.

Copiii mici pot identifica trăsăturile fizice ale locurilor în care trăiesc. Folosindu-se de o hartă (poate un trasată de învățător) copiii se pot plimba prin împrejurimi pentru a identifica formele de relief. Ei pot merge pe un deal, pe o câmpie sau la un râu, pentru a observa și inventaria caracteristicile locului. Chiar dacă în vecinătate nu există forme de relief bine conturate, copiii pot merge să identifice și să categorisească suprafețele pământului: care sunt tari sau netede; care sunt moi; ude; care suprafețe sunt făcute de mâna omului; care sunt naturale. Ce simt când merg pe nisip, pietriș, beton sau iarbă.

În clasă se pot obține informații suplimentare despre caracteristicile fizice ale formelor de relief din cărți de specialitate sau din fotografii. Copiii pot compara râul pe care l-au văzut cu poze ale altor râuri. Materiale de specialitate selectate cu grijă pentru a veni în întâmpinarea intereselor și nevoilor copiilor pot să-i familiarizeze pe aceștia cu forme de relief din țări îndepărtate.

Direcție și coordonate

Studiile efectuate arată că nici măcar copiii de opt sau nouă ani nu pot identifica cu precizie dreapta și stânga și numai după doisprezece ani ei vor începe să înțeleagă punctele cardinale. Noțiunea de direcție relativă va fi înțeleasă foarte greu; copiii din clasa a doua și a treia pot fi nedumeriți când e vorba de direcție relativă. Nu înțeleg că o persoană care se află cu fața la ei va ridica mâna opusă când li se cere să ridice mâna dreaptă.

Diverse exerciții fizice cum ar fi învârtitul, săritul, urcatul sunt necesare înainte ca elevii să fie capabili să-și dezvolte conceptul de dreapta și stânga și acela de puncte cardinale. Jocurile de construit pot fi foarte utile ca micuții să se familiarizeze cu noțiunea de spațiu și direcție.

Conceptul de localizare în spațiu poate fi dezvoltat folosind atașamentul copiilor față de locuri. Locuri cum ar fi casa lor, magazinul de la care compără, școala au o semnificație personală deosebită. Prin excursii la aceste locuri putem foarte ușor cultiva conceptul de coordonate. În timp ce se plimba prin oraș, învățătoarele le pot arăta semne de circulație sau indicatoarele de străzi, localizând poziția lor față de școală și direcția de mers, folosind termeni specifici definirii direcției. Copiii pot urma o hartă simplă cu toate că nu trebuie să ne așteptăm ca ei să înțeleagă noțiunile de scară și perspectivă, de exemplu: la această vârstă, ei înțeleg că hărțile îi ajută pe oameni să repereze diferite puncte pe pământ.

Folosirea hărților

Înainte de zece-unsprezece ani copiii nu stăpânesc încă conceptele abstracte necesare citirii unei hărți. Conceptele de reprezentare, simbolică, orientare, scară și perspectivă nu se

dezvoltă decât mai târziu. Totuși, când în excursie sau în clasă sunt folosite hărți, copiii din clasele primare pot înțelege conceptele fundamentale. Acestea servesc ca bază pentru înțelegerea deplină în adolescență a tuturor conceptelor legate de orientarea cu ajutorul hărților.

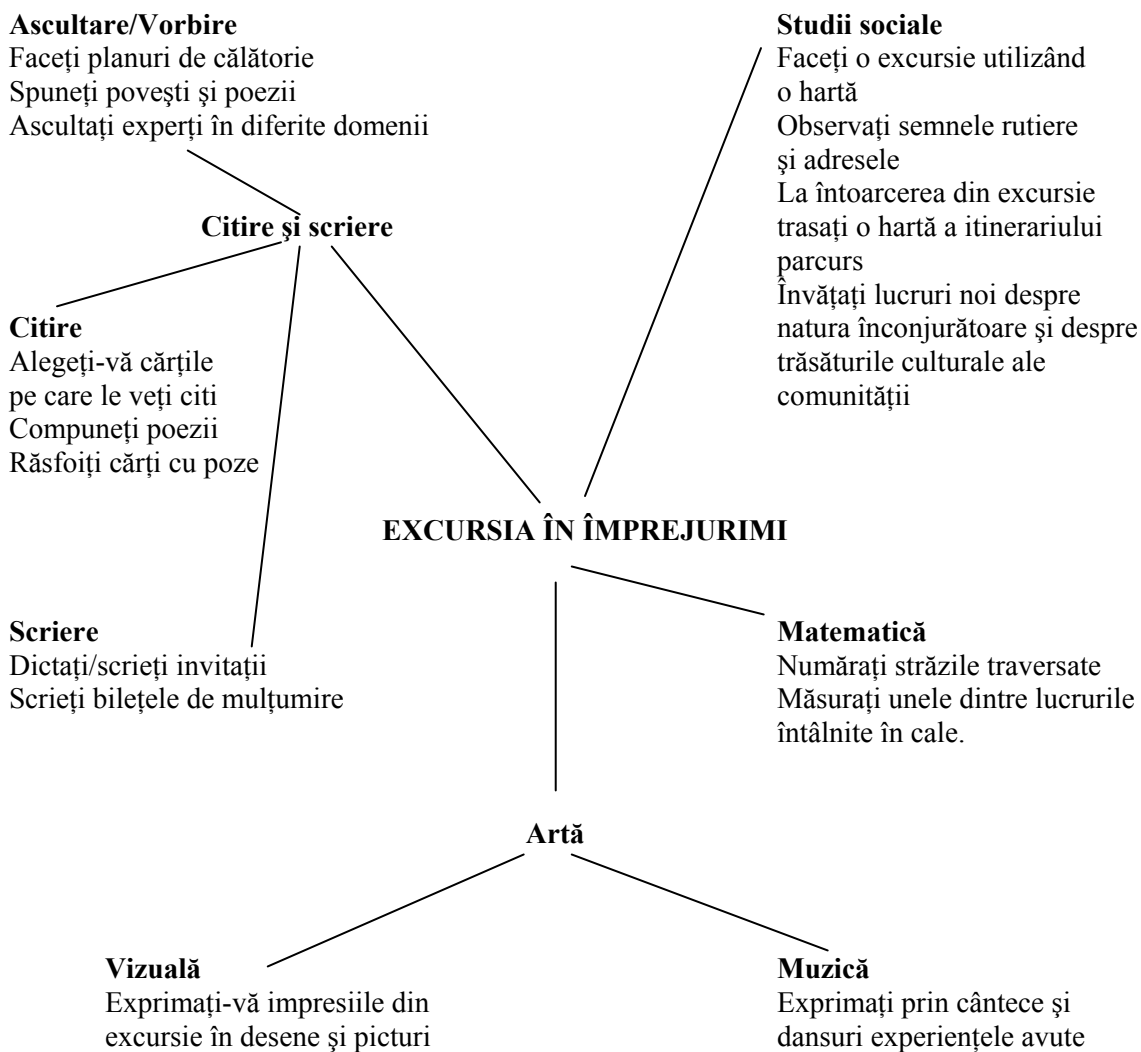
Mici hărți pot fi atârinate în locurile de joacă ale copiilor sau folosite când aceștia mergând cu bicicletele se joacă de-a excursia. În clasă, se pot imagina și alte jocuri cu hărți. Hărți plasate în locul de joacă cu cuburile pot să-I stimuleze pe copii să recreeze lumea reală. Fâșii de hârtie cenușie și albastră pot să-i determine să construiască clădiri pe lângă străzi și râuri.

Copiii din clasa întâi adora să alcătuiască harta clasei sau a clasei lor. Pot desena mobilă sau pot decupa obiecte care să reprezinte mobilă pe care le pot pune apoi pe o hartă. Și le place să găsească o <<mică comoară>> în camera lor sau pe terenul de joacă urmând indicațiile unei hărți.

O dată ce s-au familiarizat cu hărțile, copiii vor începe să facă și ei hărți, organizând informațiile pe care le-au dobândit în explorările lor. De fapt, se poate ca micuții să alcătuiască, să deseneze sau să picteze hărți cu mult înainte de a fi capabili să le descifreze.

Diagrama 7 Aptitudini de geograf		
Senzorial – motrice 0-2 ani	Acumulare 2-6/7 ani	Concretizare 6/7 ani
Sunt atenți la calitatea lucrurilor (persoana lor, pământ, cer) Se mișcă în spațiu	Se orientează într-un spațiu dat (de exemplu o cameră) Reprezintă lumea prin construcții și desene Alcătuiesc hărți rudimentare și pot găsi comori folosind o hartă simplă Încep să se orienteze la distanță	Chiar și peste opt ani, au dificultăți în a deosebi stânga de dreapta Fac confuzii privitoare la direcțiile relative După 12 ani înțeleg punctele cardinale

DIAGRAMA 8
Geografie – Puterea de integrare a unei excursii în împrejurimi

EDUCAȚIE CIVICĂ

Pe măsură ce conceptele embrionare despre geografie și istorie evoluează și se clarifică, copiii își dezvoltă înclinațiile și aptitudinile necesare pentru a fi buni cetățeni ai unei societăți democratice. Educația civică are la bază principiile fundamentale ale traiului într-o societate democratică. Aceste principii își trag seva din ideea că pentru a deveni bun cetățean al unei societăți democratice trebuie: 1) să fii dispus să participi la ameliorarea vieții comunității, a națiunii și a lumii; 2) să fii capabil să respecti punctul de vedere al celorlalți; și 3) să cunoști mecanismul stabilirii regulilor, al votării și al păstrării echilibrului între interesele personale și binele grupului.

Dorința de implicare

Când un copil se simte prețuit și respectat, e capabil la rândul lui să-I prețuiască și să-i respecte pe ceilalți. În cadrul democrației grupului din clasa întâi, elevii au zilnic ocazia să-și arate respectul față de ei înșiși și față de ceilalți. În fiecare zi ei sunt învățați și apoi se așteaptă de la ei să-și asume responsabilitatea pentru ei și pentru ceilalți.

În cadrul clasei există nenumărate ocazii să conduci și să fii condus, să alegi liber, să votezi, să rezolvi conflicte, să participi cât mai activ la activitățile grupului. Opiniile diferite, chiar dacă sunt în minoritate, pot fi acceptate și respectate. Condiția fundamentală a unei democrații e respectul acordat omului și atunci nu-i putem pedepsi și denigra pe copii pentru personalitatea lor. Individualitatea fiecăruia e respectată, indiferent de nivelul de maturitate.

Participarea la viața grupului începe cu ideea că elevii vor avea grijă de ei înșiși. Camera e aranjată de așa manieră încât copiii să-și poată alege singuri materialele și să-și facă curățenie la locul de joacă. Rafturile de hârtie, instrumentele de desenat, cărțile, cuburile, jocurile sunt dispuse în așa fel, încât să le permită micuților să-și asume responsabilitatea nu numai pentru alegerea materialelor și pentru păstrarea și îngrijirea acestora.

DIAGRAMA 9

Implicarea într-o democrație: concepte cheie

Dorința de implicare
A lua în considerare părerile celorlalți
A învăța să stabilești și să respecti reguli; să votezi

A lua în considerare părerile celorlalți

Studiile sociale le oferă copiilor posibilitatea de a învăța că fiecare persoană are o părere proprie despre lumea înconjurătoare, părere ce poate fi diferită de a lor. Când construiesc un aeroport din cuburi, comentează graficele de timp pe care le-au făcut, ori își citesc unul altuia istoriile personale, ei trebuie să ia în considerare părerile celorlalți.

Experiențele de grup, ca de exemplu excursiile în împrejurimi, se concretizează în idei, gânduri și sentimente. Acestea sunt proprii fiecărui copil și sunt exprimate în desenele, picturile, construcțiile, cântecele, dansurile și poveștile lor. Învățătoarele îi îndeamnă pe copii să-și împărtășească aceste forme de expresie între ei. Astfel fiecare elev va învăța că ceilalți au idei, reacții și opinii diferite de ale lui.

O clasă întâi a făcut o vizită la o unitate de pompieri. A doua zi, toți elevii au pictat, construit și scris despre felul cum au perceput această experiență. Când eu terminat, și-au arătat lucrările unul altuia. Un grup de fete construiera o mașină de pompieri din cutii, bucăți de sfoară și alte materiale. Fred, la rândul lui, pictase o foaie de hârtie cu roșu. Când și-au arătat pictura grupului, fetele care construiera mașina l-au certat :<<Asta nu e pictura unității de pompieri>> au spus ele. <<E doar o bucată de hârtie roșie>> Fred a răspuns: <<Nu ! Tabloul meu arată unitatea de pompieri. E roșu ca și ea. Totul acolo era roșu : mașinile, căștile, hainele pompierilor. Totul era roșu.>>

Astfel de experiențe îi fac pe copii să recunoască că deși punctele de vedere diferă, ele pot fi justificate. Diversitatea în gândire stimulează viața și merită respect.

Mecanismul stabilirii regulilor și al votării

Pe măsură ce copiii trec prin clasele primare, ei își asumă cel puțin parțial responsabilitatea stabilirii unor reguli ce afectează întreaga școală. Acestea începe o dată cu impunerea regulilor de bază : <<Nu fugiți pe scări>>, <<Păstrați curățenia>>, <<Ajutați-i pe ceilalți>>.

În clasa întâi elevii pot stabili reguli pentru grupul lor. O învățătoare, după o ceartă violentă între doi copii, a decis ca grupul să-și stabilească propriile reguli. Ea a spus: <<Ați greșit. Nu mai putem continua astfel. Ce e de făcut?>> Copiii au enumerat o mulțime de reguli comportamentale, prea multe însă pentru a putea fi impuse toate. După ce lista a fost gata, învățătoarea a clasificat regulile în trei categorii: reguli referitoare la relațiile interumane, la grija față de echipamentele și materialele școlare și la obiceiurile de muncă. Acestea au fost citite din nou grupului, discutate, revizuite și apoi scrise pe o planșă cu titlul <<Regulile noastre>>. De-a lungul anului, pe măsură ce apărea probleme, copiii se raportau la lista de reguli. <<Nu uita>> își spuneau unul altuia, <<regulile noastre spun că ar trebui să împarți cu ceilalți>>.

O dată cu stabilirea regulilor poate fi introdus și conceptul de votare. (Votarea poate fi explicată ca fiind o cale de a face alegeri pentru întregul grup). La început învățătoarele pot să le permită elevilor să voteze în așa fel încât toată lumea să fie mulțumită. Astfel, ele pot să-i pună pe copii să aleagă între două jocuri și apoi să-i lase să joace concomitent jocul preferat. Sau, un alt exemplu, copiii pot vota pentru budinca de vanilie sau de ciocolată, iar la gustare fiecare să servească felul dorit.

După ce copiii se obișnuiesc cu ideea de votare, poate după clasa întâi; învățătoarele pot introduce conceptele de majoritate și câștig. Totuși, și aici, fiind conștiente că elevii sunt prea mici pentru a înțelege și a accepta înfrângerea, ele pot propune să se voteze numai asupra acelor probleme care nu vor da naștere la conflicte. De exemplu, un învățător, i-a pus pe elevii săi să voteze asupra modului în care vor fi botezați cei doi cobai ai clasei. Fiecare copil a propus un nume, iar numele cu cele mai multe propuneri au fost date cobailor.

Copiii puțin mai mari, cum ar fi cei din clasa a doua, pot hotărî prin vot unde vor face excursia, cine va pune întrebările pompierului, în timpul vizitei de la unitatea de pompieri, cine va înmâna oaspetelui darul din partea clasei sau cine va reprezenta clasa la adunarea generală. Chiar și acum învățătoarea continuă să dețină controlul, asigurându-se că fiecare elev din clasă va primi la un moment dat toate voturile. Pentru aceasta ea poate spune : <<Astăzi vom avea nevoie de doi reprezentanți care să-l întâlnească pe director, puteți vota pentru Sergia, Natalia sau Margarita.>>

REZUMAT

Fără îndoială că numai jocurile cu hărți, cunoștințele despre tel sau plimbările prin împrejurimi nu-i vor înzestra pe copii cu întregul set de cunoștințe convenționale despre istorie sau geografie. Mai mult decât atât, nici nu-i vor învăța pre multe despre modul în care pot participa la democrație. Totuși, prin intermediul acestor explorări timpurii, copiii își dezvoltă conceptele de fiecare zi și cunoștințele aflate la nivel embrionar despre ei înșiși și universul lor social. După cum explica Vygotsky:

Un concept de fiecare zi deschide drumul pentru unul științific... Creează o serie de structuri necesare pentru evoluția celor mai rudimentare aspecte ale unui concept care îi dau substanță și vitalitate. Conceptele științifice își au originea în cele obișnuite; iar acestea evoluează spre un caracter științific. (Vygotsky, 1962, p.109)

Totuși aceste concepte elementare nu se dezvoltă automat prin explorarea lumii înconjurătoare. Fără ajutorul adulților care le oferă copiilor etchete verbale, le îmbogățesc experiența prin intermediul cărților și al imaginilor, îi incită să-și pună întrebări, să facă speculații, să mediteze la experiențele avute și să tragă concluzii, este puțin probabil ca elevii să învețe vreun concept din studiile sociale. Pentru acesta e nevoie de un învățator care să știe ce cunoștințe posedă elevul și ce este capabil să învețe la nivelul său de dezvoltare. Acest învățator va putea să valorifice zilnic capacitățile elevilor, va putea utiliza fiecare eveniment pentru a-i învăța ceva nou pe copii, va putea dezvolta și clarifica conceptele existente în mintea copilului în scopul ridicării nivelului de înțelegere și apreciere a lumii înconjurătoare și a oamenilor.

PLAN DE LECȚIE MODEL: O VIZIUNE PERSONALĂ ASUPRA TIMPULUI ȘI A ISTORIEI

Obiective

Prin acest tip de activitate elevii:

- vor cerceta relațiile dintre evenimentele succesive, folosind linii temporale și obiecte personale
- vor înțelege modul în care evenimentele se influențează reciproc
- vor aprecia modul în care evenimentele trecute pot fi folosite pentru a face previziuni

Materiale

- Bucați de hârtie lungi de 1 m
- Markere
- Bandă adezivă
- Fotografii ale elevilor de pe vremea când erau bebeluși
- O fișă pe care copiii au notat următoarele informații: data nașterii, greutatea și lungimea la naștere
- Materiale de bază: hârtie, vopsea, agrafe, clei, pixuri, creioane

Metodă:

1. Întrebați-i pe copii dacă cunosc întâmplări de pe vremea când erau bebeluși
2. Descoperiți care este prima amintire din viața lor.
3. Îndemnați-i să discute despre primii ani din viața lor.
4. Învitați câțiva părinți și evocați împreună primii ani din viața copiilor lor. Mai multe decât atât, îndemnați-i să aducă cu ei un frățior sau o surioară mai mică.
5. Îndemnați-i pe copii să facă observații referitoare la schimbările care au avut loc în viața lor de-a lungul timpului.
6. Explicați-le că pot demonstra schimbările din istorie folosind o linie temporală. Spuneți-le că vor avea de alcătuit o linie temporală a vieții lor de la naștere până în prezent. Comentați care sunt evenimentele importante pe care doresc să le includă aici.
7. Dați fiecăruia dintre ei o bandă de hârtie de 1 m și rugați-i să noteze data de naștere și alte informații în legătura cu nașterea lor, cum ar fi greutatea și lungimea. Pe lângă acestea, cereți-le să menționeze primul cuvânt rostit, ziua când le-a căzut primul dinte, momentul când au venit pe lume frații sau surioarele lor.
8. Cereți-le să-și compare graficele de timp cu ale întregului grup înainte de a le afișa în clasă.

Evaluare

După determinarea acestui exercițiu copiii ar trebui să fie capabili:

- să demonstreze schimbările succesive din viața și dezvoltarea lor
- să înțeleagă procesul creșterii
- să sesizeze că istoria are o dimensiune personală
- să priceapă că fiecare are propria dezvoltare

Activități suplimentare

- De-a lungul anului pot fi alcătuite o mulțime de grafice de timp foarte semnificative pentru copii. Graficul unei clase poate conține evenimentele importante care au avut loc de-a lungul anului întâi de studiu. Se poate alcătui de asemenea un grafic al evenimentelor care se petrec în întreaga comunitate școlară. Graficele istorice pot dezvolta diferite subiecte din programa școlară pentru clasa întâi, cum ar fi ciclul vieții unei furnici, istoria zborului sau etapele fabricării pâinii.
- Fiecare copil poate să redacteze o cântăceală despre el însuși
- Copiii pot fi rugați să citească biografia unei personalități preferate sau a unui personaj istoric de marcă și apoi să o prezinte clasei sub forma unei linii temporale curpinzând viața și realizările majore ale acestuia.
- Puneți-i pe copii să discute cu o rudă mai în vârstă în legătură cu experiențele sale și să transpună viața acelei rude într-o linie temporală pe care o va prezenta clasei.
- Îndemnați-i pe copii să aducă în clasă obiecte vechi sau alte lucruri interesante referitoare la o anumită temă. Acestea pot fi împrumutate de la o familie sau de la un membru al comunității. De exemplu, dacă tema abordată este familia, o familie le poate împrumuta un album vechi cu fotografii.
- Încurajați-i pe copii să facă rost de unelte, instrumente sau obiecte din alte țări sau culturi. Aceștia le pot comenta cu colegii de clasă și apoi le pot reprezenta într-o linie temporală

Bibliografie :

Elkind, D. (1981) *The hurried child: Growing up too fast, too soon [Copilul grăbit care crește prea repede și prea devreme]*. Reading, MA: Addison Wesley.

Hirsch, E.S. (Ed.) (1974). *The block book [Crtea cuburilor]*. Washington, Dc: NAEC.

Sobel, D. (1993). *Children's Specials Places [Locurile speciale ale copiilor]*. Tucson, AZ: Zephyr Press.

Partea a treia:

REUNIREA EXPERIENȚELOR DE ÎNVĂȚARE

XIV. ÎNVĂȚAREA INTEGRATĂ

Palmele de-ți bați, cu cugetul străbați.

John Mase Field

Generalități

Un scop important al Programului Step by Step pentru învățământul primar este de a cultiva la copii trăsături cum ar fi curiozitatea, admirația, imaginația, gândirea critică, spontaneitatea și plăcerea în experiențele estetice. Aceste caracteristici se manifestă la toți copiii de vârstă fragedă, dar sunt deseori pierdute în timpul primilor zece ani de viață. Cadrele didactice din cadrul Programului Step by Step pentru învățământul primar pun mare preț pe aceste calități, deoarece ele influențează capacitatea copilului de a recepționa noțiuni și de a utiliza ideile într-un chip original. O dată cu trecerea copilului din Programul Step by Step de învățământ preșcolar în cel școlar, cadrele didactice se folosesc de programă pentru a sprijini dezvoltarea și a cultiva aceste caracteristici prețuite. Scopul urmărit îl atingem pe calea predării grupate pe subiecte sau pe unități tematice. Ciclurile tematice, ca de exemplu cea referitoare la pâine, dezvoltată în secțiunea următoare, subliniază activitățile care pretind gândire individuală, folosirea experienței personale, capacitatea a face distincții și de a lua decizii, inițiativă, inventivitate, stăpânire de sine și spirit de colaborare.

Astfel de îmbinări de gândire conștientă, sentimente și acțiuni realizate de copii tind să le creeze o experiență de auto-adaptare, <<fluentă>>, deosebit de importantă în dezvoltarea personalității la vârsta de formare.
(Csikszentmihalyi, 1993)

O abordare tematică a predării pune accentul pe aspectele intelectuale, sociale, emoționale, fizice și estetice ale dezvoltării copilului. Predarea tematică sprijină dezvoltarea concomitentă a acestor domenii în loc să se concentreze pe un aspect izolat, ceea ce ar fi nefiresc pentru dezvoltarea copilului. Atunci când învățătorii vor desluși căi de proiectare a unităților tematice, ei vor putea da posibilitate copiilor de a folosi o gândire originală, plină de ingeniozitate. Învățătorii îi pot încuraja pe copii să răspundă în mod semnificativ și satisfăcător la conținutul predat. Activitățile adecvate copiilor sunt programate pentru a obține de la aceștia gânduri și comportamente care să le dezvolte spiritual de competiție și să îi pregătească pentru succes.

Copiii bine pregătiți, care cunosc reușita, se dezvoltă într-un mediu care îi stimulează și le acordă atenție. Acest tip de anturaj este cultivat de Programul Step by Step pentru învățământul primar. Atunci când pornește o unitate tematică, învățătorul crează în mod conștient posibilitatea de a arăta copilului că adulții se preocupă de ei și că le urmăresc cu mult interes progresele. Învățătorii, învățătorii stagiați și părinții dirijează învățarea prin conversații care orientează atenția și energia copiilor asupra conținutului. Ei îi ajută să ajungă la o gândire structurată prin dialoguri tot mai deschise și lipsite de ascunzișuri. Această ghidare permite copiilor să dobândească competențe de gândire și de exprimare precum și încrederea în sine care permite găsirea unor noi căi de aplicare a cunoștințelor câștigate.

Predarea tematică este benefică pentru toată lumea. Părinții sunt implicați și în cunoștință de cauză atunci când împărtășesc din experiența lor în cadrul diferitelor activități ale clasei.

Învățătorii sunt stimulați de conținutul mereu nou și de posibilitățile foarte interesante de metodologii didactice noi. Copiii li se recunoaște capacitatea de gândire originală și competență și li se permit noi căi de a-și dovedi cunoștințele. Un astfel de model integrat de predare, atunci când este pregătit și aplicat cu grijă, poate conduce la constituirea unei comunități de elevi care:

- Se preocupa unul de celălalt
- Efectuează asocieri intelectuale interesante
- Dezvoltă deprinderi de comunicare și dialog
- Formează spiritual de colectiv

Înțelegerea predării tematice

Predarea tematică presupune integrarea diferitelor discipline prin explorarea unei idei interesante care se leagă de mai multe domenii. Predarea tematică se face în așa fel încât elevii să vadă legăturile dintre diferitele discipline și legăturile acestora cu viața. Predarea tematică privește mai multe discipline și solicită o planificare și o cooperare didactică. De exemplu:

Servindu-se de tema pădurii tropicale, elevii pot dobândi deprinderi de matematică și geografie, rezolvând probleme cum ar fi să calculeze distanța de acasă până la pădurea tropicală braziliană și durata călătoriei. Ei pot să studieze animalele și plantele și să-și exerseze deprinderile de scriere imaginând povestirea unei călătorii sau scrierea de cărți poștale dintr-o asemenea călătorie imaginară.

Predarea tematică permite învățătorului să-și organizeze programa în jurul unor teme, probleme sau chestuni esențiale pe care copilul le găsește antrenante. Ea oferă posibilitatea de a organiza planul de învățământ altfel decât pe baza unei singure discipline. Este un proiect interdisciplinar, așa cum este și viața și problemele pe care ni le ridică. Astfel de proiecte capătă imediat o semnificație pentru copii, cărora li se prezintă o problemă <<reală>> de rezolvat sau o idee nouă de investigat. Proiectele sau studiile nu sunt o noutate în didactica ciclului primar.

Modelul Bank Street, Plowden, școlile British Infant, sistemul Educație Deschisă, programele de învățământ inspirate de Piaget, ideile lui Dewey despre activitățile tematice, descoperirile lui Carolyn Pratt despre cum învața copiii, cum se predau cunoștințele științifice, - toate acestea și multe altele din bogata zestre a didacticii primei vârste luminează aspecte sau trăsături care funcționează atunci când copiii sunt cuprinși într-un proiect activ de învățare..... toate îl situează pe elev în centrul practicilor didactice (Webster, 1990, p.2)

Ideea de a păstra interesul copilului într-o poziție centrală atunci când se proiectează un studiu tematic sau un proiect asigură motivația copilului și dăruirea sa în cursul învățării. Majorității copiilor le plac proiectele care se adresează intereselor lor, spre deosebire de folie de exerciții școlare plictisitoare. În pregătirea unei unități tematice, un învățător trebuie să se gândească la următoarele întrebări:

- Temele alese răspund întrebărilor pe care și le pun copiii?
- Încurajează aceste teme gândirea imaginativă, creativă?
- Temele alese pot fi conduse în așa fel încât să permită o implicare pe mai multe planuri, iar fiecare elev să se simță recompensat?

- Vor trebui elevii să facă apel de deprinderile de bază câștigate prin învățământ pentru a reuși proiectul din studiul tematic?
- Se vor ivi posibilități de colaborare și responsabilitate socială în timpul lucrului la proiect?
- Se vor oferi copiilor șanse de a-și mări nivelul de cunoștințe și de experiență cu obiecte, persoane și evenimente din lumea înconjurătoare?
- Reflectă proiectele încercările copiilor de a-și constitui propria înțelegere și interpretare a informației noi?

Trei elemente sunt esențiale în predarea tematică: *Planificarea profesorului*, *Mini-Lecțiile* și *Învățarea în grup*. Acestea sunt instrumente aflate la dispoziția învățătorilor.

Planificarea profesorului

În planificarea unei unități tematice de studiu, trebuie luate în considerare următoarele chestiuni:

- Care sunt scopurile învățării pentru copii
- Ce realizări așteptați din partea fiecărui copil
- Pe ce deprinderi vă concentrați atenția.

Răspunzând la aceste întrebări veți defini scopurile didactice pentru unitatea tematică respectivă. După aceea vă gândiți la acțiunile următoare:

- Alegeți o temă care să fie dezvoltată împreună cu copiii
- Aduceți la cunoștința părinților, printr-o scrisoare, ce temă urmează să fie studiată în clasă.
- Solicitați participare și ajutor din partea părinților
- Controlați ca temele să oglindească interesul copiilor și să fie potrivite pentru vârsta lor.
- Planificați durata de studiu a temei și prevedeați un timp suplimentar pentru proiectul final
- Prevedeați din timp toate resursele necesare: documentație scrisă și cărți de lectură, invitații adresate specialiștilor din domeniu, alte surse de informare.
- Stabiliți un calendar de activități în registrul dvs. Pe baza acestei planificări, faceți în clasă, cu ajutorul elevilor, un calendar al temei.

Mini-lecție

Predarea următoarelor îndemânări asigură motivația fiecărui elev și controlul asupra stadiului temei:

Cum se scrie o scrisoare pentru a obține o informație. Prevedeați de la începutul temei instrucțiuni de redactare a unei scrisori pentru grupuri mici și pentru grupuri mai mari de elevi.

Cum se adresează o întrebare pentru a obține o informație. Exersați simularea unui interviu telefonic sau pe viu cu un specialist al domeniului. Copiii trebuie să se gândească dinainte la întrebări și să le redacteze în scris.

Cum se iau notițe. Explicați de ce se iau notițe pentru a ajuta la organizarea informației.

Învățarea în grup

Învățarea cooperativă este o metodă educativă în care elevii lucrează împreună în grupuri mici pentru a atinge un obiectiv comun. Obiectivul poate fi rezolvarea unei probleme, investigarea unei chestiuni sau exersarea unei deprinderi care este în legătură directă cu tema aflată în studiu. Câteva principii generale pentru învățarea cooperativă:

- Prevedeți ca elevii să lucreze în grupuri eterogene, cooperative pe toată durata temei.
- Permiteți elevilor să planifice împreună timpul. Arătați-le strategii de *brainstorming* și de comunicare a ideilor în grup.
- Stabiliți obiectivele didactice și de dezvoltare în așa fel încât să fie asigurat succesul tuturor elevilor.

Rezumat

Elementele esențiale ale planificării învățării tematice sunt: *Planificarea profesorului, Mini-Lecțiile și Învățarea în grup*. Folioasele învățării tematice sunt atât pentru învățători cât și pentru elevi:

- o mai bună înțelegere din partea elevilor
- stabilirea unor legături între diferite discipline de studiu
- creșterea motivației elevilor
- o predare mai agreabilă
- o explorare atât extensivă cât și în profunzime a unui subiect care este potrivit vârstei.

Bibliografie:

Gamberg, R. et al. (1988). *Learning and loving it: Theme studies in the classroom [A învăța cu plăcere – studii tematice]*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Jacobs, H.H. & Borland, J.H. (1986, Fall) The Interdisciplinary Model: [*Modelul indisciplinar*] Theory and Practice Gifted Children's Quarterly

Katz, L.G. & Chard, S.C. (1989) Engaging Children's Minds: The Project Approach [*Cum să captivezi mințile copiilor: metoda proiectelor*]. Norwood, N.J. Ablex

Webster, T. (1990, Fall). Projects as curriculum: Under what conditions ? [Condiții de utilizare a proiectelor în programul de învățământ]. *Journal Childhood Education*, p.12.

XV. O UNITATE TEMATICĂ DE STUDIU – PÂINEA

Cu cât a văzut și a auzit mai mult un copil, cu atât vrea el să vadă și să audă mai mult.

Jean Piaget

Copiii mici își petrec mare parte din timp încercând să înțeleagă lumea înconjurătoare. Curiozitatea naturală îi conduce pe copii să pună întrebări, să cerceteze și să facă legătura între experiențe actuale și cele din trecut. Un astfel de mod interogativ de abordare a vieții este apreciat și promovat de Programul Step by Step pentru învățământul primar.

Una din sarcinile principale ale învățătorului este să dezvolte curiozitatea naturală a copilului. O cale foarte eficientă de a realiza acest lucru este să dezvolți, împreună cu copiii, proiecte de cercetare a domeniilor care prezintă interes pentru ei. Capitolul de față prezintă un exemplu de studiere amănunțită a pâinii, prin investigarea tuturor aspectelor acestui subiect, trecând prin toate domeniile tradiționale de semnificație.

Pâinea

Pâinea este o materie de bază, cunoscută tuturor copiilor. Este un element comun de viață. Pâinea se prezintă sub diferite forme, marimi și tipuri, în funcție de diferitele culturi, religii și medii sociale. E un element al vieții de zi cu zi, dar apare și la festivități importante. Copiii se pot întreba cum se produce pâinea, de unde vine pâinea pe care o mănâncă, sau cum se face că pâinea se prezintă sub diferite forme. Aceste întrebări sunt punctele cheie în începerea unui proiect de investigare care să răspundă necesităților lor de cunoaștere.

A utiliza pâinea ca vechiul pentru a integra diverse domenii de cunoaștere se bucură de mare succes în clasă. De exemplu, copiii pot explora, prin studiul pâinii, noțiuni științifice cum ar fi modificarea și creșterea. Acest subiect creează copiilor și educatorilor lor posibilități de dezbateri, observare și experiment. Pâinea permite explorarea multor concepte de istorie, geografie sau studii sociale. Copiii pot dobândi cunoștințe de istorie găsind originea unor ingrediente ale pâinii într-o anumită regiune sau țară. De exemplu, pâinea apare în multe culturi, dar formele ei sunt diferite. Clasa de elevi poate alcătui o hartă arătând originea diferitelor tipuri de pâine precum și un grafic care să reprezinte cronologic când au fost făcute pentru prima dată. Diferențele permit discuții despre diferitele culturi, religii, familii, sărbători.

Oamenii, în diferite grupuri culturale sau religioase au folosit de-a lungul timpului pâinea ca o amintire a unor evenimente istorice. Pâinea este legată de moștenirea iudeo-creștină în cultură și religie. *Challah* și *matzah* sunt două tipuri tradiționale de pâine la evrei. *Challah* este o pâine împletită servită de *sabat* în întreaga lume. *Matzah* este pâine nedospită, mâncată de Paștele evreiesc în amintirea fugii din Egipt. O tradiție creștină relatează despre un călugăr care cocea niște pâini mici, rotunde, înseminate cu semnul crucii, pe care le vindea de Paștele (creștinesc); iar alta spune povestea unui sărac de la Vatican care făcea covrigi pentru a-i distribui celorlalți săraci. Copiii pot aduce în clasă rețete familiale de pâine servită cu diferite ocazii și să povestească despre respectivele aniversări din familie. În plus, copiii pot învăța despre meseriile

celor care contribuie la producerea pâinii. Pot astfel învăța despre serviciile pe care brutarul le aduce comunității.

Și matematica poate fi predată folosind pâinea drept concept unificator. A aprecia volumul și cantitatea, a măsura, a înregistra ingredientele; a face un grafic, o analiză, o socoteală, iată câteva funcții matematice ce pot fi predate cu ocazia proiectului practic de studiere a pâinii.

Tema pâinii oferă numeroase ocazii de lectură și scriere, cum ar fi redactarea unor bilete de mulțumire după efectuarea unor vizite, redactarea unui caiet statistic, a unor rețete, a listei de ingrediente necesare, inventarea unor povestiri sau scente. Copiii au putut auzi multe povești populare sau povestiri literare pe tema pâinii în numeroase culturi. Compararea variantele ce apar în legătura cu o poveste (povestire) este o experiență literară deosebit de valoroasă.

Arta, muzica, activitățile în mișcare pot fi împletite în această unitate tematică pentru a răspunde ideilor exprimate de copii.

Informații de bază

Un mare număr de oameni diferiți iau parte la porcesul de <<a aduce pâinea la masă>>. Țăranul cultivă grâul. Morarul îl macină în mai multe feluri de făină. Brutarul coace pâinea iar comerciantul o duce pe piață de unde este cumpărată. De la cultivarea grâului și până la coacerea aluatului, producerea pâinii implică numeroase etape dintr-un proces complex dar specific. Studiarea modificărilor din timpul producerii pâinii îi ajută pe copii să învețe despre succesiunea operațiilor, metode logice și procese.

Producția diferitelor sortimente de pâine, care sunt pâinea în legătură cu anumite culturi, presupune folosirea diferitelor ingrediente. Deși ingredientul principal este grâul, acesta suportă numeroase modificări înainte de a lua forma finală de franzelă sau pâine rotundă. Diferite ingrediente influențează anumite transformări ce se produc în timpul fabricării pâinii. Factori de mediu (cum ar fi aerul și apa) influențează și ei creșterea grâului, dospitul aluatului și producerea diferitelor sortimente de pâine.

Studiind schimbarea, universalitatea și varietatea

Trei concepte majore ce pot fi explorate folosind tematica pâinii sunt : schimbarea, universalitatea și varietatea. Investigând numeroase aspecte ale pâinii, copiii își vor lărgi înțelegerea acestor concepte de bază. Folosind obiecte concrete cum e pâinea care e familiară copiilor din pricina experienței din fiecare zi, învățătorul poate construi o punte spre concepte abstracte ca schimbarea și varietatea.

Copiii vor observa *schimbarea* pe măsură ce grâul crește din semințe într-o plantă înaltă iar boabele sunt măcinate în făină. Acestea pot fi realizate la școală sau prin activități sprijinite de familie. În afară de acesta, schimbarea este vizibilă atunci când drojdia descompune zaharurile și eliberează bioxid de carbon. Tot o schimbare vor observa ei atunci când se va modifica temperatura apei sau a altor ingrediente ce amestecate cu drojdia formează aluatul de pâine. Schimbarea este deosebit de evidentă atunci când elevii vor observa coacerea pâinii. și prin experimentare, vor putea observa ce se întâmplă cu diferite sortimente de pâine expuse aerului și apei.

Copiii vor aprecia *universalitatea și varietatea* pâinii făcând și gustând pâine din toată lumea. Copiii pot discuta experiența lor în facerea pâinii acasă atunci când e vorba de ocazii speciale. Părinții pot veni la școală să vorbească despre tradiții familiare și obiceiuri. Clasa poate compara sărbătoriri culturale legate de pâine, luând în considerare elementele comune găsite în anumite serbări din diferite țări. Întocmirea unui chestionar și cercetând situația din toată școala pentru a determina preferințele în privința pâinii de la profesori și elevi îi va ajuta pe copii să învețe despre preferințele oamenilor din comunitatea lor și să aprecieze alegerile făcute. Ilustrarea rezultatelor stadiului prin grafice sau tabele va prezenta vizual informațiile, astfel încât copiii pot vedea varietatea sortimentelor, a gusturilor, ca și atracția universală a pâinii. Texte literare legate de pâine, povestiri sau povești populare, ca și cărți de popularizare pot fi distribuite zilnic (vezi pagina următoare pentru o imagine de sinteză).

Toate sectoarele clasei vor reflecta tema pâinii. Centrul artistic va deveni o brutărie, adăugându-i-se materialele ce se folosesc pentru copt. Centrului de lectură i se pot adăuga lucrări ce tratează despre pâine, sau povestiri scrise de învățător sau de elevi despre experiențele personale în facerea pâinii. Centrul de scriere va avea pregătite fișe lexicale conținând cuvintele legate de pâine, de grâu și de copt. Va avea, de asemenea, cărți și fișe goale, pentru ca elevi să poată scrie povestirile sau rețetele. Centrul de matematică va avea un stoc de făină și diferite instrumente de măsurare, cântărire, și sortare, ca și cutii cu lopățele de dimensiuni diferite. Centrul de artă plastică va conține diferite tipuri de făină, plastilină și lut. Masa de știință trebuie să se schimbe cu regularitate, păstrând experimentele în desfășurare, ca și boabe de sortat și grâu de măcinat. Panouri, atât în clasa cât și pe coridor, vor arăta activitatea copiilor la tema despre pâine.

Închiderea proiectului cu o realizare în grup este un mijloc important de a evalua învățarea și de a oferi copiilor o cale de a-și împărtăși cunoștințele și aptitudinile dobândite de curând. Câteva proiecte reușite de activitate în grup mare.

- Transformarea clasei într-o brutărie, unde elevii sunt brutari și proprietari; alte clase sunt invitate să vină și să <<cumpere>> pâine. Copii pregătesc bani de hârtie pentru clienții lor și calculează restul.
- O cărțuție informativă despre pâine și cum e făcută aceasta poate constitui subiectul unei proiect pentru întreaga clasă
- Se poate scrie o piesă de teatru sau se dramatizează o poveste populară

Pâinea face parte din experiența zilnică de viață a majorității copiilor, de aceea ei se pot referi la ea. Coptul și servitul a mai multe sortimente de pâine din diferite culture ajută să se formeze o conștientizare a universalității pâinii și a legăturilor simple pe care le avem

Find implicată întreaga clasă, copiii au posibilitatea să recunoască tot ce au învățat. Ei ajung să se bazeze unii pe alții, de vreme ce lucrează în grupuri ce colaborează spre același scop, iar ideile lor făcând parte din lectii sau proiecte, ei sunt implicați intelectual și emoțional în procesul învățării.

Unitățile tematice bazate pe concepte largi, cum ar fi schimbarea și varietatea, predate prin procese concrete, producerea pâinii de exemplu, oferă multiple posibilități de înțelegere reală din partea elevilor. Predarea tematică îi ajută pe copii să realizeze conexiuni logice și să aprecieze interdependențele din viață. Predarea tematică îi ajută pe învățători să se adreseze tuturor stilurilor de învățat dintr-o clasă cu elevi diferiți. Ea permite o mai mare flexibilitate în planificarea materiei. Teme specifice se pretează singure la o mai mare varietate de transformări și activități

multi-senzorile care îi ajută pe copii să înțeleagă conceptele abstracte. Temele oferă atât învățătorilor cât și elevilor posibilitați mai creative de a răspunde la idei și materiale.

Cercetările au arătat că atunci când mai multe <<căi de a ști>> sau modalități de învățare sunt combinate, înțelegerea este mărită (Gardner 1991). Programul Step by Step pentru învățământul primar încurajează predarea pentru a dezvolta înțelegerea. Predarea tematică este o cale de atingere a acestui scop.

Dezvoltarea vorbirii

- Lecturi de poezii sau cărți despre pâine
- Se redactează povestiri despre pâine
- Se compun scenete cu același subiect care urmează să fie jucate în clasă
- Se scriu rețete de pâine
- Se participă la studiul privind pâinea în întreaga școală
- Se scrie o cărțuie informativă despre facerea pâinii
- Se discută despre ce știm și ce vrem să învățăm despre pâine
- Se fac cărți despre pâine
- Se fac invitații la joc

Artă

- Se lucrează cu plastilina
- Se face un colaj cu boabe
- Se fac afișe și bilete pentru reprezentație
- Se întocmesc meniuri de pâine pentru centrul dramatic
- Se fac bonete de brutar
- Se ilustrează cărțile despre pâine
- Se realizează un panou și o vizită la brutărie
- Se realizează decoruri pentru piesă

Matematică

- Se estimează numărul de felii dintr-o franzelă tăiată
- Se întocmesc probleme având pâinea ca obiect
- Se înregistrează și reprezintă grafic rezultatele studiului
- Se fac exerciții practice cu bani de diferite valori
- Se compară și se clasifică sortimentele de pâine și prețurile lor
- Se estimează și apoi se cântăresc diferite sortimente de pâine; se discută rezultatele
- Se numără și se compară câte lopățele de făină intră în diferite cutii

Tema : Pâinea

Noțiuni:

**SCHIMBARE
UNIVERSALITATE
VARIETATE**

Studii sociale

- Se discută despre valori speciale ale pâinii (serbări, religie, tradiții de familie etc.)
- Se vizitează o brutărie sau o fabrică de pâine
- Se degustează și se discută despre pâine în diferite culturi : pâinea irlandeză, pita, matzal etc.
- Se realizează o măcinătoare sau o fabrică - se discută despre tehnologie și schimbare în facerea pâinii
- Se studiază istoria pâinii : interviuri cu bunicii
- Se efectuează vizite la diferite persoane implicate în fabricarea pâinii
- Pâinea ca aliment de bază la toate popoarele; despre nutriție

Muzică și mișcare

- Se reprezintă dospirea
- Se reprezintă momentul boabelor
- Pantomimă cu subiect frământatul pâinii
- Se compune un cântec despre pâine
- Se creează ritmuri specifice pentru fiecare moment din fabricarea pâinii
- Se compune un dans al pâinii
- Se reprezintă o poveste despre pâine și se interpretează sceneta clasei despre pâine

Știință

- Se examinează și se observă grăunțele de grâu, germenii și tărițele
- Se macină grăunțe de grâu
- Se plantează semințe și se observă creșterea grăului
- Se realizează experiențe cu drojdia
- Experimente cu aluat
- Se fac modele de grăunțe de grâu
- Se produc diferite pâini
- Se compară reacțiile prafului de copt și ale bicarbonatului cu apa
- Aspecte nutriționale ale pâinii

Atunci când copii pun întrebări, caută răspunsuri, investighează, dezbate, și își prezintă concluziile, ei sunt cuprinși în mod activ în procesul de învățământ. Ei gândesc în mod critic, negociază, cooperează, ajung la compromisuri. Ei dobândesc noi cunoștințe despre ei înșiși, despre egali lor, și despre lumea care îi înconjoară. Studiul aprofundat a unui subiect îl aduce viu în fața copiilor; ei își dau seama de avantajele în a urmări idei și chestiuni la un nivel mai aprofundat de înțelegere. Fiind pe deplin angajați într-un proiect de grup, copiii experimentează binefacerile comunicării, fiind atenți la nevoile celui alt, fiind parte dintr-o comunitate și stabilind conexiuni.

Obiective generale în unitatea tematică despre pâine

- a aprecia asemănările și deosebirile dintre culturi
- a evalua rolul pâinii în viață de zi cu zi a oamenilor, ca și în momentele lor festive
- a recunoaște nevoia de diferite tipuri de lucrători în producerea pâinii
- a rezuma procesul prin care grâul se transformă în pâine
- a aprecia rolul științei în producerea pâinii
- a clasifica pâinea în dospită și nedospită
- a dovedi capacități de rezolvare a problemelor în cadrul proiectului
- a construi, a citi și interpreta diferite grafice
- a înregistra informațiile sub formă de listă
- a măsura cu unități de măsură nestandardizate
- a înregistra observațiile
- a interpreta povestirile și a transpune cel puțin sub formă dramatică
- a formula o rețetă
- a demonstra aptitudini de ascultare și comunicare

Prezentăm în continuare câteva modele de planuri de lecție, pentru a arăta cum se pot aborda prin unități tematice de studiu diferite domenii specifice, ca științele, matematica, citirea și scrierea, studiile sociale.

PLAN DE LECȚIE MODEL:
Stabilirea etapelor: De la bobul de grâu la pâine

Disciplinlele implicate

Citirea și scrierea
Arta dramatică / mișcarea
Studiile sociale
Matematica

Obiective

- înțelegerea etapelor parcurse în producerea pâinii (de la semănare grâului până la punerea aluatului în cuptor)
- capacitatea de a stabili succesiunea în transformarea boabelor de grâu în pâine, fie prin ilustrații, dictare sau prin cuvinte
- aprecierea rolului profesioniștilor în producerea pâinii

Materiale

- cartea ***De la bob la pâine***
- planșe de desen
- markere
- coli de hârtie împărțite în opt sectoare numerotate de la 1 la 8
- markere, creioane colorate, carioci

Informații de bază

Clasa poate efectua o vizită la o bruărie sau la o fabrică de pâine pentru ca elevii să vadă procesul de fabricare a pâinii: de la boabele de grâu măcinate sub forma de făina pâna la pâinile și franzetele introduse în cuptorul de coacere. Copiii vor consemna vizita în diferite moduri. Ei pot picta sau desena partea care le-a plăcut cel mai mult din vizită. Cu ajutorul unor materiale suplimentare, în sectorul dramatic se poate recrea o brutărie. Învățătorii pot aduce cutii, icuri și cartoane pentru a crea o moară de grâu. Modelul unei brutării poate fi construit din lego.

Învățătorul citește în fața clasei cartea ***De la bob la pâine*** de Ali Mitgutsch.

Metodă

1. În timpul orelor de dimineață, clasa discută despre vizita lor la brutărie. Încurajați-i pe copii să spună ce cred ei despre brutărie; ce i-a surprins, ce idei noi le-au venit.
2. După ce și-au împărtășit părerile, clasa va stabili etapele pe care le-a observat în producerea pâinii. Ghidați grupul în acest proces, în timp ce ajutorul de învățător va nota etapele pe planșa aflată în vâzul tuturor.
3. Scoateți în evidență cuvintele mai importante pentru vocabularul domeniului, scriindu-le în diferite culori

4. Reluați lectura cărții ***De la bob la pâine*** și cereți clasei să compare succesiunea etapelor creată de ei cu cea ce apare în carte.
5. Copiii se vor grupa și vor dramatiza evenimentele. Un copil va juca rolul boabelor, a drojdiei și a pâinii, în timp ce un coleg va fi țăranul, brutarul și negutătorul. Povestii întâmplarea, iar când secvența s-a încheiat, reluați-o, cu inversarea rolurilor.
6. Cereți copiilor să se așeze în cerc în sectorul mare al încăperii, în timp ce distribuiți foile de hârtie împărțite în opt sectoare.
7. Cereți copiilor să deseneze în pătratele de pe hârtie etapele de la grâu la pâine. Folosiți cuvintele <<primul>>, <<al doilea>>, <<al treilea>> etc. pentru a sublinia numeralele ordinale.
8. Lăsați-i pe copiii să lucreze fiecare în ce colț de încăpere dorește; sfătuiți-i să-i întrebe pe colegi dacă nu-și amintesc bine o etapă.
9. Când fiecare copil și-a realizat desenele, oferiți-le două posibilități: sau să scrie ei singuri etapele desenate, fie să dicteze unui adult. Dacă unii copii nu au ales să deseneze, ei pot scrie numai textul. Acceptați cuvintele așa cum le scriu ei. Nu e de așteptat ca ei să termine lucrul în acest moment al programului. Ei au posibilitatea să-l termine când doresc ei.

Evaluare

Desenele și textul care descriu etapele transformării grâului în pâine vor arăta ce au învățat copiii despre acest proces în timpul acestei activități.

Activități suplimentare

- Clasa poate face pâine cu ajutorul cu ajutorul benevol al unor părinți
- Se poate scrie o povestire colectivă despre încercarea lor de a face pâine, cu personaje reale elevii clasei.

PLAN DE LECȚIE MODEL:

Sondaj despre pâine în întreaga școală

În aceasta lecție, copiii stabilesc preferințele întregii școli în privința pâinii, efectuând un sondaj.

Discipline implicate

- Matematica
- Citirea și scriere
- Studiile sociale

Obiective

- determinarea preferințelor întregii școli în privința pâinii
- dezvoltarea metodelor de consemnare a informațiilor
- construirea unei reprezentări grafice din cuburi pentru a arăta rezultatele
- transferarea datelor din fișele de observații și din reprezentarea cu cuburi într-un grafic în două dimensiuni
- numărarea în grupuri de cinci

Materiale

- fișe de observație
- creioane
- planșete de scriere
- lista elevilor pe clase
- cuburi
- cartonașe reprezentând sortimente de pâine
- coli mari de hârtie pentru avizierele de pe culoar
- fâșii de hârtie lungi de 1 m
- markere
- lipici

Informații de bază

În timpul programului de dimineață se testează preferințele gustând diferite sortimente de pâine. Cu această ocazie se lansează o discuție despre fiecare sortiment în parte, precizându-se țara de origine, aspectul, gustul, mirosul pâinii în chestiune. Copiii sunt rugați să prevadă dacă sortimentul în cauză va plăcea sau nu majorității copiilor. Acest lucru se înregistrează sub formă de răboj (adică prin grupuri de cinci linii) pe o foaie mare de hârtie. La încheierea acestei etape, copiii gustă pâinea și discută despre impresia favorabilă sau nefavorabilă ce le-o face gustul ei; unul dintre elevi consemnează acestea.

Se pun întrebări despre rezultat:

Care e părerea majorității?

Câte persoane și-au modificat opinia inițială?

Fiecare copil trebuie să experimenteze notarea sub formă de răboj. Acesta îi pregătește pentru cercetarea la nivelul întregii școli.

Desfășurare

1. În timpul programului de dimineață se introduce ideea de cercetare despre pâine la nivelul întregi școli.
2. Se cere copiilor să propună ce sortimente de pâine să fie incluse în eșantionul de studiu, din cele gustate de ei. Studiul se va referi la șase categorii de pâine.
3. Îndicați modul de lucru: elevii se deplasează câte doi în fiecare clasă din școala și vor testa gusturile tuturor elevilor. Răspunsurile vor fi consemnate sub formă de răboj. În fiecare clasă vor întreba pe învățător dacă e momentul potrivit pentru desfășurarea cercetării; dacă nu, se vor întoarce mai târziu.
4. În perioada rezervată activității de grup, copiii vor dramatiza situația, unii fiind elevii interogați, alții învățătorul, sau cel care pune întrebările. Acesta le permite să se pregătească activitate.
5. Copiii vor desfășura cercetarea atunci când cred ei de cuviință.
6. La întoarcerea în clasă, vor transpune datele din însemnările lor într-un număr corespunzător de cuburi, într-o reprezentare în trei dimensiuni, vor colora bucățele de hârtie pe care le vor lipi pe un grafic de pe tablă(panoul de afișaj). Aceste grafice vor deveni material didactic, deoarece zilnic se vor face observații, prognoze și comparații, pe măsură ce copiii completează graficele. Acest proiect poate continua până ce toți elevii școlii au fost cuprinși în el.
7. Când s-a încheiat activitatea, copiii vor rezuma datele înregistrate, stabilind care sortiment de pâine este mai agreat.
8. Copiii sunt ajutați să pregătească prezentarea rezultatului final și să-l facă cunoscut în întreaga școală.

Evaluare

În determinarea profilului pentru procesul învățării, se vor pune următoarele întrebări:

Scopul proiectului a fost înțeles de către copii?

Au putut ei duce la bun sfârșit sarcinile ce le-au revenit?

Înregistrările sub formă de răboj au fost făcute în mod distant și în grupuri de cinci?

Copiii au fost motivați și au lucrat cu interes?

Activități suplimentare

Utilizați acest tip de cercetare și cu alte proiecte

Bibliografie:

- Berd, J. (1973). *Beard on bread [Beard despre pâine]*. New York: Ballantine Books.
- Bredenkamp, S. (Ed.). (1987) *Developmentally appropriate practices in early childhood programs serving children from birth through age eight [Tehnici adecvate dezvoltării în prima copilărie, de la naștere până la vârsta de 8 ani]*. Washington, DC: NAYEC,
- Burt, O. (1966). *Let's find out about bread [Să aflăm totul despre pâine]*. New York: Franklin Watts, Inc.
- Canady, R., & Raines, S. (1990). *The whole language kindergarten [Grădinița lingvistică]*. New York: Teacher's Collage, Columbia University.
- Clayton, B. (1974). *New complete book of bread [Noua enciclopedie a pâinii]*. New Work: Simon and Schuster
- Crocker, B. (1974). *Breads [Varietăți de pâine]*. New York: Golden Press.
- Franzen, K. (1993). Baking powder [praful de copt]. The world book encyclopedia (B2, p.33) Chicago: World Book, Inc.
- Franzen, K. (1993). Bread [Pâinea]. The world book encyclopedia (B2, pp.589-599). Chicago: World Book, Inc.
- Gardner, H. (1991). *The Unschooled Mind [Inteligența neinstruită]*. New York: Basic Books
- Joinson, C. (1994,, January) Mexico dead bread [Pâinea mexicană]. *Faces: The magazine about people*. (pp. 18-21).
- Leo, M. (1982). *Fresh-from-the-oven-read [Pâinea de casă]*. Colorado Springs :Current, Inc.
- Markle, S. (1990, January). In the dough [Aluatul de pâine] *Instructor*. (p.13).
- Meyer, C. (1971). *the bread book [Cartea pâinii]*. New York: Harcourt, Brace, Jovanovich.
- Michell, A. (Ed.). (1992). *Explorations for young children [Explorări pentru copiii mici]*. Mt. Rainer, MD: Gryphon House Press.
- Ossea-Assare, F. (1993). *A good soup attracts chairs: Afirst African cookbook for America Kids [O supă bună aduce lumea la masă – prima carte de bucate africane pentru copiii africai]*. Gretna: Pelican Publishing Company.
- Stidworth, J. (1991). *Plants and animals [Plante și animale]*. (p.11). New York: Macmillan Publishing Company.
- Tillman, A. (1988). *Weath [Grâul]*. The world book encyclopedia (WXYZ 21, pp. 168-279). Chicago: World Book, Inc.
- Wych, R. (1993). *Grain [Boabele]*. The world book encyclopedia (G 8, p.31). Chicago: World Book, Inc.

Young, Y. (1972). The New York Times bread and soup cookbook [New York Times – cartea de bucate pentru pâine si supe]. New York: Ballentine Books.

Zabik, M. (1990). Flour [Făina]. The world book encyclopedia (F 7 , pp.268-269). Chicago: World Book, Inc.

Zubrowski, B. (1981). Messing around with baking chemistry [Cum poți greși coptul pâinii]. Boston: Little, Brown & Company.

O societate bine întocmită, care încurajează indivizii să-și realizeze potențialul și permite complexității să se desfășoare, este cea care asigură dezvoltarea...

Dar sarcina unei societăți bune nu este de consfinți soluțiile creative din trecut în instituții permanente; ci de a oferi creativității posibilitatea de a se afirma în continuare. Sarcina ei este de a da oamenilor ocazia de a circumscrie o nouă informație culturală care să fie evaluată, selectată și introdusă cu bună știință de niște semeni de-ai noștri bine informați, liberi și responsabili.

(Mihaly Csikszentmihali 1993)

**PUBLICAȚII ALE ORGANIZAȚIEI
<< CHILDREN'S RESOURCES INTERNATIONAL>>**

Predarea orientată după necesitățile copilului: vârsta de 3-5 ani – o programă didactică și metodele sugerate educatoarelor care se ocupă de copii de vârste între 3 și 5 ani.

Predarea orientată după necesitățile copilului: vârsta de 6-7 ani – programă didactică și metodele sugerate învățătoarelor care se ocupă de copii de vârste între 6 și 7 ani.

Educația și cultivarea democrației: metode pentru preșcolari – o carte care explică legătura dintre democrație și procesul didactic pentru vârsta preșcolară

Seminarul universitar axat pe vârsta școlară: Metoda didactică individualizată – un curs de nivel universitar destinat cadrelor didactice din învățământul preșcolar

Seminarul universitar axat pe vârsta școlară: Învățarea prin joacă – un curs de nivel universitar destinat cadrelor didactice din învățământul preșcolar

Seminarul universitar axat pe vârsta școlară: Parteneriatele grădiniță-familie – o sinteză de nivel universitar destinată cadrelor didactice din învățământul preșcolar